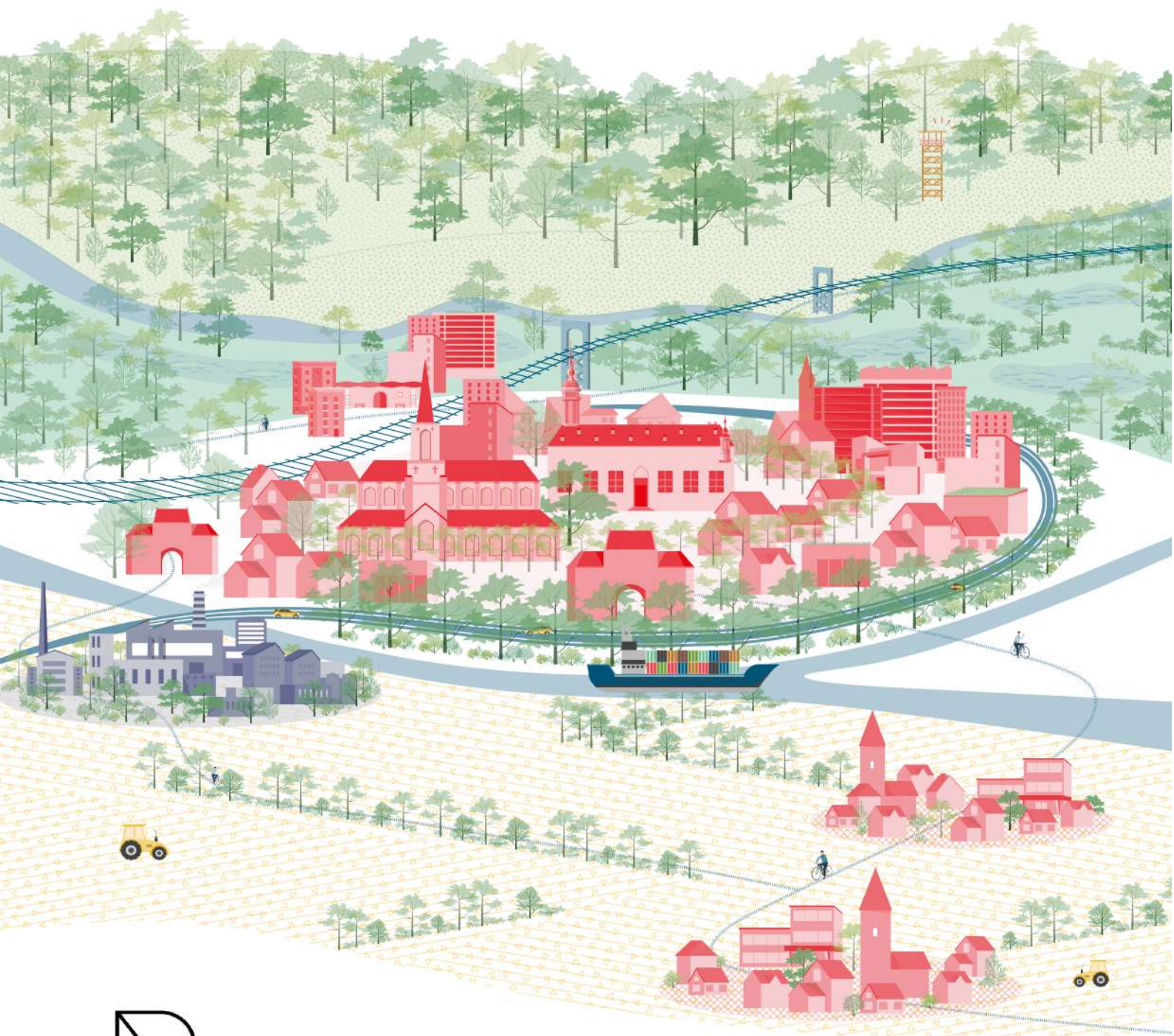

Beleidsplan Ruimte Herentals

ontwerp

R
ATELIER
ROMAIN

SWECO

**KENT
ER**

Endeavour

COLOFON

Opdracht

Beleidsplan Ruimte en Mobiliteit Herentals

Opdrachtgever

Stad Herentals

Onderzoeksteam

Arnout De Waele
Fien Bourgeois
Laurens Van Hoek
Joost Herrebout
Pim Van Reempts
Jakob Vandevoorde
Jiska Gysels
Jeroen Bastiaens
Maxime Le Roy
Koen Couderé

Atelier Romain

Dendermondsesteenweg 50
9000 Gent
+32 (0) 9 233 69 76
info@atelierromain.be
www.atelierromain.be

Endeavour

Rijnkaai 37
2000 Antwerpen
+32 (0) 478 25 62 12
www.endeavours.eu

SWECO

Posthofbrug 2-4
2600 Antwerpen
+32 (0) 2 386 06 40
www.swecobelgium.be

Kenter

Muizenheuvelstraat 87
2520 Ranst
www.kenteradvies.be

De opmaak van het beleidsplan wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid

Vooraf	5
Wat is beleidsplanning?	6
Hoe is het beleidsplan Herentals opgebouwd?	8
Strategische visie	11
<i>Intermezzo: van 9 ambities naar 4 verhaallijnen</i>	
<i>In 2050 is Herentals een stad waar iedereen een plek heeft om kwalitatief te wonen en werken</i>	
<i>In 2050 is Herentals een stad waar de open ruimte prioriteit is</i>	
<i>In 2050 is herentals een stad waar iedereen aangenaam kan vertoeven</i>	
<i>In 2050 is herentals een stad waar iedereen zich eenvoudig kan verplaatsen</i>	
Beleidskaders	31
Wat is een beleidskader?	32
Beleidskader 'Wonen & Verdichten'	34
<i>Doelstelling 1: Stad Herentals zet in op een realistische stedelijke groei</i>	
<i>Doelstelling 2: Stad Herentals creëert woonaanbod op maat van verschillende doelgroepen</i>	
<i>Intermezzo: Inrichtingsprincipes voor twee kansrijke woontypes in de groeikern</i>	
<i>Intermezzo: Inrichtingsprincipes voor levenslang wonen in de dorpskernen</i>	
<i>Doelstelling 3: Stad Herentals transformeert het woonweefsel op maat van de wijk</i>	
<i>Doelstelling 4: Stad Herentals verweeft bedrijvigheid en werken in de stad</i>	
<i>Doelstelling 5: Stad Herentals verdicht en verduurzaamt de bedrijventerreinen</i>	
<i>Intermezzo: Ontwikkelingsperspectieven voor grootschalige industrie</i>	
<i>Intermezzo: Ontwikkelingsperspectieven voor kleinschalige industrie</i>	
Beleidskader 'Groenblauwe netwerken'	118
<i>Doelstelling 1: Stad Herentals beschermt haar open ruimte</i>	
<i>Doelstelling 2: Stad Herentals creëert een robuust sponslandschap</i>	
<i>Doelstelling 3: Stad Herentals zet in op een biodivers landschap vol beleefbare natuur</i>	
<i>Doelstelling 4: Stad Herentals gaat voor levendige, groenblauwe kernen</i>	
Actieplan	155
Actieplan wonen & verdichten	156
Actieplan GROENBLAUWE NETWERKEN	164
Begrippenlijst	171
Begrippenlijst	172
Blik op het breder kader	185
Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	186
Provinciaal Beleidsplan Ruimte Antwerpen	189

Met de opmaak van een Beleidsplan Ruimte Herentals (BRH) neemt het stadsbestuur initiatief voor een vooruitstrevend ruimtelijk beleid. Het Beleidsplan Ruimte schetst een beeld voor het toekomstige Herentals. Het zal voor de komende decennia de leidraad zijn voor keuzes in de manier waarop we de ruimte in Herentals verder gaan gebruiken, inrichten, organiseren en ordenen.

Daarbij start Stad Herentals niet van nul. Volgend op het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen in 1997 werd het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan goedgekeurd in 2010. De stad stapte ook mee in een intensief traject voor de afbakening van het stedelijk gebied, waarin de rol van Herentals voor zijn directe omgeving werd vastgelegd. Vernieuwde visies op ruimtelijk beleid volgden uit veranderende noden en behoeften of een wijzigende Vlaamse beleidscontext. Dit gebeurde steeds met een 'goede ruimtelijke ordening' van onze stad voor ogen.

Vandaag dringt een actualisatie zich opnieuw op. In 2018 maakte de Vlaamse Regering de overstap van structuurplanning naar beleidsplanning als een vernieuwde manier van ruimtelijk plannen. De Vlaamse Strategische Visie voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen – de opvolger van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen – geeft het beeld waar Vlaanderen in 2050 naar wil evolueren. Met het Beleidsplan Ruimte Herentals denken we mee op maat van onze stad. Zo maken we een waardige opvolger voor het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan.

Omgaan met de gevolgen van een snelle klimaatverandering (overstroming, droogte, hitte); vertragen van de klimaatverandering door afbouw van uitstoot van broeikasgassen, maar ons energieaanbod verzekeren; werk maken van duurzame mobiliteit; voedseldiversiteit; biodiversiteit behouden; nood aan een meer sociaal zorgende samenleving; veranderende woonbehoeften en betaalbaar wonen; als vestenstad

klaarstomen voor de toekomst, zijn uitdagingen waar we voor staan. Uitdagingen die deels een oorzaak vinden in de ruimte, uitdagingen met ruimtelijke gevolgen, uitdagingen die verwachtingen en eisen stellen aan de ruimte die we als een kostbaar goed ter beschikking hebben.

Het Beleidsplan Ruimte Herentals is een strategisch plan met oog voor uitvoering. Het plan kwam tot stand na een intensief overleg- en participatieproces met ambtelijke en politieke actoren, diverse stakeholders actief in Herentals, adviesverlenende instanties, provinciale overheid én met de brede bevolking. Herentals wil een ambitieus, maar ook realistisch beleidsplan. We dromen over de stad die we in 2050 willen zijn. Daarbij schetsen we stap voor stap hoe we dit ruimtelijk toekomstbeeld realiseren, legislatuur na legislatuur.

Maar een bestuur bouwt niet alleen aan zijn stad. Er wordt dagelijks gewoond, gebouwd, verbouwd, verhard en onthard. Er wordt geboerd, natuur ontwikkeld en beschermd. Inwoners geven hun woonplek vorm, ondernemers starten bedrijven, ontwikkelaars en ontwerpers bouwen mee aan het vastgoedaanbod, onderwijs- en zorginstellingen bouwen campussen uit, verenigingen bouwen aan ruimte voor vrije tijd en ontmoeting... Met tal van actoren maken we samen de stad tot een plek waar het goed wonen, werken en ondernemen is, een stad waar er plaats is voor natuur en land om te boeren.

VOORAF

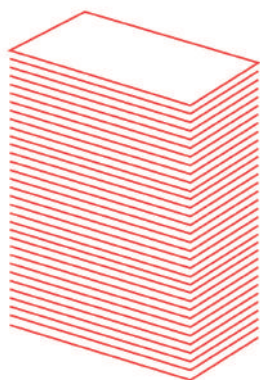
WAT IS BELEIDSPLANNING?

Met het uiteindelijke Beleidsplan Ruimte zal de stad voorzien zijn van een nieuw kader voor haar ruimtelijk beleid. Het Beleidsplan Ruimte zal het ruimtelijke structuurplan van de stad Herentals vervangen. Het ruimtelijke structuurplan, daterend uit 2010, omschrijft het ruimtelijk beleid dat tot vandaag wordt gevoerd. Een groot deel van de acties die in dit structuurplan worden vermeld, zijn ondertussen uitgevoerd of zijn niet langer wenselijk omwille van voortschrijdend inzicht.

Het huidige ruimtelijke beleid in de stad wordt daarom voorzien van een nieuw, vooruitstrevend kader voor de toekomst. Dit is wat het Beleidsplan Ruimte zal omvatten: een duurzame, consistente ruimtelijk visie voor het volledige grondgebied dat als kader en houvast zal dienen voor het toekomstig ruimtelijk beleid in de stad.

Beleidsplannen zijn relatief nieuwe planning- en beleidsinstrumenten in de ruimtelijke ordening. Sinds 2018 worden beleidsplannen als opvolgers van de structuurplannen opgemaakt. Net als bij de structuurplannen worden beleidsplannen zowel op Vlaams, provinciaal als gemeentelijk niveau opgemaakt. Anders dan bij de structuurplannen, is een beleidsplan meer flexibel van aard. Met beleidsplannen biedt men een antwoord op de vraag naar een meer strategisch, dynamisch, realisatiegericht beleidsinstrument dat verschillende beleidsdomeinen integreert.

RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN

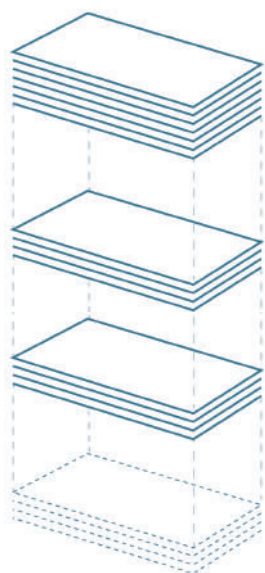

INFORMATIEF GEDEELTE

RICHTINGGEVEND GEDEELTE

BINDEND GEDEELTE

BELEIDSPLAN RUIMTE HERENTALS

STRATEGISCHE VISIE

BELEIDSKADER WONEN & VERDICHTEN

BELEIDSKADER GROENBLAUWE NETWERK

... TOEKOMSTIGE BELEIDSKADERS

FIGUUR 1: Ruimtelijk Structuurplan vs. Beleidsplan Ruimte

HOE IS HET BELEIDSPLAN HERENTALS OPGEBOUWD?

De kern van een beleidsplan bestaat uit een strategische visie en een set van concrete beleidskaders. In de strategische visie geeft de stad vorm aan een coherent toekomstbeeld voor de stad. In 2050 is Herentals een stad waar respect voor open ruimte in al haar vormen en gebruiken hand in hand gaat met kwalitatieve groei, waar samen gewerkt wordt aan de mobiliteitstransitie, waarin inwoners elkaar ontmoeten en samenkomen in een dynamische stad, ... De strategische visie is ambitieus, integraal, compact en toekomstbestendig. Ze vormt een droom voor de stad, die via actiegerichte beleidskaders stap voor stap werkelijkheid wordt.

Daarnaast bestaat het beleidsplan uit beleidskaders, die strategieën en acties bevatten om op korte en middellange termijn naar de realisatie van de strategische visie te werken. In tegenstelling tot het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan probeert het beleidsplan niet allesomvattend of statisch te zijn. Het zet de lijnen uit voor een stapsgewijs sleutelen aan de stad. Daarmee vormt het ook een concretisering van beleidsplannen op andere bestuursniveaus. Het Beleidsplan Ruimte Herentals ligt in lijn met het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en het Beleidsplan Ruimte Antwerpen (zie ook 'Blik op breder kader'), maar legt klemtonen waar de stad Herentals specifiek op inzet. Het zorgt voor lokaal maatwerk, en vormt zo een aanvulling op de bredere doelstellingen in de beleidsplannen van andere niveaus. De stad koos ervoor om naast de strategische visie ook twee thematische beleidskaders uit te werken, namelijk:

- Beleidskader Wonen & Verdichten
- Beleidskader Groenblauwe netwerken

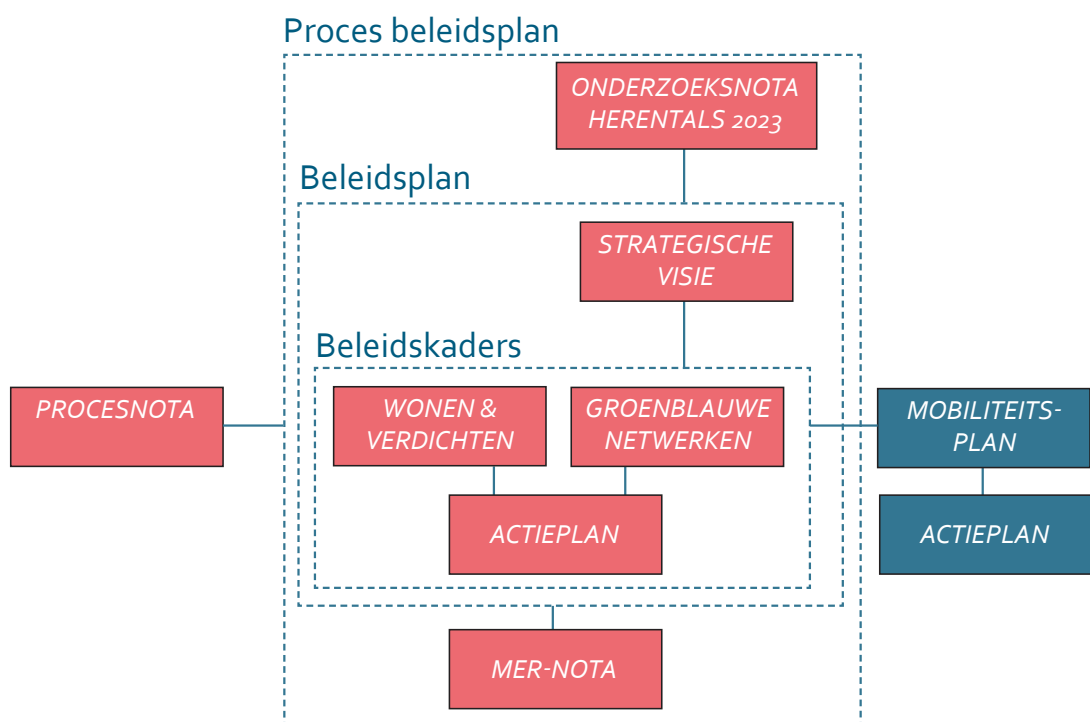
Naast de strategische visie en de beleidskaders bevat het Beleidsplan Ruimte Herentals ook een onderzoeksnota, die informatie bevat over de trends, kansen en uitdagingen die vandaag relevant zijn in de stad. Dit

document vormt de onderbouwing voor de keuzes die in het beleidsplan worden gemaakt en laten toe om de effecten van het beleidsplan in de toekomst te monitoren.

Bij dit planproces wordt eveneens een strategisch MER opgemaakt. Aangezien het Beleidsplan Ruimte Herentals kan worden begrepen als een plan dat valt onder het Decreet houdende de Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid onderzoeken we met dit strategisch MER de mogelijke milieueffecten. De toetsing in deze milieueffectenrapportage gebeurt gelijktijdig aan de opmaak van het beleidsplan. Tijdens de opmaak worden zowel positieve als negatieve effecten van het plan op de omgeving getoetst. Door de simultane opmaak van deze documenten kunnen elementen in het beleidsplan bij eventuele gesignaleerde onwenselijke milieueffecten dadelijk worden aangepast.

Aan de opmaak van dit plan ging een intensief overleg- en participatieproces vooraf. Een overzicht van het doorlopen voortraject en de procedurestappen die nog moeten genomen worden (voor de definitieve goedkeuring) is terug te vinden in de procesnota.

Het beleidsplan Herentals wordt parallel opgemaakt met het mobiliteitsplan voor de stad en is sterk verweven en afgestemd met andere plannen zoals het klimaatplan, het trage wegenplan, het hemelwater- en droogteplan ... De opmaak en uitvoering van het ruimtelijk beleid is daarom ook een werk van coproductie, gedragen door vele stadsdiensten maar ook door ruimtemakers in de stad. Herentals is namelijk ook buiten de kantoren van het administratief centrum rijk aan stadsmakers: verenigingen, ondernemingen, ontwikkelaars, burgers, bezoekers ... waarvan ook velen een specifieke ruimtelijke vraag hebben of werken aan het vormgeven van de ruimte.

FIGUUR 2: Leeswijzer conceptnota

In 2050 is Herentals een stad waar...

...iedereen een plek heeft om kwalitatief te wonen en werken.

...de open ruimte prioriteit is.

...iedereen overal aangenaam kan vertoeven.

...iedereen zich eenvoudig kan verplaatsen, te voet, met de fiets of het openbaar vervoer.

Met de strategische visie beschrijven we de langetermijnvisie voor Herentals tot 2050. Aan de hand van deze visie wil de stad antwoorden bieden op de huidige en toekomstige uitdagingen. De visie geeft de grote lijnen van het beleidsplan weer en schept een algemeen beeld van wat Herentals op lange termijn kan worden.

De grote lijnen van deze strategische visie sluiten aan bij de beleidsplannen van de Vlaamse Regering en provincie Antwerpen. Waar we doorheen het proces negen ambities formuleerden, brachten we die samen in vier grote verhaallijnen voor Herentals in 2050.

Herentals heeft immers nood aan een nieuw kader voor zijn omgeving. De stad wil de bewoners, werkers, ondernemingen en bezoekers kwalitatieve woon- en werkomgevingen bieden. Bereikbare en toegankelijke voorzieningen voor iedereen, toekomstgerichte woningen, een gepaste plaats voor alle ondernemingen en bedrijven en een robuust groenblauw netwerk in het stedelijk weefsel zullen Herentals klaarstomen voor de toekomst.

Deze doelen vragen om duidelijke keuzes en ruimtelijke afbakening. De stad wil immers tegelijk de bestaande open ruimte beschermen en waar mogelijk zelfs versterken. Ook hier sluit Herentals zich aan bij de Vlaamse ambitie om tegen 2040 geen nieuwe open ruimte meer aan te snijden. De afstemming tussen kwalitatieve woon- en werkomgevingen enerzijds en het buitengebied anderzijds is dus essentieel, maar ook in dat buitengebied is de wisselwerking tussen sectoren zoals landbouw en natuur de sleutel tot een robuust Herentals.

We willen in deze visie voldoende flexibiliteit inbouwen om voortschrijdend inzicht op te vangen. Wanneer nieuwe kennis over een bepaald thema naar boven komt, moet deze binnen de visie kunnen passen. We omschrijven de ambities op een brede manier zodat deze voldoende duurzaam zijn en concrete ruimtelijke interventies uit de beleidskaders hier niet mee in conflict komen.

In de aanloop naar het beleidsplan ruimte van Herentals stelden we negen ambities voorop:

1. Voorzieningen als drager
2. Toekomstgericht en inclusief wonen
3. Optimaliseren ruimtelijk rendement op bedrijventerreinen
4. Mobiliteitsoplossingen voor iedereen
5. Herentals fietsstad
6. Kernen en buurten op maat van jong en oud
7. Bruisend stadshart
8. Open ruimte beschermen en versterken
9. Groenblauw netwerk als klimaatrobuuste onderlegger

De negen ambities zijn de bouwstenen van het beleidsplan. In de strategische visie combineren we ze tot vier krachtige verhaallijnen waarin steeds een groep aan ambities gebundeld zijn. Op deze manier schuift Herentals een duidelijk verhaal naar voren met vier heldere pijlers, opgebouwd uit diverse ambities.

De strategische visie vertelt de vier verhaallijnen van Herentals. Eerst schetsen we voor elke verhaallijn de urgenties waar Herentals vandaag mee kampt. Vervolgens schetsen we een antwoord op deze vragen met een strategische visie voor 2050.

STRATEGISCHE VISIE

I Intermezzo: van 9 ambities naar 4 verhaallijnen

VOORZIENINGEN ALS DRAGER

TOEKOMSTGERICHT EN
INCLUSIEF WONEN

OPTIMALISEREN
RUIMTELIJK RENDEMENT OP
BEDRIJVENTERREINEN

MOBILITEITSOPLOSSINGEN
VOOR IEDEREEN

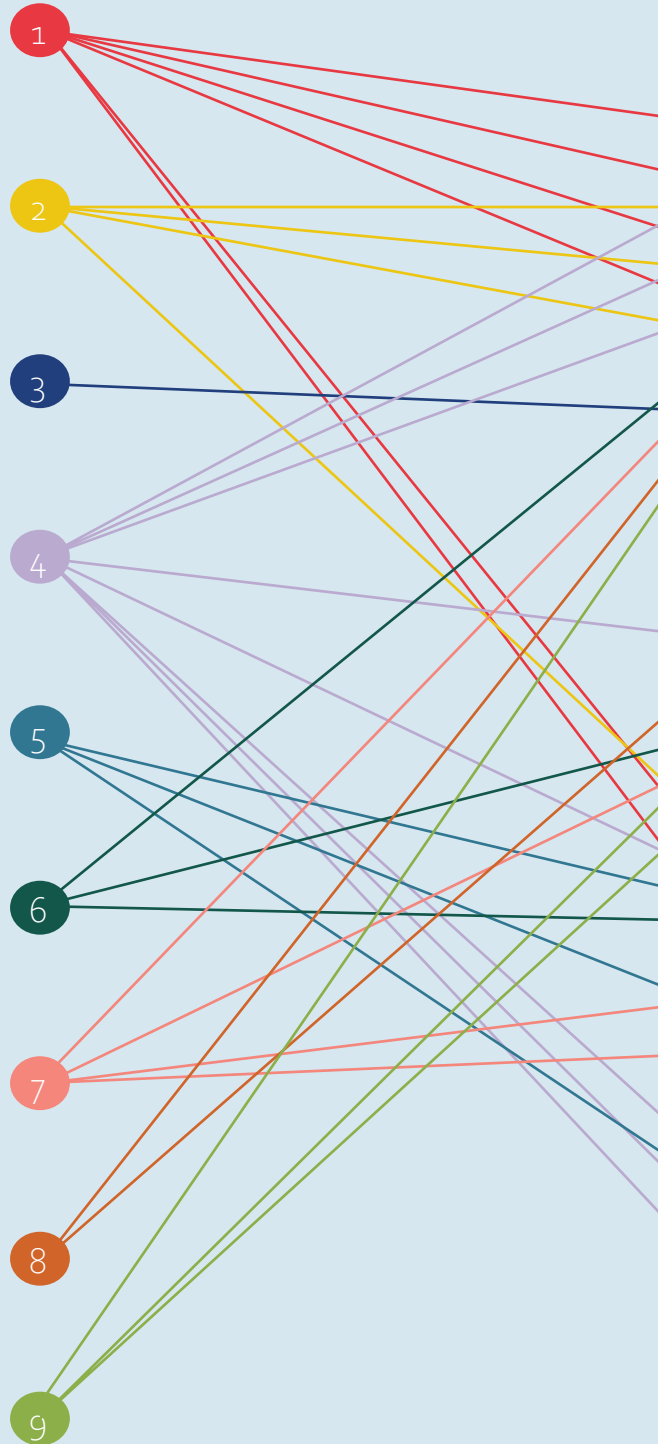
HERENTALS FIETSSTAD

KERNEN EN BUURTEN OP MAAT
VAN JONG EN OUD

BRUISEND STADSHART

OPEN RUIMTE BESCHERMEN EN
VERSTERKEN

GROENBLAUW NETWERK
ALS KLIMAATROBUUSTE
ONDERLEGGERS

In 2050 is Herentals een stad waar iedereen een plek heeft om kwalitatief te wonen en werken.

- Nabijheid openbaar vervoer en voorzieningen als drager
- Centrale rol binnen regio Neteland
- Leefkwaliteit voorop
- Toekomstgericht bouwen
- Bedrijvigheid in verandering

In 2050 is Herentals een stad waar de open ruimte prioriteit is.

- Open ruimte als kader
- Verknoping
- Verbinding

In 2050 is Herentals een stad waar iedereen overal aangenaam kan vertoeven.

- Levendige en toegankelijke wijken
- Levendige voorzieningen
- Aantrekkelijk stadshart

In 2050 is Herentals een stad waar iedereen zich eenvoudig kan verplaatsen met de fiets of het openbaar vervoer.

- Fietsstad Herentals
- Gedeeld gebruik
- Slim parkeren en verbeterde circulatie

I Verhaallijn 1: Kwalitatief groeien

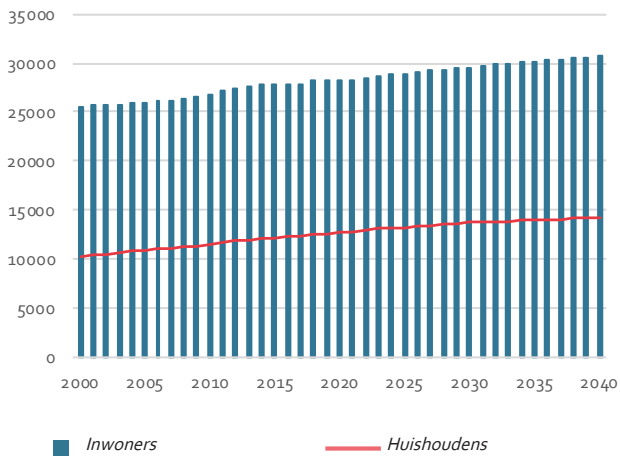
De bevolking van de stad groeit en zal dat blijven doen. Die manier van groeien kan ruimtelijk sterk verschillen. De manier waarop de bevolking groeit bepaalt voor een groot deel het gebruik van de Herentalse ruimte.

Kleine gezinnen vragen namelijk een ander soort aanbod dan grote gezinnen, maar ook leeftijd, afkomst en samenstelling van het gezin zijn belangrijke invloeden voor de woonvraag. Een belangrijke indicatie voor wat er in de toekomst zal gebeuren vinden we in de bevolkingsprognoses, gebaseerd op demografische trends. Hieruit leren we dat Herentals in de toekomst een sterke vergrijzing zal ervaren: het aandeel 60-plussers zal blijven stijgen. Verder zien we al enkele decennia een ontgroening van de Herentalse bevolking: het aandeel jongeren (0 - 17 jarigen) daalt en zien we ook in de toekomst verder dalen. Door het samengaan van deze twee trends zal Herentals in de toekomst geconfronteerd worden met gezinsverdunning. Het aantal huishoudens zal dus groeien, maar het grootste deel van deze groei zal bestaan uit één- of tweepersoonshuishoudens.

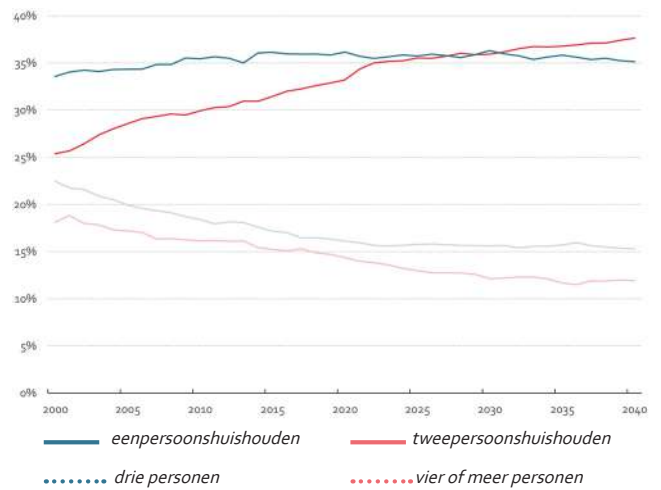
Om die bijkomende huishoudens een plaats te geven is het niet alleen belangrijk om het woonaanbod hierop aan te passen. Mensen willen ook in een kwalitatieve

woonomgeving wonen. Naast een goede bereikbaarheid en toegankelijke voorzieningen zijn ook luchtkwaliteit en geluidsbelasting hier goede indicatoren. We zien dat die beide indicatoren vooral een factor vormen in het stadscentrum. Zo staan de Ringlaan, de as Hofkwartier - Grote Markt - Nederrij en ook de as Augustijnenlaan - Belgiëlaan - Olympiadelaan (ABO-as) onder druk. Verder is het belangrijk om voldoende groenvoorzieningen in de stad te hebben, om zo voldoende verkoeling te voorzien. In Herentals worden in 2050 namelijk 41 maatschappelijke voorzieningen, zoals een kinderdagverblijf of zorgcentrum, bedreigd door hittestress. Om voldoende groen voor verkoeling te voorzien, is er nog werk aan de winkel in Herentals.

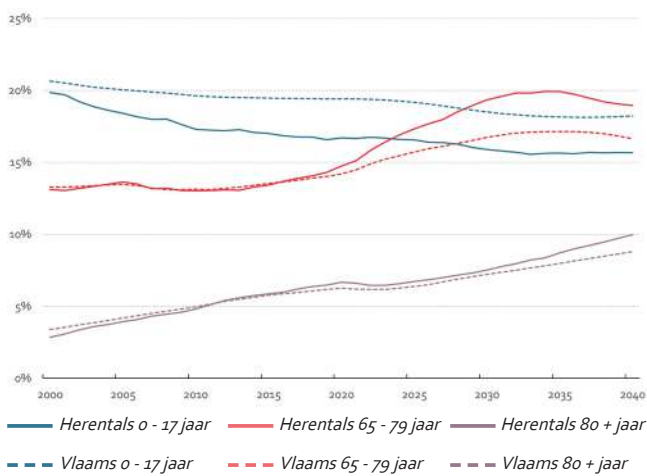
Ten slotte heeft een groeiende bevolking ook invloed op de economie. Herentals is een belangrijke bedrijvige stad binnen het Economisch Netwerk Albertkanaal en neemt ook in de regio Neteland een centrale rol op. Er is dus voldoende werkgelegenheid. Om iedereen een aangename werkomgeving te geven is het daarom ook belangrijk om aan de bestaande bedrijventerreinen te blijven werken. We zien echter dat het werk ook in aard verandert. De vraag vanuit de dienstensector voor meer (kleinschalige) kantoorlocaties brengt voor Herentals een extra uitdaging.

FIGUUR 5: Evolutie van de totale bevolking

FIGUUR 4: Evolutie aandeel volgens huishoudensgrootte

FIGUUR 3: Evolutie aandeel jongeren en ouderen (2 klassen)

In 2050 is Herentals een stad waar iedereen een plek heeft om kwalitatief te wonen en werken

Nabijheid openbaar vervoer en voorzieningen als drager

Herentals is een goed ontsloten stad met een belangrijk treinstation, verschillende busverbindingen, een op- en afrittencomplex op de E313 en vele fietssnelwegen in verschillende richtingen. Daarnaast beschikt de stad over een sterk aanbod aan scholen, diensten, handelszaken en zorg in de stadskern. De goede bereikbaarheid en het voorzieningenaanbod zijn een echte troef die we willen uitspelen door nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk te enten op de groeikern van Herentals. Hierdoor reduceren we in de toekomst de behoefte aan gemotoriseerd verkeer en creëren we kansen voor het gebruik van andere vervoersmodi.

Centrale rol binnen regio Neteland

Stad Herentals speelt van oudsher een belangrijke rol binnen de regio Neteland en wil deze rol in de toekomst nog verder versterken als tewerkstellings- en voorzieningencentrum voor de regio. We behouden en versterken onze centrumrol op vlak van onderwijs, cultuur, gezondheidszorg, regionale sportvoorzieningen. Herentals is ook een stad die een deel van de regionale bevolkingsgroei kan opvangen - en moet opvangen, als kleinstedelijk gebied - op een kwalitatieve manier. Samen met de buurgemeenten wordt er gewerkt aan gemeenschappelijke uitdagingen in de woningmarkt, het mobiliteitsbeleid, groenverbindingen en waterbeleid. Herentals neemt actief deel aan de samenwerkingen op bovenlokaal niveau om het beleid in samenspraak met de regio vorm te geven.

Leefkwaliteit voorop

Herentals wil in dit proces continu werken aan het verbeteren van de leefkwaliteit van haar inwoners. Door de bestaande ruimte beter te benutten, ontstaat er meer plaats om de stad groener te maken, ruimte voor ontmoeting, ontspanning en spel. Het bundelen van functies in de groeikernen zorgt niet alleen voor een grotere dynamiek in de stad. Het leidt ook tot een minder grote autoafhankelijkheid en een efficiënter gebruik van alternatieve vervoersmodi. Indirect zal zich dit op termijn uiten in een verbeterde luchtkwaliteit, minder grote geluidsbelasting, enzovoort. Door dichter

bij elkaar te leven ontstaan kansen voor hechtere samenlevingsvormen in de stad en het efficiënter (ver-)delen van duurzame energie. Dit alles vindt plaats binnen de herkenbare erfgoedcontext die Herentals zo typeert en karakter geeft.

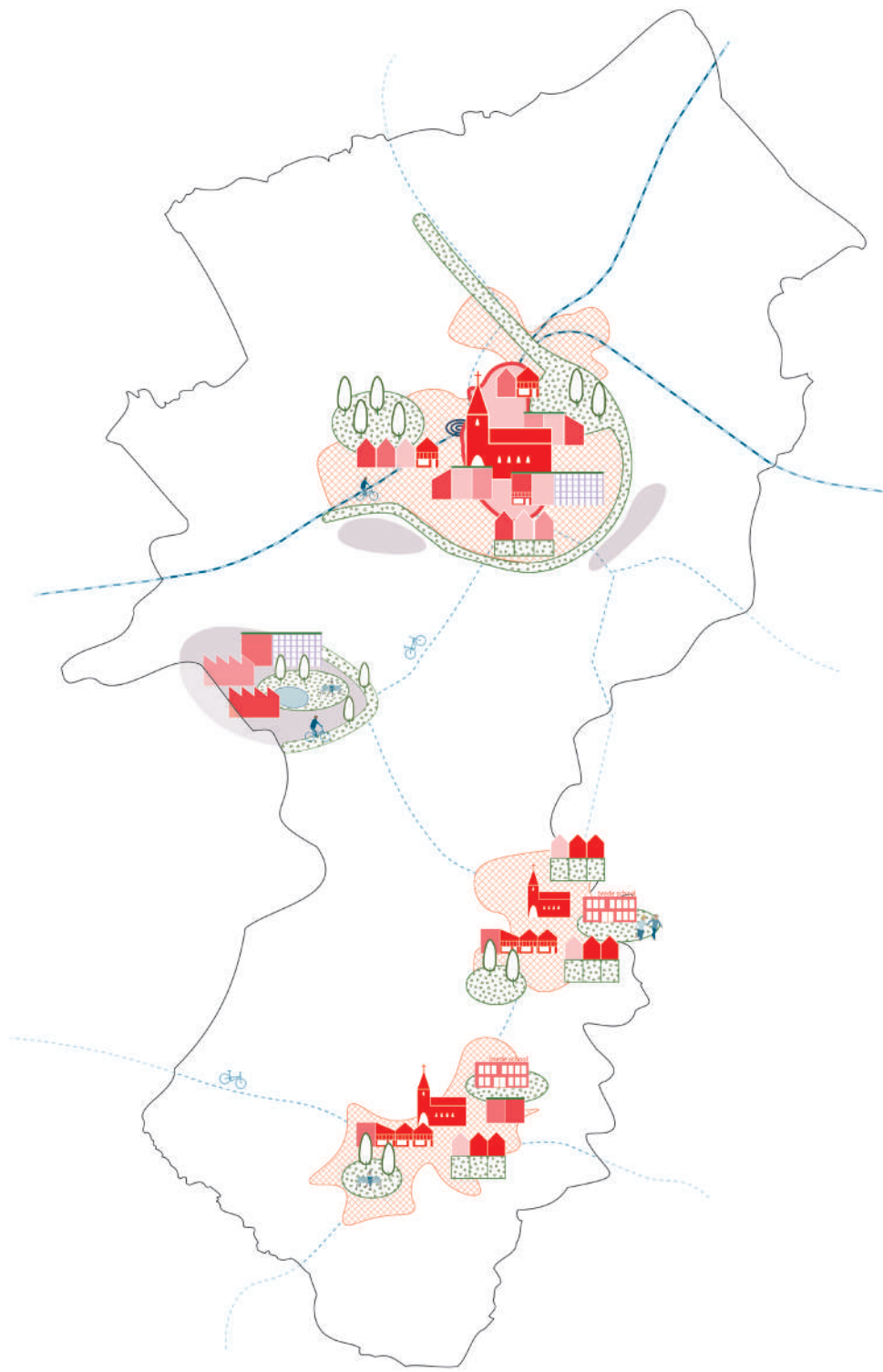
Toekomstgericht bouwen

De stad zet in op een diverser pallet aan woonvormen om te kunnen inspelen op groeiende uitdagingen zoals vergrijzing en gezinsverdunding. We zetten daarom in op 'gezinsvriendelijk wonen' en 'levensloopbestendig wonen' (deze types zijn verder uitgewerkt in het beleidskader Wonen & Verdichten). Daarbij stimuleert de stad ook meer flexibele woonvormen die beschikken over collectieve componenten met veel aandacht voor gedeeld ruimtegebruik om te werken aan meer inclusieve en betaalbare woonproducten. Daarbij heeft Herentals ook aandacht voor de sociale woningen op het grondgebied. Hierin worden duidelijke ambities gesteld.

Bedrijvigheid in verandering

De bedrijvigheid is volop in ontwikkeling en nieuwe trends vragen een andere blik. We willen het ruimtelijke rendement verhogen zonder de economische groei af te remmen. Het clusteren, verweven of delen van bepaalde ruimtes voor bepaalde functies kan hier een oplossing voor bieden, des te meer gezien de positie van de bedrijventerreinen binnen het Economisch Netwerk Albertkanaal.

De laatste decennia is de economie echter vooral aan het groeien in de dienstensector. Om deze sector niet op autogerichte locaties te laten groeien, willen we het ontwikkelen van kantoorruimtes stimuleren op plaatsen waar dat wenselijk is. Bestaande kantoren van bedrijven op de bedrijventerreinen kunnen hun plaats behouden als dit de efficiëntie van de bedrijven bevordert, maar andere kantoren situeren we bijvoorbeeld eerder rond het station of vlakbij de handelskern. Niet alleen is deze clustering efficiënt, maar stimuleert ze ook de levendigheid van de omgeving. De aanwezigheid van een kantoorgebouw met detailhandel in de plint creëert bijvoorbeeld een constante beleving in een straat.

I Verhaallijn 2: Open ruimte voorop

Herentals kent een waardevolle en diverse open ruimte. Niet alleen buiten, maar ook in de stad zijn groenblauwe structuren belangrijk. De klimaatverandering stelt de stad voor uitdagingen. Het beschermen en versterken van dit netwerk wordt des te belangrijker.

Dat het klimaat verandert, is ondertussen duidelijk. Ook dat de mens in die versnelde klimaatverandering een hand heeft, is overduidelijk bewezen. Toch blijft het vaak onduidelijk wie er welke rol kan opnemen in het vertragen van en aanpassen aan die klimaatverandering. Niettemin, is de klimaatverandering geen ver-van-ons-bed-show meer, de frequentere hittegolven en droogtes en de heviger zomerstormen komen jaarlijks in het nieuws in de vorm van natuurbranden, overstromingen of landbouwcrisisen. In Herentals zullen vooral de droogte en hitte een belangrijke uitdaging vormen. De droogte vormt een belangrijke bedreiging voor de landbouw in Herentals. De zandige bodem laat toe dat het water makkelijk infiltreert, maar ook snel draineert naar oppervlaktewater. We zien dit fenomeen vooral in de zandige heuvelrug, maar ook in het meer agrarische zuiden kampt Herentals met een droogtegevoelige bodem. Om het succes van de oogsten te verzekeren zullen we hiertoe zeker maatregelen moeten nemen.

De hittestress is dan weer een probleem in de bebouwde omgevingen. Het stedelijk hitte-eilandeffect is ook te merken in Herentals. Zowel de dorpen als de stadskern krijgen hiermee te maken. Ook overstromingen vormen een bedreiging, maar blijven in Herentals voornamelijk beperkt tot de vallei van de Kleine Nete in het geval van fluviale overstromingen. In het geval van pluviale overstromingen zien we wel dat enkele bebouwde omgevingen onder druk komen te staan. Dit is vaak te wijten aan ondergedimensioneerde afvoerleidingen en een overmatige verharding. Het overstromen van land is niet alleen een bedreiging. Het kan ook worden aangegrepen als een kans om ons aan te passen aan de gevolgen van hitte en droogte.

Om de open ruimte te beschermen, moeten we rekening houden met alle open ruimtegebruikers. Niet alleen groenvoorzieningen en beschermde natuur krijgen een plaats in de open ruimte, maar ook de landbouw is hier belangrijk. Het huidige landbouwareaal in Vlaanderen wordt de laatste decennia meer en meer bedreigd door een inname door private functies, zoals tuinen en hobbydieren. Naast de uitdagingen die afhankelijk zijn van de klimaatverandering, nemen we de bescherming van de openruimtefuncties ook mee in dit beleidsplan.

FIGUUR 8: Stadspark Herentals

FIGUUR 9: Buitengebied in het zuiden van Herentals

I In 2050 is Herentals een stad waar de open ruimte prioriteit is

Open ruimte als kader

Herentals wordt een veerkrachtige stad. We richten de ruimte zo in dat we nieuwe trends en uitdagingen aan kunnen, dat we schokken kunnen opvangen - denk maar aan de extreme wateroverlast van zomer 2021 - en dat we ons kunnen aanpassen en transformeren naar aanleiding van nieuwe maatschappelijke trends. We wapenen onze stad concreet tegen de nakende klimaatveranderingen die ons nu al confronteren met meer intense regenbuien, met lange periodes van droogte en met hogere temperaturen. We werken daarom aan een robuuste structuur van groen en water in en rond het verstedelijkt gebied. We stemmen onze toekomstige beslissingen over de ruimtelijke inrichting af op de belangrijkste kenmerken van onze fysieke structuur - de watercyclus, de bodemstructuur, het reliëf - en we stellen de belangrijkste ecologische structuren veilig. Want zij vormen de basis voor essentiële ecosysteemdiensten zoals watervoorziening, waterbuffering, voedselproductie en biodiversiteit. Verstoring van deze systemen zijn bovendien maar heel moeizaam te herstellen, waardoor ze extra zorgzaamheid vereisen. Voldoende ruime en nabije groenstructuren zijn ook essentieel voor rust en ontspanning, zoals de pandemie van 2020 nog eens in de verf zette. We versterken de groenstructuren en trekken deze door tot tegen en in het verstedelijkt gebied.

Herentals is ontstaan aan de Kleine Nete. Die blauwe oorsprong is echter niet zo prominent in het landschap als die ooit was. We willen de typerende landschapskwaliteiten opnieuw in de verf zetten. Om dit doel te realiseren, moeten we eerst en vooral paal en perk stellen aan de verdere inname van onbebouwde ruimte. We creëren daarom een robuust buitengebied waarin we landbouw, natuur en biodiversiteit zoveel mogelijk verweven.

Verknoping

Natuurlijk kunnen we het buitengebied niet volledig vrijwaren van menselijke interventie. We zoeken daarom naar kansen om functies met elkaar te verknopen. De landbouwsector is immers één van de grootste

beheerders van de open ruimte en vormt tegelijkertijd één van de hoekstenen van onze samenleving. Toch zijn we in Vlaanderen de laatste jaren landbouwareaal aan het afsnoepen voor lucratieve en meer private functies, zoals het houden van paarden of het creëren van private tuinen. Daarom wil Herentals erover waken om het landbouwgebruik van de landbouwgronden te behouden. Bij hergebruik van gebouwen in het landbouwgebied heeft de stad evenwel niet de wens om een strenger beleid te voeren dan het bovenlokale beleid en regelgeving vooropstelt. Landbouwmethoden gekenmerkt door korte-keten-productie en agro-ecologische bedrijfsvoering hebben het potentieel om ons door de duurzaamheidstransitie te loodsen.

Ook het recreatienetwerk kunnen we hierop afstemmen. Het optimaliseren van de beleving van het landschap staat hierbij centraal. De matige bereikbaarheid van recreatiegebieden vanuit de kernen brengt de kwaliteit en duurzaamheid van het recreatienetwerk in het gedrang. Het nieuwe mobiliteitsnetwerk moet daarom slim worden verknoopt met de open ruimte en het groene recreatienetwerk.

Verbinding

De grenzen tussen het bebouwde en onbebouwde weefsel verzachten we door verbinding te stimuleren. De meest perifere bebouwing van Herentals zal aansluiten op de rijke natuur, die daarin het uitgangspunt vormt. We creëren landschapspoorten waar de groenblauwe netwerken de stad kunnen binnentreden. Via die landschapspoorten realiseren we ecologische verbindingen door het bebouwde weefsel heen. Zo implementeren we over het gehele grondgebied een klimaatrobuust netwerk. We kijken daarbij naar hoe zowel publieke als private plekken hun rol kunnen spelen in het ruimere netwerk. Deze verbindingen bieden zich ook aan als een robuuste drager voor een (kindvriendelijk) netwerk van groenvoorzieningen, waar kinderen veilig en beleefbaar naar een speelplein of school kunnen en waar ouderen een rustig plekje vinden om te vertoeven.

I Verhaallijn 3: Een netwerk van levendige wijken

Herentals bestaat uit verschillende wijken, die allen een eigen karakter hebben. De groei van de stad bedreigt echter de eigenheid van die wijken. Een ongeremde ontwikkeling zou negatieve gevolgen voor de beleving van de inwoners betekenen.

Heel wat ruimtevragers zijn in Herentals op zoek naar een plek in een schaarse ruimte. Het ruimtebeslag, het totaal aan harde functies zoals woningen en tuinen, straten, pleinen en parken, bedraagt al 44 % van de totale oppervlakte. Bovendien groeit dit ruimtebeslag, samen met de bevolking, gestaag. In Herentals ligt de verhardingsgraad dan ook boven het Vlaamse gemiddelde. Daarbij komt ook dat de stad slechts een gemiddelde leefdichtheid heeft, iets wat men van een stedelijk gebied niet verwacht. De inwoners van Herentals leven dus relatief verspreid. De nederzettingvormen kunnen dan ook een bedreiging vormen voor de huidige open ruimte.

Tegelijk heeft Herentals heel wat troeven. Er is een aantrekkelijk stadshart met voldoende voorzieningen voor een regionaal verzorgingsgebied, en er is heel wat erfgoed aanwezig met een recreatieve en culturele uitstraling. De stad oogt dus echt als een levendige, historische stad en wil dit dan ook versterken. Toch ontbreken echt kwalitatieve ontmoetingsruimtes, zowel binnen als in open lucht. Iets wat de sociale cohesie niet ten goede komt. Ook het voorzieningenniveau gaat al enkele jaren in een dalende lijn, met een aanhoudende leegstand in het kernwinkelgebied als duidelijk symptoom. En hoewel de stad al enkele jaren inzet op het onderhoud en openbaar houden van trage wegen, merken we dat de trage verbindingen tussen de wijken stroef verlopen. Iets waar we het ook in volgende verhaallijn over hebben.

FIGUUR 13: omgeving begijnhof in historisch hart van Herentals

FIGUUR 14: Kleinschalig stedelijk weefsel in de stadskern van Herentals

I In 2050 is herentals een stad waar iedereen aangenaam kan vertoeven

Levendige en toegankelijke wijken

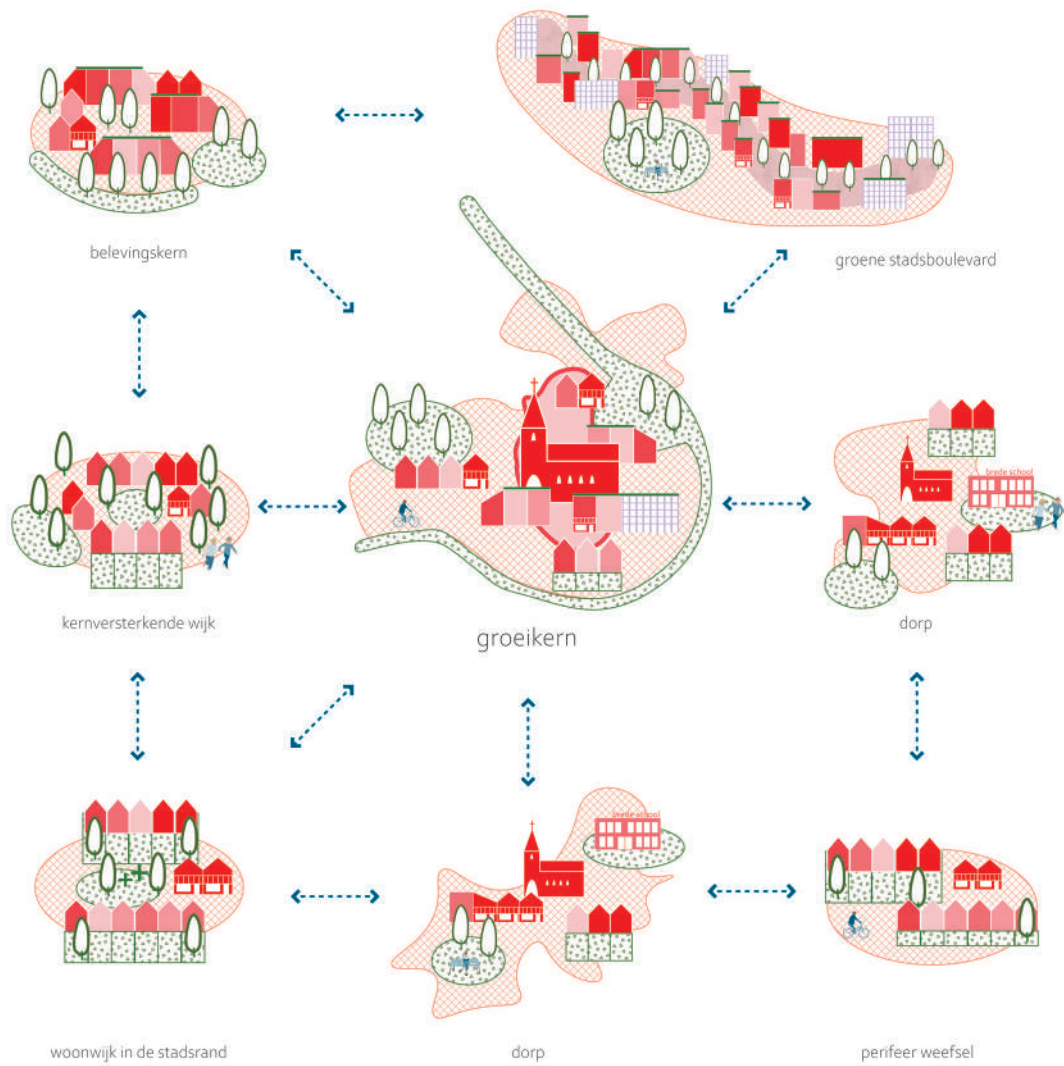
In de verhaallijn 'Kwalitatief groeien' vermeldden we reeds dat we de leefomgeving in Herentals aangenamer willen maken door onder andere geluidsoverlast en luchtverontreiniging te minderen. De inrichting van de publieke ruimte is daar essentieel voor. De concrete ordening zal per wijk verschillen, maar algemeen streven we naar wijken waar iedereen aangenaam kan vertoeven, zich kan verplaatsen en zich thuis voelt. De filosofie 'van jong tot oud' is een goede maatstaf om een wijk in te richten. Om kinderen veilig de ruimte in de stad en daarbuiten te laten verkennen, moeten voetgangers- en fietsroutes veilig genoeg zijn, des te meer binnen en richting schoolomgevingen. De groenblauwe netwerken doorheen de kernen zijn hiervoor goede dragers. Tegelijkertijd moet een straat ook ruimte bieden aan ouderen en minder mobiele mensen. Op publieke ontmoetingsplaatsen hebben kinderen vooral nood aan ruimte om te spelen, terwijl anderen juist rust opzoeken. Dergelijke principes brengen voordelen voor mensen van alle leeftijdsgroepen en achtergronden voort. Desalniettemin is aandacht voor de verschillen tussen mensen uiteraard belangrijk in de inrichting van de ruimte. Het opnemen van deze uiteenlopende waarden en wensen in toekomstige projecten zal de kwaliteit van deze projecten enkel ten goede komen.

Levendige voorzieningen

Voorzieningen vormen de hoekstenen van het leven in Herentals. Een gevarieerd aanbod met aangepaste voorzieningen draagt bij aan de ontwikkeling van gezonde leefomgevingen. Bijkomend creëert hun aanwezigheid beleving in en rondom stads- en dorpskernen. De uitbouw van het voorzieningenaanbod kan een dragende factor worden in het waarmaken van verschillende andere ambities. Bij nieuwe ontwikkelingen integreren we daarom voorzieningen en zorgdiensten op maat van elke wijk. Vooral voor de wijken buiten de ring is dit essentieel aangezien het voorzieningenaanbod hier lager ligt.

Aantrekkelijk stadshart

Herentals is een stad met geschiedenis en karakter, die zichtbaar zijn in de publieke sfeer. We willen waken over de levendigheid en aantrekkelijkheid van de stad. Het hart van de stad is de meest bezochte plaats en fungeert dus als uithangbord van Herentals. Om het stadshart bruisend te maken, moet er ruimte zijn voor mensen. Een verkeersluw stadshart geeft voetgangers ruimte om te wandelen, te winkelen, te ontmoeten en samen te komen op evenementen. Een compact en herkenbaar kernwinkelgebied met hoogwaardige publieke ruimte maakt boodschappen doen en vertoeven in de stad aangenaam. Door aanpassingen aan het openbaar domein in de belevingskern, faciliteert de stad ook ruimte voor 'fun shoppen', naast het 'run shoppen' dat vandaag de dag overheerst. Verder wil de stad haar geschiedenis in de verf zetten door haar erfgoed te waarderen.

I Verhaallijn 4: Vernieuwende mobiliteit

De auto is dominant in het straatbeeld van Herentals. De verkeersonveiligheid ligt daarom hoog en dat voelen de inwoners. Ook de luchtvervuiling en geluidsoverlast zijn bekende effecten die de leefbaarheid van Herentals beperken.

In 2017 gebeurde 72% van de verplaatsingen in Herentals met de wagen. Die keuze heeft grote gevolgen voor het gebruik van de omgeving, bijvoorbeeld voor schoolgaande kinderen of de veiligheid van fietsers. Elk jaar gebeuren nog te veel ongevallen door onveilige situaties. Daarbovenop ligt het gebruik van gemotoriseerd verkeer voor een groot deel aan de basis van de geluidsbelasting en luchtvervuiling waarin we het in 'Kwalitatief groeien' al hadden. Er zijn enkele specifieke uitdagingen die Herentals zal moeten aangaan om het dominante autogebruik met succes te kunnen afbouwen.

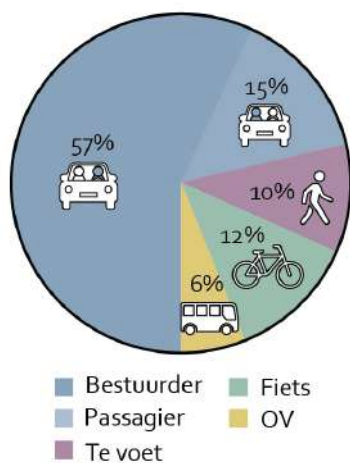
Een eerste uitdaging is het gebruik van de openbare ruimte. Hiervan is de Grote Markt een belangrijk voorbeeld. Hier wordt de impact van gemotoriseerd verkeer sterk gevoeld. De verblijfswaarde van de markt, en daarmee ook de aantrekkelijkheid van verschillende handelszaken, lijdt namelijk onder het drukke verkeer dat vaak op zoek is naar een parkeerplaats midden in het centrum. Zoals hierboven reeds aangegeven, resulteert dit in een te hoge geluidsbelasting.

Hoewel heel wat voorzieningen zich voor de inwoners op wandelafstand bevinden, is Herentals momenteel niet aantrekkelijk voor voetgangers. Uit een bevraging via de stadsmonitor (2020) blijkt dat 48 % van de inwoners vindt dat de voetpaden in Herentals zich niet in goede staat bevinden.

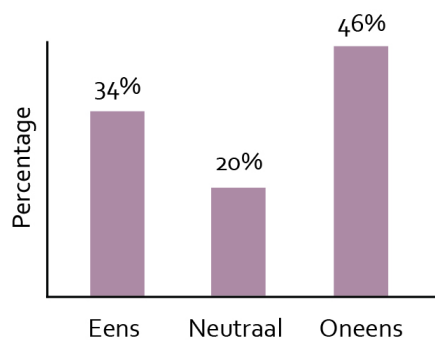
In Herentals is slechts 18 % van de verplaatsingen met de fiets gebeurd in 2017. Hoewel de stad over een uitgebreid fietsnetwerk beschikt, is de staat van deze fietspaden niet altijd veilig of comfortabel. Vaak is dit te wijten aan conflicten met gemotoriseerd vervoer. Dit resulteert dan ook in ongevallen: sinds 2010 zijn er in Herentals jaarlijks meer dan 40 fietsongevallen. Het gemiddeld aantal zwaargewonden onder de fietsers per jaar ligt sinds 2010 op 3,1 in Herentals.

Voor een duurzame en inclusieve modal shift zal ook het gebruik van het openbaar vervoer moeten verbeteren. De autogerichte stationsomgeving vormt hier een groot knelpunt. Een goede aansluiting tussen de trein en de bus of fiets is dan ook cruciaal voor een goede modal shift.

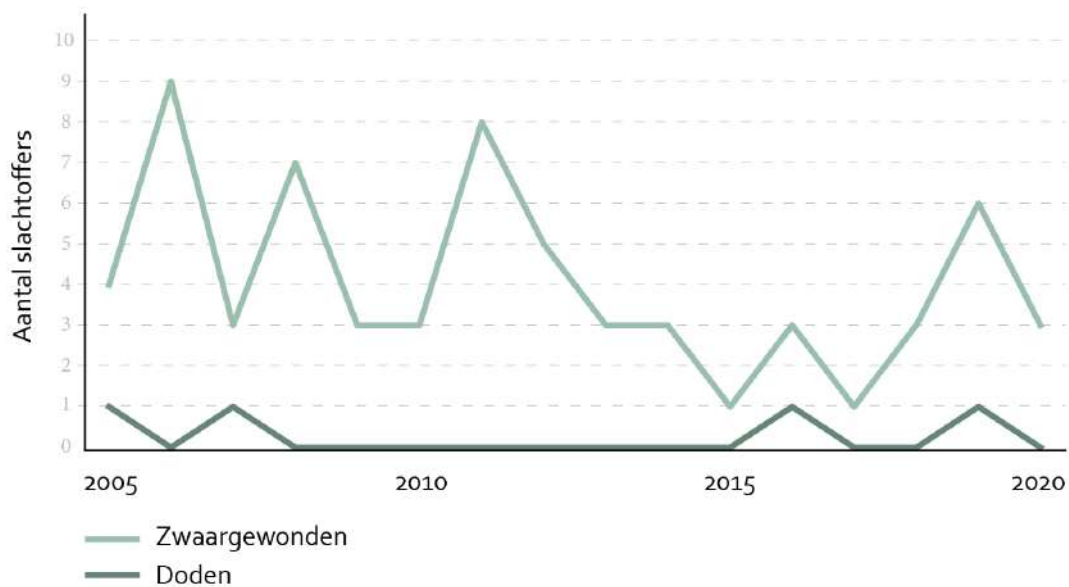
Als laatste uitdaging om het dominant autogebruik te doen keren, zal Herentals werk moeten maken van een doordacht parkeerplan. Vandaag zijn de parkeerplaatsen erg verspreid in de binnenstad. Ze nemen dan ook heel wat ruimte in en zorgen daarnaast ook voor zoekverkeer dat de druk op het centrum nog vergroot.

FIGUUR 17: Modal split in Herentals

FIGUUR 18: Voetpaden in goede staat volgens inwoners (2020)

FIGUUR 19: Verkeersslachtoffers bij fietsers

In 2050 is herentals een stad waar iedereen zich eenvoudig kan verplaatsen

Voetgangers voorop

Herentals wil een netwerk van levendige kernen creëren. Daarom is het belangrijk om dit netwerk toegankelijk te maken voor voetgangers. Een eerste aandachtspunt is natuurlijk de veiligheid: voldoende brede voetpaden of trage doorsteken doorheen een binnengebied kunnen hiertoe bijdragen. Echter, ook de beleefbaarheid en verblijfskwaliteit van de openbare ruimte zijn belangrijk om voetgangers de straat op te krijgen.

Fietsstad Herentals

We streven naar een stad waar fietsers zich vlot en veilig kunnen verplaatsen. In de binnenstad is reeds een fietszone voorzien, maar ook in andere wijken en tussen wijken moet een fietser zich eenvoudig en veilig kunnen verplaatsen. Voor de verbinding met de bedrijventerreinen is dit des te relevanter aangezien hier momenteel geen infrastructuur voor de fiets aanwezig is. In die herdenking moet aandacht zijn voor het ontvlechten van het fietsverkeer met zwaar gemotoriseerd verkeer.

Bij openbare werken en herinrichtingen van straten maken we prioriteit van een degelijke fietsinfrastructuur. We trachten ook om grote barrières zoals kanalen, de Ringlaan of het spoor (letterlijk) te overbruggen of ondertunnelen waar mogelijk. De fiets moet echter ook een vaste plaats krijgen op het kleinste niveau. Door in nieuwe woningen en appartementen steevast ruimte te voorzien voor fietsen, in alle maten, wordt de keuze voor de fiets ook evidentier.

Gedeeld gebruik

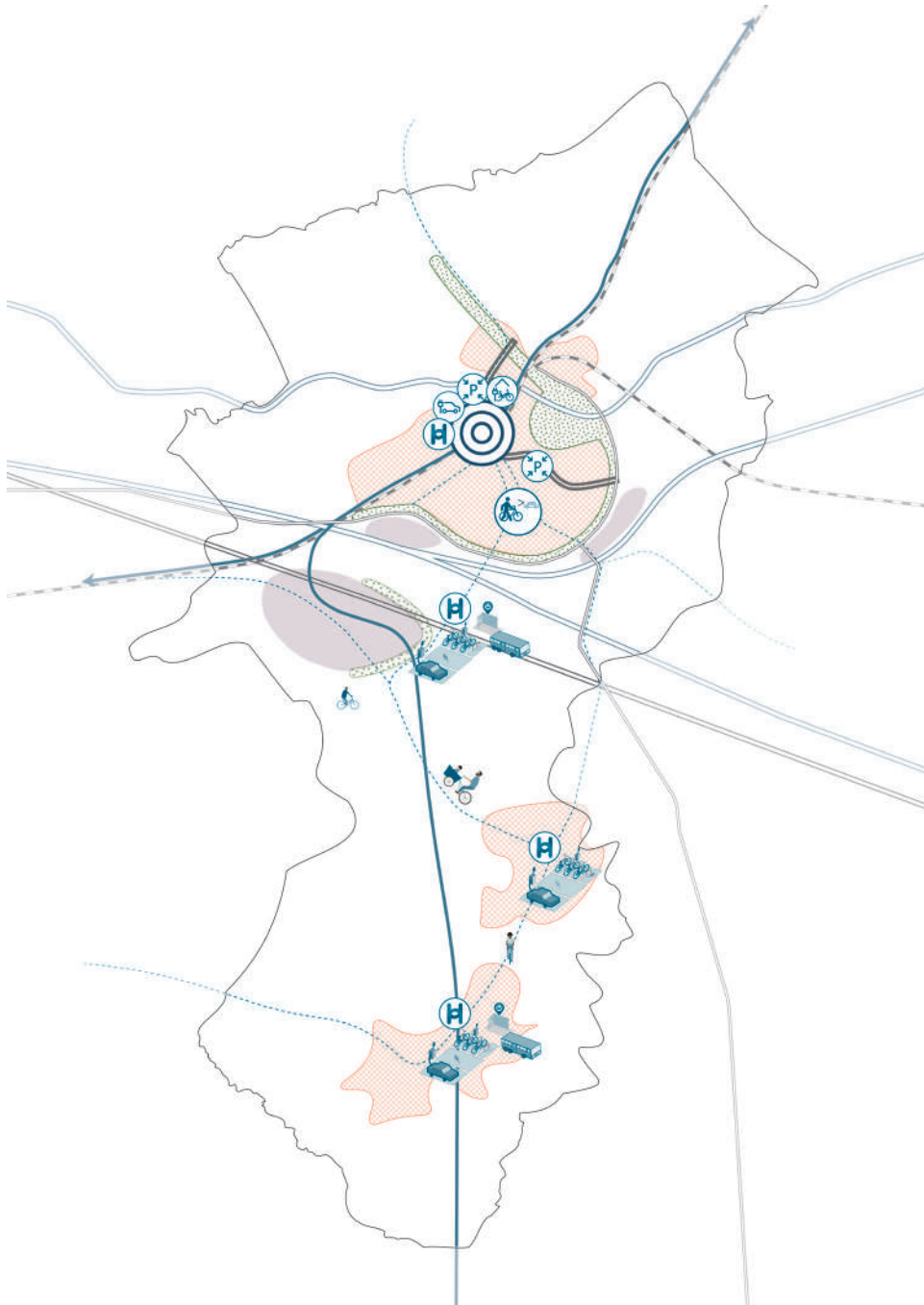
In een inclusief mobiliteitssysteem moeten reizigers voldoende keuzemogelijkheden hebben. Een aantrekkelijk openbaar en collectief vervoer is een essentieel onderdeel daarvan, maar ook deelsystemen voor personenvervoertuigen worden steeds populairder omdat ze betaalbaar en toegankelijk zijn. Deze tendens willen we stimuleren. Het invoeren van deelwagens kan verschillende privéwagens vervangen waardoor er ook een kleinere nood aan parkeerplaatsen is. Daarbovenop kan een fietsdeelsysteem (tot op zekere hoogte)

eenzelfde functie vervullen. Deze maatregelen zijn vooral van tel bij het bereikbaar maken van woonwijken buiten de Ringlaan, zoals de dorpen Morkhoven en Noorderwijk. Om inclusief te zijn is het ook van belang dat haltes toegankelijk zijn voor alle doelgroepen. Daarom zetten we in op het clusteren van verschillende modi in vervoersknooppunten, ook wel 'Hoppinpunten' genoemd. Op deze plaatsen kunnen bijvoorbeeld ook extra laadpalen voor de opkomende elektrische (deel-) wagen geplaatst worden.

Het station is de belangrijkste vervoersknoop in Herentals waar verschillende diensten en mobiliteitsmodi gebundeld worden. Toch kan het station nog versterkt worden als een aangename en bereikbare mobiliteitshub met een maximaal aanbod aan mobiliteitsdiensten. We moeten inzetten op een kwalitatief openbaar domein en veilige wandel- en fietsroutes naar het centrum creëren.

Slim parkeren en verbeterde circulatie

De nood om het parkeeraanbod in Herentals te reorganiseren is groot. Vandaag gaat veel ruimte in het stadshart verloren en brengen de parkeerplaatsen (zoek)verkeer en overlast met zich mee. Verschillende huidige parkeerzones zoals de Grote Markt en de parkeercapaciteit aan het station moeten herdacht worden. We zullen op zoek gaan naar een efficiënter systeem waar bezoekers kunnen parkeren aan de rand en geclusterd op strategische locaties in de kern, bijvoorbeeld aan de ABO-as. Ook bewoners zullen gereguleerd en geclusterd gaan parkeren, in functie van een kwalitatieve woon-, werk- en verblijfsomgeving. Om dit allemaal in goede banen te leiden, moet er ook nagedacht worden over de handhaving en het beheer van het nieuwe parkeersysteem. Een verkeersluw stadshart kan enkel gerealiseerd worden aan de hand van een doordacht circulatieplan. Door dit te koppelen aan het parkeerverhaal kan het onnodige zoekverkeer vermeden worden. Voortbouwend op de conceptstudie van de ABO-as, zal de rol van de as binnen een groter mobiliteitssysteem worden geplaatst, ook inzake parkeren en openbaar vervoer.

BELEIDSKADERS

WAT IS EEN BELEIDSKADER?

Wat zijn beleidskaders voor het BRH?

Een verschil met de oude structuurplanning is de opbouw van een beleidsplan die bestaat uit zowel een strategische visie, die vormt een robuuste basis voor het ruimtelijk beleid op lange termijn (voor het Beleidsplan Ruimte Herentals ligt de planhorizon op 2050), als uit beleidskaders die eerder flexibel en uitvoeringsgericht worden opgevat. De beleidskaders werken telkens een bepaald onderdeel van de strategische visie uit op korte termijn (in dit beleidsplan ligt dit symbolisch op 2035 ofwel twee legislaturen). Ze kunnen in de loop van de tijd worden opgeheven of vervangen wanneer ze gerealiseerd zijn of wanneer voortschrijdend inzicht andere acties op het toneel brengt. Er kunnen ook steeds nieuwe beleidskaders worden toegevoegd die ook weer een uitwerking geven aan een deel van de strategische visie.

Aanbouwmodel

De twee beleidskaders waaruit het Beleidsplan Ruimte Herentals vandaag bestaat, is dus geen volledige uitwerking van de strategische visie. De strategische visie zal dus niet gerealiseerd zijn nadat de beide beleidskaders zijn uitgevoerd. De beleidskaders brengen Herentals wel stap voor stap dichterbij een realisatie van de strategische visie. Naarmate de uitvoering van de strategische visie vorm krijgt, kan de stad de beleidskaders aanpassen of aanvullen met nieuwe beleidskaders om de stad klaar te stomen voor de volgende stappen. We kunnen dit zien als een 'aانبouwmodel' waar de eerste beleidskaders de fundering vormen waarop kan worden verdergebouwd richting de strategische visie.

Parallel met de opmaak van het ruimtelijk beleidsplan werkt de stad ook een mobiliteitsplan uit waarin de lijnen van het mobiliteitsbeleid op middellange termijn worden uitgezet. Doordat beide plannen parallel met elkaar worden opgemaakt vullen ze elkaar aan en zijn ze inhoudelijk afgestemd.

Waarom deze?

Met de eerste set van 2 beleidskaders maken we het verhaal over de stad die we in 2050 willen zijn – de strategische visie – concreter in de ruimte.

Het beleidskader Wonen & Verdichten tracht de toekomstige groei van de stad in goede banen te leiden. De uitdaging bestaat erin om meer te doen met minder ruimte zowel in functie van de woonvraag als voor de Herentalse industrie. Het verdichten moet bovendien samengaan met het versterken van de leefkwaliteit. Wonen in Herentals houdt op deze manier schone lucht, toegang tot en zicht op groen, ruimte voor hoogdynamische en laagdynamische plekken en een gebalanceerde relatie met water in. De inwoners, zowel jong als oud, staan hierbij centraal.

Het groenblauwe netwerk speelt een cruciale rol in de stad. Het netwerk zorgt voor een sterke stad waar we water opvangen en bijhouden, waar hitte gemilderd wordt, waar gespeeld kan worden, in groene en blauwe snippers en grotere gehelen, waar zachte verbindingen en vervoersmodi gekoppeld worden. We zijn ervan overtuigd dat als dit goed zit, de rest van de stad ook toekomstgericht en complementair ontwikkeld kan worden. Het groenblauwe raamwerk bepaalt dus de maat voor de ontwikkeling van de stad.

Met elk beleidskader zoomen we in op een ander soort ruimte: bebouwde ruimte en de groenblauwe structuren. Zo bieden we handvaten aan ruimtemakers en -vragers die zich inzetten voor een duurzaam en kwalitatief ruimtegebruik in Herentals.

Hoe wordt een beleidskader opgebouwd?

Elk beleidskader vertrekt vanuit één of meerdere onderdelen van de strategische visie, hierbij worden de doelstellingen van het beleidskader duidelijk gesteld. Die algemene doelstellingen krijgen een concrete uitwerking in de rest van het beleidskader, ze worden ook steeds conceptueel op kaart en beeld gezet. Zo wordt duidelijk hoe en waar Stad Herentals van plan is om deze doelstellingen te realiseren.

In de beleidskaders worden ook acties geformuleerd. Hiermee werkt de stad de komende jaren richting de doelstellingen van het beleidskader. Het gaat om planinitiatieven, mentaliteitswijzigingen of projecten die de stad dichterbij het toekomstbeeld van de strategische visie brengen. Soms wordt een specifiek uitvoeringsinstrument aangehaald (bijvoorbeeld een masterplan of stedenbouwkundige verordening), maar dit is niet altijd het geval. Het meest geschikte instrument kan namelijk pas in de loop van een initiatief blijken. Zo wordt er ook ruimte gelaten voor maatwerk in het Beleidsplan Ruimte Herentals.

Cocreatie

Net zoals het Beleidsplan Ruimte Herentals een cocreatie tussen tal van actoren en ruimtemakers is, vraagt ook de uitvoering ervan om een constante dialoog tussen de verschillende belanghebbenden - bewoners, ondernemers, bezoekers - rond gedeelde ruimtelijke belangen.

Daarom is de eerste stap van elke actie het uitvoeren van een grondige stakeholderanalyse. Hierin worden alle mogelijke betrokkenen bij de uitvoering van de actie onderzocht en wordt duidelijk gesteld welke rol zij zullen opnemen. De stad onderneemt immers niet alleen actie. Ze wil dit doen met alle belanghebbenden als partners in dit traject. De stadsdiensten zien hiermee in dat de stad gemaakt wordt door tal van actoren: middenveldorganisaties, verenigingen, ondernemingen, ontwikkelaars, handelaars, burgers, bezoekers, ... Zij hebben specifieke ruimtelijke vragen of geven vorm aan de ruimte door hun activiteiten. Maar ook andere overheden worden betrokken. Ruimte maken stopt niet aan bestuurlijke en administratieve grenzen. Daarvoor staat Herentals in gesprek met de Vlaamse overheid, de provincie Antwerpen, intergemeentelijke overleggen en de besturen van buurgemeenten.

BELEIDSKADER 'WONEN & VERDICHTEN'

In dit beleidskader gaan we aan de slag met de verhaallijnen 'Kwalitatief groeien' en 'Netwerk van levendige wijken'. Het thema wonen is een heet hangijzer in Herentals, maar ook de bedrijvigheid heeft verschillende opgaven die een antwoord vereisen. In de strategische visie namen we de demografische trends als referentie om de woonopgaven te formuleren. Plaatsen we die trends binnen een regionaal perspectief, dan zien we dat er een groot aantal extra woningen nodig is. Tegelijkertijd willen we onze open ruimte beschermen. We moeten die bevolkingsgroei dus binnen de bebouwde omgeving trachten op te vangen. Die verdichting mag niet ondoordacht plaatsvinden, maar moet worden uitgedacht vanuit het welzijn en de gezondheid van de Herentalsenaars. Hiervoor zetten we in dit beleidskader ook in op het creëren van een netwerk van levendige wijken.

Het beleidskader 'Wonen & verdichten' is het adequate raamwerk om op deze uitdagingen antwoorden te bieden en de vooropgestelde ambities te volbrengen. Daarnaast is ook reeds gebleken dat het opvangen van groei niet enkel over woningen, maar ook over de evoluerende bedrijvigheid gaat. Ook hier is versterking van de al ingenomen ruimte prioritair. In de concrete uitwerking zullen hier ook oplossingen per bedrijvencuster geformuleerd worden.

De eerste drie doelstellingen van dit beleidskader zijn gericht op de woonopgave. De laatste twee doelstellingen behandelen de verschillende thema's binnen de bedrijvigheid en ondernemerschap in Herentals.

Doelstelling 1: Stad Herentals zet in op realistische stedelijke groei

In de strategische visie werd reeds beschreven dat Herentals zal blijven groeien. Bijkomend heeft de stad een grote verantwoordelijkheid binnen de ruimere regio, die zij graag opneemt. De toename van het aantal woningen en huishoudens ten gevolge van die bevolkingsgroei zal op strategische locaties gebeuren.

Doelstelling 2: Stad Herentals creëert woonaanbod op maat van verschillende doelgroepen

Woonwensen, -noden en -vormen zijn divers. In het voorzien van nieuwe woningen zal de stad rekening houden met de grote diversiteit aan soorten huishoudens, leeftijds- en bevolkingsgroepen. Enkel op die manier kan het woonaanbod toekomstgericht ontwikkeld worden.

Doelstelling 3: Stad Herentals transformeert het woonweefsel op maat van de wijk

Voortbouwend op de nood aan aandacht voor de verschillende doelgroepen, is ook het bewustzijn van de verschillen tussen de wijken van Herentals essentieel. Elke wijk en elk dorp heeft een bepaalde eigenheid die beschermd moet worden. Het bestaande weefsel is sturend in de ontwikkeling van morgen.

Doelstelling 4: Stad Herentals verweeft bedrijvigheid en werken in de stad

Herentals is sinds oudsher een ondernemende stad. Aansluitend op doelstelling 3 richt deze vierde doelstelling zich op het stimuleren van verweefbare bedrijvigheid, kantoren en handel in de stad.

Doelstelling 5: Stad Herentals verdicht en verduurzaamt de bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen van Herentals nemen een groot deel van het grondgebied in. Die ruimte is nodig om een blijvende tewerkstelling en welvaart mogelijk te maken. De stad gaat daarom op zoek naar manieren om toekomstige groei op eenzelfde oppervlakte op te vangen. Tegelijkertijd kunnen de bedrijven een grote bijdrage leveren aan het bestrijden van de negatieve klimatologische effecten.

Doelstelling 1: Stad Herentals zet in op een realistische stedelijke groei

Subdoelstelling W1.1: De stad Herentals neemt haar stedelijke rol op binnen Regio Neteland

In het traject voor de afbakening van het kleinstedelijk gebied, werd er voor Herentals een stedelijke ambitie uitgetekend, met steun van de provincie en het stadsbestuur. Herentals wil deze rol nog steeds opnemen in de regio maar stelt in het ruimtelijke beleidsplan een realistische stedelijke groei voorop. Door extra woningen op te vangen, kan Herentals een antwoord bieden op de eigen demografische uitdagingen, zoals de vergrijzing en de ontgroening. Door randvoorwaarden te stellen aan deze stedelijke groei, houden we de stad leefbaar maar bieden we tegelijk de mogelijkheid aan bewoners in de regio om zich te kunnen huisvesten in de onmiddellijke nabijheid van openbaar vervoer en voorzieningen. Zo wil Herentals haar steentje bijdragen aan het beperken van het autoverkeer en de files, zowel in als buiten de stad.

Een korte evaluatie van de stedelijke taakstelling die werd opgesteld bij de afbakening van het kleinstedelijk gebied, toont dat Herentals hier nog niet aan voldoet. We kunnen echter concluderen dat de vooropgestelde bouwsnelheid van bijna 150 woningen per jaar binnen het kleinstedelijke gebied onhaalbaar is en er bovendien onvoldoende ruimte voorhanden is om dergelijke hoeveelheid woningen op een kwalitatieve manier in te passen binnen de Herentalse context (zie onderzoeksnota 'Herentals 2023'). De stad wenst dergelijk groeiperspectief dan ook niet na te streven.

In dit beleidsplan gaan we op zoek naar een woonopgave die realistisch lijkt op schaal van Herentals en tegelijk toelaat om een sterkere stedelijke rol op te nemen binnen de regio. Hiervoor kijken we niet alleen naar de bouwsnelheid, maar ook naar de beschikbare ruimte en de projecten die al op stapel staan. De verdichting van het bestaande woonweefsel werd dus niet meegenomen, maar kan wel voor extra wooneenheden zorgen. We gaan er in het onderzoek ook van uit dat niet alle beschikbare ruimte kan of zal ingevuld

worden. Deze analyse kan worden teruggevonden in de onderzoeksnota 'Herentals 2023'. De prognoses tonen aan dat er tegen 2040 in de regio Neteland nood is aan ruim 3500 bijkomende wooneenheden. Terwijl binnen het grondgebied van Herentals zelf, vraag is naar ruim 1500 eenheden. Qua beschikbaar aanbod wijst de analyse uit dat er er over heel het grondgebied van Herentals vandaag ruimte is voor 2.700 woningen. We gebruiken hiervoor het referentiejaar 2021 en de planhorizon is 2040. Dit cijfer is gebaseerd op de ruimte die de woongebieden nog bieden in de vorm van projecten, onbebouwde percelen en leegstaande woningen.

Herentals wil zich echter vooral focussen op de stedelijke groei. De groeikern, een verzameling van goed gelegen wijken zoals weergegeven op de volgende kaart, heeft ruimte voor bijna 1.900 woningen. Dit perspectief is haalbaar en realistisch tegen 2040 en werd getoetst aan de toekomstige projecten en resterende onbebouwde percelen (zie onderzoeksnota 'Herentals 2023'). Met voorliggend beleidsplan wenst Herentals daarom een groeitraject uit te zetten dat uitgaat van een bouwsnelheid van gemiddeld ongeveer 110 woningen per jaar in de groeikern, wat een kleine stijging is ten opzichte van de huidige snelheid van 100 woningen per jaar in het stedelijk gebied, maar aanzienlijk lager ligt dan de taakstelling.

Het is belangrijk te beklemtonen dat bovenstaande groeicijfers richtgetallen zijn, geen minimum of maximum. Er zijn namelijk meerdere factoren, zoals de economie, die de groei van een stad beïnvloeden. We nemen die bij de monitoring van de groei dan ook steeds in acht.

FIGUUR 20: Het verdichtingsproject in de Kanaalstraat past in het opvangen van de stedelijke groei.

Subdoelstelling W1.2: Twee perspectieven vangen de groei duurzaam op

Herentals wil groei op een duurzame manier opvangen in het bestaande weefsel. De stad kiest hierbij bewust voor de opvang van groei in die stadsdelen waar zowel een hoog voorzieningenniveau als een sterke nabijheid van het openbaar vervoer is.

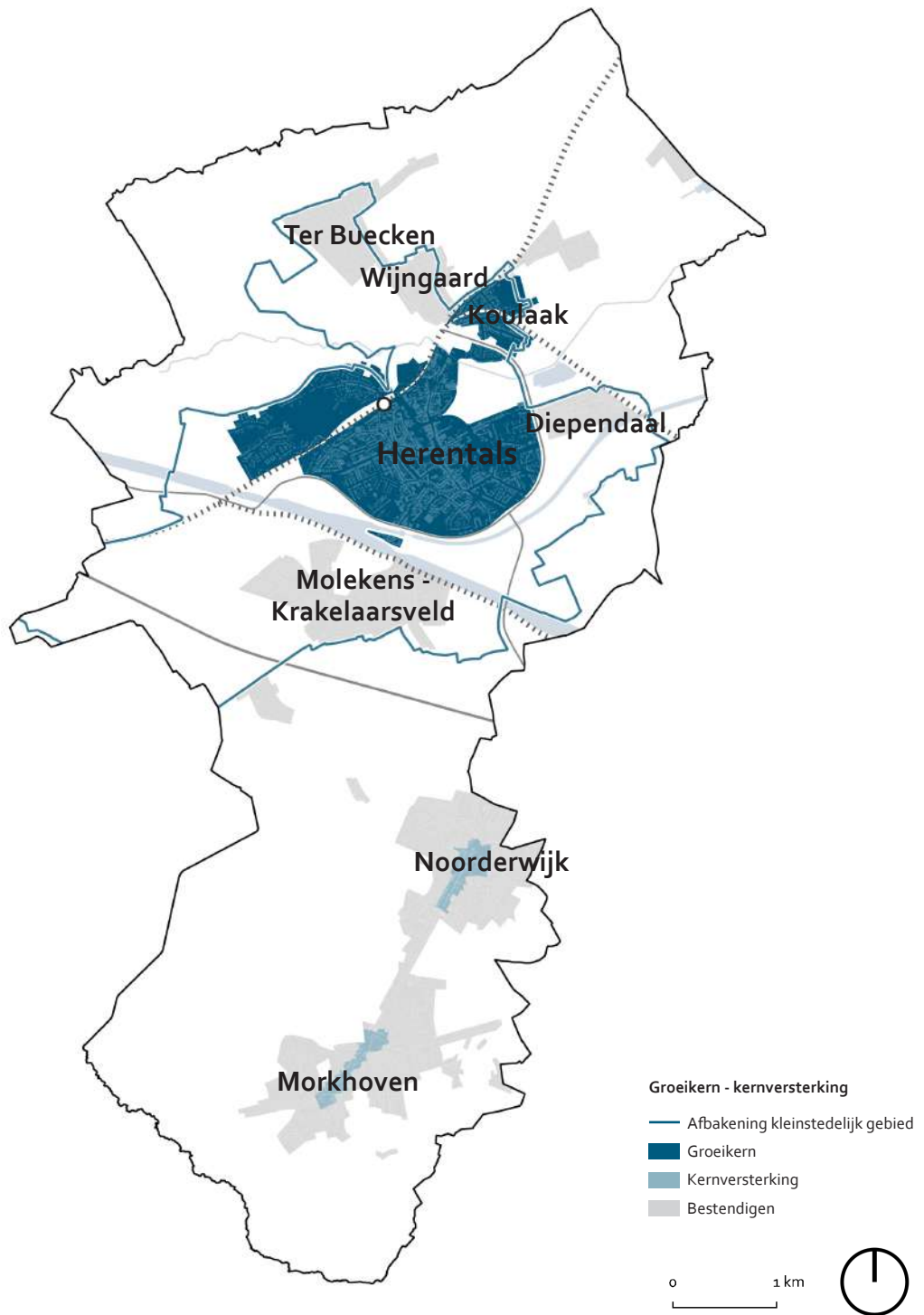
Er wordt dus in de eerste plaats gekeken naar de **stadskern**. Dit is immers het meest draagkrachtige weefsel om toekomstige huishoudens in te realiseren. Hier beschikken inwoners, werknemers en bezoekers over een breed voorzieningenaanbod met een mix aan verschillende functies. In de stadskern woont men in nabijheid van een breed aanbod dagelijkse voorzieningen: (voedings-)winkels, scholen, werk, zorg, vrijetijdsvoorzieningen,... Daarnaast is het stadscentrum ook multimodaal ontsloten: men heeft keuze aan vervoersmiddelen afhankelijk van het type verplaatsing.

Om bovenstaande redenen wordt de stadskern van Herentals **aangeduid als groeikern**. Het is op deze meest kansrijke locatie dat ook verdere groei op een slimme manier ingepast zal worden. Als groeikern gelden de historische stadskern, de goed gelegen aanpalende stadswijken binnen de Ringlaan en de wijken Wuytsbergen-Ekelen en Koulaak-Kapellenblok. In dit ruime gebied vangen we dus de groei op van 1.900 woningen, zoals hierboven besproken. In deze wijken zijn immers uitgelezen kansen om de groei duurzaam op te vangen: ze omvatten of liggen nabij diverse voorzieningen én ze zijn vlot ontsloten door het openbaar vervoer. De groeikern, zoals afgebakend, is daarenboven kleiner als de afbakening van het kleinstedelijk gebied: we zijn dus zuinig met de ruimte waar we nog bijkomende groei opvangen. Evenwel is het belangrijk om rekening te houden met de bestaande dichtheden van dit weefsel. De aanduiding als groeikern wil immers niet zeggen dat we de context uit het oog moeten verliezen. Het is hierbij niet uitgesloten dat ook het dense centrum verder kan verdicht worden, maar dan op een slimme manier en met respect voor de omgeving. Dit betekent dat de klemtoon eerder ligt op het versterken van verweving dan op bijkomende woonontwikkeling. Zo werken we ook aan een levendig stadshart.

Pas in tweede instantie wordt gekeken naar de **dorpskernen van Noorderwijk en Morkhoven** om (een deel van de) verdere groei op te vangen. Deze kernen zijn ook goed uitgerust, maar hebben toch een meer landelijk karakter. Ze zijn in die zin minder geschikt om een groot deel van de groei op te vangen. Een beperkt groeiperspectief is echter wel aan de orde, zodanig dat kleinschalige, gewenste ontwikkelingen in deze kernen niet gefnuikt worden. Aan beide kernen wordt daarom het perspectief van **kernversterking** toegeschreven. We zetten hier, door de goede aanwezige voorzieningen, vooral in op het opvangen van demografische uitdagingen die ook in deze dorpskernen voelbaar zullen zijn (zoals vergrijzing en verzilvering). Hiervoor zetten we in op kernversterkend beleid, in lijn met de visies uit de recente masterplannen. Hierbij worden voorzieningen als drager benut, en zetten we in op het transformeren van woningtypes. Zo zorgen we ervoor dat de huidige bevolking van de dorpen op een duurzame manier in deze dorpskernen kan blijven wonen. Onder doelstellingen 2 en 3 wordt verder op die kernversterking ingegaan.

Buiten de groeikern en dorpskernen liggen ook nog heel wat andere gebieden in woonbestemming. Het gaat hier om meer perifere verkavelingen, gehuchten en linten in de open ruimte. Deze woonweefsels kunnen niet de kwaliteiten bieden die de kernen wel leveren. Het zijn met andere woorden geen woonweefsels waarin we verdere groei willen opvangen. Door een strenger vergunningenbeleid, gaan we naar een bestendiging van het huidige woonweefsel. Hierbij wordt niet langer ondersteund dat bestaande eengezinswoningen vervangen worden door, of opgedeeld worden in, meerdere compactere woningen. Zo beperken we de groei in de perifere gebieden zonder dat we huidige eigenaars hun bouwrecht ontnemen.

Tot slot merken we nog op dat groei, ook in de kernen, gerealiseerd moet worden met respect voor de **groenblauwe structuren** (zie het beleidskader 'Groenblauwe netwerken'). Het is steeds de bedoeling om goed naar de omliggende ruimtelijke context te kijken en een project hierop af te stemmen, ongeacht of dit binnen het perspectief van de groeikern dan wel van kernversterking gebeurt.

FIGUUR 21: Globale toekomstperspectieven per kern

Subdoelstelling W1.3: De stad springt gericht om met de onbebouwde woonuitbreidingsgebieden

Met het Beleidsplan Ruimte wil Herentals doordacht omspringen met de ruimte die zij nog ter beschikking heeft. Herentals heeft de ambitie om een groot deel van de juridische voorraad aan woonuitbreidingsgebieden als openruimtegebied te bestendigen, en waar nodig of opportuun ook om te zetten naar een corresponderende bestemming. Volgens de woonbehoeftestudie die te vinden is in het onderzoeksrapport 'Herentals vandaag' blijkt dat er voldoende ruimte is om de toekomstige woonopgave op te vangen binnen het huidige woongebied.

De stad wenst onderstaande woonuitbreidingsgebieden of delen van woonuitbreidingsgebieden van verdere ontwikkeling te vrijwaren:

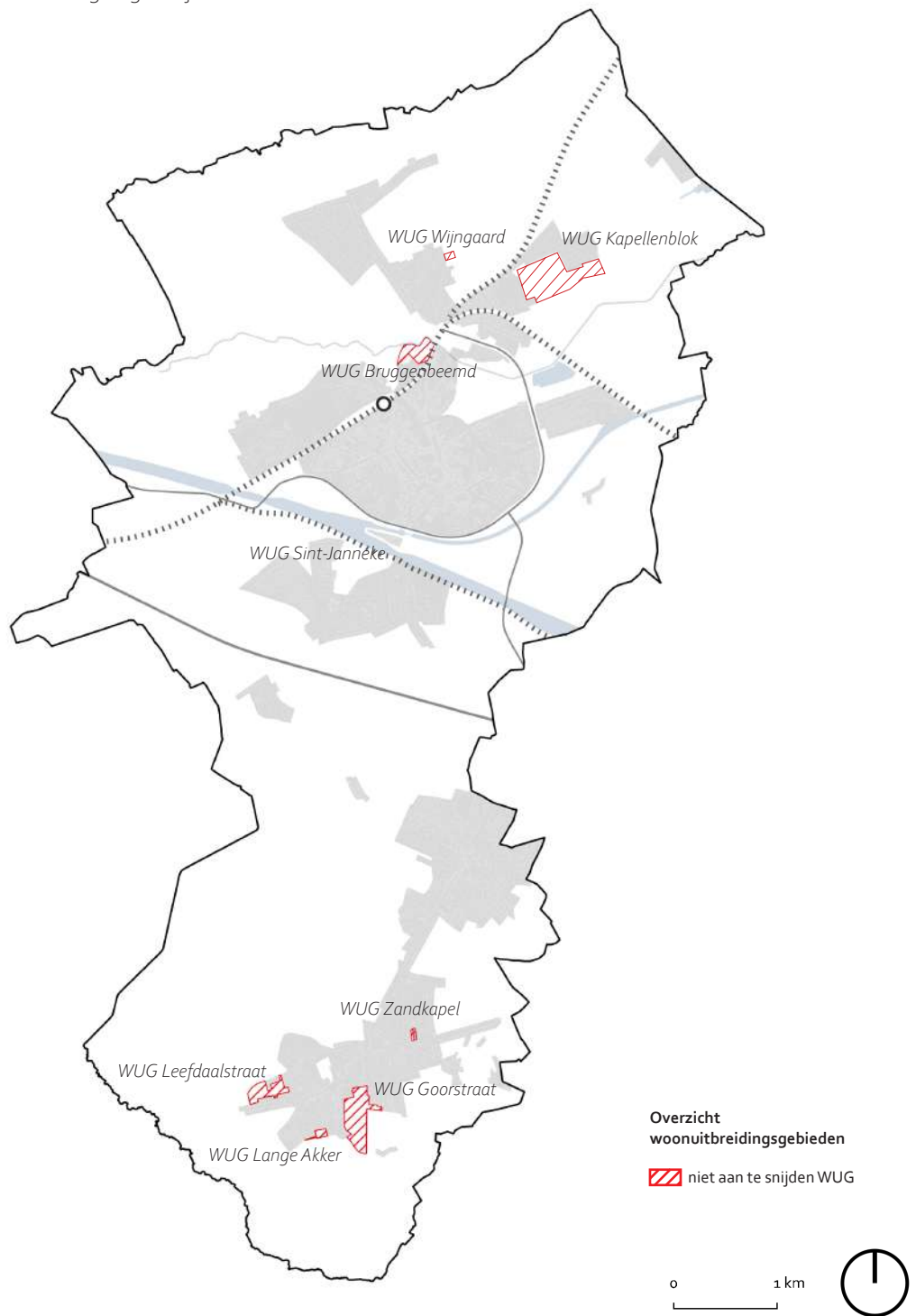
- Het noordelijke deel van het WUG Bruggenbeemd is overstromingsgevoelig en wordt meegenomen in het planproces van het gelijknamige PRUP. Deze zone zal gevrijwaard worden om het valleigebied van de Kleine Nete ruimte te geven en veerkrachtig te maken. Het PRUP zal voorzien van maatregelen om de waterveiligheid te garanderen en biodiversiteit te versterken.
- Het WUG Goorstraat, gelegen tussen de voormalige spoorlijn naar Aarschot en de Goorstraat (Morkhoven). Het meest noordelijke deel van dit WUG zou op termijn nog aangewend kunnen worden voor sportvoorziening of jeugdbeweging gericht op het dorp. De overige delen van het WUG zullen hun bouwvrij karakter behouden in aansluiting op het agrarisch gebied ten zuiden en oosten.
- Het **WUG Lange Akker** situeert zich ten zuiden van Lange Akker (Morkhoven). Dit perceel is vandaag in landbouwgebruik en zal in de toekomst een bouwvrij karakter behouden in aansluiting op de open ruimte ten zuiden.
- Het **WUG Leefdaalstraat** zit opgespannen tussen de Leefdaalstraat en Kapelstraat (Morkhoven). Het WUG is voor een groot deel al ingenomen. De stad wenst de resterende onbebouwde percelen in de toekomst niet verder aan te snijden en de openruimte functies te behouden.
- Binnen het **WUG Zandkapel**, gelegen ten oosten van de Morkhovenseweg, bevinden zich nog een aantal onbebouwde percelen tussen de Zandkapelstraat en Klaterteer. Deze percelen behouden hun onbebouwd karakter aangezien ze gedeeltelijk zijn bebost en plaats bieden voor rust en luwte binnen de bebouwde kern, des te meer gezien de ligging aan de (beschermde) kapel van Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand.
- Het **WUG Wijngaard** is quasi volledig ingevuld. Eén perceel wordt in het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) "Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk" omgezet naar bosgebied. Ook het onbebouwd deel van het **WUG Kapellenblok** wordt herbestemd naar open ruimte in dit GRUP.

In drie woonuitbreidingsgebieden, voorziet de stad wel nog ontwikkelingsmogelijkheden:

- Het zuidelijke deel van het **WUG Bruggenbeemd**, gelegen tussen Olympiadelaan en de spoorlijn, vormt een strategische zone in de stedelijke ontwikkeling van Herentals. In navolging van het PRUP Bruggenbeemd zal deze zone worden ingevuld in functie van het nieuw ziekenhuis en mogelijk ondersteunende zorgfuncties en de herintroductie van de stadsvesten. Het project sluit aan bij de opwaardering van de stationsomgeving. De zone voor het ziekenhuis maakt deel uit van de groeikern Herentals. De aangegeven contour is indicatief en zal worden vastgelegd in het PRUP.
- Ook in het **WUG Zandkapel** bevinden zich nog een aantal ontwikkelbare percelen. Het gaat enerzijds om het perceel gelegen tussen de Klaterteer en Haverstraat, dat als sociale last werd overgedragen aan de sociale woningmaatschappij. De opgave van die sociale last werd tot op heden nog niet uitgevoerd. Aangezien het perceel reeds omringd wordt door bebouwing en het onderwerp is van een sociale last, blijft een woonontwikkeling op deze locatie wenselijk. Daarnaast bevinden er zich in dit WUG nog een aantal restpercelen die aansluiten op een uitgeruste weg en in aanmerking komen voor een ontwikkeling conform de perspectieven van het desbetreffende woonmilieu waarbinnen ze gelegen zijn.

- Ook het **WUG Sint-Janneke**, gelegen ten oosten van de sportcluster Sint-Janneke, is quasi volledig gerealiseerd. De restpercelen gelegen aan een uitgeruste weg, komen in aanmerking voor ontwikkeling conform de perspectieven van de woonmilieus waarin ze gelegen zijn.

De stad schat het totale potentieel aan bijkomende woningen binnen deze 3 woonuitbreidingsgebieden, zoals hierboven geschetst, op een 30-tal.

FIGUUR 22: Overzicht te vrijwaren woonuitbreidingsgebieden

Doelstelling 2: Stad Herentals creëert woonaanbod op maat van verschillende doelgroepen

Het toekomstig woonaanbod in Herentals dient niet enkel voldoende groot en betaalbaar te zijn, maar ook aangepast te worden aan de behoeften van de diverse bevolking. De aanwezigheid van verschillende doelgroepen in Herentals creëert verschillende woonwensen en vraagt om een gepast woonaanbod. In dit hoofdstuk komt voornamelijk de diversiteit aan leeftijd en huishoudensgrootte aan bod, naast een luik over sociaal en betaalbaar wonen.

Een algemeen aandachtspunt om te komen tot een gepast woonaanbod, is dat nieuwe projecten een mix hebben van grondgebonden en gestapelde eenheden, eengezinswoningen, appartementen en nieuwe woonvormen. Ook sociale en betaalbare woningen kunnen worden geïntegreerd. Op die manier krijgen we kwalitatief dichte projecten met een gedifferentieerd woonaanbod.

Subdoelstelling W2.1: Levenslang wonen in de groeikern en dorpskernen

Het huidige woonaanbod in Herentals bevat reeds een diversiteit aan appartementen en rijwoningen tot ruime verkavelingswoningen. Gemeentebreed is het aanbod dus divers, maar de dorpen en wijken hebben afzonderlijk wel een eigen homogeen weefsel. In de Molekens, Ter Buecken en Diependael bijvoorbeeld domineert de grondgebonden ééngezinswoning in open en halfopen bebouwing het woonaanbod. Deze typologie sluit echter niet altijd meer aan bij zowel de behoeften van de huidige bewoners, als de veranderende bevolking in het algemeen.

Deze 'verkavelingswoningen' zijn veelal gebouwd voor de huisvesting van een gezin met kinderen. Heel wat van deze woningen worden echter bewoond door een ouder koppel of een alleenstaande waarvan de kinderen het huis reeds hebben verlaten. Dit fenomeen heet onderbewoning: zogenaamde 'empty nesters' blijven in een woning die te groot is voor hun (veranderde) gezinssamenstelling wonen. Momenteel is 40% van de woningen in Vlaanderen op die manier onderbezet. Bij 65-plussers is dit aandeel zelfs 53%. Het effect is dat heel wat woningen die geschikt zijn voor jonge gezinnen niet

beschikbaar zijn op de woningmarkt.

Daarnaast is de woning dikwijls niet (meer) geschikt om de woonbehoeften van de ouder wordende bewoners te vervullen. De woningen zijn onvoldoende toegankelijk en niet aangepast aan personen met een verminderde mobiliteit. Zelfstandig wonen voor ouderen of zorgbehoevenden is in deze woningen niet evident en aanpassingen om dit mogelijk te maken doorgaans te moeilijk.

Levensloopbestendige woonvormen introduceren

De vergrijzing van de Herentalse bevolking is een specifieke uitdaging in het woonvraagstuk voor de stad. In het formuleren van oplossingen voor deze uitdaging is het belangrijk rekening te houden met de hierboven beschreven aspecten. Bovendien is er binnen dit beleidskader een strikt onderscheid tussen 'wonen' en 'zorg'. Assistentiewoningen en woonzorgcentra zijn een belangrijke vervolgsschakel, maar vallen beiden onder zorginstellingen. We zoeken dus naar een extra schakel in de woonmobiliteit om zorgbehoevenden en minder mobiele personen zo lang en duurzaam mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen.

De gemiddelde leeftijd waarop zorgbehoefte ontstaat, is momenteel 82 jaar. Omwille van een goede integratie, het opbouwen van een netwerk en het kunnen beschikken over de nodige vitaliteit om de verhuisbeweging aan te gaan, zou men idealiter 10 jaar voor die leeftijd bereikt is, kunnen verhuizen naar een beter geschikte woning. Zoals eerder geduurd, is het zogenaamde 'ageing in place' niet mogelijk voor veel ouderen omdat de woning niet aangepast of niet aanpasbaar is aan hun noden. Om toch op een kwalitatieve manier zelfstandig thuis te wonen, zal het in vele gevallen dan ook noodzakelijk zijn om tijdig te verhuizen naar een meer toegankelijke woning in een beter voorziene buurt. De nood aan een alternatief aanbod van toegankelijke woonvormen dringt zich meer en meer op. Het woonbeleid richt zich daarom op het voorzien van dit aanbod zodat ouderen zo lang mogelijk

zelfstandig thuis kunnen wonen in een woning die daartoe geschikt is.

Het alternatief aanbod dat de doorstroom mogelijk moet maken is een aanbod dat levensloopbestendig is. Dit is echter geen exclusieve vorm. Deze woningen kunnen evenzeer bewoond worden door mensen die geen mobiliteitsvermindering kennen. Het is immers niet de bedoeling dat Herentals woningen ontwikkelt die uitsluitend voor ouderen of zorgbehoevenden beschikbaar zijn. Veel jonge mensen en gezinnen blijven ook graag voor een langere periode in hetzelfde huis wonen. De levensloopbestendige woningen zullen dus deel uitmaken van de reguliere woningmarkt. Essentieel aan een levensloopbestendige woning is echter dat de woning voldoende aanpasbaar is, wanneer de zorgbehoefte zich opdringt. Daarbij is de aanwezigheid van voldoende ruimte om aanpassingen mogelijk te maken essentieel.

Om de transitie naar meer levensloopbestendige woningen te bewerkstelligen wordt vooral gekeken naar de appartementvormen met twee slaapkamers. Bij elk nieuwbouwproject moet er voldoende aandacht worden besteed aan het aandeel levensloopbestendige woningen. Hiervoor wordt vanuit het traject van dit beleidsplan een leidraad geboden met te hanteren standaarden.

Doorstroming en woningrotatie creëren

Het voorzien van een alternatief aanbod aan toegankelijke woonvormen gebeurt het best in de groeikern van Herentals. Om te voorzien in een levensloopbestendige woonomgeving zijn namelijk de woonondersteunende voorzieningen zoals openbaar vervoer en basisvoorzieningen nodig, die vooral te vinden zijn in deze groeikern. Een levensloopbestendige woning in een omgeving die niet levensloopbestendig is, zal geen oplossing bieden voor de benoemde uitdagingen.

Ook al is de groeikern het meest strategische gebied om deze woonvormen te introduceren, toch hebben

de dorpskernen van Morkhoven en Noorderwijk ook nood aan levensloopbestendige woningen. Om mensen te stimuleren van woning te wisselen, is het namelijk belangrijk dat men in de 'eigen buurt' kan blijven wonen. Aangezien de twee dorpen een voldoende voorzieningenniveau hebben om dit te ondersteunen, kan het creëren van levensloopbestendige woonvormen zelfs een hefboom vormen voor een kernversterkend beleid.

In het buitengebied, woonwijken buiten de groeikern en meer perifeer weefsel van de dorpskernen is het aanbod aan voorzieningen en openbaar vervoer echter te beperkt om het levensloopbestendig wonen op een duurzame manier te organiseren.

De behoefte aan levensloopbestendig wonen is groot, gelet op de demografische samenstelling van de bevolking. Wanneer een betaalbaar en aantrekkelijk aanbod aanwezig is, kan het tijdig verhuizen vanuit de minder of niet aangepaste woningen gefaciliteerd worden. Dit betekent dat mensen doorstromen naar een woning die aangepast is aan hun huidige of toekomstige noden. Een grotere woningrotatie bij ouderen betekent dat er meer grotere wooneenheden vrijkomen voor grotere gezinnen.

Kwaliteiten op niveau van de woning

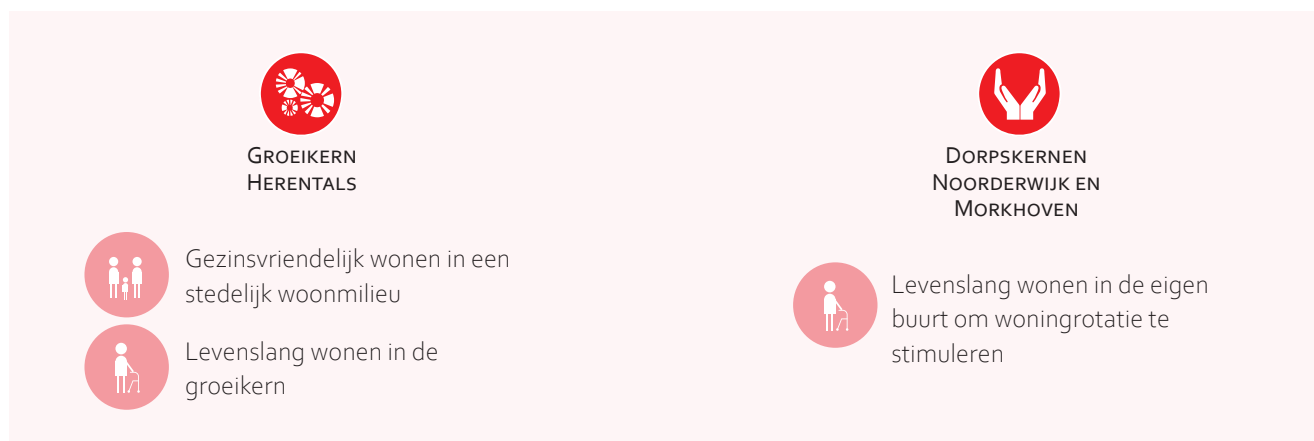
- Minimaal rollator toe- en doorgankelijk
- Minstens twee slaapkamers zodat er een extra kamer is voor bv. logerende (klein)kinderen
- Een badkamer met minimale dimensionering voldoende breed voor draaicirkel rolstoel, voor brede inloopdouche met zitje
- Een keuken met minimale dimensionering voldoende breed voor draaicirkel rolstoel
- De hoogteverschillen worden waar mogelijk beperkt en met een lichte helling weggewerkt

Kwaliteiten op niveau van het woongebouw

- De gemene delen moeten bedacht worden als verblijfsruimtes en collectiviteit in bruikbare buitenruimte is te verkiezen
- Voldoende brede gemeenschappelijke lift
- De hoogteverschillen worden waar mogelijk beperkt en met een lichte helling weggewerkt

Kwaliteiten op niveau van de woonomgeving

- Traag verkeer wordt ruimtelijk gescheiden van gemotoriseerd verkeer, de voetpaden zijn voldoende breed voor een rolstoel en de materialen zijn obstakel- en slipvrij
- Straatmeubilair is toegankelijk voor rolstoelgebruikers
- De hoogteverschillen worden waar mogelijk beperkt en met een lichte helling weggewerkt
- Goed bereikbare en nabije (dagelijkse) voorzieningen
- Voldoende ontmoetingsplekken in de collectieve en openbare ruimten
- Dubbel gebruik geclusterde parkeerplaatsen nabij voorzieningen

FIGUUR 23: Beoogde woonfocus per deelgebied

Subdoelstelling W2.2: Een divers aanbod aan gezinsvriendelijk woonvormen

Heel wat gezinnen met kinderen verlaten jaarlijks de stad op zoek naar een andere woning. Deze huishoudens verlaten de stad om verschillende redenen. Uit recent onderzoek (Van den Broeck & Dreessen, 2022) naar de verhuismotieven van stadsverhuizers is gebleken dat deze gezinnen met kinderen op zoek gaan naar een tuin of meer buitenruimte, of een kleinere of grotere woning willen, of er zich een wijziging van de gezinssituatie voordoet, of de stad als woonomgeving voor hen niet aantrekkelijk is gezien de drukte, vervuiling, verharding ...

Er is een duidelijk onevenwicht tussen de vraag naar gezinsvriendelijke woningen en woonomgevingen en het beschikbare aanbod. Het aanbod zal omhoog moeten om gezinnen in de stad te houden. De principes hieronder zijn hierin sturend.

Aangezien de redenen voor stadsvlucht breder zijn dan de woonoppervlakte, gaat het nastreven van een gezinsvriendelijke woningtypologie om meer dan de hoeveelheid kamers die voorzien wordt. Er is nood aan meer buitenruimte (zowel privaat als publiek), groen en rust. Het voorzien van deze woonkwaliteiten is in de stad niet evident aangezien de ruimte om te bouwen reeds schaars is. Bijkomend zijn principes zoals 'compact bouwen' en 'efficiënt ruimtegebruik' de normen in nieuwe ontwikkelingen, wat niet eenvoudig is om te combineren met de nood aan zowel meer private als publieke ruimte voor gezinnen.

Deze uitdaging om een stedelijk gezinsvriendelijk woonaanbod te creëren, zet aan tot nadenken over compacte of gestapelde gezinsvriendelijke woontypologieën. Het familieappartement is een woningtype dat in Herentals een valabel alternatief kan vormen voor de grondgebonden ééngezinswoning met tuin, mits dat woningtype over de juiste kwaliteiten beschikt. Hieronder worden enkele woonkwaliteiten opgelijst die kunnen bijdragen tot het gezinsvriendelijk karakter van een woonproject.

Kwaliteiten op niveau van de woning

- Er is een slaapkamer voor ieder kind (3-, 4-, 5, ...-slaapkamerwoningen).
- Elke woning heeft een private buitenruimte. Deze wordt indien mogelijk aangevuld met een gedeelde binnen- en/of buitenspeelruimte. Vooral voor gezinnen met kinderen is dit laatste wenselijk.
- Elke unit heeft vanuit de leefruimte of private buitenruimte zicht op de gedeelde buitenruimte.
- Ramen komen laag genoeg, zodat ook kinderen buiten kunnen kijken. Er is echter voldoende (transparante) beveiliging zodat jonge kinderen niet uit open ramen kunnen vallen.
- Naast slaapkamers moeten ook de badkamer en toiletten voldoende groot zijn om comfortabel één of meerdere kinderen te wassen en te verzorgen.
- De leefruimte en/of keuken worden het best naar de tuin, straat, publieke ruimte of semipublieke ruimte georiënteerd.

Kwaliteiten op niveau van het gebouw

- Het gebouw wordt georganiseerd in woonclusters van ongeveer maximaal 12 huishoudens. Elke cluster heeft zijn eigen ingang en circulatieruimte.
- De verschillende woonclusters én individuele woningen zijn herkenbaar via het divers materiaalgebruik in gevels, deuren, en in gedeelde ruimtes en circulatieruimtes.
- De woning is goed toegankelijk met kinderwagens. Dit betekent dat er minstens een drempelloze toegang is van de straat tot aan de leefruimte.
- De gedeelde buitenruimte wordt voorzien van speelplekken. Speelplekken in het gebouw zijn een alternatief als er geen veilige buitenruimte is.

- De nachthal is afsluitbaar en kan als binnen-speelruimte dienst doen. Bij binnenspeelruimte is akoestiek immers van groot belang.
- Drempelruimtes (overgangszone tussen privaat en (semi-)publiek) worden op die manier ontworpen zodat ze kunnen toegeëigend worden door de bewoners (bv. door het plaatsen van een bankje). Het gaat dan over de ruimte tussen de voordeur en de straat of de voordeur en de collectieve circulatieruimte. Deze ruimtes gebruiken kinderen intensief als 'speelruimte dicht bij huis'.
- Er is berging of ruimte voorzien voor kinderwagens, buggy's en kinderfietsjes. Dit kan ook een collectieve berging zijn in het gebouw.

Kwaliteiten op niveau van de woonomgeving

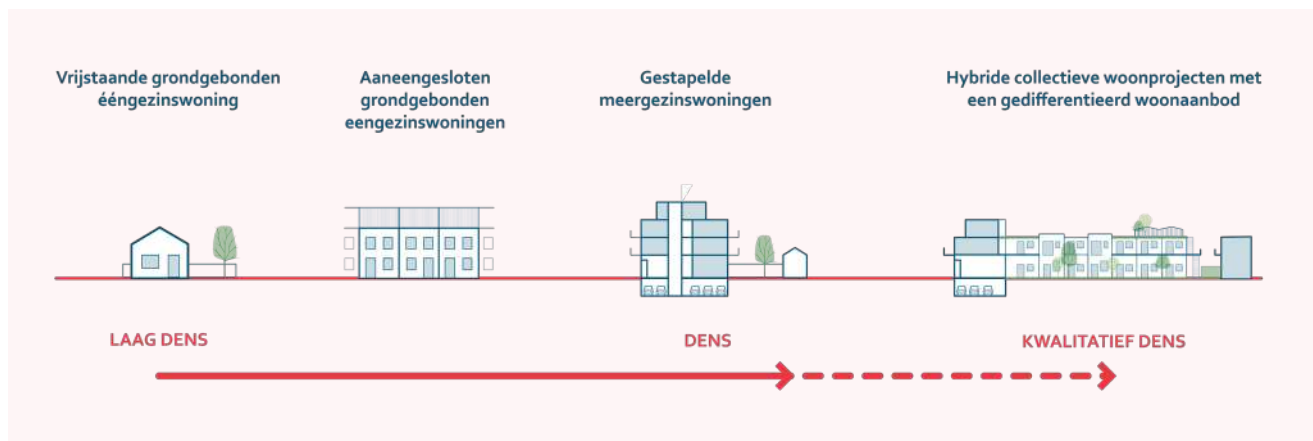
- Bredere voetpaden bieden de mogelijkheid om te spelen op straat. Autoluwe straten zijn een troef.
- Stoepen en straatmeubilair worden zodanig ontworpen dat ze impliciete spelprykkels vormen
- Voldoende groenvoorzieningen in de buurt zorgen voor een gevarieerd aanbod aan buitenruimtes

Subdoelstelling W2.3: Woonvormen met collectieve component stimuleren

Vandaag vinden we in Herentals vooral nog grondgebonden woningen en appartementen terug. We willen hier in de toekomst een minder strikt onderscheid maken. Een kwalitatief dense buurt bestaat idealiter uit een gemengd project van levenslang en gezinsvriendelijk wonen, dit kan zowel in de grondgebonden woning als in het appartement. Verder wil Herentals, vanuit de ambities om zuiniger om te springen met de beschikbare ruimte en te werken aan een warmere leefomgeving, woonvormen met een collectieve component stimuleren. Het gaat hier om woonvormen waarbij bepaalde voorzieningen gedeeld worden. Elke eigenaar heeft nog steeds een individueel woongedeelte, maar ter vervanging van of ter aanvulling op bepaalde onderdelen daarvan (bijvoorbeeld de tuin, een dakterras, een atelier, een logeerkamer, parkeer- of fietsstalplaatsen, een waslokaal, ...) wordt een alternatief voorzien dat de verschillende eigenaars delen. Zo wordt plaats bespaard, en ontstaat een hechtere vorm van samenleven tussen burens.

Voor projecten met woonvormen die beschikken over een sterke collectieve component kan de stad afwijkingen toestaan op de normen uit het kwaliteitshandboek huisvesting o.a. op de minimale oppervlakte van 65m²per wooneenheid.

Er bestaat een heel scala aan woonvormen die als

FIGUUR 24: Alternatieve woonvormen brengen nieuwe kwaliteiten in de stad

collectief gezien kunnen worden: van het groepje woningen dat een tuin deelt, tot een cohousing waarbinnen de bewoners alles delen behalve hun slaapkamer. Het mag duidelijk zijn dat we hier verder gaan dan een gedeelde circulatie in het gebouw (bv. een gedeelde trappenhal) en dat een collectieve component ook zoekt naar ruimte voor ontmoeting tussen de verschillende bewoners. Drempels die vandaag bestaan in de regelgeving (bijvoorbeeld stedenbouwkundige voorschriften die verplichten tot het individueel voorzien van faciliteiten als parkings, buitenruimte, minimale woonoppervlaktes...) worden daarvoor weggewerkt.

Subdoelstelling W2.4: Betaalbaar en sociaal wonen

Herentals publiceerde in 2022 reeds een visie op sociaal wonen. Deze visie vertrekt vanuit het bestuursakkoord voor de huidige legislatuur, waarin vermeld staat dat sociale en betaalbare huisvesting de leidraad vormen om kwetsbare inwoners een kwalitatieve thuis te geven. De stad heeft reeds een hoger percentage aan sociale huurwoningen (8,69%)¹ dan het arrondissement (5,44%) en Vlaanderen algemeen (6,00%). Bijkomend voldoet Herentals reeds aan het (volgens de Vlaamse Codex Wonen) bindend sociaal objectief van 187 sociale huurwoningen dat tegen 2025 voorzien moet zijn. Bij de meest recente cijfers uit 2021 stonden echter 1.258 kandidaat-huurders met domicilie in Herentals op een wachtlijst, waar ze gemiddeld drie jaar en tien maanden op staan. Tegelijk werden er in 2021 slechts 57 woningen toegewezen. Vijf hiervan werden toegewezen door de Geelse Huisvesting, andere cijfers zijn afkomstig van VMSW en SVK ISOM.

Er zijn ook kandidaat-kopers voor sociale woningen in Herentals gedomicilieerd, die lijst heeft 128 huishoudens die dus wachten op een sociale koopwoning. In 2021 werden er slechts twee sociale koopwoningen verkocht.

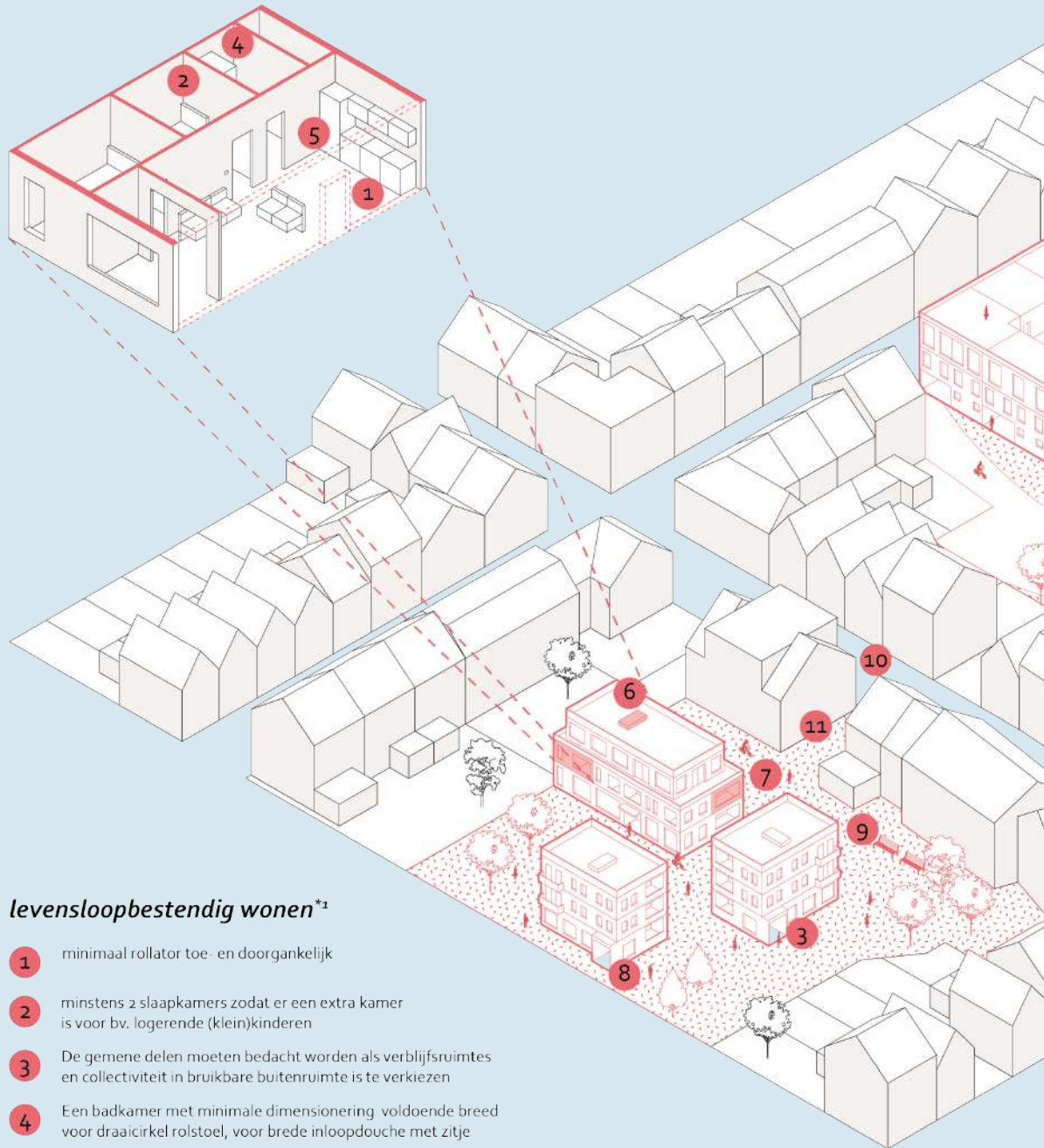
De ambitie inzake sociale woningen is vastgelegd in de "Visie sociaal wonen", goedgekeurd door de

¹ Cijfer IOK 31/12/2022

gemeenteraad op 29 juni 2021. Bij het voorzien van sociale woningen is de integratie van een mix aan sociale huur- en koopwoningen alsook private woningen binnen nieuwe projecten wenselijk. Bijkomend is het niet de bedoeling om hiervoor nieuwe open ruimte aan te snijden, maar om binnen het bestaande woonweefsel in te breiden.

Aandacht voor de kwaliteit van het project en afstemming met de omgeving zijn essentieel. In Morkhoven ligt het aandeel sociale huurwoningen bijvoorbeeld reeds hoger (10,6%) dan in Herentals (7,8%) of Noorderwijk (6,1%). Dat overaanbod maakt dat deze deelgemeente minder bijkomende sociale huur (bij wijze van inbreidingsprojecten en innovatieve ontwikkelingen) zal opvangen. Het is ook minder gewenst om in Morkhoven extra sociale woningen te vestigen door de moeilijke multimodale bereikbaarheid en het lagere voorzieningenniveau. We willen dus ook de groei van het sociale woningaanbod zoveel mogelijk gaan opvangen in de groeikern. Echter, wanneer het sociale woonaanbod uit een deels uitgevoerd gemengd project nog moet worden uitgevoerd, kan die groei wel plaatsvinden in de twee deelgemeenten, bijvoorbeeld het WUG aan de Haverstraat en de Klaterteer.

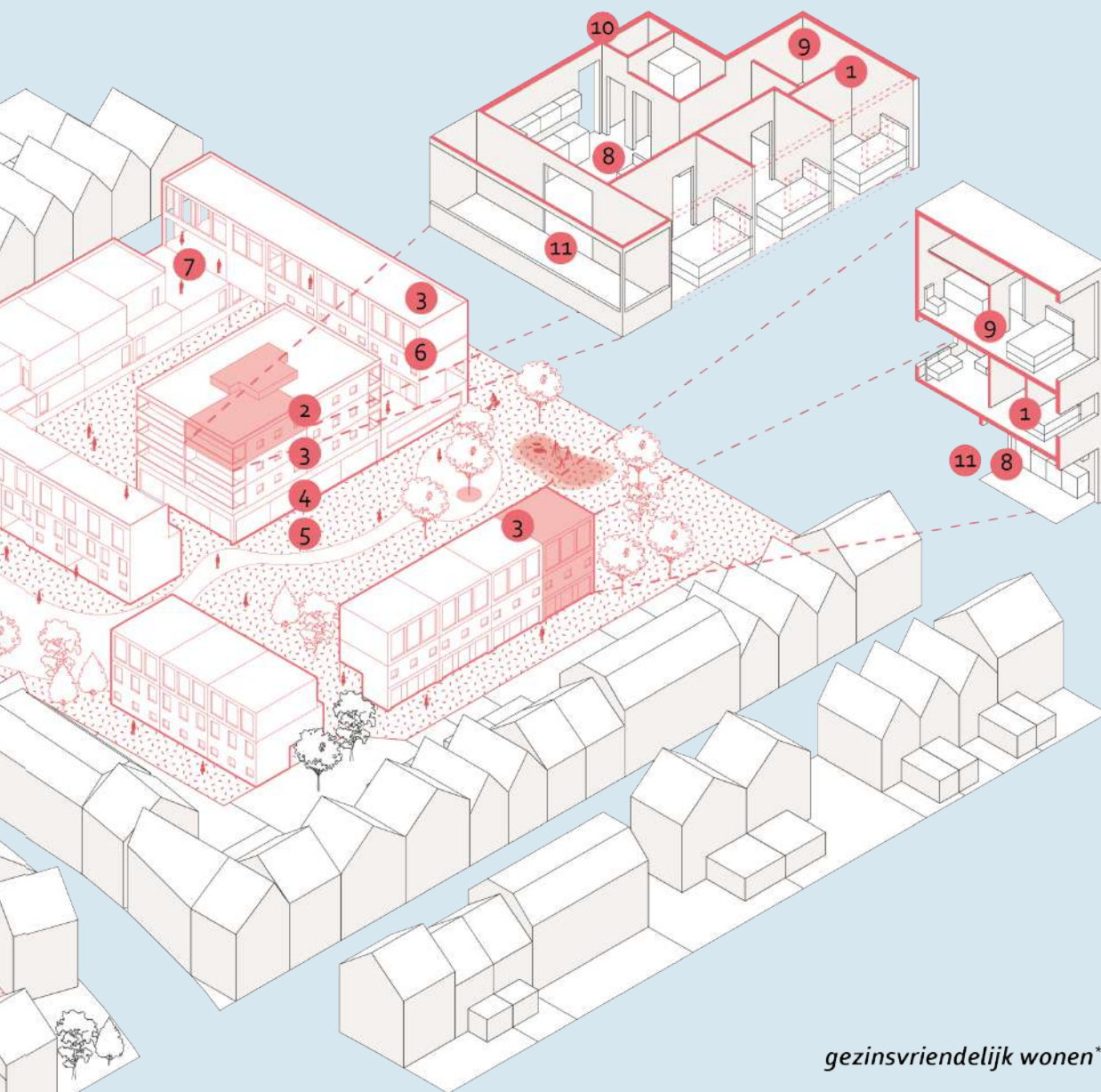
Intermezzo: Inrichtingsprincipes voor twee kansrijke woontypes in de groeikern

levensloopbestendig wonen^{*1}

- 1 minimaal rollator toe- en doorgankelijk
- 2 minstens 2 slaapkamers zodat er een extra kamer is voor bv. logerende (klein)kinderen
- 3 De gemeene delen moeten bedacht worden als verblijfsruimtes en collectiviteit in bruikbare buitenruimte is te verkiezen
- 4 Een badkamer met minimale dimensionering voldoende breed voor draaicirkel rolstoel, voor brede inloopdouche met zitje
- 5 Een keuken met minimale dimensionering voldoende breed voor draaicirkel rolstoel
- 6 Voldoende brede gemeenschappelijke lift
- 7 Traag verkeer wordt ruimtelijk gescheiden van gemotoriseerd verkeer, de voetpaden zijn voldoende breed voor een rolstoel en de materialen zijn obstakel- en slipvrij
- 8 De hoogteverschillen worden waar mogelijk beperkt en met een lichte helling weggewerkt
- 9 Straatmeubilair is toegankelijk voor rolstoelgebruikers

^{1*} geïnspireerd op 'Dorpse Architectuur (F14_Parkwonen)', eigen verwerking

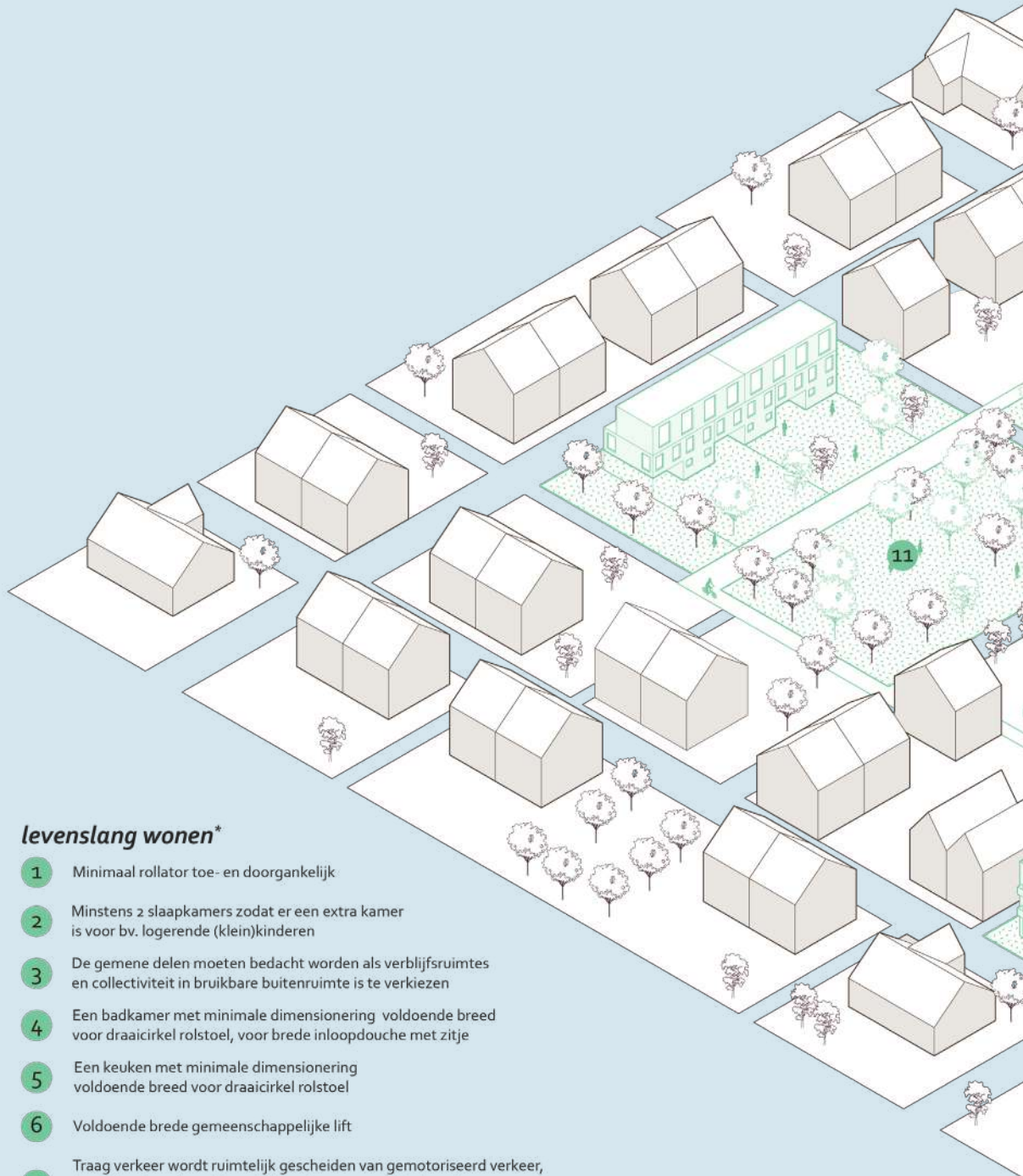

gezinsvriendelijk wonen^{*2}

- 1 Een slaapkamer voor ieder kind (3-, 4-, 5-, ...slaapkamerwoningen)
- 2 Het gebouw wordt georganiseerd in woonclusters van maximaal 12 huishoudens. Elke cluster heeft zijn eigen ingang en circulatieruimte.
- 3 De verschillende wooncluster én individuele woningen zijn herkenbaar via het divers materiaalgebruik in gevels, deuren, en in gedeelde ruimtes en circulatieruimtes.
- 4 De nachthal is afsluitbaar en kan als binnenspeelruimte dienst doen.
- 5 Elke unit heeft vanuit de leefruimte of private buitenruimte zicht op de gedeelde buitenruimte.
- 6 De maximale bouwhoogte t.o.v. de gedeelde buitenruimte is 4 verdiepingen (tot dan is er visueel en auditief contact mogelijk). Bij hogere projecten wordt het gebouw per 4 verdiepingen opgeknipt en van eigen gestapelde buitenruimtes voorzien.
- 7 Drempelruimtes (overgangszone tussen het private en het publieke) worden op die manier voorzien zodat ze kunnen toe-geëigend worden door de bewoners (bv. door het plaatsen van een bankje).
- 8 De leefruimte en/of keuken worden het best naar de tuin, straat, publieke ruimte of semipublieke ruimte georiënteerd.
- 9 Naast slaapkamers moeten ook de badkamer en toiletten voldoende groot zijn om comfortabel één of meerdere kinderen te wassen en te verzorgen.
- 10 Er is berging of ruimte voorzien voor kinderwagens, buggy's en kinderfietsjes. Dit kan ook een collectieve berging zijn.
- 11 Ramen komen laag genoeg, zodat ook kinderen buiten kunnen kijken (bv. naar de gedeelde buitenruimte). Er is echter voldoende (transparante) beveiliging zodat jonge kinderen er niet uit kunnen vallen.

^{*2}geïnspireerd op project 't Wisselspoor door URA, eigen verwerking

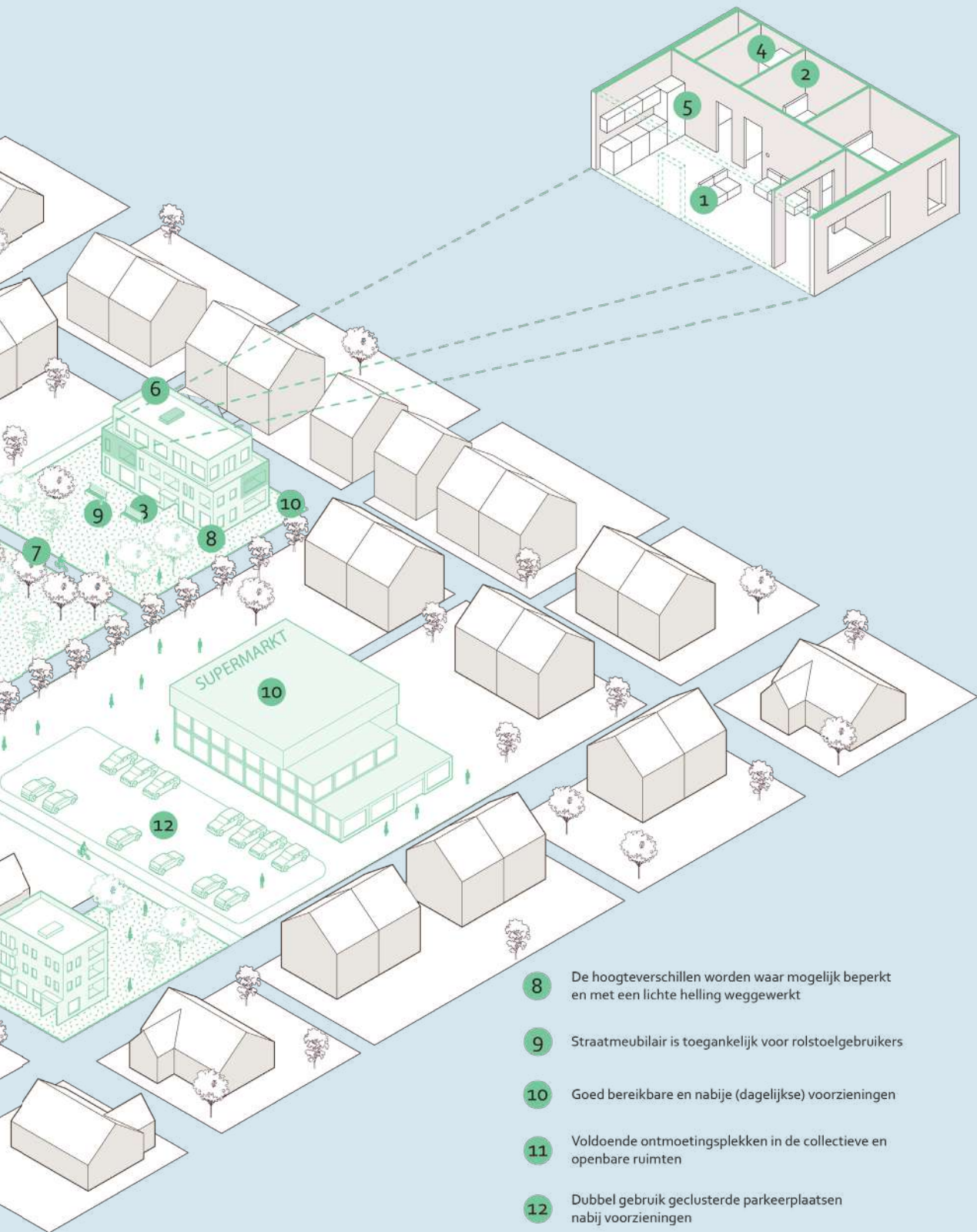
Intermezzo: Inrichtingsprincipes voor levenslang wonen in de dorpskernen

levenslang wonen*

- 1 Minimaal rollator toe- en doorgankelijk
- 2 Minstens 2 slaapkamers zodat er een extra kamer is voor bv. logerende (klein)kinderen
- 3 De gemene delen moeten bedacht worden als verblijfsruimtes en collectiviteit in bruikbare buitenruimte is te verkiezen
- 4 Een badkamer met minimale dimensionering voldoende breed voor draaicirkel rolstoel, voor brede inloepdouche met zitje
- 5 Een keuken met minimale dimensionering voldoende breed voor draaicirkel rolstoel
- 6 Voldoende brede gemeenschappelijke lift
- 7 Traag verkeer wordt ruimtelijk gescheiden van gemotoriseerd verkeer, de voetpaden zijn voldoende breed voor een rolstoel en de materialen zijn obstakel- en slipvrij

* geïnspireerd op 'Dorpse Architectuur (F14_Parkwonen)', eigen verwerking

- 8 De hoogteverschillen worden waar mogelijk beperkt en met een lichte helling weggewerkt
- 9 Straatmeubilair is toegankelijk voor rolstoelgebruikers
- 10 Goed bereikbare en nabije (dagelijkse) voorzieningen
- 11 Voldoende ontmoetingsplekken in de collectieve en openbare ruimten
- 12 Dubbel gebruik geclusterde parkeerplaatsen nabij voorzieningen

Doelstelling 3: Stad Herentals transformeert het woonweefsel op maat van de wijk

Herentals wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan verschillende woonomgevingen. Elke omgeving heeft zijn eigen uniek karakter en vergt ook een transformatieaanpak op maat. We willen de variatie tussen de Herentalse wijken en dorpen koesteren. We vertrekken hierbij vanuit het karakter, de kwaliteiten en uitdagingen van de verschillende wijken. Op basis van de (transformatie-)doelstellingen uit de strategische visie, het beleidskader 'Groenblauwe netwerken' en dit beleidskader schuiven we per woonmilieu verschillende strategieën (woonstrategie, verdichtingsstrategie, vergroeningsstrategie & mobiliteitsstrategie) naar voor om deze omgevingen toekomstgericht en kwalitatief te sturen. In het mobiliteitsplan dat parallel met het beleidsplan is opgemaakt worden de algemene principes van de mobiliteitsstrategie verduidelijkt. De stad zal de strategieën gebruiken om een toetsingskader op te maken dat kan gebruikt worden in het vergunningenbeleid.

Actie: Ontwikkelen van een toetsingskader om de strategieën uit het beleidskader Wonen & Verdichten te verankeren in het vergunningenbeleid.

Op de volgende pagina's is een overzicht weergegeven dat de concrete strategieën per woonmilieu weergeeft. Hierin worden de verschillen tussen de woonmilieus duidelijk. Dit geeft een overzicht voor alle inwoners, het kan worden vertaald naar een toetsingskader door ambtenaren om vergunningsaanvragen te beoordelen en het geeft een handvat aan ontwikkelaars en ontwerpers om de mogelijkheden van bepaalde projecten en sites af te toetsen. Enkele termen uit het overzicht vereisen echter een verduidelijking:

Harmonieregel

De harmonieregel is een concept dat gebruikt wordt om het karakter van een bepaalde omgeving te

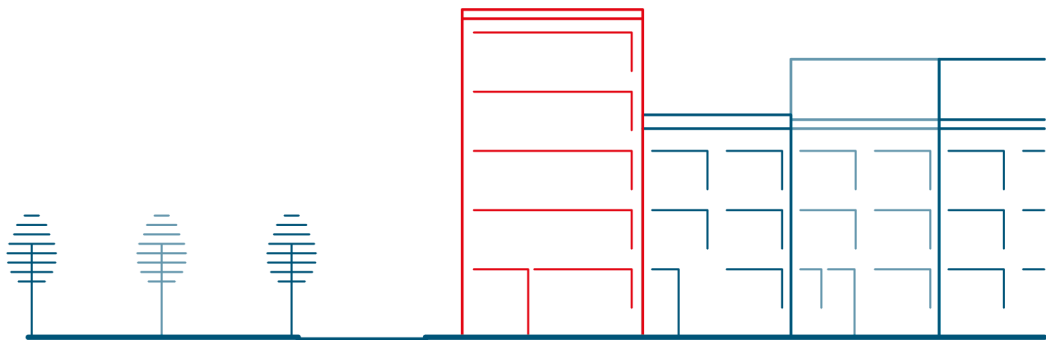
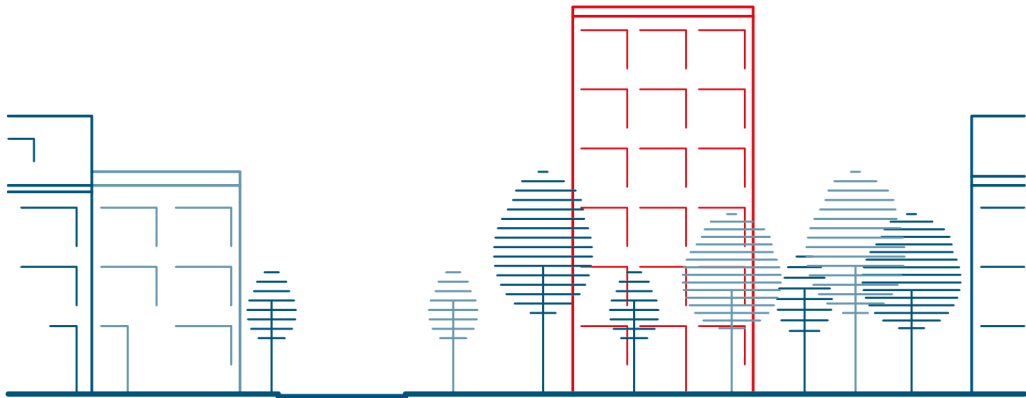
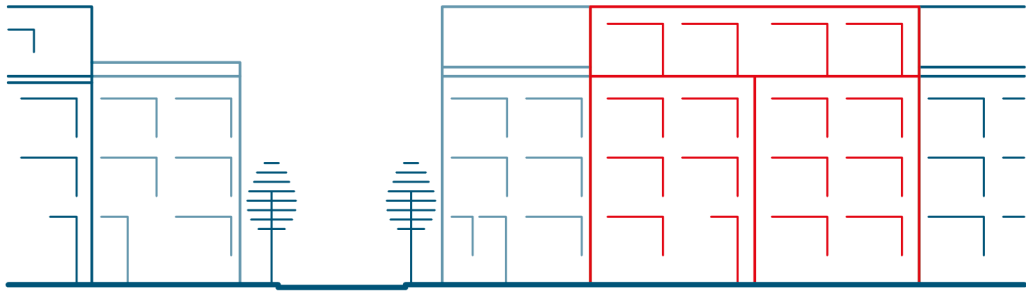
beschermen. De regel veronderstelt dat nieuw op te richten of te verbouwen gebouwen in harmonie met de kenmerken van de omgeving ontworpen moeten worden. Die harmonie is niet alleen af te stemmen op bouwhoogte maar ook de gevelritmiek en -geleding. Bij de beoordeling van een vergunningsaanvraag zal de stad deze regel hanteren om een kwalitatieve ontwikkeling te stimuleren.

Afwijkingsregel

De afwijkingsregel is een regel die het mogelijk maakt om van de algemeen geldende harmonieregel af te wijken in functie van het versterken van het groenblauwe netwerk in de bebouwde omgeving. De afwijkingsregel is slechts toegelaten in drie woonmilieus. Het is bedoeld om door een afwijkende typologie en/of hogere bebouwing de footprint te verkleinen en aanzienlijk meer onbebouwde publieke ruimte te hebben. De vrijgekomen ruimte moet voldoende ruim zijn, publiek toegankelijk en dienen voor groen en water. Hoger bouwen moet worden gemotiveerd en moet passen in de omgeving. Het is een uitzondering en geen verworvenheid. De afwijkingsregel mag geen argument zijn om de densiteit te gaan verhogen, maar om evenveel wooneenheden te voorzien op een kleinere footprint.

Accentbebouwing

Naast de afwijkingregel bestaat in bepaalde woonmilieus ook de mogelijkheid om accentbebouwing toe te voegen. Hiermee wordt bebouwing bedoeld waarbij de bouwhoogte hoger ligt dan die van de omgeving, om het gebouw (en mogelijks ook de omgeving) te accentueren. Het gaat bijvoorbeeld om strategische hoeklocaties, locaties in een straatperspectief, om een plein te accentueren, etc.

FIGUUR 25: Harmonieregel - Afwijkingsregel - Accentbebouwing

Ontwikkelstrategieën

De ontwikkelingsstrategieën bestaan enerzijds uit verschillende generieke bepalingen die van toepassing zijn in alle woonmilieus. Daarnaast zijn er ook bepalingen die specifiek zijn voor de verschillende woonmilieus. De generieke bepalingen worden hieronder weergegeven:

Verdichtingsstrategie

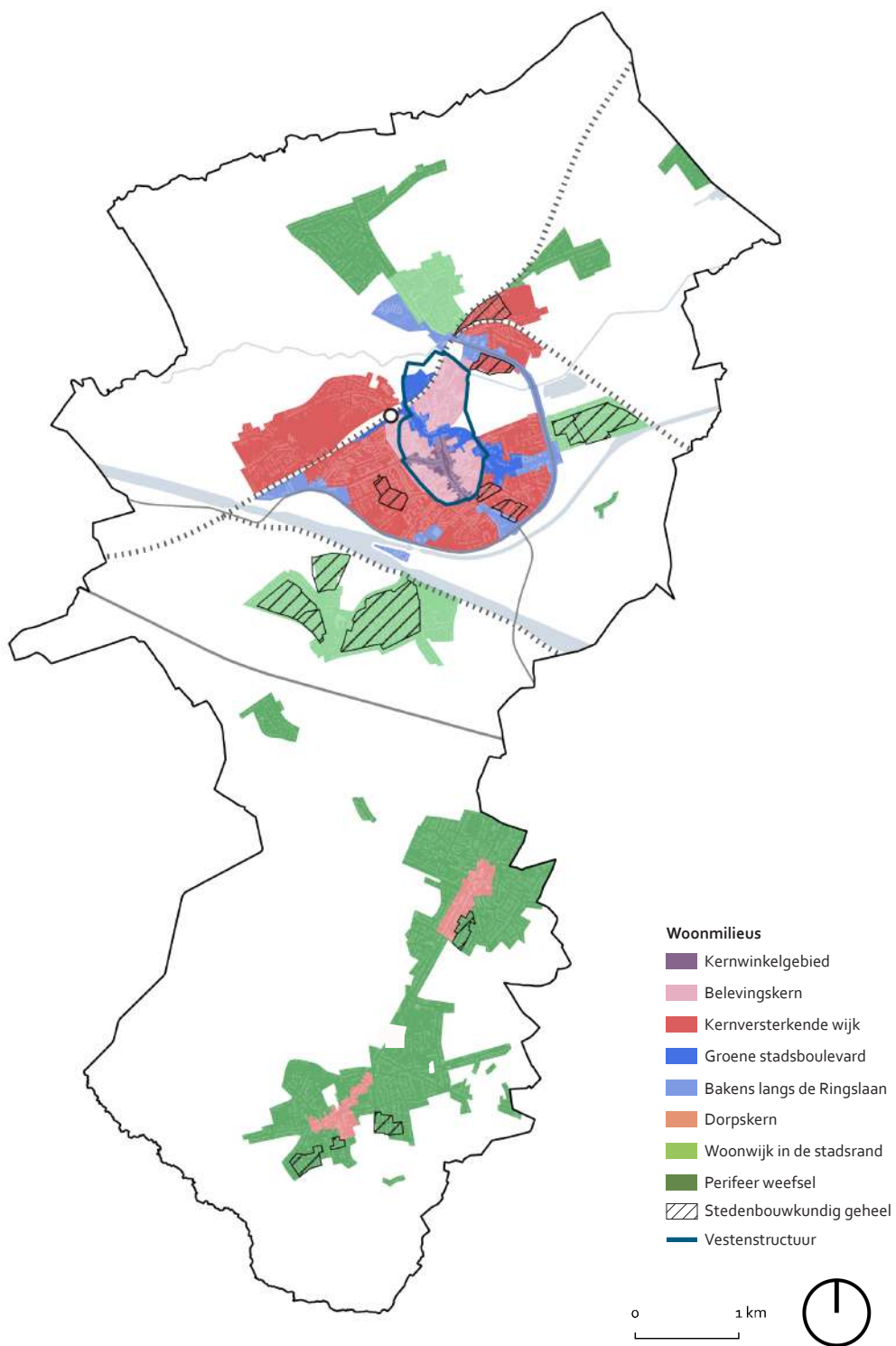
- Harmonieregel: bouwhoogtes, gevelritmiek en rooilijnen worden aangepast aan de bestaande omgeving

Vergroeningsstrategie

- Vergroening van de publieke ruimte aanvatten om ontmoeting te stimuleren
- Ontharden van publieke ruimte, toevoegen van (hoogstammige) groenelementen en waterelementen, zichtgroen toevoegen in elke straat (zicht op drie bomen als doel)
- Vergroenen en maximaal ontharden van voortuinen
- Stimuleren van ecologische tuinaanleg

Mobiliteitsstrategie

- Indien mogelijk parkeerbehoefte opvangen op eigen terrein
- Bebouwing met voortuin: parkeren in voortuin op beperkte verharde oppervlakte
- Aandacht voor voldoende ruimte voor trage weggebruikers bij herontwerp publieke ruimte
- Bij herontwikkeling naar meer gesloten bebouwing extra aandacht voor oplossingen omtrent fietsparkeren
- Bij herontwikkeling naar meer gesloten bebouwing: aandacht voor oplossingen omtrent parkeren in parkeerclusters

FIGUUR 26: Overzicht en situering van de woonmilieus

OVERZICHT ONTWIKKELSTRATEGIEËN IN DE WOONMILIEUS

Woonstrategie	Toegepast op woonmilieus
Woonvormen stimuleren	
Levenslang wonen stimuleren	
Gezinsvriendelijk wonen stimuleren	
Collectief wonen stimuleren	
Sociaal wonen stimuleren	

Extra functies	
Stimuleren gemengde commerciële functies in levendige plint	
Stimuleren kleinschalige buurtvoorzieningen in levendige plint	
Stimuleren kantoorvormen	

- Kernwinkelgebied
- Dorpskern
- Woonwijk in de stadsrand
- Belevingskern
- Groene stadsboulevard
- Perifeer weefsel
- Kernversterkende wijk
- Bakens langs de Ringlaan
- Stedenbouwkundig geheel

Verdichtingsstrategie	Toegepast op woonmilieus
Verdichten of niet?	
Verdichten	
Beperkt verdichten	
Niet verdichten	
Verder verdichten niet als doel op zich	
Verdichtingsmethoden	
Extra aandacht voor harmonieregel: bouwhoogtes, gevelritmiek en rooilijnen worden aangepast aan de bestaande omgeving	
Afwijkingsregel: Hogere bouwhoogte toegestaan voor het creëren van (extra) groenvoorzieningen	
Accentbebouwing: Op strategische (zicht)locaties, worden hogere bouwhoogten toegelaten om een accent toe te voegen aan de bebouwde omgeving	

Kwaliteitsslag	
Beschermen van grote eengezinswoningen: bij opsplitsen of functiewijziging blijft steeds een gezinsvriendelijke wooneenheid met tuin behouden	
Bebouwbaarheid van binnengebieden koppelen aan creatie van publiek toegankelijke groenruimte	
Herstellen, zichtbaar maken en herbestemmen van bouwkundige erfgoed.	

- Kernwinkelgebied
- Dorpskern
- Woonwijk in de stadsrand
- Belevingskern
- Groene stadsboulevard
- Perifeer weefsel
- Kernversterkende wijk
- Bakens langs de Ringlaan
- Stedenbouwkundig geheel

Vergroeningsstrategie	Toegepast op woonmilieus
Vergroening pleinen en parken	
Creëren van doorwaadbare groene binnengebieden	
Inpassen bestaande groengebieden in groenblauwe netwerk	
Vergroening straten en lanen	
Stimuleren van kleinschalige groenvoorzieningen, gevelgroen en groendaken	
Versterken van groenstructuren langs en dwars op verkeersas	
Bufferwerking groen versterken	
Vergroening overige publieke ruimte	
Grens en verbinding met open ruimte afwerken	

Kernwinkelgebied

Belevingskern

Kernversterkende wijk

Dorpskern

Groene stadsboulevard

Bakens langs de Ringlaan

Woonwijk in de stadsrand

Perifeer weefsel

Stedenbouwkundig geheel

Trage weggebruikers en gedeelde vervoersmodi	
Voetgangersgebied van kracht in bepaalde zones	
Fietszone van kracht in bepaalde straten	
Inzetten op flexibel gebruik van openbaar domein (terrassen, levering met tijdslot, ...)	
Centrale buurthoppinpunten voor gedeelde mobiliteitsinfrastructuur voorzien: laadpalen, deelfietsen, -wagens, ...	

- Kernwinkelgebied
- Dorpskern
- Woonwijk in de stadsrand
- Belevingskern
- Groene stadsboulevard
- Perifeer weefsel
- Kernversterkende wijk
- Bakens langs de Ringlaan
- Stedenbouwkundig geheel

KERNWINKELGEBIED

Huidige situatie

Het kernwinkelgebied wordt voornamelijk gekenmerkt door een grote verwevenheid van functies, een hoog voorzieningenniveau, voornamelijk gericht op detailhandel, de nabijheid van bouwkundig erfgoed en een zeer goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer. De adressendichtheid ligt ook het hoogst in dit woonmilieu. Het kernwinkelgebied past morfologisch binnen het milieu van de belevingskern maar door de aanwezigheid van winkels en diensten zijn hier enkele specifieke strategieën van toepassing.

Ontwikkelingsperspectief

Dit woonmilieu vormt een specifiek onderdeel van de belevingskern, ook hier is dus verdere verdichting niet wenselijk. We zetten in plaats daarvan in het kernwinkelgebied vooral in op de verweving van commerciële functies. Hier versterken verschillende functies, zoals dienstverlening, horeca, detailhandel en kleine maakateliers, elkaar. Openbaar vervoer op de ABO-as, gecombineerd met Vervoer Op Maat, zorgt er bovendien voor dat de bereikbaarheid van de markt in de toekomst toeneemt en veilig wordt voor de trage weggebruiker. Fietsassen en trage verbindingen vormen dan ook de belangrijkste verbindingen in het kernwinkelgebied. Deze maatregelen gebeuren met een verbeterde circulatie en een parkeerplan indachtig.

Woonstrategie

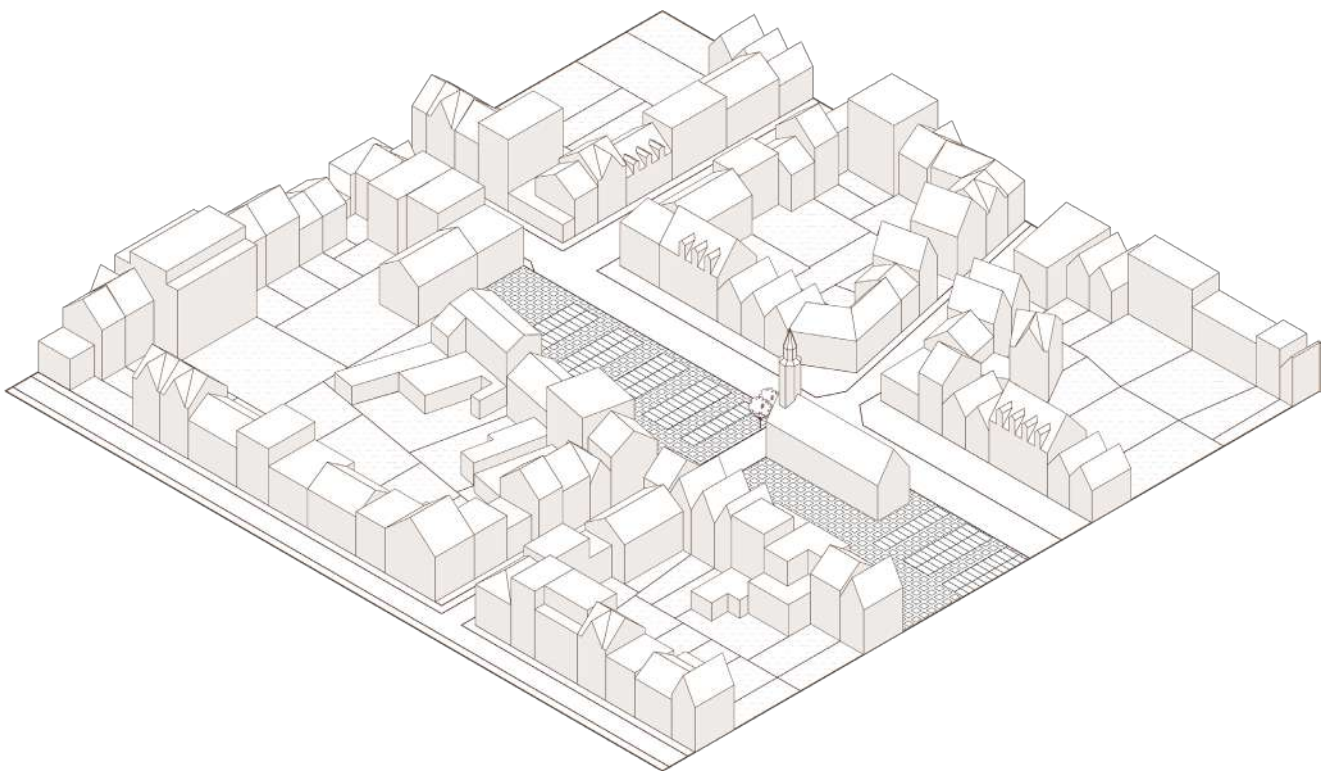
We kiezen hier zowel voor meergezinswoningen als grondgebonden woningen. Een mix van levenslang en gezinsvriendelijk wonen is de norm. In de winkelstraten is het belangrijk om zowel bij nieuwe ontwikkelingen als op het openbaar domein opnieuw een harmonie of evenwicht te vinden: een plek waar het aangename vertoeven is voor zowel de toevallige passant, de winkelaar en de flaneur. Hiertoe wordt het aanwezige erfgoed ingezet als hefboom: er wordt gezocht naar gepaste herbestemmingen die de aantrekking en beleving van het kernwinkelgebied kunnen vergroten. Uiteraard is de handelsfunctie, met een regionaal bedieningsniveau, een ontwikkelmotor die tot uiting

komt in het kernwinkelgebied. Om dit te versterken en af te stemmen met een verhoogde beleving zetten we in op een sterk gemengd aanbod aan commerciële functies in een levendige plint. Hierin proberen we meer functies aan te trekken dan enkel de bestaande horeca en detailhandel, zoals ambachten, woonondersteunende functies en andere diensten. Deze mix is essentieel in het creëren van meer passage en beleving in het kernwinkelgebied. Het wonen boven winkels wordt in dit woonmilieu gestimuleerd. Dit kan ofwel door bij handelspanden aparte toegangen te voorzien naar de bovenliggende woonverdiepen of via gezamenlijk aanpak op bouwblokniveau waarbij de bovenverdieping van meerdere panden toegankelijk wordt gemaakt via een gezamenlijke toegang waardoor de winkelruimte aan de straatzijde kan worden gemaximaliseerd.

Verdichtingsstrategie

Ook hier is verdichting geen doel op zich, maar kan het wel worden ingezet om de beleving van het kernwinkelgebied te verhogen. Hiertoe stimuleren we het wonen boven winkels, door woningen te voorzien met toegang vanop straat. Dit kan toegepast worden in zowel eengezinswoningen, als in meergezinswoningen. De bescherming van grote eengezinswoningen is hier niet van kracht. Om de winkels, dienstverlening en horeca een kans te kunnen geven in dit gebied, moeten ook ruimtes en verdichtingsstrategieën op maat zijn van deze functies. De stad garandeert via haar vergunningenbeleid in deze omgeving een voldoende hoge binnenhoogte van de grondverdieping, nodig voor het floreren van handelszaken. Tenslotte wordt het verder opdelen van (handels)ruimtes beperkt, er zijn namelijk al heel wat kleinschalige handelsruimtes. Door de grote handelsruimtes te koesteren kunnen we een grotere mix aan commerciële functies aantrekken.

Algemeen geldt hier ook de harmonieregel, wat samen met een focus op beeldkwaliteit de beleving en verblijfskwaliteit van de winkelstraten, en vooral de Grote Markt, kan verhogen. Wel wordt er op zichtlocaties gekeken of een accentbebouwing kan

FIGUUR 27: Huidige situatie woonmilieu kernwinkelgebied

KERNWINKELGEBIED

bijdragen aan de aantrekkelijkheid en herkenbaarheid van het kernwinkelgebied. We denken hier bijvoorbeeld aan de site van de huidige zaal 't Hof die de aansluiting op het binnengebied Schaliken kan tekenen. Er wordt steeds gekeken of accentbebouwing de beleving in het kernwinkelgebied kan versterken. Investerings in het kernwinkelgebied kunnen bijdragen aan de beeldwaarde en kwaliteit van het patrimonium om zo het aanbod en aantal bezoekers te verhogen.

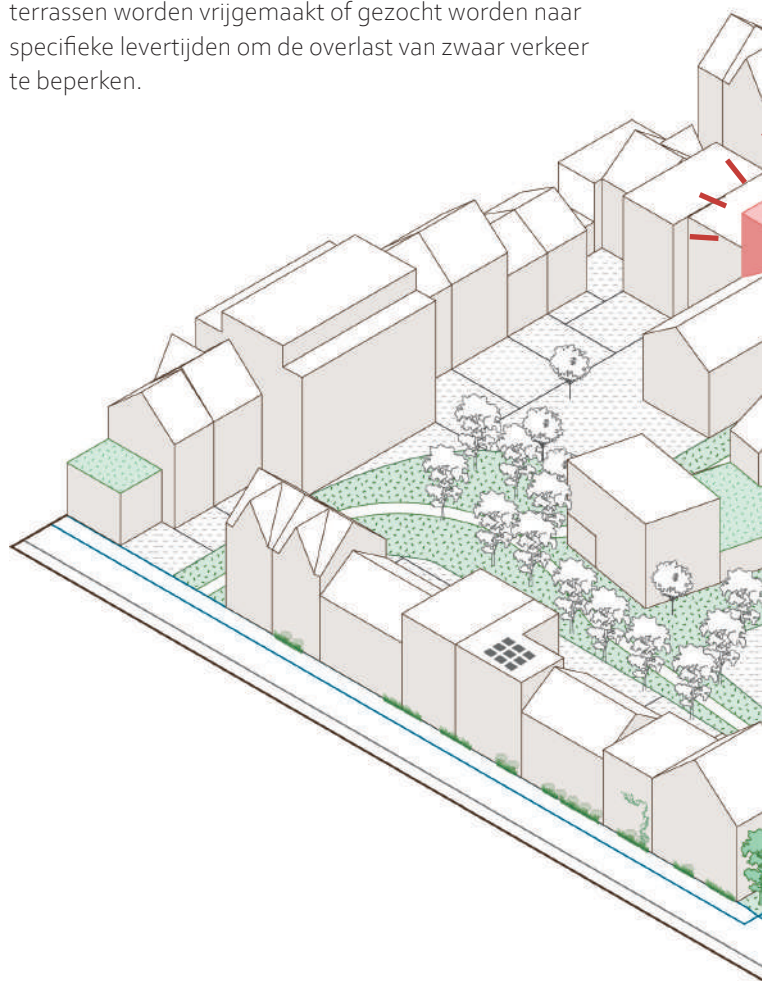
Vergroeningsstrategie

Net zoals in de belevingskern zetten we in dit woonmilieu vooral in op gevelgroen (waar mogelijk) en groendaken, om zo het groen tot dicht bij de bewoner te brengen. We zetten ook hier in op het ontharden van de publieke ruimte om hoogstammige groen- en waterelementen toe te voegen. Hiertoe liggen zowel kansen op de Grote Markt als in de omliggende straten. Een ontharde markt neemt met verve de pleinfunctie op en het aanwezige erfgoed wordt een ware aantrekkingspool voor het hart van de stad Herentals. Door de aansluiting op de groene binnengebieden wordt ook dit milieu voorzien van ontmoetings- en rustplekken. Deze creëren ook de trage doorsteken richting de parkeergebieden die langs de ABO-as worden geclusterd. In het kernwinkelgebied stimuleert de stad een ecologische tuinaanleg, die bijdraagt aan een verhoogde beleving in het kernwinkelgebied.

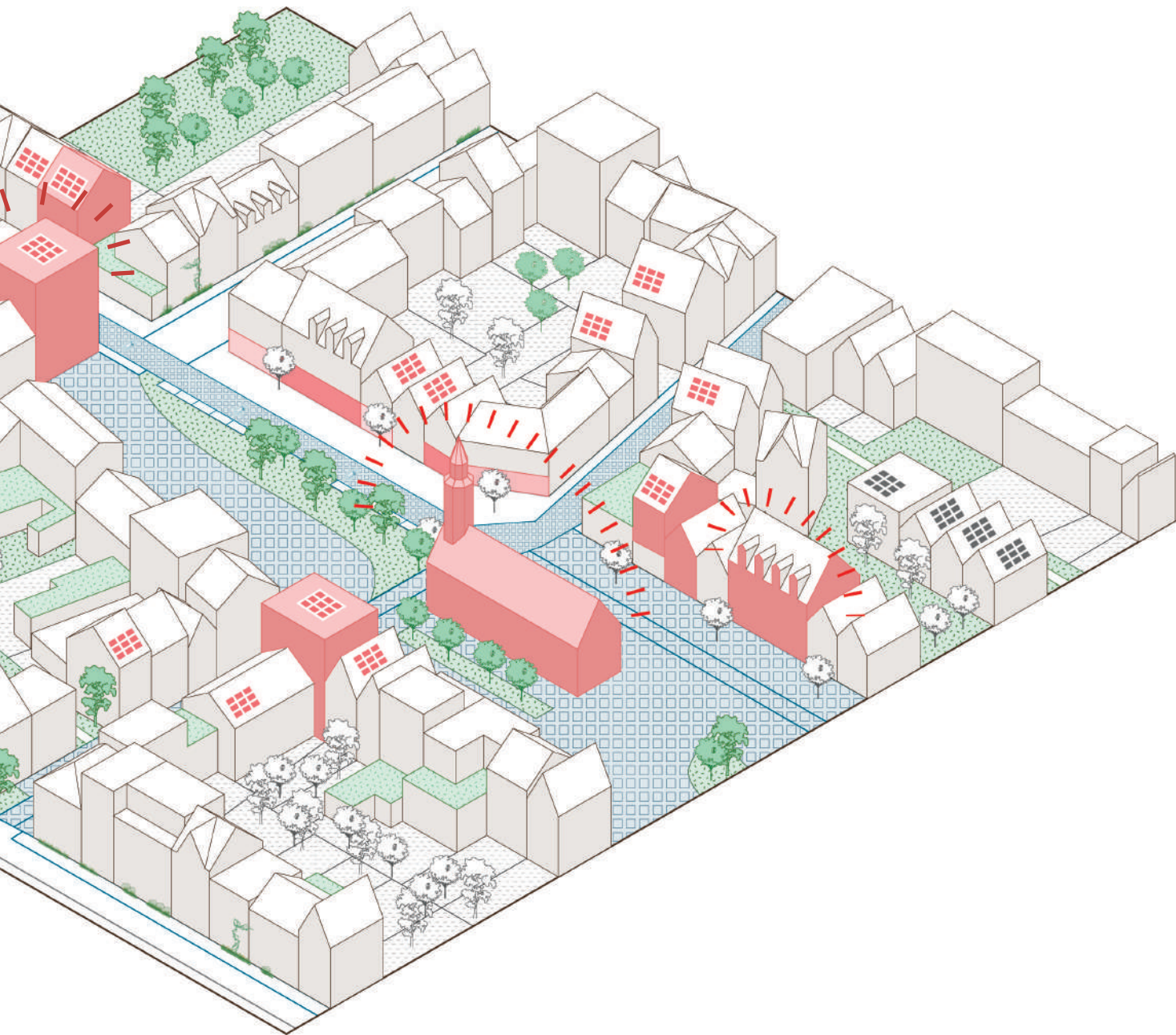
Mobiliteitsstrategie

Het kernwinkelgebied wordt optimaal bereikbaar door een mix van enkele ingrepen. Zo wordt openbaar vervoer op de ABO-as gecombineerd met Vervoer Op Maat en geclusterde bezoekersparkings langs diezelfde ABO-as. De voetgangers- en fietszone, in combinatie met de doorwaadbare groene binnengebieden, zorgen voor voldoende ruimte en prioriteit voor het traag verkeer. Kortparkeren in het kernwinkelgebied is bovendien ook mogelijk op specifiek daarvoor bedoelde clusterparkings, zo kan er nog steeds een snelle boodschap gebeuren zonder daarvoor te moeten wandelen vanuit de ABO-as.

Bewoners kunnen terecht in speciale clusterparkings buiten het kernwinkelgebied, zo wordt maximaal ruimte vrijgehouden voor de trage weggebruiker om veilig te flaneren langsheen de handelszaken. Hier is het flexibel gebruik van het openbaar terrein extra belangrijk, zo kan er bijvoorbeeld meer ruimte voor terrassen worden vrijgemaakt of gezocht worden naar specifieke levertijden om de overlast van zwaar verkeer te beperken.

FIGUUR 28: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu kernwinkelgebied

BELEVINGSKERN

Huidige situatie

De belevingskern ligt binnen de oude vestenstructuur van Herentals. Dit woonmilieu wordt gekenmerkt door een denser weefsel ten opzichte van de rest van de stad, een goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer en het veelvuldig voorkomen van bouwkundig erfgoed. Bovendien is er ook, door een relatief hoge verwevingsgraad, een aanzienlijk aantal grote eengezinswoningen te vinden. Tenslotte herbergt de belevingskern in het hart van de vestenstructuur ook het kernwinkelgebied van de stad.

Er zijn verscheidene groene binnengebieden aanwezig, waarvan bepaalde nog sterker in de verf kunnen gezet worden. Deze groengebieden zijn van zeer grote waarde voor het woonmilieu, ze geven – letterlijk en figuurlijk – ademruimte aan de bebouwde omgeving errond.

Ontwikkelingsperspectief

In de belevingskern leggen we de klemtoon op de verweving van verschillende functies. We gaan niet zozeer grote verdichtingsopgaves in dit milieu inplannen, maar we stimuleren ontwikkelingen die inzetten op meervoudig ruimtegebruik. De klemtoon voor wonen ligt niet op het toevoegen van extra woningen maar eerder op het bieden van een meer divers woonaanbod. In deze omgeving wordt het veelvuldig aanwezige historische erfgoed zichtbaar gemaakt en voorzien van nieuwe invullingen die de beleving in de binnenstad verhogen. Versterken van de beeldkwaliteit en omzichtige invulling binnen de erfgoedomgeving staan voorop.

Woonstrategie

Inspelend op het stimuleren van ontwikkelingen en meervoudig ruimtegebruik, stelt de woonstrategie dan ook dat zowel meergezinswoningen als grondgebonden woningen hier een plaats hebben. In de belevingskern streven we naar een sterke mix tussen levenslang en gezinsvriendelijk wonen, waar mogelijk in een gemengd en collectief woningaanbod. Waar dit mogelijk is en nodig wordt geacht, kunnen er kleinschalige voorzieningen gepland worden in de plint. Dit is echter afhankelijk van de schaal van het project en de behoefte

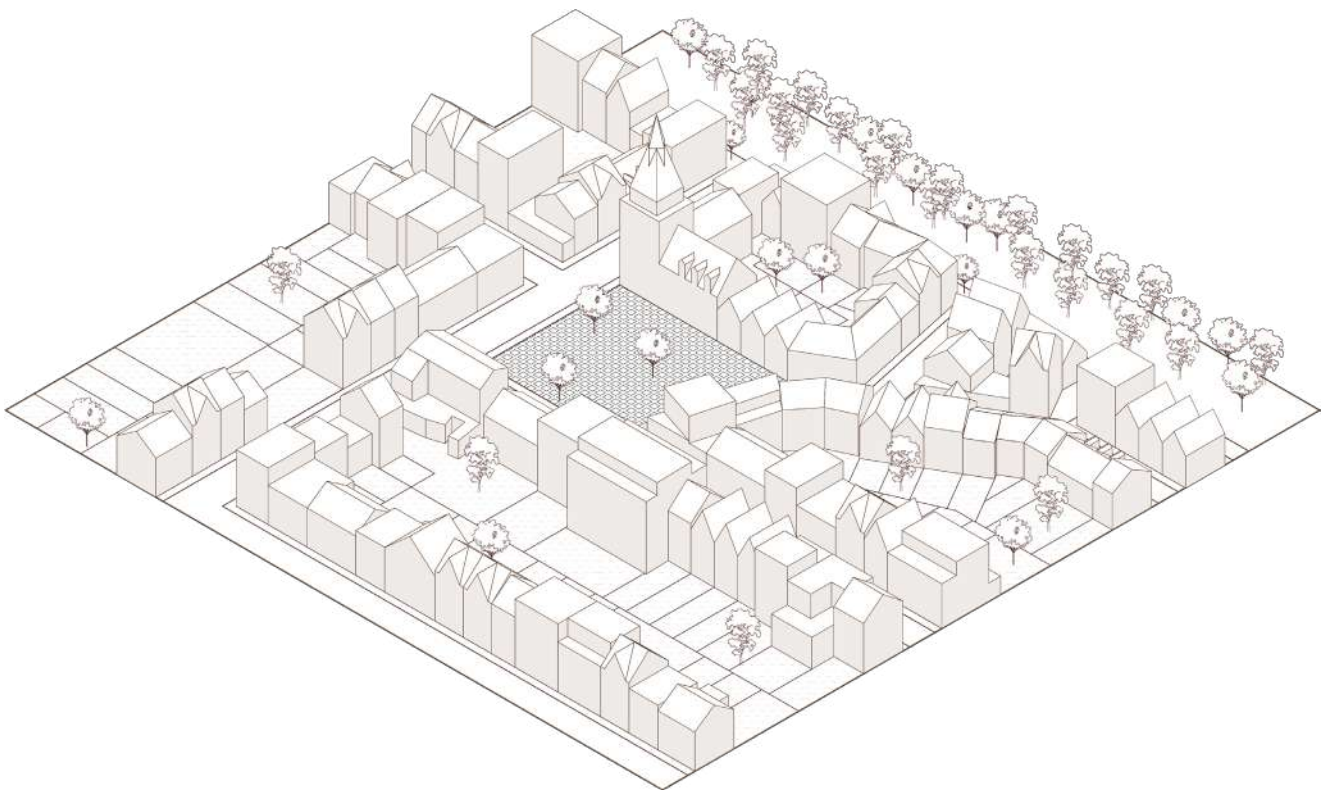
aan voorzieningen in de buurt. Waar mogelijk wordt bestaand erfgoed in (woon)projecten geïntegreerd en zichtbaar gemaakt. Dit kan gaan van erfgoedelementen zoals oude muren, kleine bebouwing, ... een prominente plaats te geven in de esthetiek van het project tot het herbestemmen van grotere erfgoedplekken.

Verdichtingsstrategie

In dit milieu mag verdichting geen doel op zich zijn, maar moet het gekoppeld worden aan een kwaliteitsslag die de beleving van de binnenstad versterkt. Daarom is over heel het woonmilieu de harmonieregel van kracht. Het voorzien van bijkomende ontwikkelingen in de bouwblokken wordt gekoppeld aan het creëren van aanzienlijk publiek toegankelijke groenruimte. Op deze manier wordt groenruimte, noodzakelijk voor de leefbaarheid van de stad, gegarandeerd.

De kleinschalige rijwoningen vormen één van de typerende elementen in dit woonmilieu. In eerste instantie willen wij de rijwoningen gebruiken om gezinnen aan te trekken. Het is daarom mogelijk om de kleine woningen uit te breiden tot grotere, kwalitatieve eengezinswoningen door hoger en dieper te kunnen bouwen. Een reconversie naar meergezinswoningen kan als gezamenlijke aanpak voor aanpalende panden, maar enkel volgens de inrichtingsprincipes voor levenslang wonen of gezinsvriendelijk wonen en mits behoud van de gevelritmering en schaal van de omgeving.

De afwijkingsregel is van kracht op sites met een voldoende grote oppervlakte waar het realiseren van hogere bebouwing kan resulteren in het vrijmaken van meer publieke groenruimte. Door een afwijking op de harmonieregel, en dus hoger bouwen, toe te laten, kan er een groter deel van de projectsite gevrijwaard worden van bebouwing. Dit gevrijwaarde deel van de site kan worden teruggegeven aan de stad en haar bewoners. De stad stelt hier de voorwaarde om de vrijgekomen ruimte in te richten als (semi-)publieke groenruimte.

FIGUUR 29: Huidige situatie woonmilieu belevingskern

BELEVINGSKERN

Omwillen van de levendigheid en beeldwaarde is het belangrijk dat de stad de aanwezige grote eengezinswoningen beschermt. Grote woningen met tuin mogen daarom enkel worden opgesplitst als er minstens één voldoende grote gezinsvriendelijke woning met directe toegang tot de tuin overblijft.

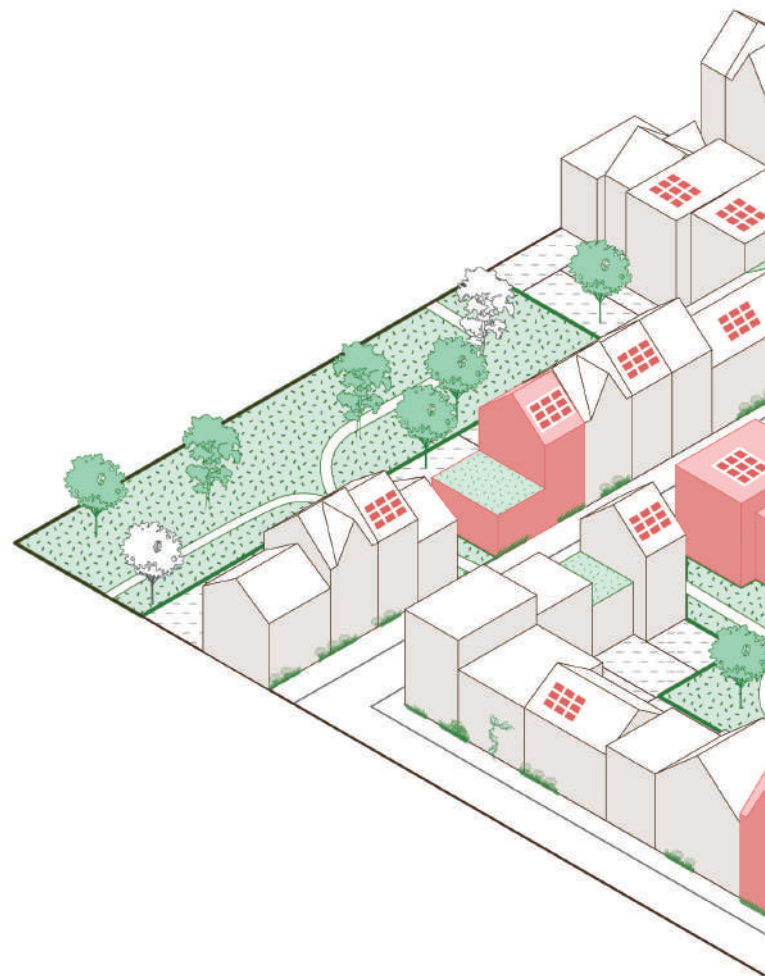
Vergroeningsstrategie

Op vlak van groen tracht de stad de bestaande openbare ruimte te vergroenen door in te zetten op ontharding en toevoegen van waterelementen en hoogstamming groen. Zo draagt de stad bij aan het zichtgroen, waarbij het doel moet zijn om zicht op minstens drie bomen vanuit elke woning te voorzien. Waar dit niet mogelijk is, door de beperkte ruimte, zetten we in op het vergroenen van de publieke ruimte door de groene gevels en groendaken te stimuleren. Waar mogelijk openen we bouwblokken voor groene publieke verbindingen: trage wegen waarlangs inwoners door het groen kunnen kuieren of scholieren zich veilig naar school kunnen verplaatsen. Ten slotte proberen we de verhardingsgraad terug te dringen om infiltratie te bevorderen. (Nieuwe) eenrichtingsstraten en oude parkeerplaatsen bieden hiertoe kansen. Een strategie die kan bijdragen aan de biodiversiteit van de stad, is het stimuleren van ecologische tuinaanleg bij private tuinen.

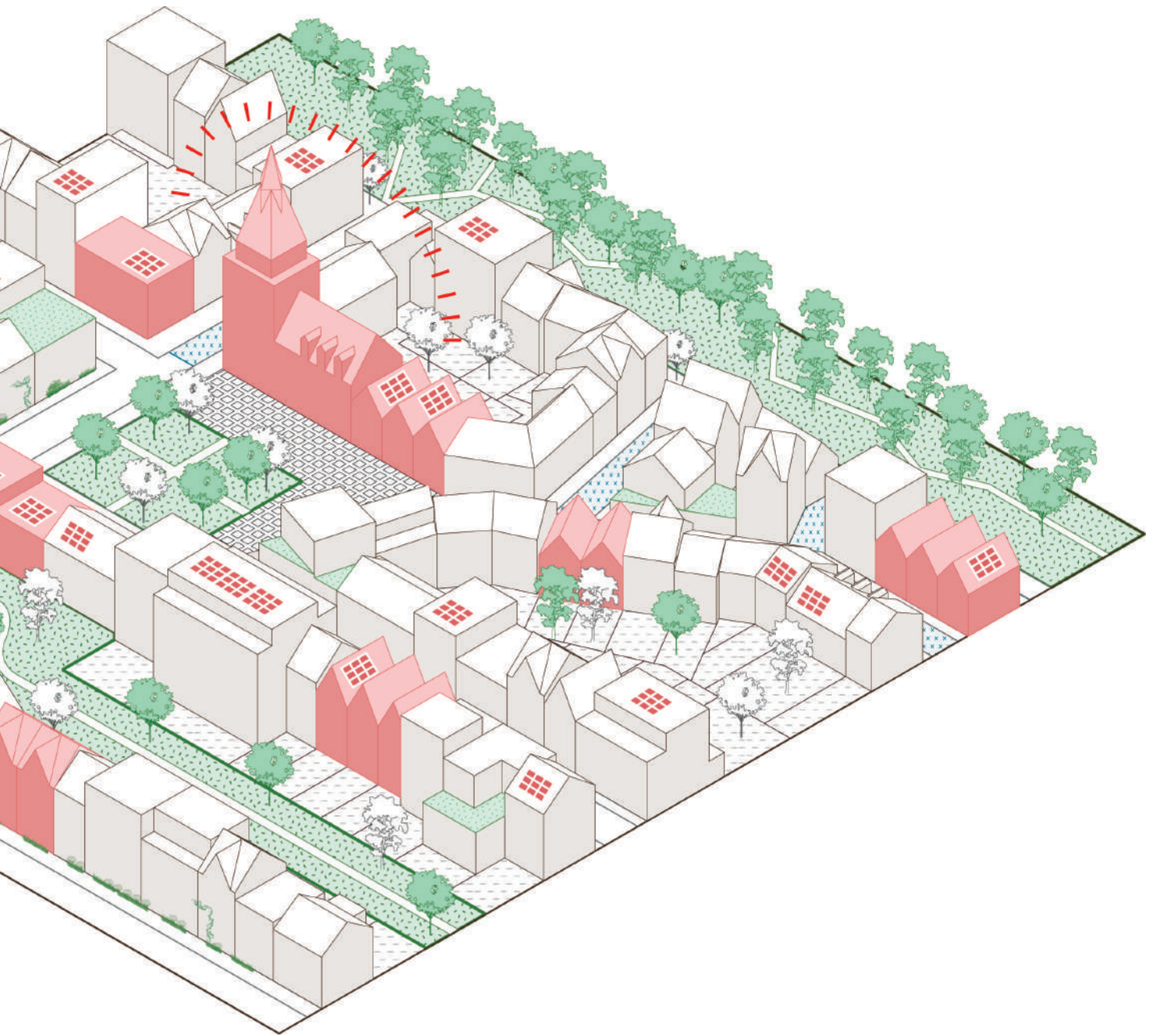
Mobiliteitsstrategie

Doordat we deze groene binnengebieden zoveel mogelijk openstellen, is parkeren er niet mogelijk. Hiermee creëren we ruimte voor trage doorsteken voor voetgangers en fietsers. Parkeren zal in de plaats opgevangen worden op eigen terrein indien mogelijk; ondergronds, bij nieuwbouwprojecten op grote sites; of geclusterd in afgebakende bewonersparkings. In de belevingskern wordt er zo min mogelijk op het openbaar domein geparkeerd, ook niet voor de bezoekers. Die kunnen terecht in geclusterde parkings langs de ABO-as. Wel wordt, in functie van de handelszaken, kortparkeren geïntroduceerd. In de plaats van het huidige verspreid parkeren zorgen we voor een flexibeler gebruik van het

openbaar domein. Zo valt een deel van de belevingskern binnen de fiets- en voetgangerszone van Herentals en kunnen er (tijdelijke) speelstraten worden ingericht die ruimte geven aan kindvriendelijke verblijfsruimte.

FIGUUR 30: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu belevingskern

GROENE STADSBOULEVARD

Huidige situatie

De ABO-as is een grote centrale verkeersas waarlangs grootschalige volumes ingepland zijn, afgewisseld met kleinschaligere bebouwing, die we ook terugvinden in de omliggende kernversterkende wijken. Het reeds aanwezige (diensten)programma kan verder worden uitgebouwd. De nabijheid tot de belevingskern en het kernwinkelgebied geeft de aanleiding om de ABO-as als een versterkend element in te zetten op verscheidene niveaus.

Aan het uiteinde van dit milieu bevindt zich het station van Herentals. Het station van Herentals is met een gemiddelde van ruim 3200 instappende reizigers op weekdagen, het belangrijkste station van de Kempen. Desalniettemin is de omgeving wanordelijk en verloopt de doorstroom van voertuigen over het spoor heen niet altijd vlot. Bijkomend vormt deze oversteekplaats momenteel een harde barrière binnen Herentals. Algemeen is een meer coherente visie voor dit gebied nodig.

Ontwikkelingsperspectief

De ABO-as wordt een belangrijke drager in de stad: een multimodale en groenblauwe as die de belangrijkste plekken met elkaar verbindt. Dit biedt een uitgelezen kans om die as ook steviger in te zetten voor een aangepast stedelijk programma. Een grootschalige kantoorontwikkeling, met daarboven enkele wooneenheden, past in het plaatje van deze as.

Woonstrategie

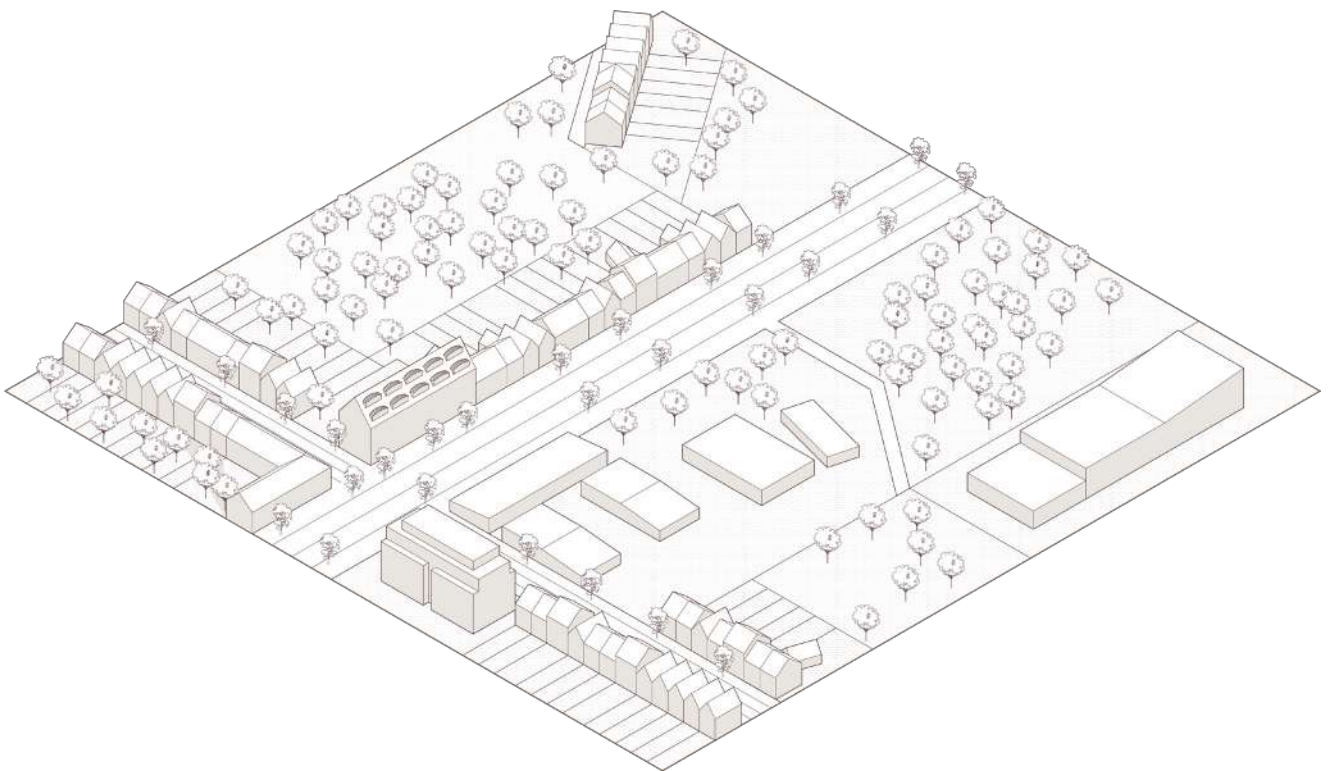
Stedelijke functies in de plint worden hier gecombineerd met gemengde projecten van gezinsvriendelijk en levenslang wonen. Hier wordt een gemengd stedelijk programma voorzien met onder andere ruimte voor kantoren.

Verdichtingsstrategie

Er wordt sterk ingezet op verdichting, maar dit is eerder een instrument om de allure van groene stadsboulevard waar te maken. Accenten in de bebouwing zijn mogelijk wanneer deze op strategische locaties of op de grootste percelen gelegen zijn en hierdoor groenruimte toegankelijk maken. Door deze accenten krijgt de as een herkenbaar karakter, een gezicht voor de stad. Zo zijn bijvoorbeeld de stationsomgeving, hoekpanden langs belangrijke verbindingssassen of de entree aan de Ringlaan de ideale plekken langs de ABO-as om in de kijker te zetten met stedelijke functies en een accent. Verdichting staat dus in functie van de maatschappelijke voorzieningen en van groenblauwe ruimten. Er wordt niet meer gekeken naar de ontwikkeling van de eengezinswoning langs deze laan, maar volledig ingezet op de meergezinswoning, ingepast in het bestaande weefsel.

Vergroeningsstrategie

De barrièrewerking die de as teweegbrengt, wordt opgelost door bestaande groenstructuren dwars met elkaar te verbinden over de as heen. Dit koppelen we meteen aan de ontwikkeling van zachte verbindingen die de wijken van de groeikern met elkaar verbinden. Naast de vergroening van de dwarse verbindingen, wordt ook de ABO-as zelf getransformeerd tot een Groene Stadsboulevard. Deze Groene Stadsboulevard trekt de open ruimte structuur rondom Herentals binnen tot in het stadscentrum. Er wordt zoveel mogelijk van de as onthard om ruimte te maken voor groen en klimaatadaptieve elementen. De aanleg van trage wegen wordt hiermee verbonden zodat een beleefbare stadsboulevard ontstaat. Dit moet ook ruimte geven voor kleine oases waar ontmoeting centraal staat.

FIGUUR 31: Huidige situatie woonmilieu groene stadsboulevard

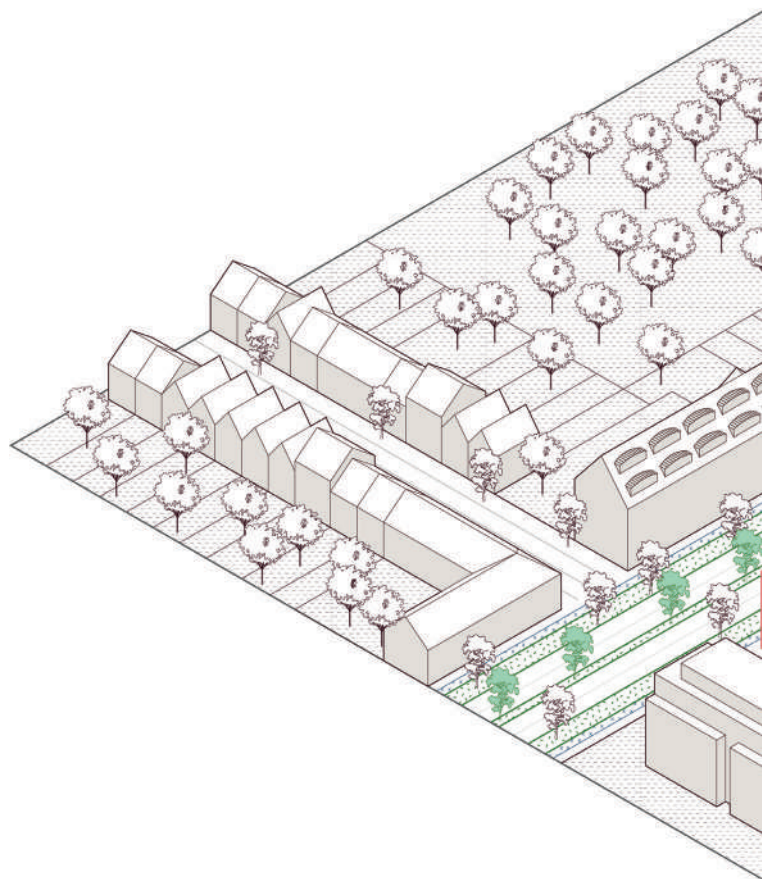
GROENE STADSBOULEVARD

Mobiliteitsstrategie

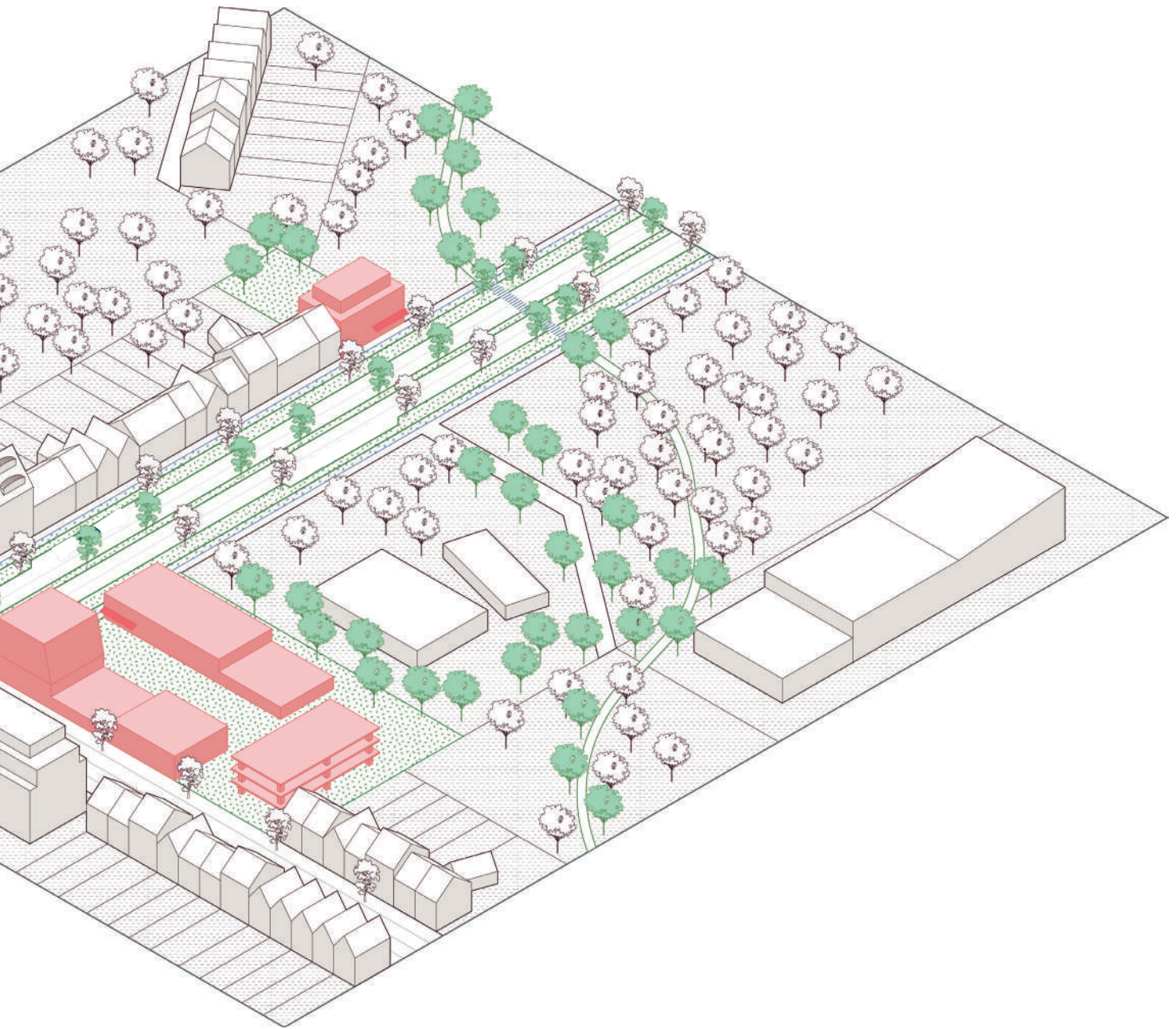
De doorstroom op de ABO-as voor gemotoriseerd verkeer verbeteren is een absolute prioriteit. Een ondertunneling van de sporen is hiervoor de meest gepaste optie. Op die manier kan het gemotoriseerd verkeer (inclusief openbaar vervoer) zich eenvoudig tussen de noordzijde van het station, de ABO-as en de Ringlaan verplaatsen. De voorziene verplaatsing van het AZ Herentals naar het gebied Bruggenbeemd, tussen de Olympiadelaan en de sporen, biedt perspectieven om de stationsomgeving algemeen te herontwikkelen. Op die manier kunnen win-winsituaties met betrekking tot bijvoorbeeld parkeren gevonden worden.

Ter hoogte van het station wordt een Hoppin-punt ingericht. Verder wordt onderzocht hoe parkeren langs de as op een ruimtelijk duurzame manier kan worden georganiseerd, waarbij clusteren van zowel bezoekers- als bewonersparkeren essentieel zal zijn om voldoende ruimte voor vergroening vrij te maken. Het bezoekersparkeren voor de belevingskern en het kernwinkelgebied wordt namelijk ook langs de ABO-as geclusterd. Bovengronds parkeert men in strategisch gelegen parkeergebouwen. Anderzijds is er, bij grotere projecten, ook de mogelijkheid om ondergronds te parkeren.

Er worden maatregelen getroffen om conflicten tussen het openbaar vervoer en ander gemotoriseerd verkeer zoveel mogelijk te vermijden. De as vormt namelijk de ruggengraat van de stad waarover alle openbaar vervoer wordt georganiseerd. Verder wordt er op de brede lanen veel aandacht besteed aan een aangename ruimte voor voetgangers en fietsers.

FIGUUR 32: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu groene stadsboulevard

BAKENS LANGS DE RINGLAAN

Huidige situatie

De Ringlaan is een zone waar de verkeersdrukte het hoogst is en de negatieve effecten van hinder het duidelijkst voorkomen. Langs deze as zijn weliswaar groene structuren en hoogstammig groen aanwezig, die de Ringlaan toch een bufferend karakter geven. De bebouwing binnen dit milieu bestaat uit verschillende functies door elkaar heen: kleinschalige bedrijven die willen groeien en op hun ruimtelijke grenzen botsen, detailhandel die eerder wenselijk is in het kernwinkelgebied van Herentals, woningen die zich middenin eerder industriële gebieden situeren etc. Deze samensmelting geeft de Ringlaan een eerder rommelig karakter.

Ontwikkelingsperspectief

Het betreft hier een zeer specifiek milieu dat grenst aan verscheidene andere milieus. In de eerste plaats wordt de ruimte langs de Ringlaan ingezet voor het inrichten van een groenbuffer dat de groeikern deels beschermt van geluidsoverlast van de Ringlaan. Op strategische plaatsen, waar de ring kruist met belangrijke invalswegen, kunnen bakens richting de stad gecreëerd worden door hoogteaccenten en gepaste functies te introduceren.

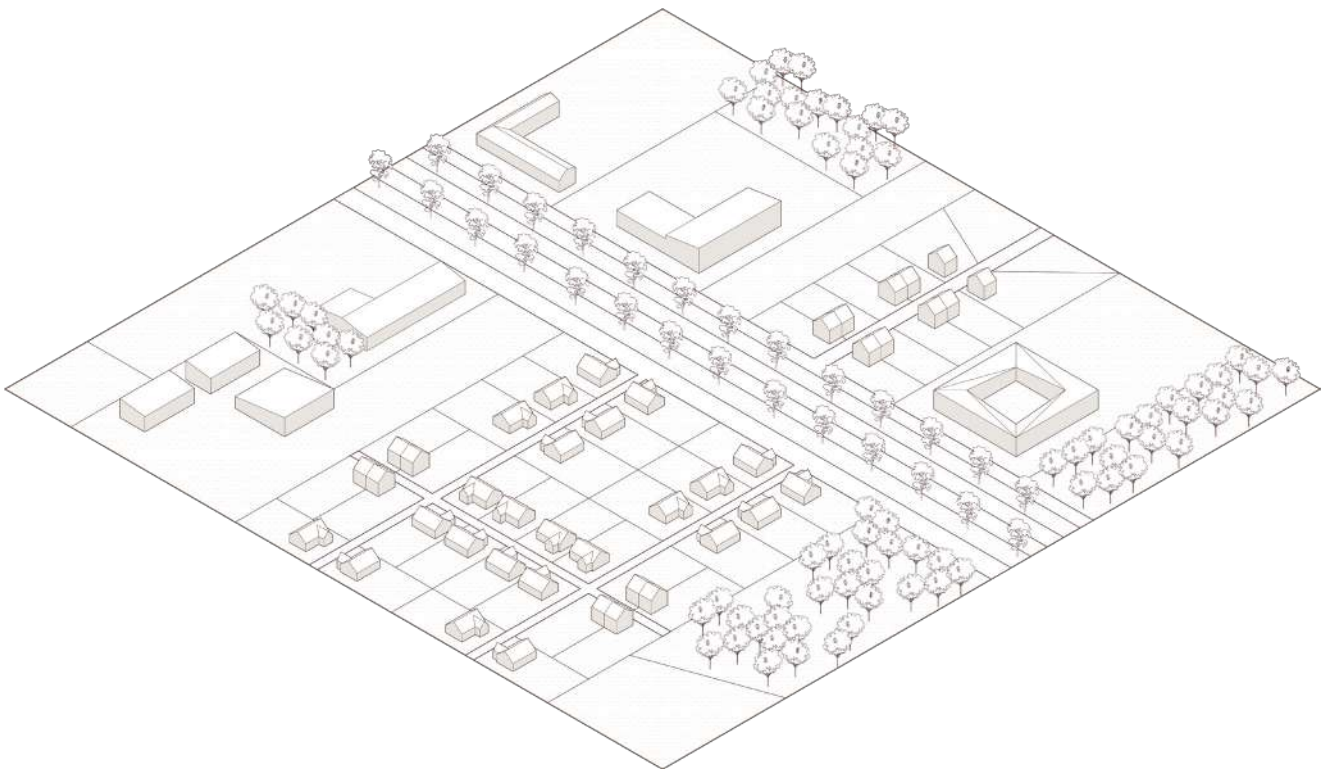
Woonstrategie

De Ringlaan zelf is, zoals aangeduid in het gewestplan, een groene buffer tussen de verschillende woonwijken in de groeikern en daarbuiten. Bebouwing rechtstreeks geënt op de Ringlaan wordt dan ook niet verkozen, maar deze buffers vormen wel groene omkaderingen voor de omliggende wijken. Ter hoogte van de invalswegen wordt er echter wel gekozen om gemengde projecten te ontwikkelen van gezinsvriendelijk en levenslang wonen. Dit kan gecombineerd worden met een stedelijk programma of kleinschalige voorzieningen die de projecten voorzien van een levendige plint. Deze functies leggen geen onnodige druk op de Ringlaan en dragen bij aan de uitbouw van de nieuwe bakens voor Herentals. Zo vormen deze bakens duidelijke ingangen van een stedelijk milieu.

Verdichtingsstrategie

De bebouwing langs de Ringlaan is vooral weg van deze as ontwikkeld. Dit is an sich geen probleem aangezien we in dit woonmilieu vooral de bufferfunctie willen uitlichten. Er zijn echter enkele locaties waar een selectieve verdichting wel gewenst is. De kruisingen tussen de Ringlaan en respectievelijk de Nederrij, de ABO-as, de Stadspoortstraat, de Herenthoutseweg en de Lierseweg vormen de toegangswegen tot het stedelijke weefsel. Deze invalswegen worden de nieuwe bakens van Herentals.

We willen toekomstige ontwikkeling stimuleren in deze bakens. Dit betekent dat we ontwikkeling toelaten en strategisch stimuleren mits voorwaarden op vlak van enkele essentiële aspecten zoals hoogte en groenvoorziening. Algemeen wordt een harmonieregel toegepast aansluitend op het weefsel dat naast de projectsite gelegen is. Hoogteaccenten zijn mogelijk om de rol als bakens in de verf te zetten, maar dit gebeurt in afstemming met de omgeving. In de andere delen van de Ringlaan is de bufferfunctie prioriteit en verdichting niet van toepassing.

FIGUUR 33: Huidige situatie woonmilieu Ringlaan

BAKENS LANGS DE RINGLAAN

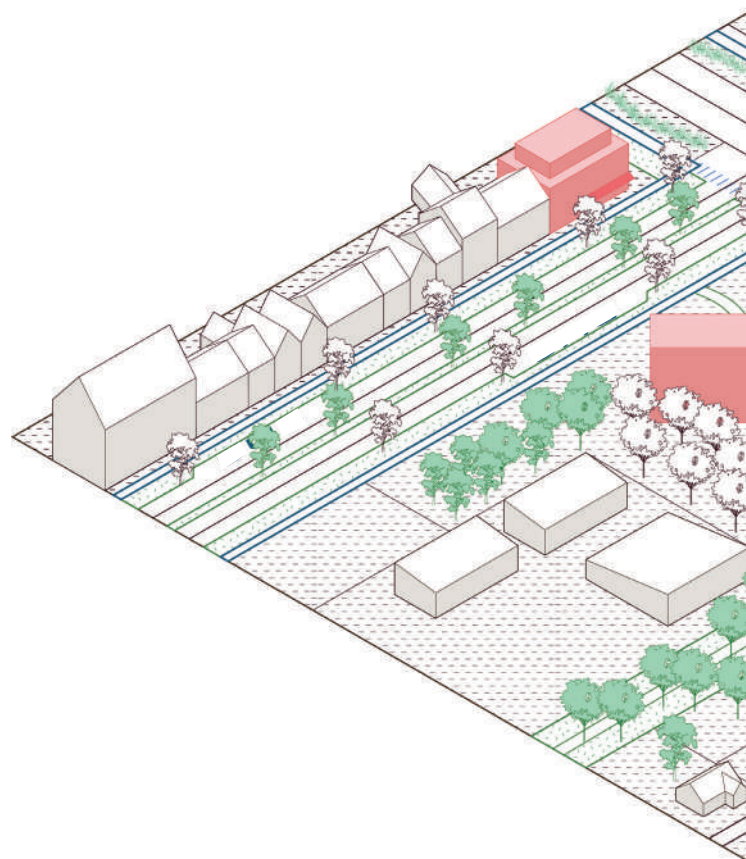
Vergroeningsstrategie

De bufferfunctie van de Ringlaan is essentieel en willen we versterken. De meeste groene structuren op deze corridor zijn reeds ontwikkeld, maar verschillende zones laten een toevoeging of versterking van groen toe en kunnen ook als ruimtes voor waterbuffering en verbindingen van trage wegen gebruikt worden. Het publiek maken van deze groene plekken kan een troef zijn voor de stad, zeker in de zuidelijke wijken binnen de ring, waar een grotere nood is aan extra buurtgroen. Op die manier kunnen we de ring als een structuur uitbouwen die grotere groenstructuren uit de omgeving door het stedelijk weefsel heen verbindt.

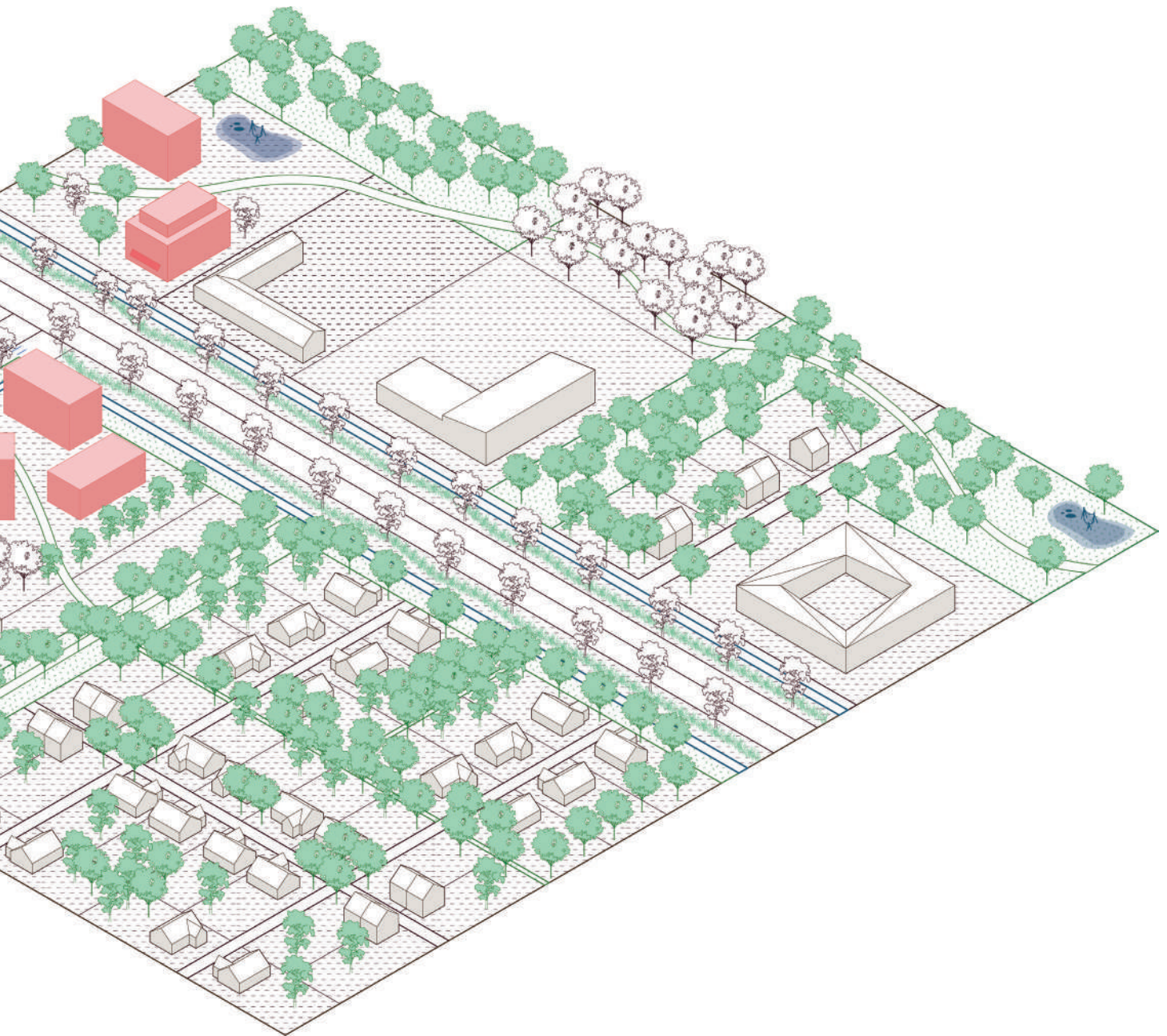
Bij nieuwe ontwikkelingen op percelen langs de ring, zowel bij de bakens als elders, wordt er extra aandacht besteed aan groen. Er is namelijk nog heel wat open ruimte op die sites, waar een deel van de klimaatuitdagingen kan worden opgevangen. Door wadi's en vooral veel bomen te introduceren zal de ring van een barrière transformeren tot een coherente stadslaan, die de biodiversiteit van de stad versterkt.

Mobiliteitsstrategie

Op de Ringlaan zelf zijn de doorstroom van verkeer en fietsveiligheid over de de hele as extra belangrijk, des te meer op kruispunten. Deze plekken zijn belangrijke pijlers naar de toekomst toe. Ook de spoorwegovergangen zijn momenteel drempels die het gemotoriseerd verkeer vertragen: een ondertunneling lijkt hier de beste oplossing. Auto's kunnen geclusterd parkeren in parkeergebouwen of ondergronds op strategische locaties bij de bakens en bedrijventerreinen. De Ringlaan is, vooral in het zuiden, ook een overgang tussen de stadskern en enkele industriegebieden. De barrierewerking van de ring zorgt hier soms voor onveilige situaties zoals conflicten tussen fietsers en wagens. Er moet dus worden onderzocht hoe bij strategische kruispunten ook veilige oversteken voor fietsers en voetgangers gecreëerd kunnen worden.

FIGUUR 34: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu Ringlaan

KERNVERSTERKENDE WIJKEN

Huidige situatie

De kernversterkende wijken kenmerken zich door een nabijheid tot de belevingskern en het kernwinkelgebied en een verwevenheid van functies, een hoge adressendichtheid en veel gesloten bebouwing met hier en daar een ontwikkeling van grote schaal. De aanwezigheid van waardevolle eengezinswoningen en rijwoningen met (voor)tuin is een troef voor dit woonmilieu, net zoals de aanwezigheid van een (boven) lokaal voorzieningenniveau. We vinden in dit milieu ook grootschalige elementen (voormalige fabriekspanden, braakliggende terreinen,...), die zich aanbieden als mogelijke ontwikkellocaties voor gemengde projecten.

Ontwikkelingsperspectief

De kernversterkende wijken zijn bij uitstek de wijken om te verdichten aangezien hier alle nodige voorzieningen en multimodale mobiliteit aanwezig zijn om grote ontwikkelingen op te vangen. Gemengde woonprojecten, aangevuld door kleinschalige buurtvoorzieningen, kunnen hiertoe bijdragen. Naast meergezinswoningen, vindt ook de compacte grondgebonden eengezinswoning hier nog zijn plaats. Typisch voor dit milieu is de aanwezigheid van sterke groenstructuren (zie beleidskader 'Groenblauwe netwerken'). Bestaand groen wordt zoveel mogelijk gekoesterd en toegankelijk gemaakt.

Woonstrategie

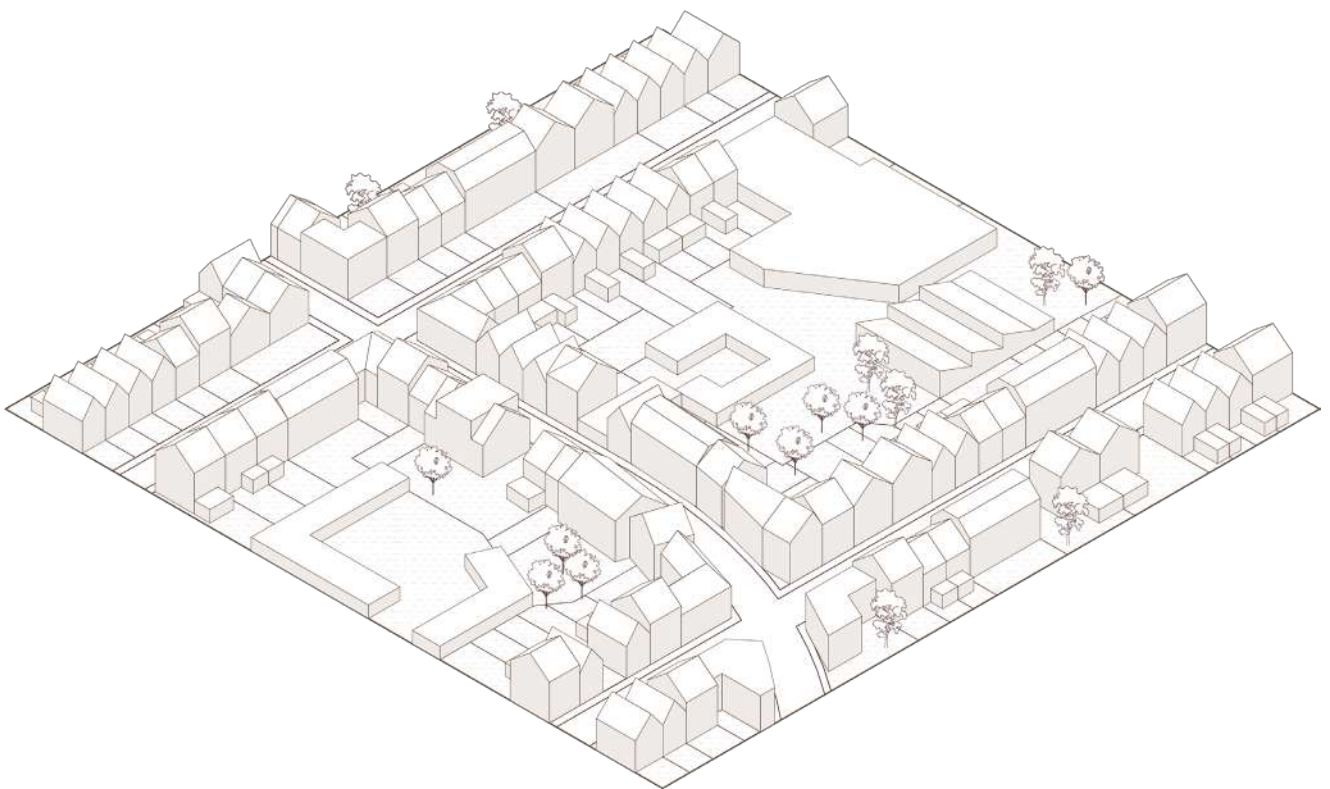
We streven ook hier naar een mix tussen levenslang en gezinsvriendelijk wonen, wat kan vertaald worden in zowel de kwalitatieve meergezinswoning als in een compactere grondgebonden eengezinswoning of projecten die deze succesvol combineren en mengen. Een hoge graad van collectiviteit wordt in elk project gestimuleerd. Zo zorgen we voor een efficiëntere en socialere invulling van de schaarse ruimte. Waar dit nodig wordt geacht, kunnen kleinschalige buurtvoorzieningen worden toegevoegd in de plint via het systeem van de stedenbouwkundige lasten.

Verdichtingsstrategie

Dit woonmilieu biedt de verdichtingslocaties bij uitstek, de aanwezigheid van tal van grote brownfieldsites biedt plaats voor innovatieve, gemengde woonprojecten. En ook plekken met een meer open bebouwing kunnen getransformeerd worden naar kwalitatieve dichtere bebouwing, zoals rijwoningen. Dit vraagt wel extra aandacht om de kwaliteit van de wijken te bewaren. Ten eerste geldt hier ook de harmonieregel voor de transformatie van het bestaande weefsel. Wel is hier ook de afwijkingsregel van kracht. Zo kunnen sites waar nu belangrijke groenpolen zijn, zoals Poederkot of Koulaak, een hogere bouwhoogte hanteren dan is voorgeschreven. Dit kan echter enkel met de voorwaarde dat het bestaande groen maximaal wordt behouden en wordt verbonden met het groenblauwe netwerk als stapsteen. Verdichting wordt dus gekoppeld aan een kwaliteitsslag door het toevoegen van extra buurt- of wijkgroen. Zeker in de zuidelijke stadsrand (Stadsveld, Engelse wijk, Kleerroos,..), maar ook op strategische locaties (denk maar aan de site Poederkot nabij de stationsomgeving) kunnen bijkomende groene stapstenen een belangrijke meerwaarde bieden. Net als in de belevingskern beschermen we ook hier de aanwezige grote eengezinswoning. Splitsing van deze kenmerkende woningen kan enkel wanneer minstens één voldoende grote gezinsvriendelijke woning met directe toegang tot de tuin wordt behouden.

Vergroeningsstrategie

We grijpen maximaal kansen aan om de versnipperde publieke ruimte te verbinden en tegelijkertijd te vergroenen door middel van doorwaadbare groene binnengebieden. De aanwezige groene voortuinen kunnen hier een belangrijke rol in spelen, maar ook het vergroenen door groene gevels en groendaken. De stad stimuleert verdere ontharding en vergroenen van private voortuinen, maar kijkt ook naar haar 'eigen' publieke ruimte en zet ook daar maximaal in op vergroenen en ontharden. De uitbouw van mobiliteitskamers en het inrichten van fietsstraten kunnen hier ruimte bieden

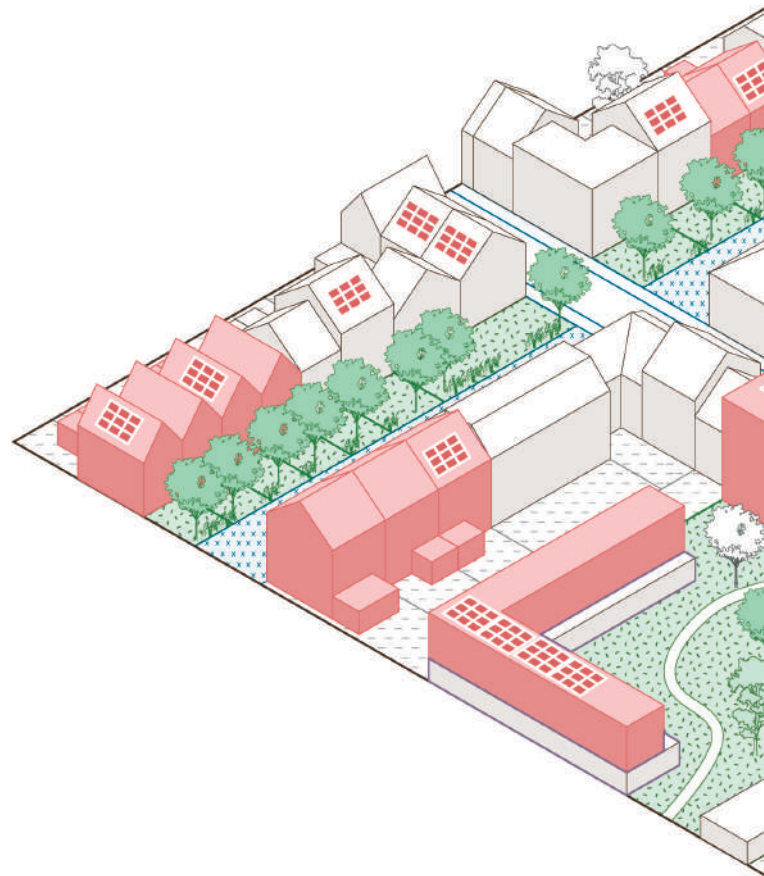
FIGUUR 35: Huidige situatie woonmilieu kernversterkende wijken

KERNVERSTERKENDE WIJKEN

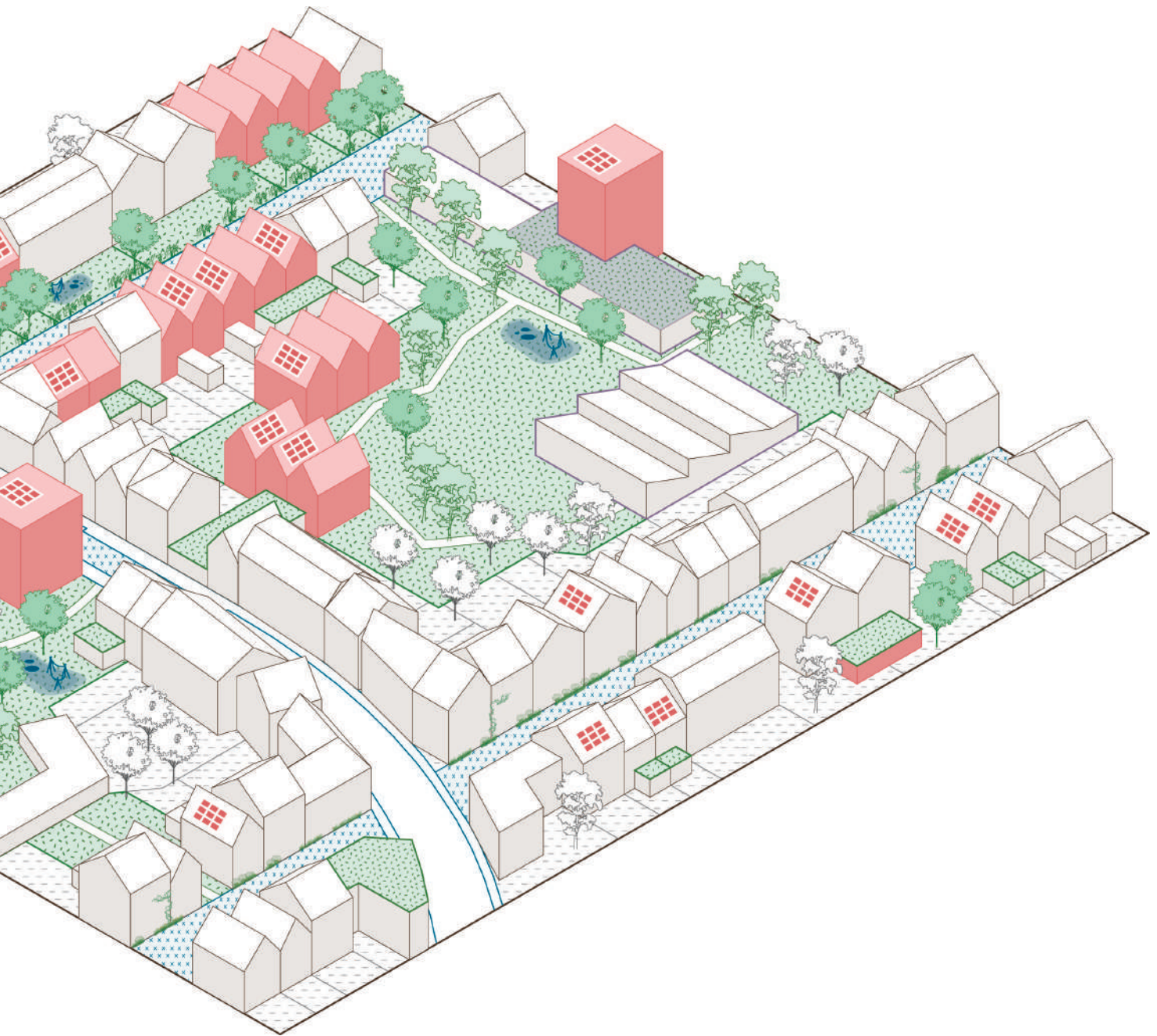
voor een maximale ontharding van de publieke ruimte. De bestaande groengebieden in de kernversterkende wijken, die zoveel mogelijk publiek worden, vormen een schakel in het groenblauwe netwerk. Het meer ontharde en vergroende wegennetwerk verbindt deze groengebieden met elkaar. Deze maatregelen kunnen ontmoeting in de publieke ruimte stimuleren. Ook hier geldt de strategie van de ecologische tuinaanleg.

Mobiliteitsstrategie

We vangen de parkeerbehoefte maximaal op eigen terrein op. Wanneer open of halfopen bebouwingen getransformeerd worden naar rijwoningen is dit vaak niet meer mogelijk. In dit geval wordt parkeren geclusterd bovengronds, of, bij nieuwe grotere ontwikkelingen, ondergronds. Bij zulke transformaties moet er ook extra aandacht worden besteed aan het stallen van fietsen voor bewoners. Ondanks de vele parkeermogelijkheden in dit gebied, is het niet de bedoeling naar een grotere verhardingsgraad te evolueren of bestaande groengebieden als parkeerruimte in te zetten. Zo worden er aangepaste restricties gelegd op het verharderen van een voortuin, en dit zowel voor rijwoningen als meergezinswoningen. Toch blijft parkeren in de voortuin mogelijk, zo creëren we op straat meer ruimte voor ontharding en vergroening. Er wordt extra aandacht besteed aan het creëren van veilige voetgangers- en fietsruimtes. Vooral in de schoolomgevingen, maar ook naar mate van het mogelijke in de woonwijken, worden brede voetpaden aangelegd en zijn fietsstraten van kracht. Er wordt gezocht naar buurthoppinpunten waar het Vervoer op Maat kan worden gecombineerd met een stedelijk aanbod aan deelvervoer.

FIGUUR 36: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu kernversterkende wijken

STEDENBOUWKUNDIGE GEHELEN

Huidige situatie

Binnen sommige wijken liggen enkele kleinere buurten die samen een stedenbouwkundig geheel vormen. De wijken worden vooral gekenmerkt door een mix van open en halfopen bebouwing, een meer planmatig karakter en ruime straatprofielen. Hoewel het voorzieningenniveau hier overwegend lager ligt, wat versterkt wordt door het verkavelingskarakter van deze wijken, biedt hun nabijheid tot de belevingskern of dorpskernen verschillende mogelijkheden. Verder hebben deze wijken relatief gezien het groenste karakter, zowel binnen de stadsring als daarbuiten.

Ontwikkelingsperspectief

De grondgebonden woning blijft in de wijken met planmatig karakter een belangrijke hoeksteen. Toch kunnen we met herverkavelingen, kavelruil en innovatieve eigendomsstructuren (zoals co-housingprojecten), ook hier een serieuze verdichting met respect voor het open karakter realiseren. Dit doen we enkel binnen de stedenbouwkundige gehelen die in kernversterkende wijken of dorpskernen liggen.

Woonstrategie

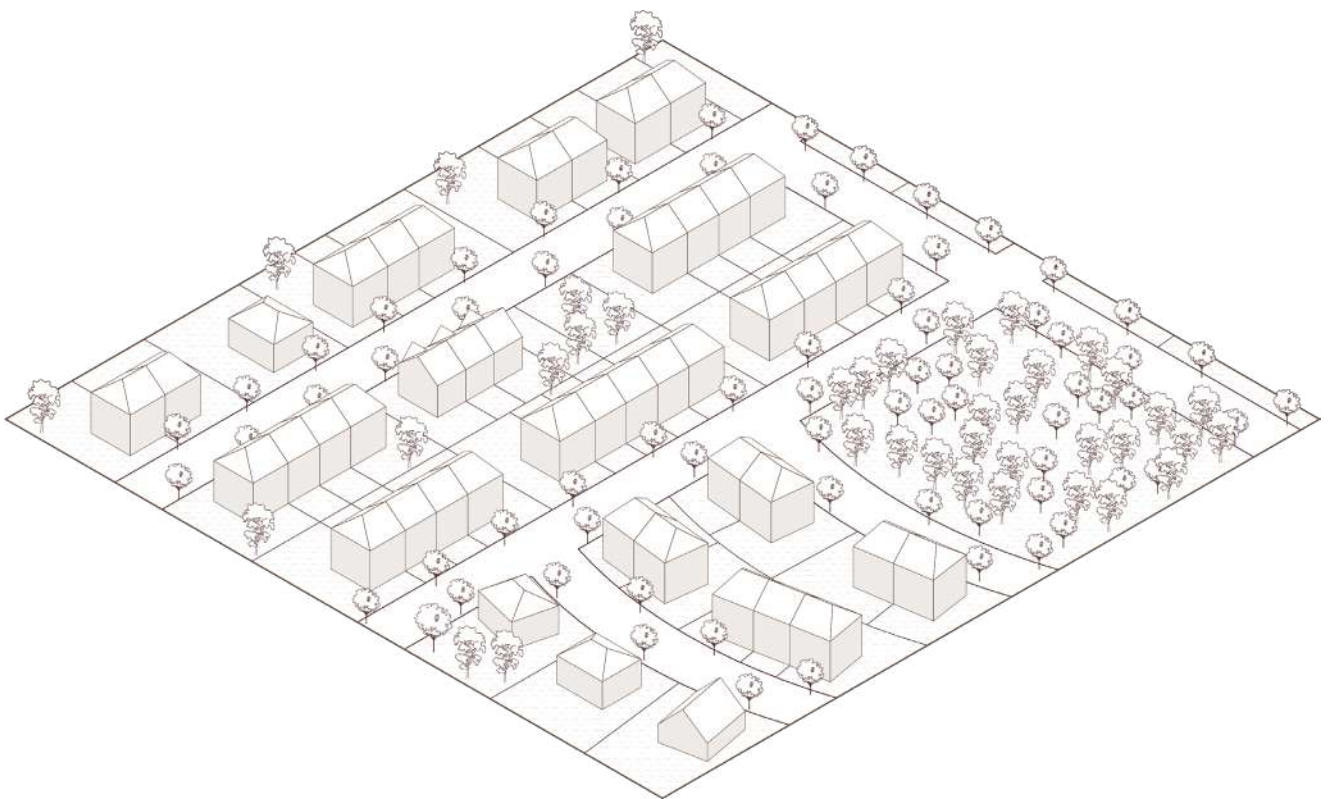
We respecteren hierbij de woonstrategie afhankelijk van het onderliggende woonmilieu. De woonstrategie van de stedenbouwkundige gehelen is dus contextafhankelijk.

Verdichtingsstrategie

In de stedenbouwkundige gehelen gaan we voor projecten met beperkte verdichting, die zich vooral aanpassen aan de normen van het onderliggend woonmilieu. De harmonieregel wordt hier heel strikt bewaakt. De stedenbouwkundige gehelen zijn, anders dan de overige woonwijken in Herentals, volgens een unieke ontwerpstyl tot stand gekomen. Die ontwerpstyl bepaalt het karakter, de beeldwaarde en het gebruik van de wijk. Bij nieuwe projecten is het dus zeer belangrijk dat deze ontwerpstyl ook wordt gehanteerd en dat de projecten zich dus naadloos inpassen in het bestaande weefsel.

Vergroeningsstrategie

Verder zetten we in op het vergroenen van de wijk door de brede wegprofielen maximaal te ontharden en te vergroenen, grote open ruimtes opnieuw in te richten (gekoppeld aan woonontwikkelingen) en publiek te maken. Zo stimuleren we ontmoeting. Ook hier zetten we in op een grote onthardingsgraad van voortuinen door beperkingen op te leggen voor het parkeren. Verdere verdichting moet dus kwaliteit teruggeven aan de wijken en vermijdt dus dat het (groene) karakter van het geheel verdwijnt. Uiteraard is het stimuleren van een ecologische tuinaanleg ook hier van kracht. Het tuin(wijk) karakter van deze wijken biedt dan ook een uitgelezen plek om dit maximaal te organiseren.

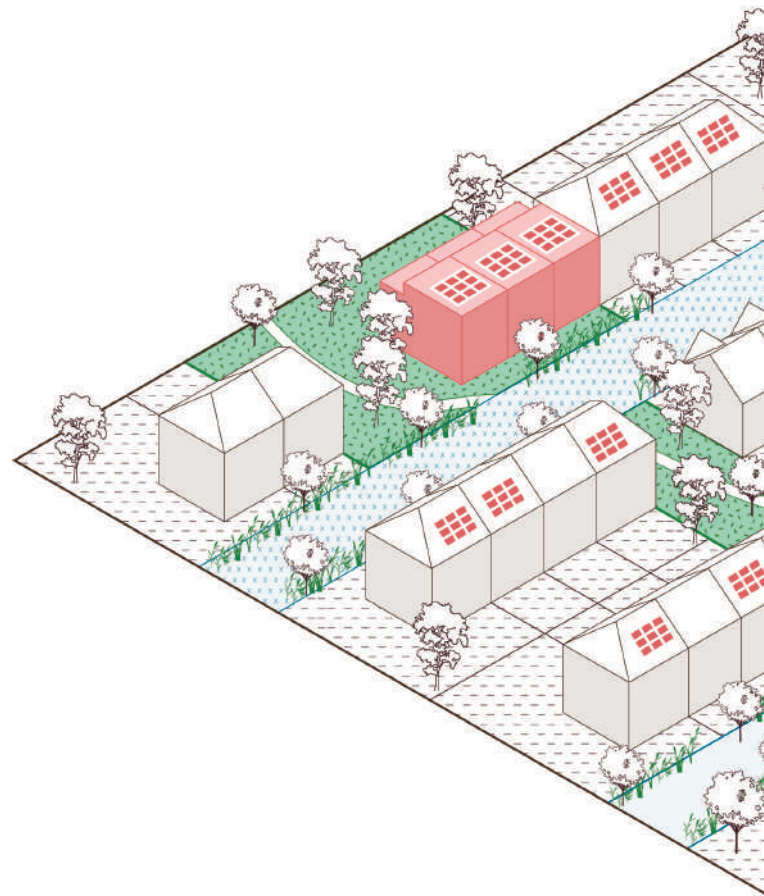

FIGUUR 37: Huidige situatie woonmilieu stedenbouwkundige gehelen

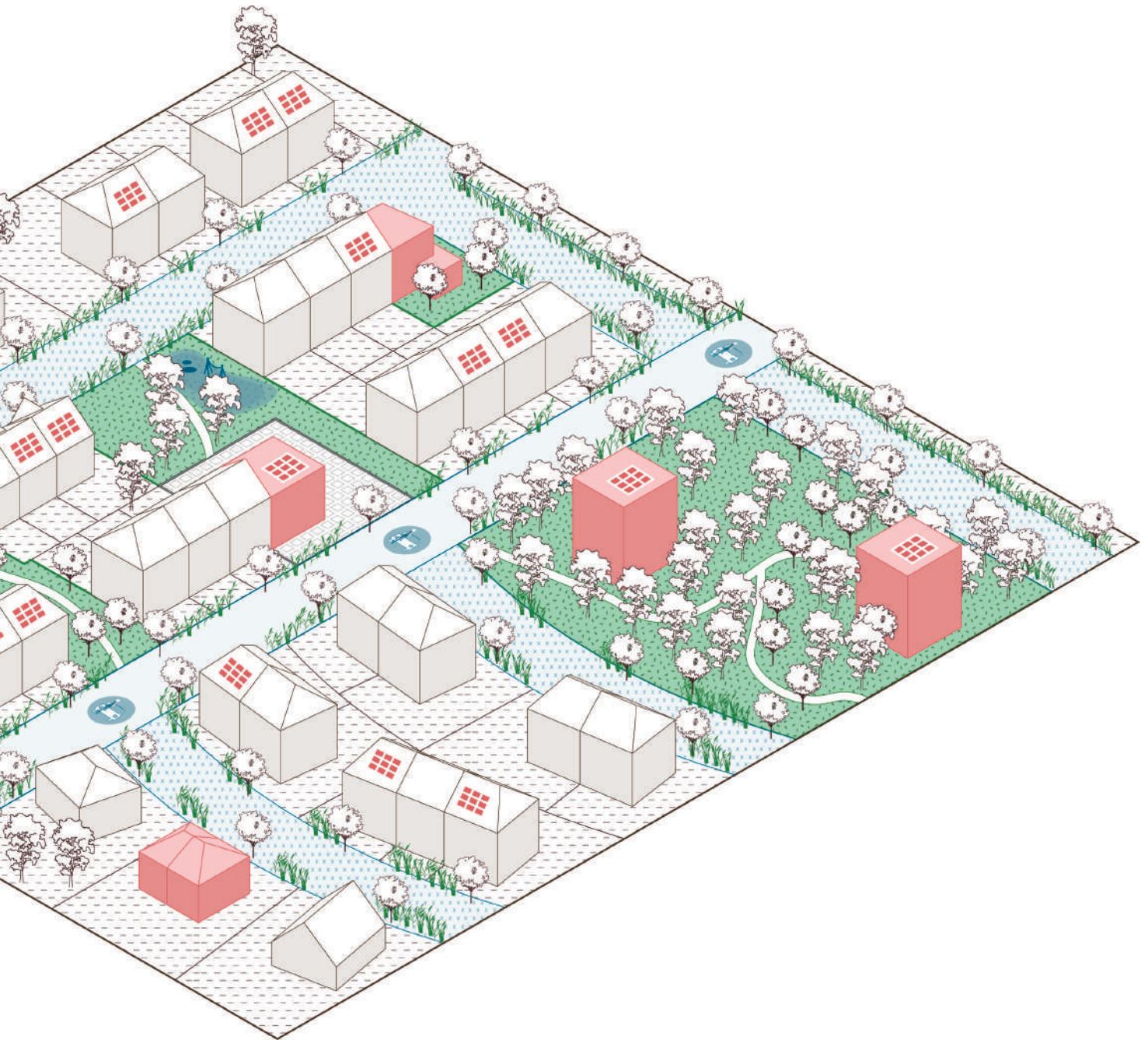
STEDENBOUWKUNDIGE GEHELEN

Mobiliteitsstrategie

De stedenbouwkundige gehelen volgen de mobiliteitsstrategieën van het woonmilieu waarin ze liggen. Daarenboven wordt parkeren maximaal geclusterd wanneer dit niet op eigen terrein kan: op deze manier behouden en versterken we het groene karakter van de wijk, alsook een veilige omgeving voor de trage weggebruiker. De vrijgekomen (parkeer)plekken kunnen ruimte geven aan buurtfuncties (petanque- of speelpleintjes, luvteplekken, een levensboom, ...) of een groene verbinding met overige groene plekken in de omgeving. Waar mogelijk en gewenst, volgens het mobiliteitsplan, wordt er een buurthoppinpunt ingericht dat voorziet aan een aangepast deelfervoer en een connectie met het Vervoer op Maat biedt.

FIGUUR 38: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu stedenbouwkundige gehelen

WOONWIJKEN IN DE STADSRAND

Huidige situatie

Dit woonmilieu kenmerkt zich door een typische verkavelingstypologie van halfopen en open bebouwing, die vooral zeer aantrekkelijk is voor gezinnen. De grootste aantrekkingspolen zijn het (relatief) groene karakter van deze wijken en de nabijheid van zowel de voorzieningen van de stad als de kwalitatieve open ruimte. De wijken zijn op zichzelf vrij monofunctioneel gericht op het wonen en bevatten weinig andere voorzieningen.

Ontwikkelingsperspectief

Grondgebonden woningen zijn de norm in dit woonmilieu. Ondanks dat er geen grootschalige verdichting kan plaatsvinden in deze omgeving, kan deze buurt wel versterkt worden door zachtere vormen van verdichting. Deze zachte ingrepen, samen met de vergroening van de buurt, spelen in op het sociale karakter van de wijk.

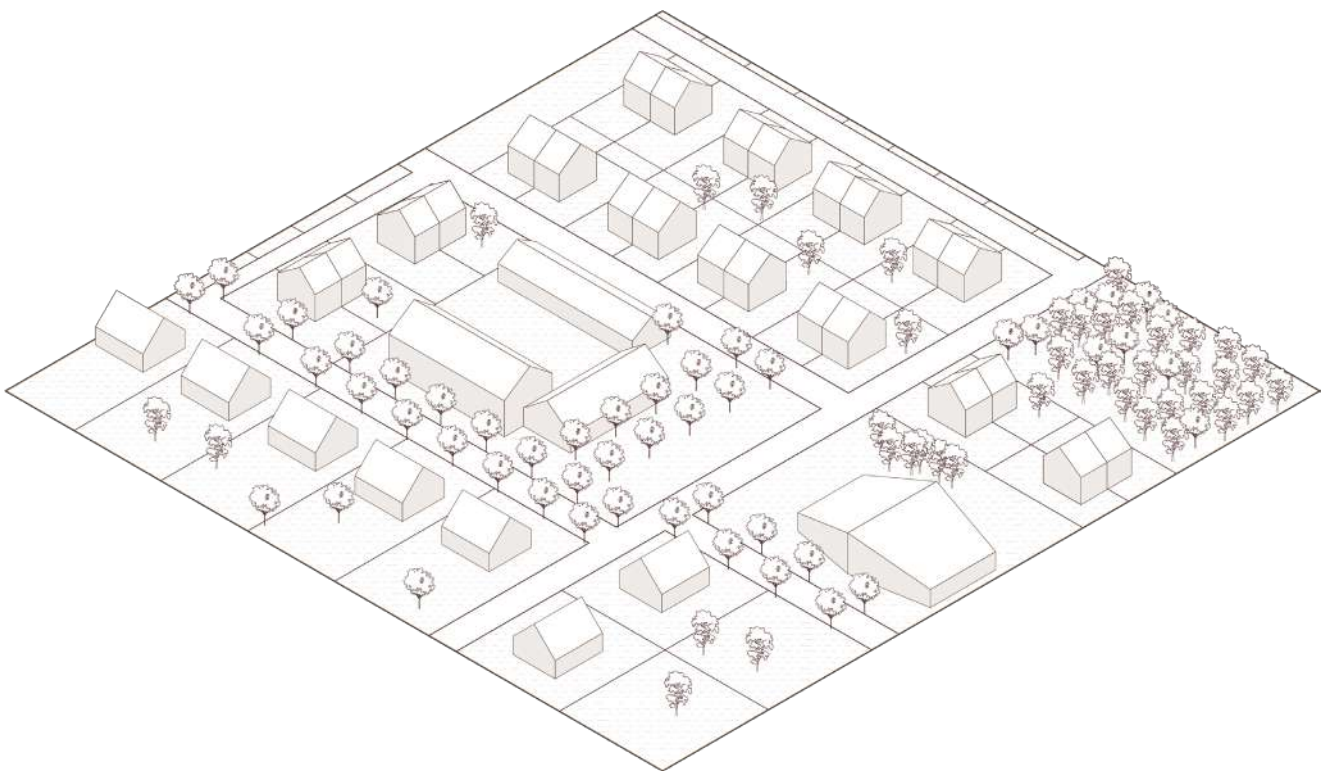
Woonstrategie

Deze wijken worden vooral afgewerkt volgens het huidige gabariet. We waarderen het gezinsvriendelijke type van deze wijken en stimuleren dan ook een vlotte woningrotatie. Hiervoor zien we kansen in de bijzonder goede verbinding met de groeikern. Waar we in de wijken zelf enkel lichte vormen van zorgwonen toelaten, wordt de ouder wordende bevolking van deze wijken vooral begeleid om een gepaste levensloopbestendige woning te vinden in het centrum. Zo komen de grondgebonden woningen met tuin in deze wijken vrij om nieuwe gezinnen in de stad te verwelkomen.

Verdichtingsstrategie

Deze wijken zijn niet geschikt voor grootschalige verdichting. We zetten dan ook in op zachte vormen van verdichting, zoals het opsplitsen van woningen, transformeren tot kangoeroewoningen of het toevoegen van een (tijdelijke) zorgunit. Echte meergezinswoningen worden als niet gewenst beschouwd. Hier wordt de harmonieregel zeer strikt toegepast. Bij vervanging worden de footprint en het gabariet van de bestaande bebouwing gevolgd om de harmonie in de wijk niet te verstoren. Ook nieuwe bebouwing vult zich in in het huidige gabariet. Het huidige voorzieningenniveau kan beperkt worden versterkt met oog op zorg, gemeenschapsvoorzieningen en dagelijkse functies.

Er geldt echter ook een afwijkingsregel op deze wijken. Namelijk, wanneer bestaande groengebieden juridisch kunnen bebouwd worden, dan wordt er een eis gesteld op het maximaal behouden van het groen en dit publiek in te richten. In ruil voor die eis mag er hoger gebouwd worden. Hoewel de wijken in dit woonmilieu binnen het kleinstedelijk gebied liggen, wordt een dichtheid van 25 woningen per hectare te hoog geacht. Bij een hogere bebouwing moet ook hier gekeken worden naar de dichtheden die in de nabije woonwijken gehanteerd worden.

FIGUUR 39: Huidige situatie woonmilieu woonwijken in de stadsrand

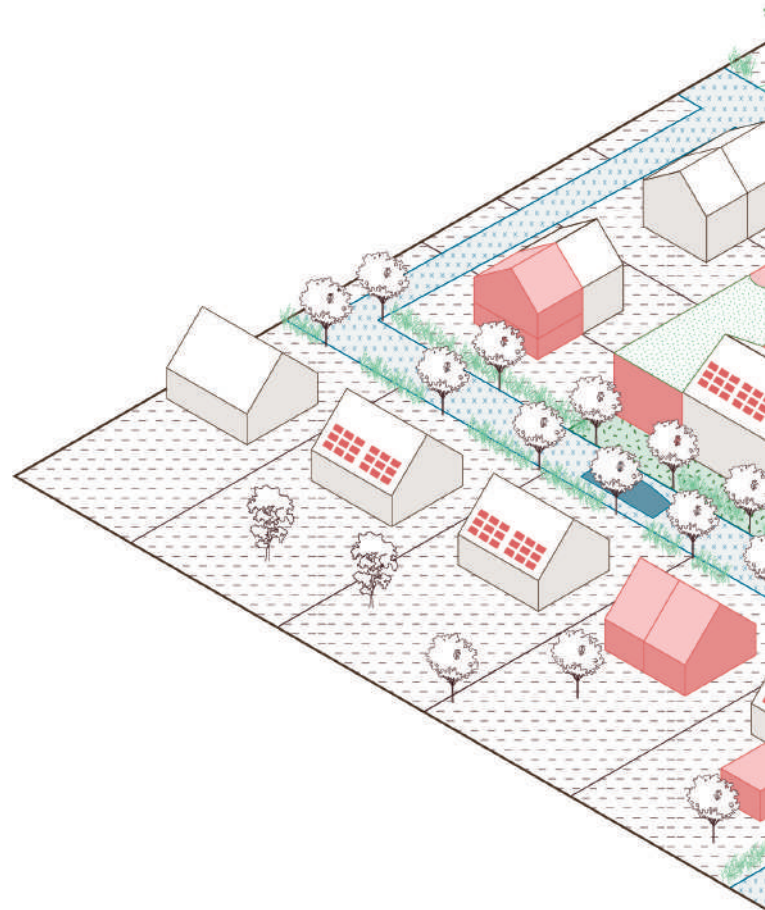
WOONWIJKEN IN DE STADSRAND

Vergroeningsstrategie

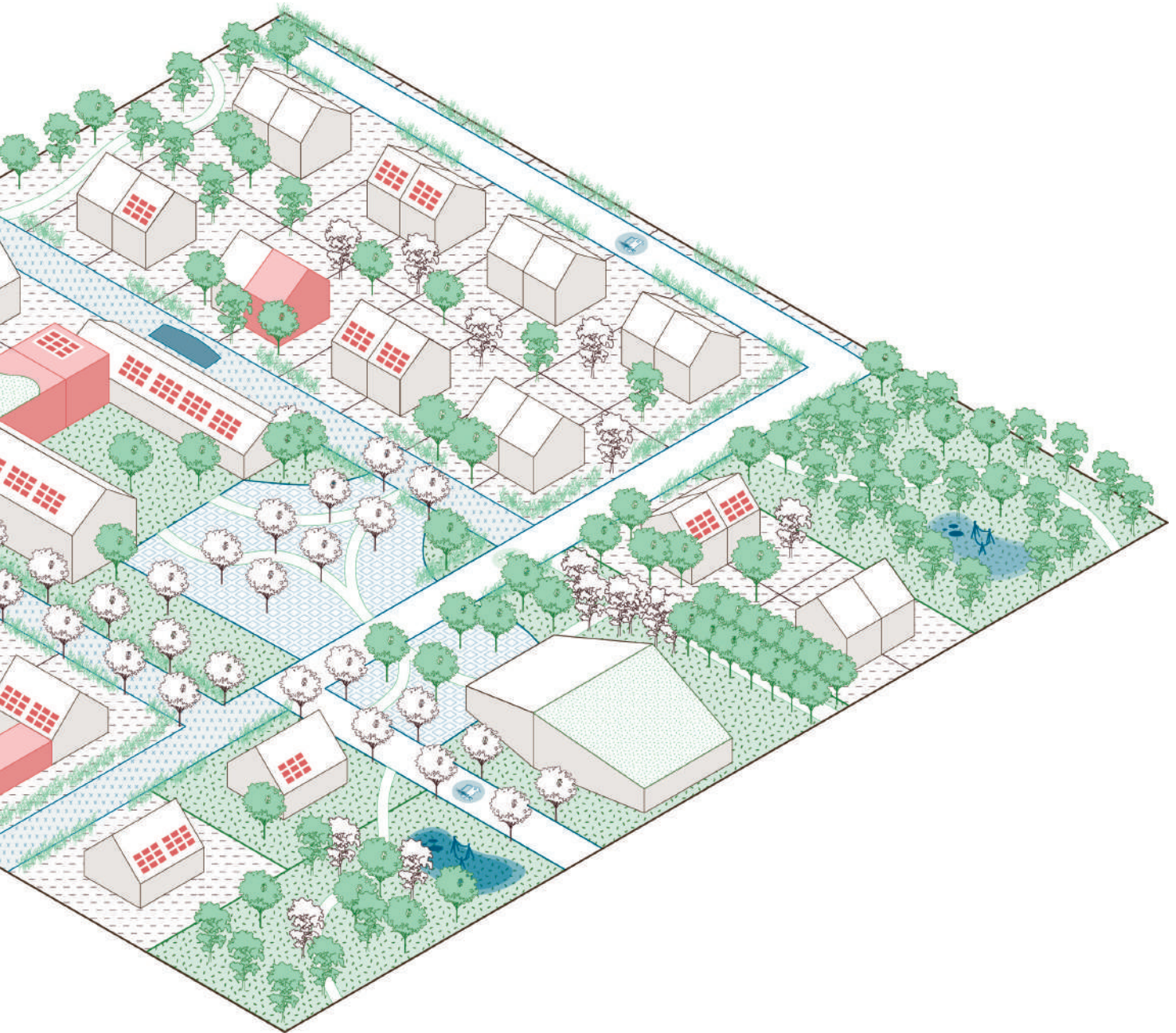
In de publieke ruimte wordt vol ingezet op vergroening om ontmoeting tussen buurtbewoners te stimuleren. Dit door het ontharden van brede bermen en een ecologische aanleg te hanteren. We voegen hoogstammig groen toe en zoeken naar plaats voor waterelementen die de beleving verhogen en bijdragen aan de klimaatadaptatie. Bestaande voorzieningen worden versterkt door kleinschalige groenruimtes waar ruimte is voor rust en spel. Met deze punctuele ingrepen beschermen we het karakter van de wijken waar zowel jong als oud zich thuisvoelt. Om de beeldkwaliteit te verhogen wordt ook hier ingezet op een maximaal ontharde voortuin. Bestaande open ruimtestructuren worden ingezet om de rand met de open ruimte af te werken en te versterken. Bovendien passen de bestaande groengebieden hier perfect in het groenblauw netwerk, waardoor groen letterlijk de wijk wordt ingetrokken vanuit de open ruimte. Ook hier kan er extra worden ingezet op de ecologische aanleg van tuinen om de biodiversiteit in de stad te trekken.

Mobiliteitsstrategie

De omgeving van deze woonwijken in de stadsrand wordt getypeerd door halfopen en open bebouwingen. In deze context parkeren we vooral op eigen terrein. Bij projecten van een bepaalde schaal, vooral bij de afwijkingsregel dus, wordt er ondergronds geparkeerd. Centrale buurthoppinpunten, voorzien van gedeelde mobiliteitsinfrastructuur (laadpalen, deelfietsen, ...) dragen bij tot een dalende afhankelijkheid van de koning auto. Bovendien reiken deze punten ook alternatieven aan de trage weggebruiker, zoals prioritaire fietsroutes. Zich vanuit de woonwijk naar het centrum verplaatsen, verloopt hierdoor een stuk makkelijker en stressvrij. Net als in de andere wijken willen we ook hier de verharding in de voortuin minimaliseren. Dit door het parkeren in de voortuin deels in te perken. Bij nieuwe ontwikkelingen, zeker wanneer de afwijkingsregel geldt, wordt extra aandacht besteed aan geïntegreerde plekken om de fiets te stallen.

FIGUUR 40: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu woonwijken in de stadsrand

DORPSKERN

Huidige situatie

De dorpskernen worden gekenmerkt door een historische ontwikkeling langs verbindingswegen. Het aanwezige erfgoed, als resultaat van die evolutie, belichaamt sterk de dorpse eigenheid van de kernen. Bijkomend is in dit woonmilieu een iets hogere dichtheid en een hoger voorzieningenniveau aanwezig, alsook een meer evidente bereikbaarheid van het openbaar vervoernetwerk. De link met de open ruimte is aanwezig, maar wordt vaak niet in de verf gezet. We zien ook een nauwe aansluiting tussen de dorpskern en de omliggende verkavelingswijken.

Ontwikkelingsperspectief

De dorpskernen verdienen een upgrade waarbij we met kleinschalige verdichting en verweving van functies de focus leggen op woonvormen die levenslang wonen in het dorp mogelijk maken. Deze verdichting zorgt ook voor een plaatselijke versterking van de kern: het voorzien van dorpse functies zorgt voor extra kwaliteit en leefbaarheid in dit woonmilieu. Bovendien zorgt ook een verbindende vergroeningsstrategie voor een hernieuwde link tussen de open ruimte rond het dorp en de dorpskern zelf.

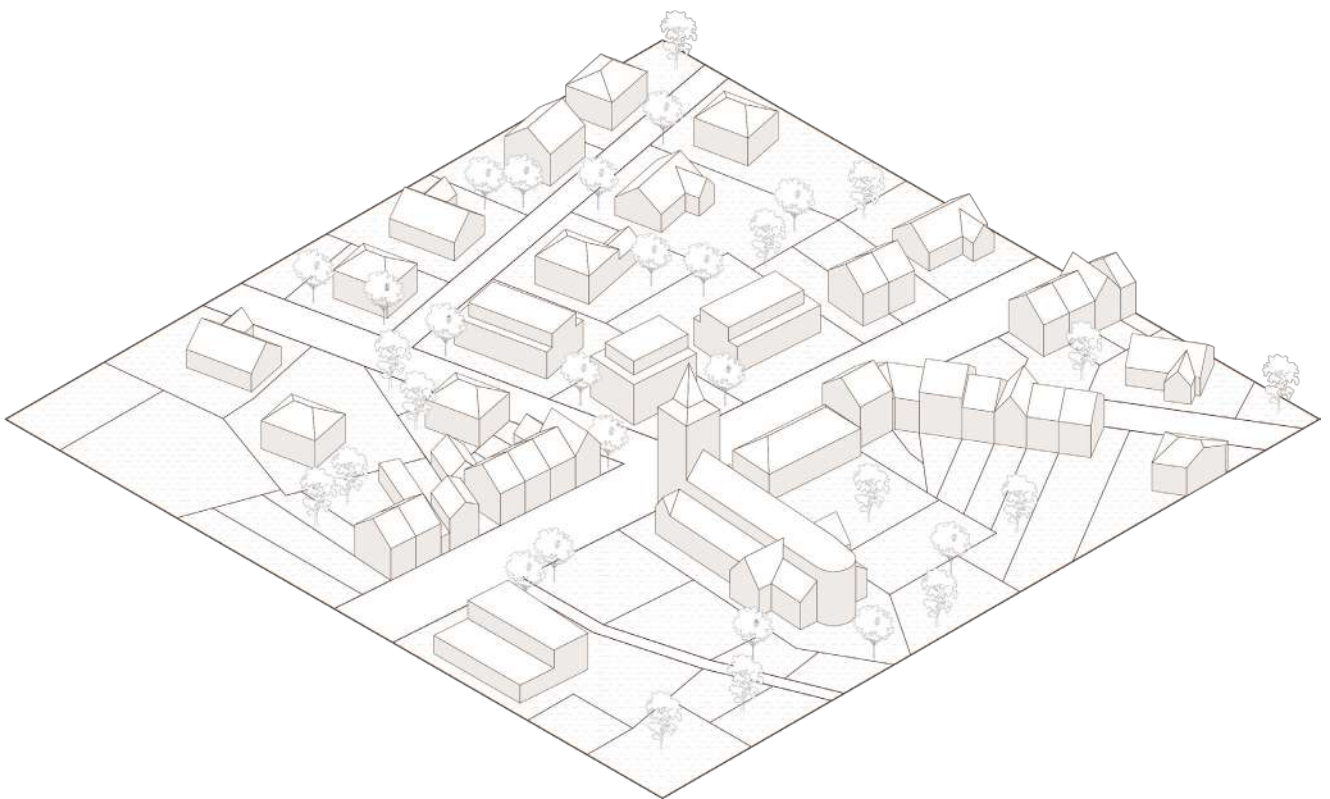
Woonstrategie

Aangezien hier een hoger voorzieningenniveau aanwezig is, is dit een uitgelezen locatie om de ouder wordende bevolking van de twee deelgemeenten op te vangen. We zetten in de kernversterking dus in op het levenslang wonen. Waar dit mogelijk is doen we dit liefst met een hoge graad van collectiviteit, in de vorm van gedeelde verblijfsruimten, collectieve tuinen, ... Dit kan ook gecombineerd worden met het voorzien van specifieke zorggerichte woningen of andere zorgvoorzieningen. We zetten niet per se in op het uitbreiden van het voorzieningenniveau maar beschermen wel de bestaande voorzieningen. Die kunnen bij transformatie worden ingewerkt in de plint van meergezinswoningen. Echter, voor de kernversterking wordt de brede school, die in de masterplannen werd uitgewerkt, als basis genomen. Hier worden maatschappelijke functies

geclusterd met ruimte voor ontmoeten en ruimte om bestaande voorzieningen te versterken. Het vormt een stimulans voor de versterking van het sociale weefsel in de dorpen. Verder wordt er ook bij de transformatie van de kern rekening gehouden met het aanwezige erfgoed en de herbestemming ervan. Dit kan namelijk als extra hefboom dienen om een levendig dorp te creëren.

Verdichtingsstrategie

Er wordt onderzocht hoe verdichtingsprojecten extra kwaliteit kunnen bieden en kunnen gekoppeld worden aan het versterken van het plaatselijke (gemeenschaps-) voorzieningen-, handel- en dienstenapparaat. Een beperkte verdichting, in harmonie met het bestaande weefsel in de dorpskern, biedt kansen om extra kwaliteit te creëren in de kern door ruimte te voorzien voor deze kwetsbare functies. Er kan slechts beperkt worden afgeweken van de harmonieregel indien dit gepaard gaat met bijkomende maatschappelijke voorzieningen, in de eerste plaats groenvoorzieningen die de verbinding met het landschap accentueren. Er wordt niet zozeer ingezet op de bescherming van eengezinswoningen, omdat in de verkavelingswijken rondom er een overvloed aan dit type is. De levensloopbestendige meergezinswoning vormt dus de basis. Er wordt echter enkel verdicht om de eigen demografische uitdagingen op te vangen en een vlotte woningrotatie te stimuleren. En uiteraard blijven de beeldwaarde en het dorpse karakter bepalend in de vergunningverlening.

FIGUUR 41: Huidige situatie woonmilieu dorpskern

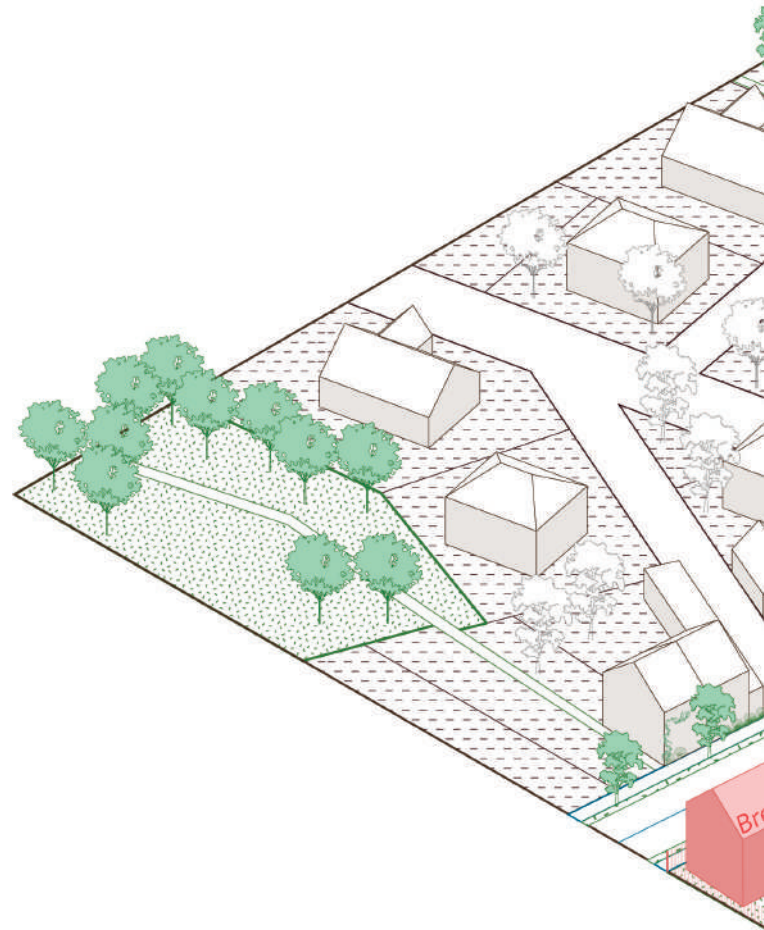
DORPSKERN

Vergroeningsstrategie

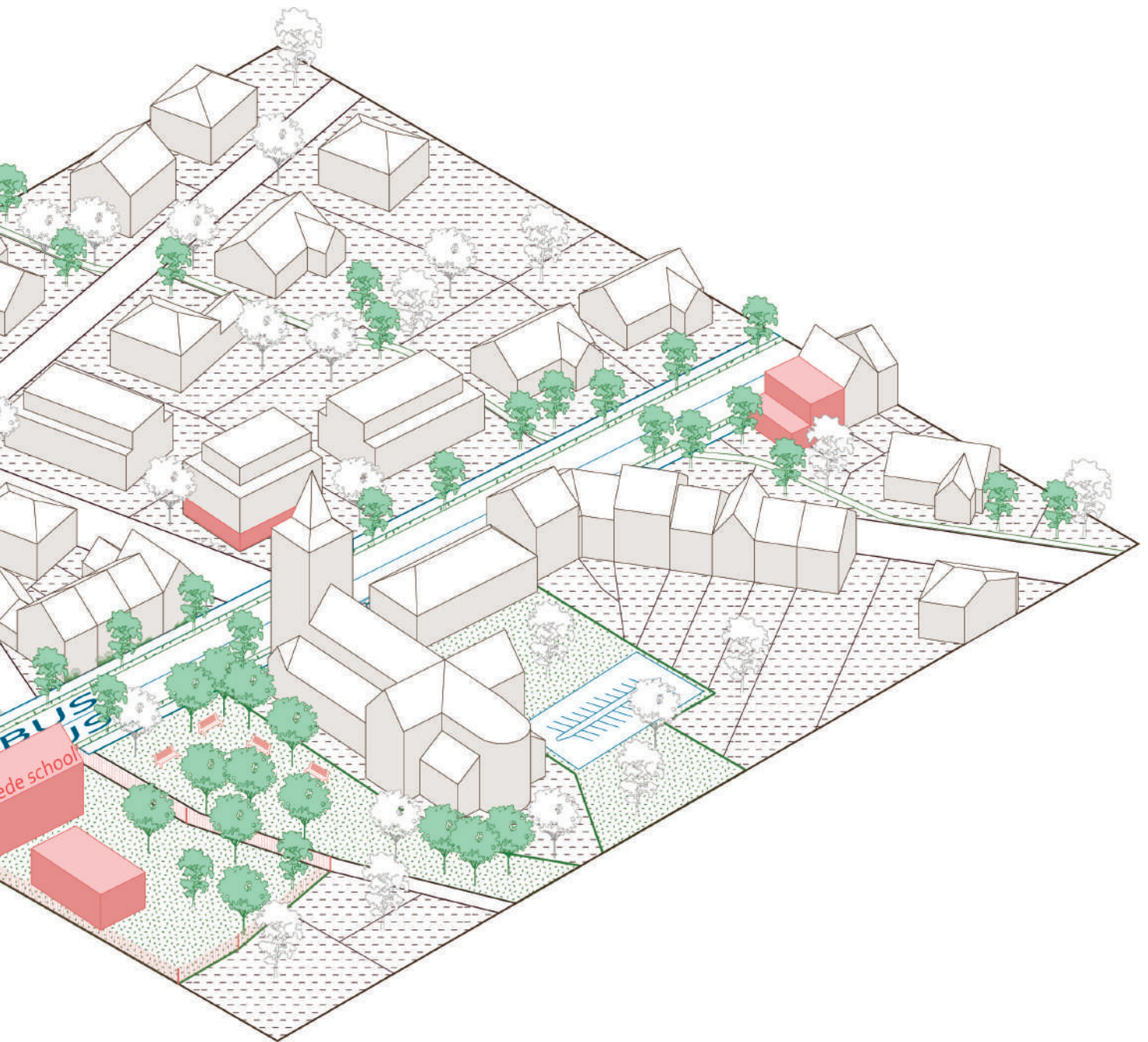
Openruimtestructuren worden tot in de dorpskern getrokken door middel van groene verbindingen en worden verbonden met bestaande groene oases en waar nodig wordt de rand met de openruimte afgewerkt. Hierop worden trage verbindingen geënt die de dorpskern met omliggende kernen verbinden, vooral de stadskern. Publieke plekken langs deze verbindingen, en elders in de dorpskern, worden daarbij maximaal onthard. Hier kan in de eerste plaats hoogstammig groen worden toegevoegd in combinatie met klimaatadaptieve en beleefbare waterelementen. Waar er minder ruimte is om te ontharden, door een hogere verkeersfunctie, kunnen we, dankzij de implementatie van gevelgroen, daktuinen en groene voortuinen, toch nog bijdragen aan het groenblauwe netwerk. Ook de dorpskernen zijn een uitgelezen plek om biodiversiteit een plaats in de tuin te geven.

Mobiliteitsstrategie

In de dorpskern wordt de parkeerbehoefte opgevangen op het eigen terrein. Echter, bij nieuwe ontwikkelingen wordt er resoluut gekozen voor ofwel ondergronds parkeren bij grote projecten, ofwel voor geclusterd parkeren bij kleinere projecten. Bij woningen met voortuin wordt dezelfde norm gehanteerd als in de rest van de stad. De dorpskern wordt hierdoor gevrijwaard van een overmatige verspreide inname van openbare ruimte door geparkeerde auto's.

FIGUUR 42: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu dorpskern

PERIFEER WEEFSEL EN WOONWIJKEN IN DE OPEN RUIMTE

Huidige situatie

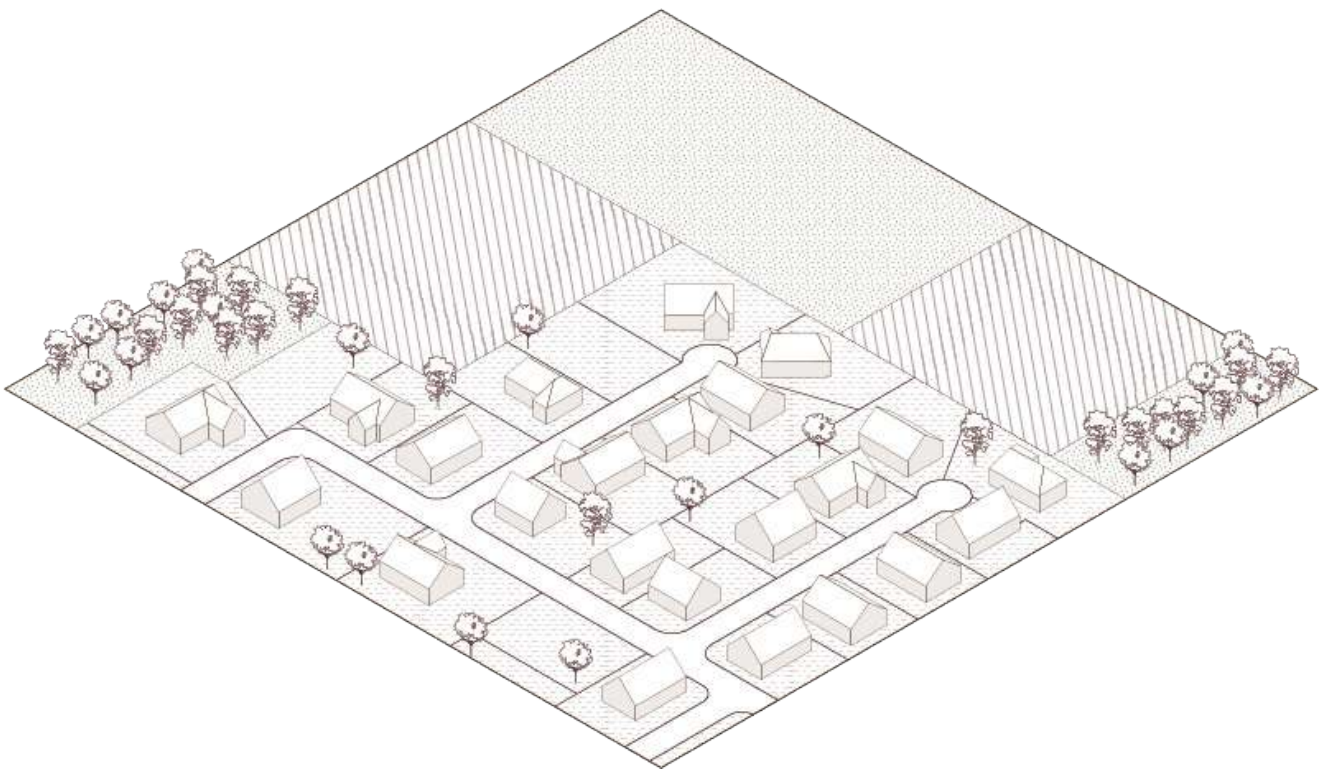
Dit woonmilieu laat zich kenmerken door een typische verkavelingstypologie met halfopen en open bebouwing. De huishoudens bestaan vooral uit gezinnen (met kinderen) die hun private ruimte belangrijk vinden. De relatie met het omliggende buitengebied wordt onvoldoende geaccentueerd en komt vaak rommelig over.

Ontwikkelingsperspectief

Deze typische verkavelingswijken worden enkel afgewerkt, maar niet meer verder uitgebreid. We vertrekken vanuit een maximale vrijwaring van de open ruimte. Deze wijken maken verbinding met de natuurlijke omgeving rond de stad. De sprong tussen het bebouwde en onbebouwde minimaliseren we door vergroening, ontharding en kansen voor waterbuffering op het openbare domein. Op het private domein wordt het 'zijn gang laten gaan' van de natuur aangemoedigd. De trage weggebruiker vindt in dit weefsel de aansluiting met recreatieve routes doorheen de open ruimte rondom het bebouwde weefsel.

Woonstrategie

Hier wordt niet specifiek ingezet op het stimuleren van een woonvorm of extra functies. Er wordt vooral ingezet op het bestendigen van het huidige karakter van het woonmilieu en geen nieuwe grote ontwikkelingen.

FIGUUR 43: Huidige situatie woonmilieu perifeer weefsel en woonwijken in de open ruimte

PERIFEER WEEFSEL EN WOONWIJKEN IN DE OPEN RUIMTE

Verdichtingsstrategie

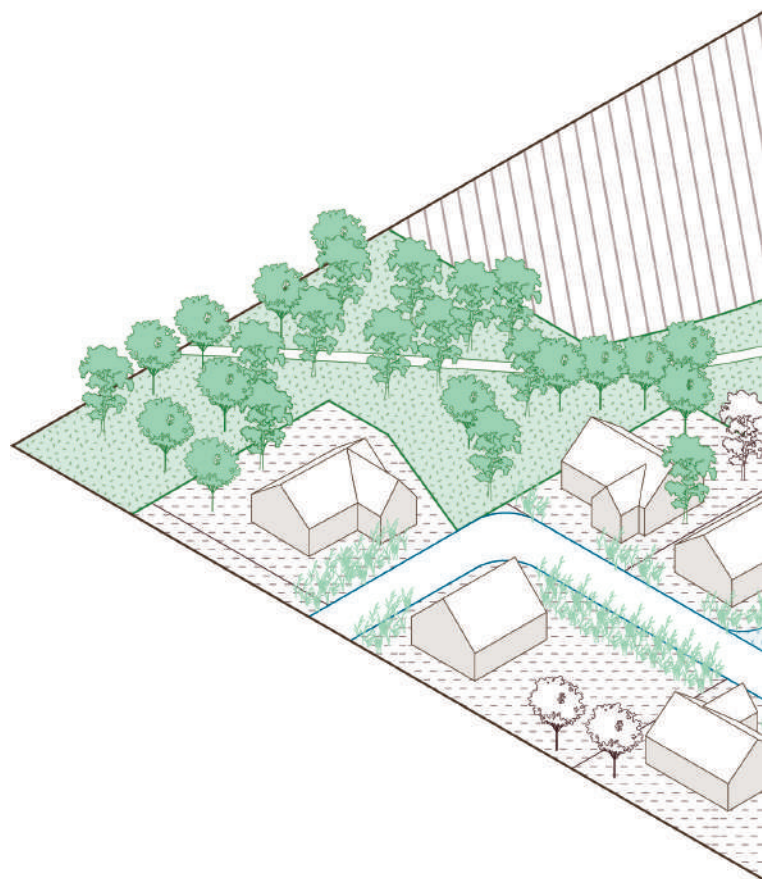
In deze wijken zetten we helemaal niet in op verdichting. Er komen geen nieuwe grote ontwikkelingen bij. Bebouwing van percelen is in principe enkel mogelijk wanneer ze in een vergunde verkaveling of woongebied liggen, en langs een voldoende uitgeruste weg. De verhardingsgraad moet worden beperkt en een ecologische tuininrichting is aangewezen. Het verder opsplitsen van bestaande percelen is niet wenselijk.

Vergroeningsstrategie

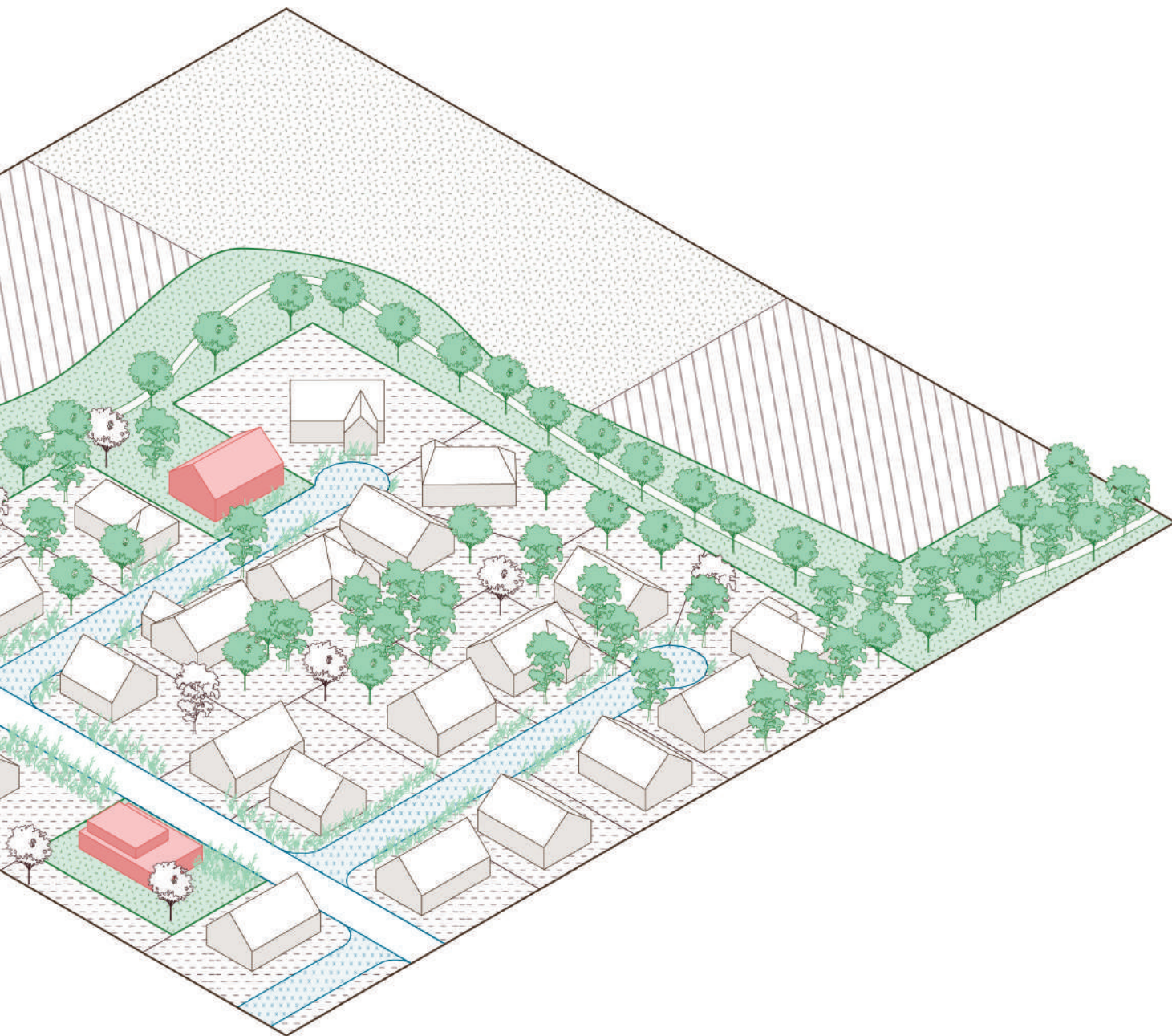
We zetten hier vol in op de verbinding met de open ruimte. Daartoe werken we de randen van de open ruimte met de bebouwing af, we verbinden grote groenblauwe structuren (opnieuw) met elkaar en maken de weg vrij voor groenblauwe netwerken tot in de stads- of dorpskern. Ruimte voor natuur en groenblauwe elementen is in deze omgeving prioritair. Daarom zetten we ook in op het maximaal ontharden van de bermen en wordt er extra aandacht besteed aan de biodiverse inrichting van die vrijgekomen publieke ruimte. De inzet van ecologische tuininrichting draagt hier extra aan bij en wordt in deze wijken extra gestimuleerd door de stad. Zo kan er een volwaardige verbinding tussen doorbroken groenstructuren ontstaan of kan een biodiverse ecologische verbinding naar de stad worden gelegd.

Mobiliteitsstrategie

In dit gebied wordt er bovengronds geparkeerd op eigen terrein. Paden die de groenstructuren en de dorps- of stadskern verbinden worden versterkt.

FIGUUR 44: Ontwikkelingsperspectief woonmilieu perifeer weefsel en woonwijken in de

e open ruimte

ZONEVREEMDE WONINGEN EN GEHELEN

Huidige situatie

De woningen die niet binnen een bestemming als 'woongebied' liggen, zijn zonevreed. Nog meer dan in het perifeer weefsel het geval is, zijn deze woningen vaak halfopen, maar vooral open gebouwd. We vinden deze huizen terug op plaatsen midden in het buitengebied. Deze woningen zijn vanuit een ruimtelijk perspectief niet wenselijk. Ze werken de spreiding van bebouwing in Vlaanderen in de hand, waardoor onze ruimte sterk verhard en niet klimaatrobust is.

Ontwikkelingsperspectief

Zonevreedde bebouwingen bestaan vandaag vaak uit grondgebonden woningen. In de toekomst tracht de stad het toevoegen van bijkomende wooneenheden in het buitengebied te vermijden.

In de plaats van een verdere uitbreiding van zonevreedde woningen, komt er een stringent beleid inzake zonevreedde functiewijzigingen. Herentals wil in de toekomst het streng beleid inzake zonevreedde ontwikkelingen in het open ruimtegebied verderzetten. In het bijzonder binnen de bos- en natuurgebieden. Hier zetten we zelfs sterker in op het slopen en ontharden van sites waar zonevreedd wordt gewoond. Instrumenten die sloop van infrastructuur kunnen bewerkstellingen worden prioritair in deze zones in gezet, dit zal grotendeels in samenspraak met hogere overheden gebeuren.

In andere gebieden (zoals landbouwzones) koppelt de stad lasten en voorwaarden aan het eventueel toekennen van zonevreedde functiewijzigingen. Deze lasten en voorwaarden dienen niet alleen om de impact van de zonevreeddheid in te dammen, maar ook om zonevreedde functiewijzigingen iets te laten bijdragen aan de versterking van de open ruimte (zie beleidskader Groenblauwe netwerken). Er kunnen dus zonevreedde functiewijzigingen doorgevoerd worden indien dit ruimtelijk aanvaardbaar is.

Doelstelling 4: Stad Herentals verweeft bedrijvigheid en werken in de stad

Herentals is sinds oudsher een productieve gemeente. De jobratio (de verhouding van de totale tewerkstelling tegenover het totale aantal beroepsactieve inwoners) van de stad bedraagt 105,0. Met deze jobratio scoort Herentals ten opzichte van zijn buurgemeenten het best. Herentals kan gezien worden als een aantrekkingspool voor tewerkstelling in de regio.

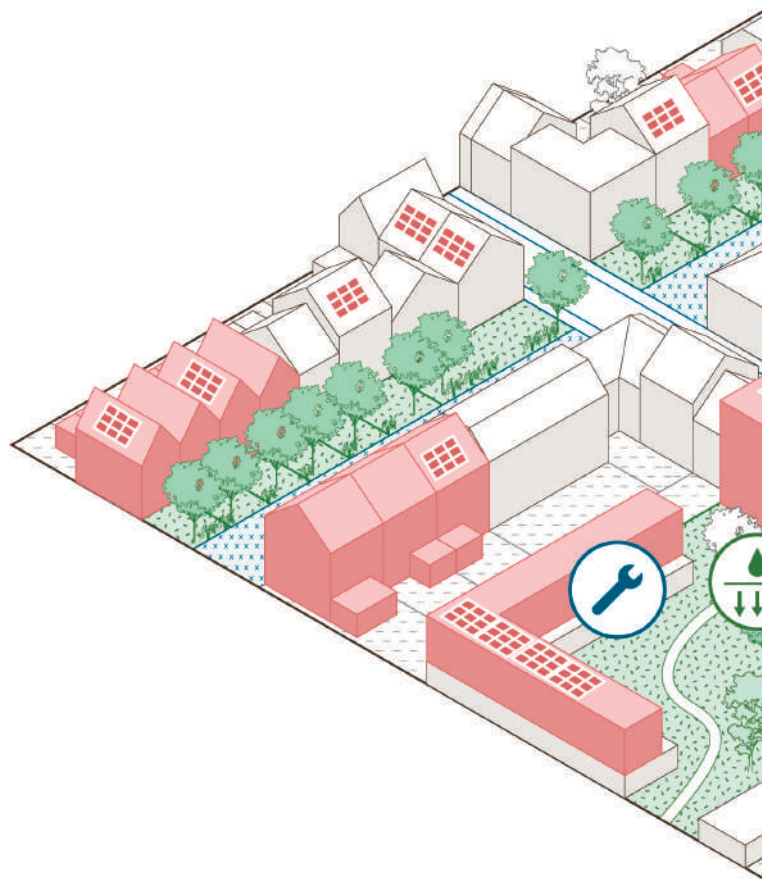
Een groot deel van die bedrijvigheid situeert zich op de planologisch bestemde bedrijventerreinen (zie doelstelling 5). In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de perspectieven van de bedrijvigheid en werken in de stads- en dorpkernen:

- Verweefbare bedrijvigheid stimuleren
- Strategische locaties voor kantoren
- Stad Herentals zet in op levendige handel en voorzieningen

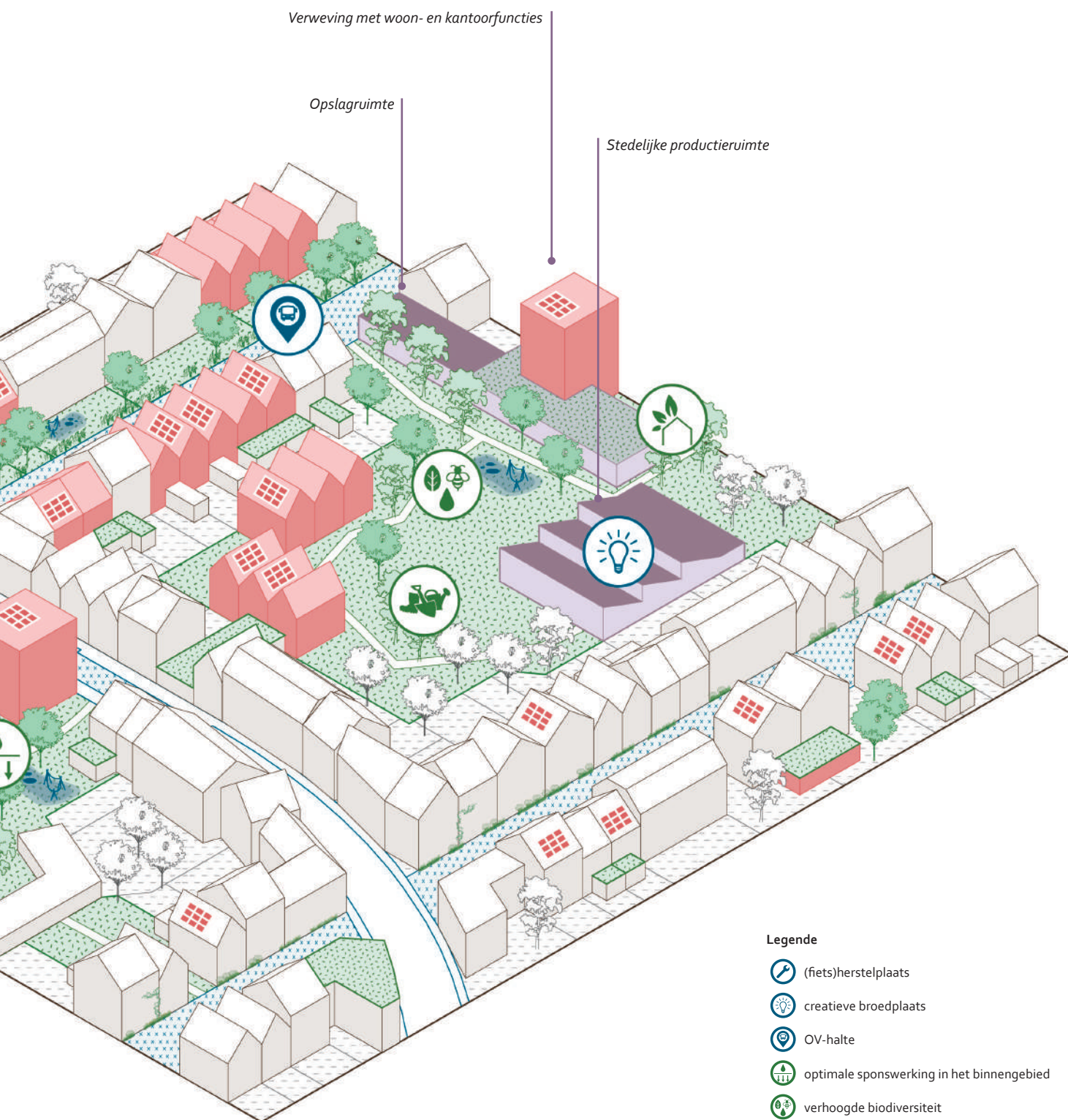
Subdoelstelling W4.1: Verweefbare bedrijvigheid stimuleren

Verweefbare bedrijvigheid staat vandaag onder druk in de stad. Het is de ambitie van Herentals om een actief beleid te vormen om verweefbare bedrijven in de stad te houden en te stimuleren. Verweefbare bedrijven, zijn bedrijven die kunnen worden ingepast in een stedelijke woonomgeving en die niet op een aparte, gebufferde locatie moeten worden afgescheiden van andere functies. Het gaat om kleinschalige bedrijven en ambachten waarvan het doelpubliek zich ook in de kernen bevindt. Tegenwoordig wordt deze bedrijvigheid ook maakbedrijvigheid genoemd. Deze term duidt op: 'alle activiteiten waar iets (tastbaars) gemaakt, geleverd of gepresteerd wordt.'

De doelstelling van het beleid is dubbel: het creëren van duurzame en levendige stadswijken enerzijds, en het vermijden van het verder aansnijden van greenfields anderzijds. Het beschermen van deze onaangesneden ruimten in de stad is prioriteit. Niet-verweefbare activiteiten komen terecht op de bedrijventerreinen.

FIGUUR 45: toekomstperspectief bedrijvigheid binnen het stedelijke weefsel

Verweving met woon- en kantoorfuncties

Opslagruimte

Stedelijke productieruimte

Legende

- (fiets)herstelplaats
- creatieve broedplaats
- OV-halte
- optimale sponswerking in het binnengebied
- verhoogde biodiversiteit
- groendak
- moestuin

Door strategisch te kiezen voor behoud en hergebruik van bestaande (werk)ruimtes en structuren in de stad (meestal groter, hoger en breder dan het klassiek stedelijk woonweefsel), wil de stad de stedelijke en economische dynamiek versterken. Bovendien biedt het verweven van functies een grote meerwaarde aan de maatschappij:

- nabijheid (minder verkeersstromen, duurzame mobiliteit, mogelijkheid tot synergieën)
- sociale cohesie
- extra tewerkstelling en hoge leefkwaliteit

Niet alleen zijn deze bedrijven kleinschalig, maar ze veroorzaken ook geen onaanvaardbare hinder voor het woonweefsel, waardoor ze hiermee verweefbaar zijn. Die hinder kan op verschillende manieren voorkomen, gaande van geur tot geluidsoverlast tot bodemverontreiniging enzovoort. Bedrijven moeten hierin de voorwaarden van het decreet VLAREM II inzake milieuhygiëne volgen. Deze wetgeving bepaalt in hoeverre de bedrijfsactiviteit hinderlijk is en het bedrijf zich nabij een woonweefsel mag situeren.

Naast het behoud van bestaande goed verweven bedrijven verdienen ook nieuwe verweefbare ondernemingen een plaats binnen het stadsweefsel. Het is hierbij belangrijk de interactie met de wijk en de stad in gedachten te houden. De stad wenst de verweefbare bedrijvigheid in onderstaande kerngebonden woonmilieus te stimuleren. Een voorbeeld hiervan is de bestaande creatieve hub op de vroegere Francescosite.

Belevingskern

Kernversterkende wijk

Groene stadsboulevard

Bakens aan de Ringlaan

Dorpskern

Als vuistregel om te bepalen of locaties in aanmerking kunnen komen voor de inpassing van een verweefbaar bedrijf maakt Herentals gebruik van onderstaande criteria:

- Aanwezigheid van een economische activiteit
- Perceelsgrootte boven 1.500 m²
- Vloeroppervlakte van het gebouw boven 250 m²

De toetsing van deze criteria aan de huidige toestand in Herentals is terug te vinden in het onderzoeksrapport.

Als een site aan minstens één van die criteria voldoet is het zaak om de juiste activiteit aan de site te koppelen. Hierbij wordt rekening gehouden met volgende drie aspecten:

1. Multimodale bereikbaarheid
2. Bereikbaarheid voor goederentransport (inclusief laden en lossen)
3. De nabijheid van kwetsbare functies (scholen, rusthuizen, ziekenhuizen, maar ook fiets- en wandelroutes kunnen van bepaalde economische activiteiten extra hinder ondervinden),

Subdoelstelling W4.2: Strategische locaties voor kantoren

De laatste decennia is de economie vooral aan het groeien in de dienstensector. In tegenstelling tot de (zware) industrie, heeft de dienstensector een lagere ruimtebehoefte en situeren nieuwe tewerkstellingsplaatsen zich eerder in kantoren. Kantoorgebouwen zijn beter verweefbaar dan (grootschalige) bedrijven, maar het ruimtelijk inpassen van deze kantoren is daarom niet evident. Aangezien deze werkomgevingen ook veel verkeersstromen genereren, is het wenselijk om deze functies te bundelen op de meest strategische locaties binnen de stad, namelijk de zones die het best multimodaal ontsloten zijn. Deze locaties zijn echter gegeerd door en voor vele andere functies. Om deze sector van verspreide ontwikkeling te vrijwaren is het belangrijk doordacht te werk te gaan inzake kantoorontwikkelingen.

De ideale locaties om kantoren in te plannen zonder het woonweefsel te belasten, zijn de stationsomgeving, de ABO-as en de bakens aan Ringlaan. Deze locaties zijn het best multimodaal ontsloten en zullen ook volgens deze sterkte verder worden uitgebouwd:

Groene stadsboulevard

Bakens aan de Ringlaan

Door kantoorfuncties aan de stationsomgeving te situeren, werken we de gehoopte 'modal shift' in de hand. Met de herinrichting van de ABO-as ontstaan kansen om hier meer stedelijke functies zoals kantoren te integreren, zoals in het betreffende woonmilieu 'Groene Stadsboulevard' reeds werd geduid.

Voor alle locaties geldt bijkomend dat een gezonde mix van functies levendigheid en efficiënt ruimtegebruik creëert. Een kantoorgebouw met detailhandel in de plint genereert constante passage, die levendigheid schept en voor beide functies positief is.

Subdoelstelling W4.3: Stad Herentals zet in op levendige handel en voorzieningen

In de strategische visie werd geduid dat de stad veel belang hecht aan voorzieningen op maat van elke wijk. Deze functies vormen immers bepalende factoren in het socio-economisch weefsel in Herentals en dragen bij tot de leefbaarheid en beleving van de kernen. De combinatie van het historisch karakter met een concentratie aan voorzieningen, handelsfuncties en horeca maakt het kernwinkelgebied het hart van de stad. Het centrum van Herentals is een aangename aantrekkingspool voor een ruimere regio.

De stad ondergaat echter net zoals andere steden en gemeenten in Vlaanderen een toename in leegstand. Vooral in het kernwinkelgebied was deze trend zichtbaar, hoewel de toename aan leegstand de laatste jaren is gestagneerd.

Een gebrek aan uitstraling als handelspool voor een ruime regio, gecombineerd met een algemene verschuiving in het consumentengedrag naar online shopping en het toelaten van perifere winkelparken in de regio zijn de voornaamste oorzaken van deze evolutie. Bijkomend komen niet alleen de ruimte voor zaken, maar ook de wooneenheden boven de handelsruimte leeg te staan. De beeldkwaliteit en beleving van het kernwinkelgebied gaan hierdoor achteruit.

Om die leegstand tegen te werken, zijn strategieën op verschillende schaalniveaus vereist.

- Eerst en vooral is het belangrijk om op niveau van de stad functies binnen de kernen te behouden en te stimuleren en de toename van zaken in perifere gebieden tegen te werken. Het ontraden van verdere ontwikkeling van baanwinkels en winkellinten zal ondernemers richting de kernen sturen. Deze positieve trend is de laatste jaren al ingezet. Zo is bijvoorbeeld de ombouw van de vroegere Francescosite een incubator voor economische functies.

- Om die kernversterking te bewerkstelligen en de aantrekkelijkheid van Herentals verder uit te spelen is een integrale aanpak van de winkelomgeving(en) belangrijk. Het gebrek aan beleving in het kernwinkelgebied maakt dat in Herentals vooral aan 'run shopping' in plaats van 'fun shopping' wordt gedaan. Pas wanneer het voor klanten aantrekkelijk is om in het kernwinkelgebied te vertoeven, zullen ondernemers het waard vinden om hier op in te spelen. Een meer autoluwe Grote Markt en het invoeren van eenrichtingsverkeer over het gehele kernwinkelgebied zouden hier een bepalende rol in kunnen spelen. Deze ingrepen maken ontharding en opwaardering van het publiek domein binnen dit gebied mogelijk, die de aantrekkelijkheid en belevingswaarde zullen verhogen. Voornamelijk langs de looplijnen van grote parkings naar het centrum zal een aangepast straatbeeld de aantrekking van het centrum verhogen.
- Op niveau van het gebouw is het belangrijk om de grote handelsruimtes te beschermen. Vergunningsaanvragen voor het splitsen van dergelijke ruimten of verlagen van de plinthoogte zijn niet mogelijk, tenzij uitzonderlijk goed onderbouwd. Bij nieuwe ontwikkelingen binnen het kernwinkelgebied is het creëren van een grote en hoge handelsruimte in de plint prioritair. Bij de invulling van een handelspand kiest de stad voor functies die de beleving van het kernwinkelgebied of de dorpskernen verhogen.
- In de wijken buiten het stadscentrum is het voorzien van basisvoorzieningen binnen dat gedifferentieerde aanbod prioriteit. Niet alleen in de dorpen Morkhoven en Noorderwijk is dit belangrijk, maar

ook op strategische, multimodale locaties in de woonwijken buiten de stadsrand zijn dergelijke voorzieningen noodzakelijk.

Actie: Actief aanbod beleid voeren in het kernwinkelgebied.

Doelstelling 5: Stad Herentals verdicht en verduurzaamt de bedrijventerreinen

Een groot deel van de economische activiteit speelt zich dus af op de bedrijventerreinen van Herentals, die omvangrijk zijn. Het onderzoeksrapport toont dat deze terreinen 10% van het grondgebied van Herentals innemen en voor het grootste deel al sterk ingevuld zijn. Bijkomend zijn deze terreinen door hun ligging sterk gegeerd.

De bedrijvigheid is een meerwaarde voor de stad: zij brengt werkgelegenheid en welvaart. Bijkomend zal deze nog blijven groeien, maar de ruimte is beperkt. Herentals moet de vraag naar ruimte voor bedrijvigheid en de algemene toekomstige groei dus kunnen opvangen op eenzelfde oppervlakte.

Op de bedrijventerreinen ligt de focus momenteel sterk op zware industrie, groothandel en logistiek, maar de ontwikkeling van nieuwe technologieën (zoals Artificiële Intelligentie) of de verschuiving van industrie naar de tertiaire of quartaire sector kunnen de ruimtevraag wijzigen. Ook een shift in mobiliteitsmodi in zowel personen- als goederenvervoer (bijvoorbeeld de toename van e-commerce, last-mile transport, en watergebonden logistiek) kan ruimtenoden veranderen. De ruimtevraag van bedrijven wordt algemeen steeds meer hybride omdat de maakactiviteiten steeds meer verweefbaar worden met andere functies.

Tot slot is bijna de helft van deze terreinen verhard, wat nefaste gevolgen heeft voor de klimaatrobustheid en overstromingsgevoeligheid van de gebieden. De bedrijven hebben dus een uitzonderlijk grote impact op de ruimte in Herentals.

Deze doelstelling gaat dieper in op de algemene verdichtings- en duurzaamheidsstrategieën voor deze ruimtes. De bedrijventerreinen stellen de stad voor complexe vraagstukken. Om hier een gepast antwoord op te kunnen bieden, zal de stad in de toekomst een gedetailleerd beleidskader voor deze bedrijvigheid opmaken.

Actie: Uitwerken van een gedetailleerd beleidskader voor de bedrijventerreinen.

Subdoelstelling W5.1: Overkoepelende strategieën bepalen de algemene strategie

Hieronder staan de overkoepelende principes beschreven om de voorgaande uitdagingen aan te pakken. Om deze tot uitvoering te brengen, zijn samenwerkingen met bedrijven essentieel.

- Behoud ruimte voor bedrijvigheid
- Ruimtelijk rendement verhogen
- Klimaatrobuste bedrijventerreinen
- Aangename werkomgevingen
- Multimodale logistieke ontsluiting

Behoud ruimte voor bedrijvigheid

Om de toekomstige groei mogelijk te maken is het essentieel dat de huidige planologisch bestemde ruimte voor bedrijvigheid voorbehouden is voor bedrijven die niet verweefbaar zijn met het stedelijk weefsel. Autonome kantoren horen bijvoorbeeld niet thuis op deze terreinen, maar ook ondernemingen die geen schadelijke hinder voor het woonweefsel teweegbrengen, krijgen hier geen plaats. Deze ondernemingen hebben meer baat bij verweving in de stad (zie doelstelling 4). Tegelijkertijd wil de stad inspelen op economische tendenzen. Zo moet er op de bedrijventerreinen plaats zijn voor gemengde hoogwaardige ontwikkeling - combinaties met maakruimtes, labo's enz. - die omwille van schaal of mobiliteit niet passen in het woonweefsel. Het Eilandje wenst de stad ook te behouden als zone voor een gemengde stedelijke ontwikkeling (wonen, werken, recreatie), overeenkomstig de inrichtingsstudie "Herstructureringsproject Hannekenshoek-Vennen".

Ruimtelijk rendement verhogen

De bedrijven die zich momenteel op de bedrijventerreinen bevinden en hier ook op hun plaats zijn, moeten maatregelen nemen om de ruimte beter te

benutten. Dit doen zij door het ruimtelijk rendement op verschillende manieren te verhogen:

- Hoger en compacter bouwen: het programma van bedrijven situeert zich doorgaans onder één bouwlaag. De meeste bedrijven hebben bijkomend restruimte ter beschikking voor een eventuele verticale uitbreiding. Om ruimte beter te benutten, is het echter nodig om compacter te bouwen en de activiteiten van een bedrijf meer te stapelen, alsook gebouwen korter of zelfs tegen elkaar te plaatsen. Hier moeten we bedrijven toe stimuleren. Het voordeel dat zij uit dergelijke investeringen halen, is dat de de restruimte minder gefragmenteerd en verspreid is, waardoor grotere oppervlaktes beschikbaar worden voor productie of eventueel gedeelde functies.
- Meervoudig ruimtegebruik: naast compactere bouwvormen kan eenzelfde ruimte op een perceel ook voor meerdere doeleinden gebruikt worden. Daken worden inzetbaar voor de opvang van water, groenbuffers worden een actieve verblijfsruimte, onbenutte ruimtes krijgen een functie, ...
- Voorzieningen delen: de meeste bedrijven organiseren hun werking momenteel volledig zelf. Het delen van bepaalde functies biedt echter mogelijkheden om ruimtewinst te boeken. Een kantine, opslag, kantoorruimte (geen autonome) en parkeerplaatsen zijn de meest voor de hand liggende voorbeelden, maar ook op vlak van energievoorziening en -kringlopen hebben bedrijven baat bij een gedeeld netwerk. Dit kan zowel leiden tot ruimtelijke als financiële winsten.

Klimaatrobuuste bedrijventerreinen

Aangezien de bedrijventerreinen 10% van de totale oppervlakte dekken, kunnen zij een bepalende rol spelen in het klimaatrobuust maken van Herentals. Maar liefst 41% van de ruimte op deze terreinen is verhard.

Uit het hemelwaterplan (in opmaak) blijkt dat Herentals gezien de zandleembodem vooral de infiltratie van

water (eerder dan opvang) mogelijk moet maken. Op de bedrijventerreinen is daarom nood aan doorgedreven ontharding en vergroening. Door de strategieën om het ruimtelijk rendement te verhogen toe te passen, komt de ruimte vrij om meer groen te introduceren. Het is echter niet de bedoeling dat de bedrijvigheid voor dit groen wijkt. Een doordachte vergroening in functie van de bedrijvigheid is dus vereist. Hier zijn verschillende ingrepen voor mogelijk:

Publiek domein

- Ingerepen in de weginfrastructuur bieden mogelijkheden om te ontharden. In het mobiliteitsplan staat vermeld dat prioritair fietsen langs en op bedrijventerreinen fietsvriendelijk ingericht moeten worden door vrijliggende fietspaden te ontwikkelen, die afgescheiden worden van de stroken voor gemotoriseerd verkeer door middel van groenbuffers.
- Een straat langs de bedrijventerreinen die enkel in één richting toegankelijk wordt, kan een groene berm krijgen.
- Het delen en bundelen van parkeerplaatsen is een strategie om het ruimtelijk rendement te verhogen. Het bundelen (en indien mogelijk stapelen) van parkeergelegenheid op verzamelpercelen of centraal gelegen restruimte en braakliggend terrein maakt de huidige gefragmenteerde parkeerruimte ontwikkelbaar voor productieve doeleinden. De realisatie van dergelijke cluster biedt de kans om deze parkeerruimte groen en waterdoorlatend te maken door middel van halfverharding.
- We streven naar een boomkruidekking van minimum 30% op het openbaar domein van de bedrijventerreinen. Zo kunnen we per locatie rekening houden met het gewenste programma, de ruimtelijke context of eventuele technische beperkingen.

Privaat domein

- Hoger en compacter bouwen moet de hoeveelheid restruimten verminderen. Waar die toch aanwezig is, wordt onderbenutte verharde ruimte omgezet in groen. Op deze plaatsen is het aangeraden ook bomen te introduceren.
- Bij de inplanting van gebouwen wordt ook buiten de kavelgrenzen gekeken: niet-bebouwde stroken sluiten maximaal op elkaar aan, zodat ze niet langer versnipperde restruimten vormen, maar meer substantiële en kwalitatieve groene stroken tussen de bebouwing.
- In plaats van daken onbenut te laten, kunnen deze ingevuld worden als groendaken die water kunnen capteren of op een manier ingericht worden om het water naar groen te doen aflopen. Zonnepanelen zijn ook een goede praktijk.
- Op vlak van waterbuffering wordt er maximaal bovengrondse en gebundelde buffering voorzien. Hierbij zijn er kansen om collectieve systemen voor opvang en herbruik van hemelwater te voorzien.

Aangename werkomgevingen

De nieuwe groene ruimte wordt niet ingevuld door middel van onderbenutte buffers, maar als actieve verblijfsruimten voor werkgevers en -nemers. Het groen op een esthetische manier introduceren, verhoogt de beeldkwaliteit van het bedrijventerrein, wat de ervaring van deze omgeving verbetert en zo meer actieve passage en beleving creëert. Bijvoorbeeld een ruimte groen inrichten voor waterinfiltratie combineren met bomen en picknicktafels kan een groot verschil maken voor de werknemers.

Niet alleen op de terreinen, maar ook ernaartoe moeten de werkkrachten zich aangenaam kunnen verplaatsen op verschillende manieren. Momenteel is de personenwagen dominant voor deze verplaatsingen,

wat een negatief effect heeft op de omgeving. De stad Herentals wil het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer stimuleren. De bedrijventerreinen zijn momenteel nauwelijks bereikbaar via de fiets omdat de infrastructuur niet aanwezig is of als erg gevaarlijk en onaangenaam wordt ervaren. De inrichting van het wegennet moet worden aangepakt om een veilige omgeving te creëren voor fietsers en werknemers die zich naar en op de bedrijventerreinen bewegen. Ook op de bedrijventerreinen is de nodige infrastructuur zoals laadpalen voor elektrische auto's en voldoende fietsstallingen vereist. De maatregelen inzake mobiliteit hangen samen met het mobiliteitsplan voor Herentals, dat simultaan met het beleidsplan wordt opgemaakt. Acties en doelstellingen binnen dit luik worden dan ook meer gedetailleerd besproken in het mobiliteitsplan.

Multimodale logistieke ontsluiting

De bedrijventerreinen van Herentals liggen dus bij uitstek op strategische plaatsen aangezien de stad deel uitmaakt van het Economisch Netwerk Albertkanaal. De hoofddoelen van het ENA zijn het beter afstemmen van de economische sterktes in het gebied en het gestructureerd opvangen van verdere economische groei binnen de bestaande ruimte voor bedrijvigheid, door het ruimtelijk rendement te verhogen (zie eerder). Een belangrijke strategie om die doelstellingen te behalen, is het inzetten op watergebonden bedrijvigheid. Ook vrachtvervoer via spoor kan het goederenvervoer in Herentals verduurzamen. Op die manier verlaagt de druk op snelwegen, de Ringlaan en andere wegen die in relatie staan tot de bedrijventerreinen.

Subdoelstelling W5.2: Gebiedsgerichte uitwerking creëert een aanpak op maat van de ruimte

Het (ruimtelijk) herorganiseren van de huidige structuren zal een bepalende rol spelen in het behalen van de algemene strategieën. Om de doorvertaling tot het niveau van Herentals te maken, is aandacht voor de verschillen tussen de bedrijventerreinen vereist. Algemeen zijn er twee types van bedrijventerreinen in Herentals, namelijk de grootschalige en de kleinschalige industrie, die andere toekomstperspectieven en groei mogelijkheden hebben.

Grootschalige industrie

Op de bedrijventerreinen voor grootschalige industrie komen voornamelijk bedrijven voor die zich op zware industrie en productie focussen. Aangezien deze bedrijven veel hinder genereren, liggen ze op grotere afstand van de woonomgevingen. Doorgaans zijn op deze terreinen ook grote kavels te vinden, die doorgaans ingenomen zijn voor industrie of dienst doen als logistieke verzamelpercelen. Om voldoende ruimte voor grootschalige en zware productie te blijven voorzien, willen we die grote percelen beschermen. Om voldoende kansen tot uitbreiding of voor nieuwe bedrijven te bieden op deze bedrijventerreinen, moet het ruimtelijk rendement eerst omhoog.

Wolfstee - Klein Gent

Het voorbeeld bij uitstek in Herentals is het bedrijventerrein Wolfstee - Klein Gent. Dit omvangrijk terrein bestaat uit grote percelen die reeds dicht bebouwd zijn. De eerder vermelde strategieën om het ruimtelijk rendement te verhogen, zijn op deze terreinen sterk van toepassing. Bijkomend heeft dit terrein volgens het hemelwaterplan (in opmaak) een grote kans op regelmatige pluviale overstroming indien geen maatregelen getroffen worden. Het mitigeren (of matigen) van deze impact kan een grote invloed hebben voor het gehele grondgebied. Inzetten op (groen)buffering, ontharding en het doortrekken

van groenblauwe netwerken zou dus niet louter kwaliteit voor de site als werkomgeving creëren, maar is een vereiste op dit terrein. Ten noorden van het bedrijventerrein werd in het bestemmingsplan een bufferstrook naar de wijk Krakelaarsveld – De Molekens aangeduid. Deze kan als volwaardige groenbuffer worden ingericht, wat het potentiële groenblauwe netwerk op deze terreinen zou versterken. Ten slotte komt op de kruising tussen de Herenthoutseweg en de Toekomstlaan een hoppinpunt dat meer opties tot een duurzame verplaatsing naar en van deze terreinen biedt. Om deze principes te realiseren is dieper onderzoek naar dit bedrijventerrein en een visie nodig. Dit kan ook een strategie voorzien voor een betere verwevenheid met de woonomgeving, bijvoorbeeld door diversificatie van bedrijfsactiviteiten. Een apart beleidskader voor de bedrijventerreinen is hiervoor het gepaste instrument.

Heirenbroek

Het bedrijventerrein Heirenbroek is een van de nieuwe terreinen binnen het ENA. Vlaanderen maakte een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) voor specifiek watergebonden bedrijvigheid voor dit nieuwe bedrijventerrein. Dit nieuwe industriegebied biedt veel ruimtelijk-economische kansen. Heirenbroek wordt een multimodale poort voor ontsluiting van bedrijvigheid via water, spoor en weg. De ontsluiting via weg is voorzien langs de N13 en Rietbroek, dat richting de bedrijventerreinen Wolfstee - Klein Gent loopt en aansluit op de afrit 21 van de E313. Hier bieden zich dus kansen om de logistieke terminal ook voor deze bedrijventerreinen in te zetten. Het bundelen van logistieke infrastructuur op het terrein Heirenbroek verlaagt de nood om dit op andere terreinen in stand te houden, waardoor de bestaande terreinen hun ruimtelijk

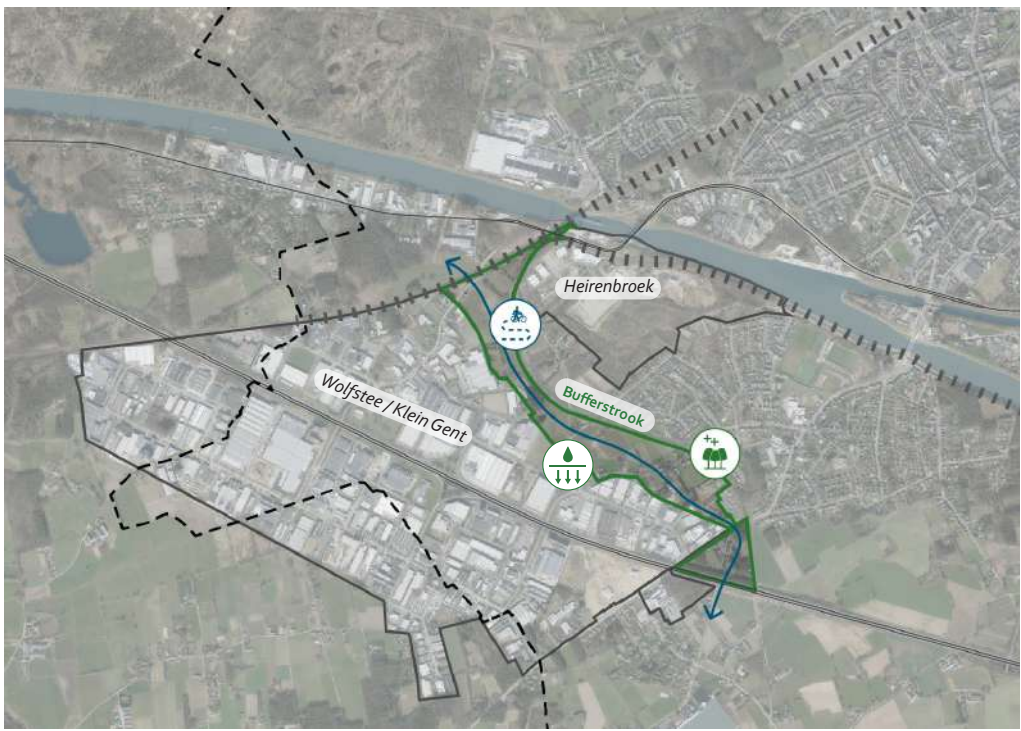
rendement kunnen verhogen.

Op lange termijn kan het invullen van het bedrijventerrein Heirenbroek, volgens de voorschriften van het voorgenoemde GRUP, kansen bieden tot het ontwikkelen van een logistieke terminal op Herentals grondgebied. Gezien de ligging aan de splitsing van twee kanalen, nabij een snelwegoprit en langs een belangrijke spoorweg is dit bedrijventerrein een ideale locatie om dergelijke terminal uit te bouwen en het logistiek transport in Vlaanderen te verduurzamen. De watergebonden bedrijvigheid en ontsluiting via weg zijn voorzien in het GRUP. De mogelijkheid om ook via spoor dit bedrijventerrein te ontsluiten, vereisen enkele infrastructurele ingrepen waaronder het mogelijks zuidwaarts verleggen van het spoor en simultaan aanpassen van de hoogspanning.

Groenbuffer Wolfstee-Klein Gent en woonwijk

Op het gewestplan is een groenbuffer voorzien ten noorden van het bedrijventerrein Wolfstee. Deze buffer is essentieel om de impact van het bedrijventerrein Wolfstee - Klein Gent op de woonwijken ten zuiden van het kanaal te milderen. Het gaat zowel om geluidshinder, stof als visuele hinder. Een gerealiseerde buffer zal bijdragen aan de woonkwaliteit in deze woonwijken. Bovendien verhoogt de toekomstige inrichting van Heirenbroek de nood aan bijkomende ruimte voor waterberging. De realisatie van de buffer kan hiertoe bijdragen. Bijkomend vormt de bufferstrook een laatste belangrijke ecologische verbinding tussen het bebouwde weefsel en kan de realisatie gekoppeld worden aan het verbeteren van de bereikbaarheid van het bedrijventerrein voor traag verkeer.

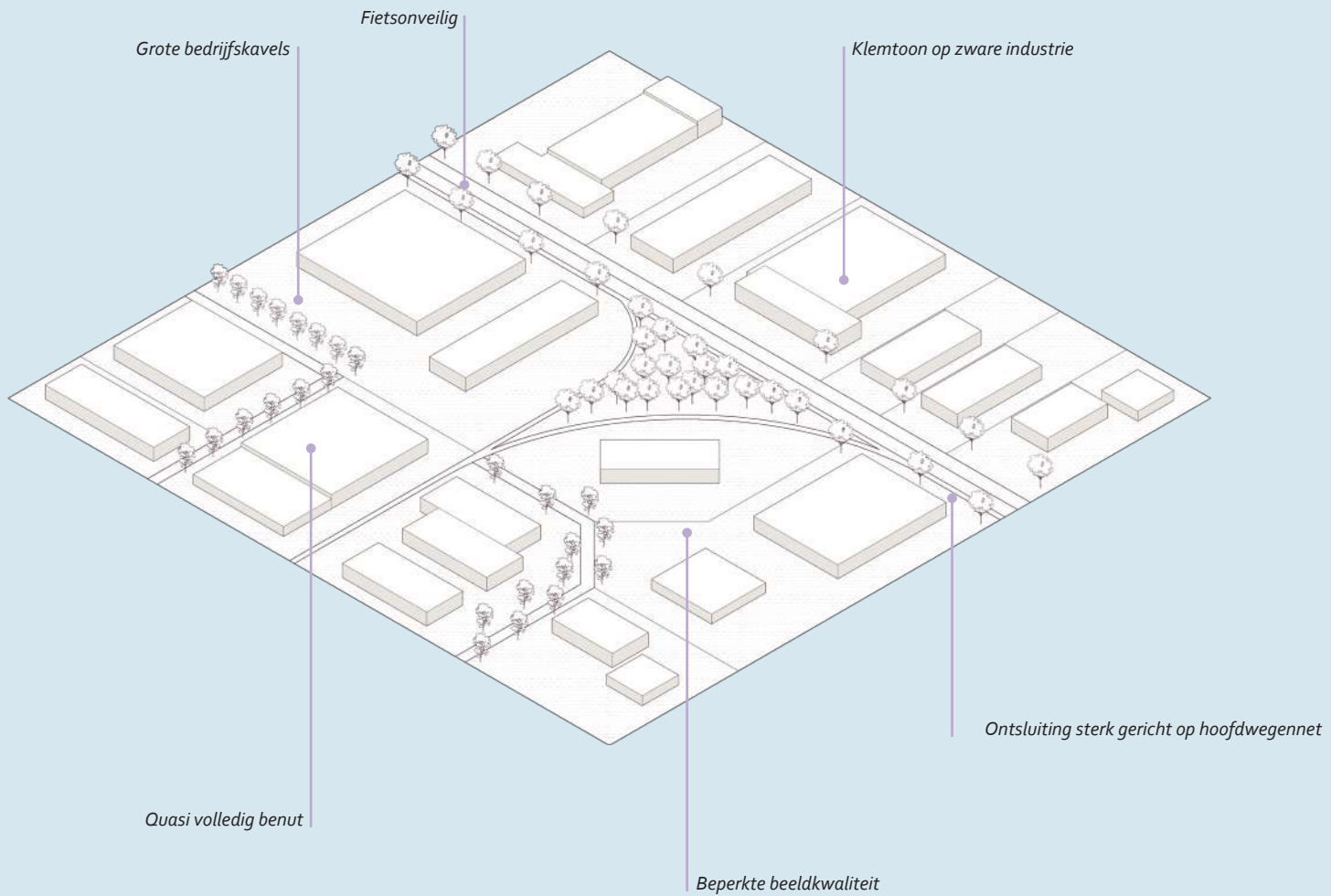
Actie: Realiseren van de groenbuffer tussen Wolfstee - Klein Gent en de woonwijk.

FIGUUR 46: De te realiseren bufferstrook tussen Wolfstee - Klein Gent en de woonwijk

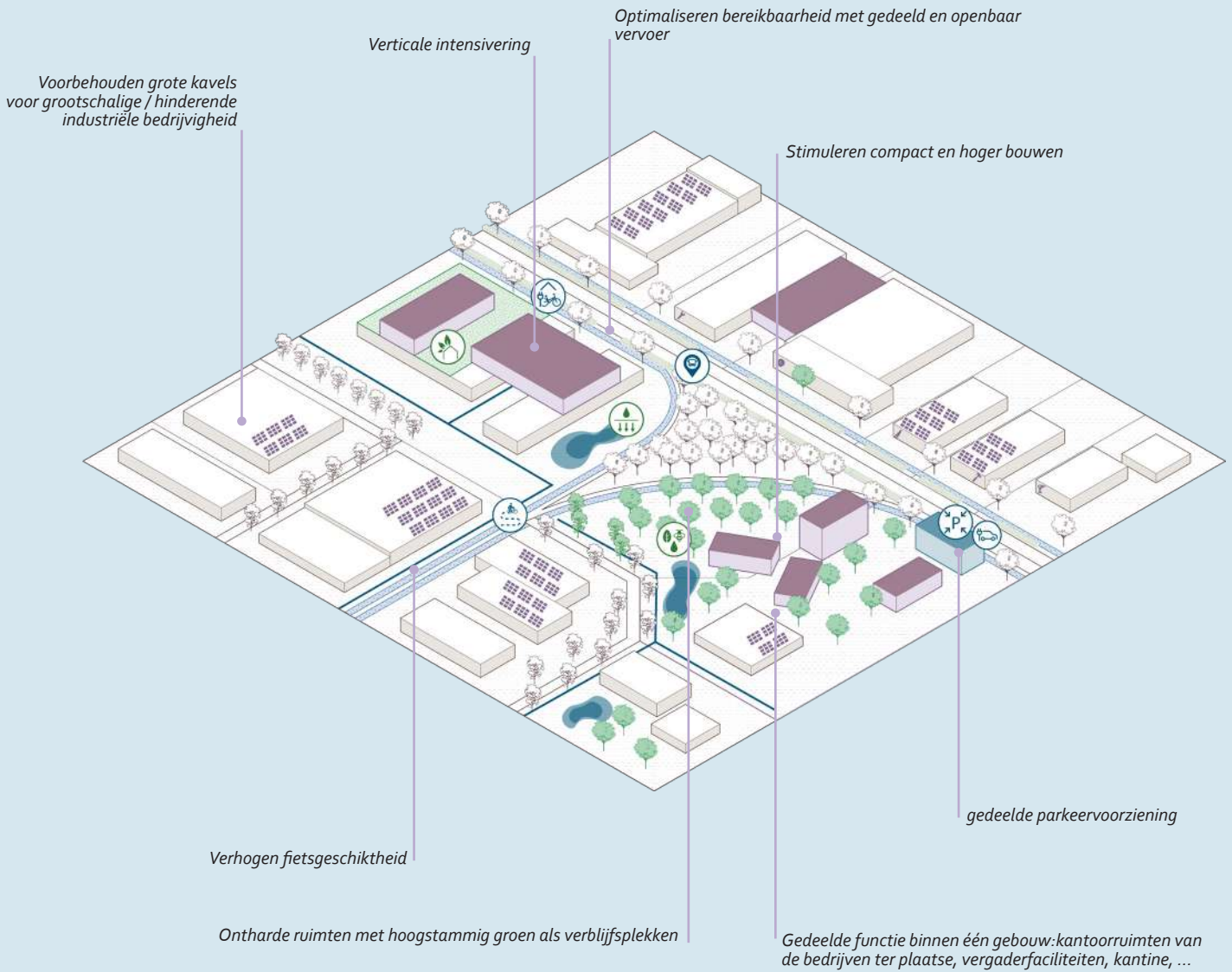
I Intermezzo: Ontwikkelingsperspectieven voor grootschalige industrie

Huidige situatie

FIGUUR 47: huidige situatie op bedrijventerreinen voor grootschalige industrie

Ontwikkelingsperspectieven

Legende

	OV-halte		optimale sponswerking in het binnengebied
	kwalitatieve en autoluwe fietsverbindingen		verhoogde biodiversiteit
	overdekte (elektrische) fietsenstalling		groendak
	geclusterd parkeren		
	oplaadpunt / deelauto's		

FIGUUR 48: ontwikkelingsperspectief voor bedrijventerreinen voor grootschalige industrie

Kleinschalige industrie

Naast grootschalige industrie komen in Herentals dicht bij de stad ook bedrijventerreinen voor met kleinere percelen. Deze terreinen hebben soms een chaotische structuur doordat ze organisch gegroeid zijn. Door die wanorde zijn deze terreinen doorgaans moeilijk toegankelijk voor zowel vrachtovervoer als voor zachte weggebruikers. Bijkomend komen op deze terreinen vaak functies voor die zonevreemd of niet wenselijk zijn, zoals woningen of recreatiemogelijkheden. De terreinen sluiten echter vaak meer aan op het woonweefsel, wat een degelijke afstemming prangend maakt. Bedrijven die veel geluidsoverlast creëren of een negatieve invloed op de gezondheid van de omwonenden hebben, horen hier niet thuis.

Op deze terreinen is herstructureren van functies prioriteit. Een betere structuur creëert niet alleen efficiëntie in de werking, maar draagt ook bij aan de beeldkwaliteit van de bedrijventerreinen. Eerst en vooral is het de bedoeling dat zonevreemde functies zoals wonen en recreatie uit het gebied gefilterd worden. In het uitwerken van deze herstructurering moeten de strategieën tot verhoging van het ruimtelijk rendement gehanteerd worden. Veel activiteit kan compacter gebouwd en gebundeld worden met andere bedrijven. Gezien de nabijheid van het woonweefsel is het leggen van de relatie tussen deze bedrijven en de woonomgevingen ook essentieel en verdienen de beeldwaarde en zichtrelatie tussen deze terreinen en de stad bijzondere aandacht.

Hannekenshoek - Noordvaart

Voor het bedrijventerrein Herentals-Oost werd reeds een masterplan opgemaakt om een herstructurering te bewerkstelligen. Dit gebied heeft een onduidelijke perceelstructuur, weinig watergebonden bedrijvigheid (ondanks de ligging langs kanalen) en weinig omgevings- en beeldkwaliteit. Uit het onderzoek bleek dat 30% van de terreinen niet gebruikt wordt. De realisatie van een herstructurering zou die ruimte bruikbaar

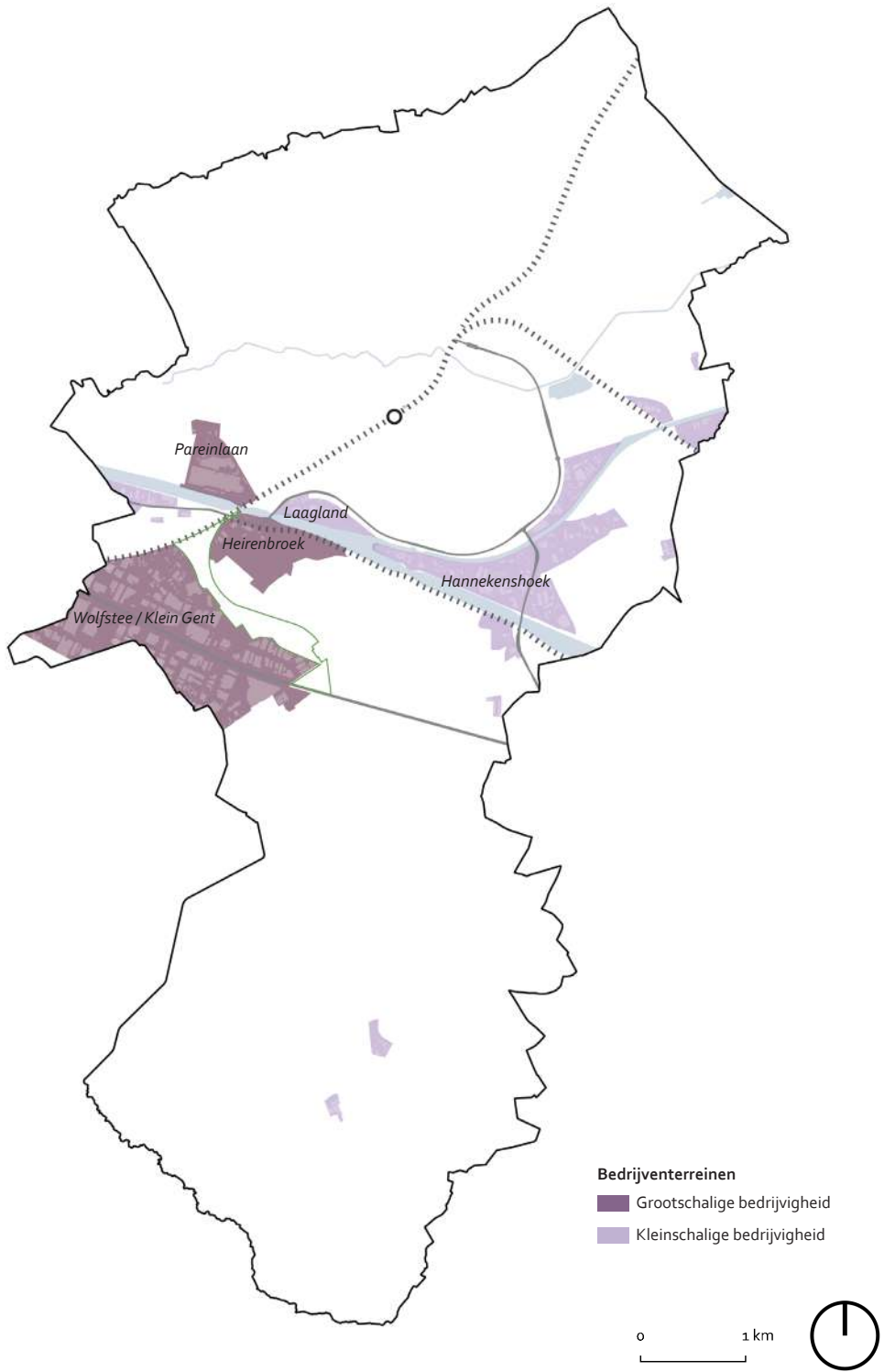
maken. De belangrijkste actie in Hannekenshoek is echter de verbreding en aanpassing van het tracé van de gelijkname straat Hannekenshoek. Daarnaast is het gelet op de organische structuur van Hannekenshoek opportuun dat bepaalde kleinere percelen op een gecoördineerde en gezamenlijke wijze ontwikkeld kunnen worden.

De beeldbepalende plekken in de omgeving moeten vastgehouden worden omdat ze identiteit geven aan het gebied. Zo heeft bijvoorbeeld de aanblik van de Bloemmolens zijn kwaliteiten en hoort zijn groene omgeving ook tot het collectief geheugen. Deze plekken mogen niet verloren gaan in de zoektocht naar een optimaler gebruik van onze ruimte.

De stad wenst het Eilandje te behouden als zone voor een gemengde stedelijke ontwikkeling (wonen, werken, recreatie) op het Eilandje, overeenkomstig de inrichtingsstudie "Herstructureringsproject Hannekenshoek-Vennen" opgemaakt door de Vlaamse overheid in 2012 en het recente rapport "Economische roeping Hannekenshoek" opgemaakt door VLAIO.

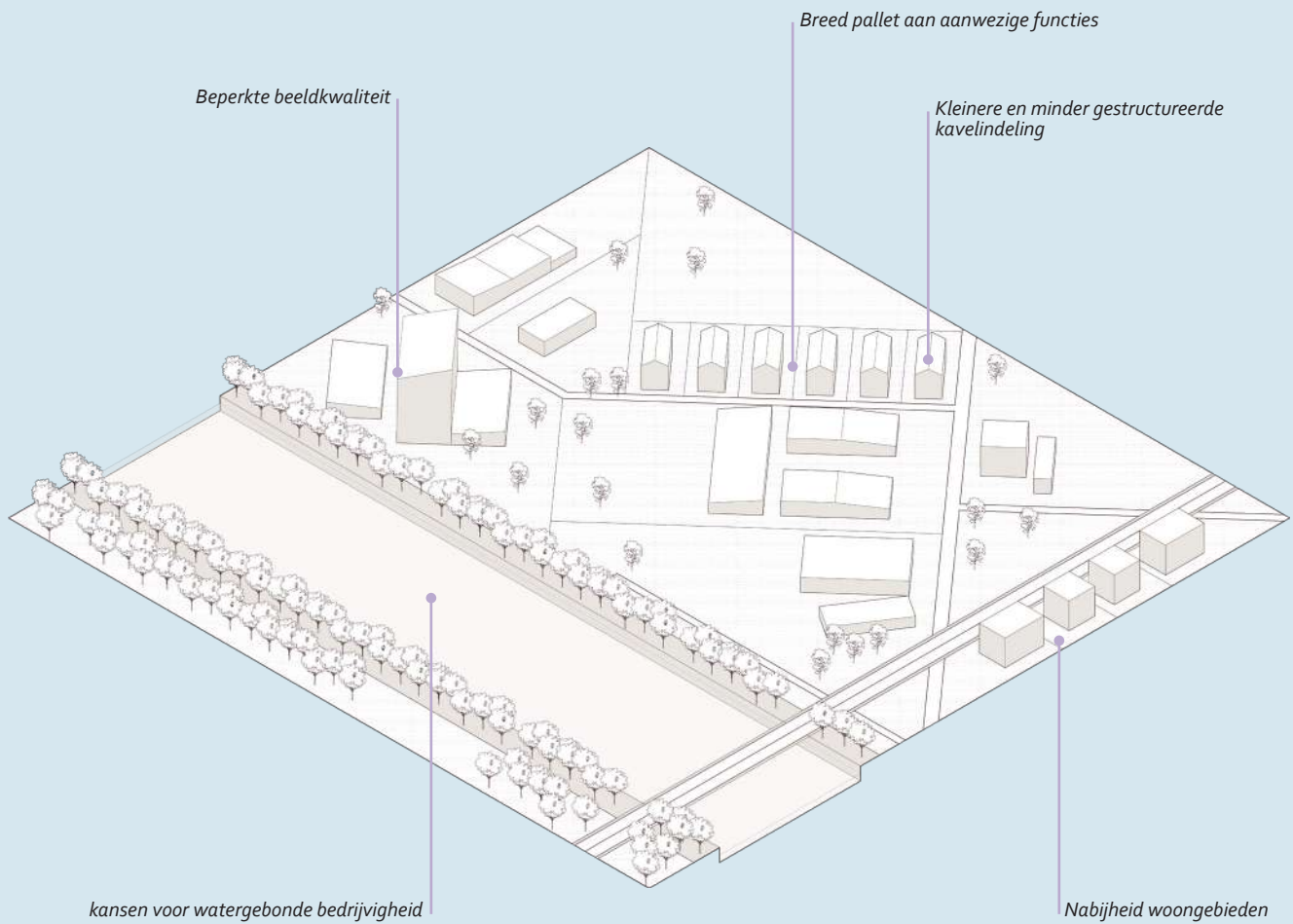
Voor de bedrijventerreinen die onder de afbakening Herentals-Oost vallen, is een masterplan niet voldoende gebleken. De opmaak van een RUP wordt overwogen. Voor het tracé Hannekenshoek kan hier een onteigingsplan bij geïntegreerd worden. Zo wordt duidelijk waar rooilijnen voor nieuwe constructies komen te liggen, hoe het gebied modaal ontsloten wordt en welke concrete verbindingen met het omliggende weefsel gemaakt kunnen worden. Verder kunnen uitspraken over functies, materiaalgebruik (voor zichtgevels) of de aanleg van het omliggend terrein de betere beeldkwaliteit op het bedrijventerrein afdwingen.

Actie: Evalueren van het masterplan Herentals-Oost en opmaak van een gedetailleerd RUP voor Hannekenshoek-Noordvaart.

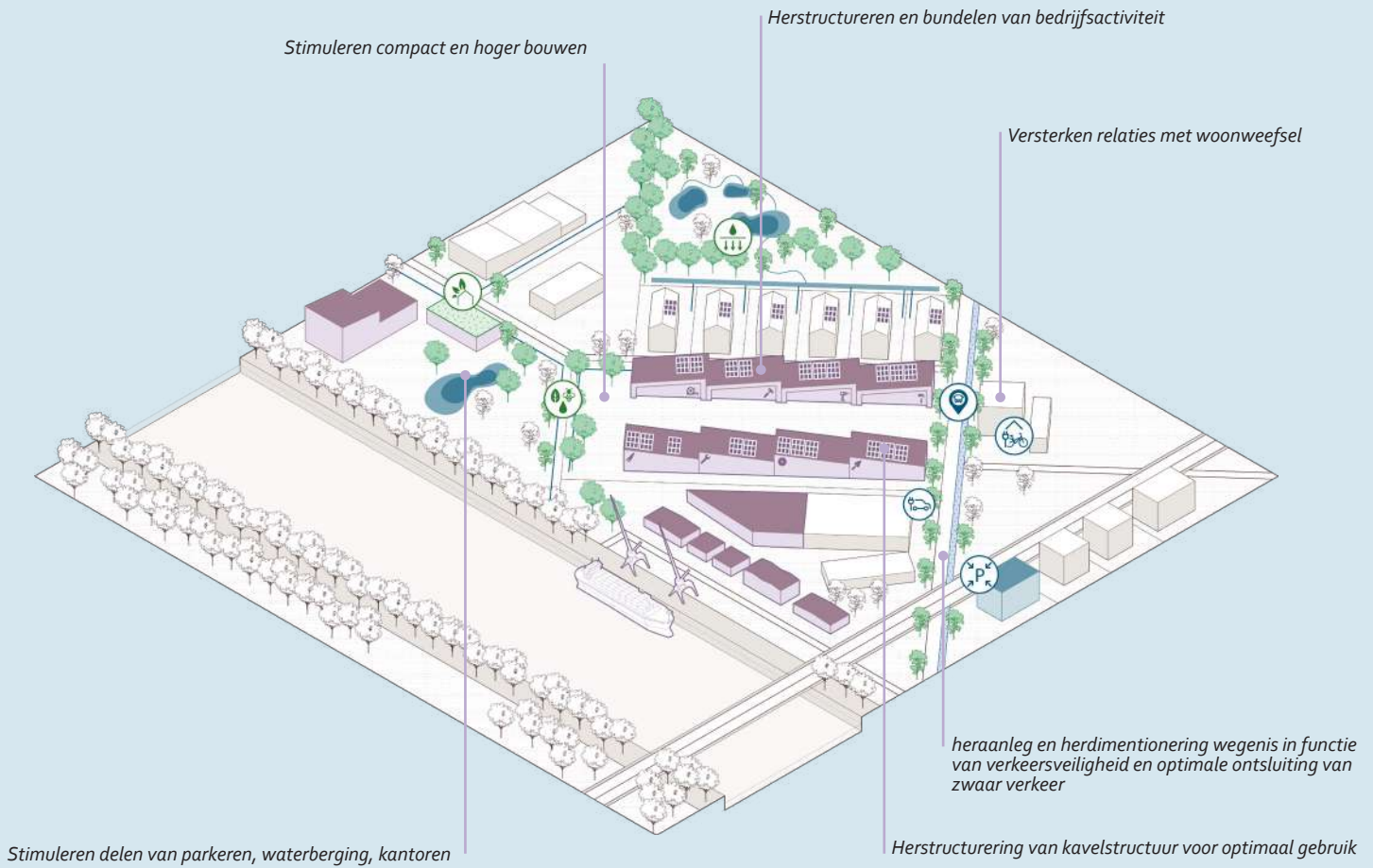
I Intermezzo: Ontwikkelingsperspectieven voor kleinschalige industrie

Huidige situatie

FIGUUR 50: huidige situatie op bedrijventerreinen voor kleinschalige industrie

Ontwikkelingsperspectieven

FIGUUR 51: ontwikkelingsperspectief voor bedrijventerreinen voor kleinschalige industrie

BELEIDSKADER 'GROENBLAUWE NETWERKEN'

In het beleidskader 'Groenblauwe netwerken' werken we verder op de verhaallijn 'Open ruimte voorop'. De negatieve effecten van klimaatverandering teisteren ook Herentals. Zowel in het aaneengesloten landschap als in het bebouwde weefsel zijn deze uitdagingen voelbaar. Met het beleidskader 'Wonen & verdichten' maken we duidelijk dat verdichting op een doordachte manier kan gebeuren, waarin het welzijn en de gezondheid van de Herentalsenaars voorop staat. Hier takken we met het beleidskader Groenblauwe netwerken op aan.

Het beleidskader valt uiteen in vier doelstellingen. De eerste doelstelling gaat over de open ruimte als geheel. Vanaf de tweede doelstelling gaan we dieper in op verschillende elementen van het Herentalse landschap. Hoewel we het grondgebied van Herentals holistisch benaderen, bespreken we de verschillende componenten apart vooraleer een synthese te maken. De inhoud van de afzonderlijke doelstellingen is weergegeven op de volgende pagina.

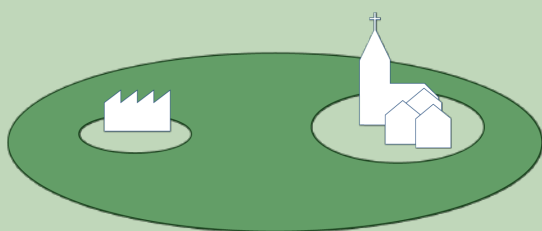
Bij doelstelling 2 en 3, waarin de focus op verschillende aspecten van het landschap ligt, bespreken we telkens de verschillende grote landschapsstructuren in Herentals, namelijk:

- De heuvelruggen
- De flanken
- De beekvalleien

Opnieuw geldt dat deze opdeling niet strikt is aangezien het landschap een verweven geheel is.

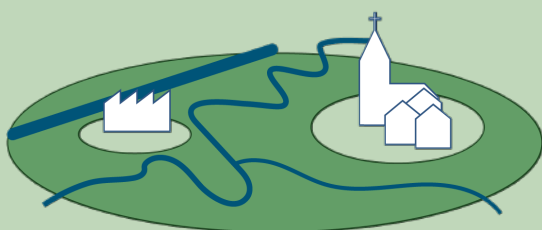
Doelstelling 1: Stad Herentals beschermt haar open ruimte

Net zoals in de rest van Vlaanderen wordt open ruimte in Herentals stilaan een schaars goed. Herentals wil in de toekomst haar (bestemde) open ruimte beter beschermen en beter laten functioneren. Het stimuleren van ontharding in de open ruimtegebieden vormt hierin een belangrijke peiler.

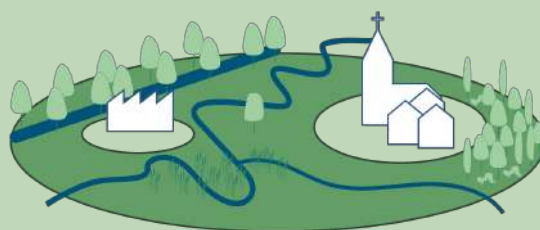
Doelstelling 2: Stad Herentals creëert een robuust sponslandschap

Het eerste deelaspect van dit beleidskader is het blauwe netwerk. De waterstructuren van Herentals zijn de dragende krachten van het landschap. Door de klimaatverandering verliest het landschap in Herentals echter het vermogen om dit water vast te houden of juist te doen infiltreren waar en wanneer het nodig is. We willen de robuustheid van het sponslandschap Herentals terug versterken.

Doelstelling 3: Stad Herentals zet in op een biodivers, leesbaar cultuurhistorisch landschap vol beleefbare natuur

Om het sponslandschap te vervolledigen, versterken we de groenstructuren van Herentals. We vertrekken hierbij vanuit het landschap, dat we als raamwerk voor andere ontwikkelingen hanteren. Om de omgeving klaar te stomen voor de toekomst, herstellen we het verleden van het landschap. We herintroduceren natte natuur, herstellen oude bosstructuren en bevestigen kenmerkende kleine landschapselementen. We stemmen het recreatieve netwerk op deze ontwikkelingen af om de beleving van Herentals te verhogen.

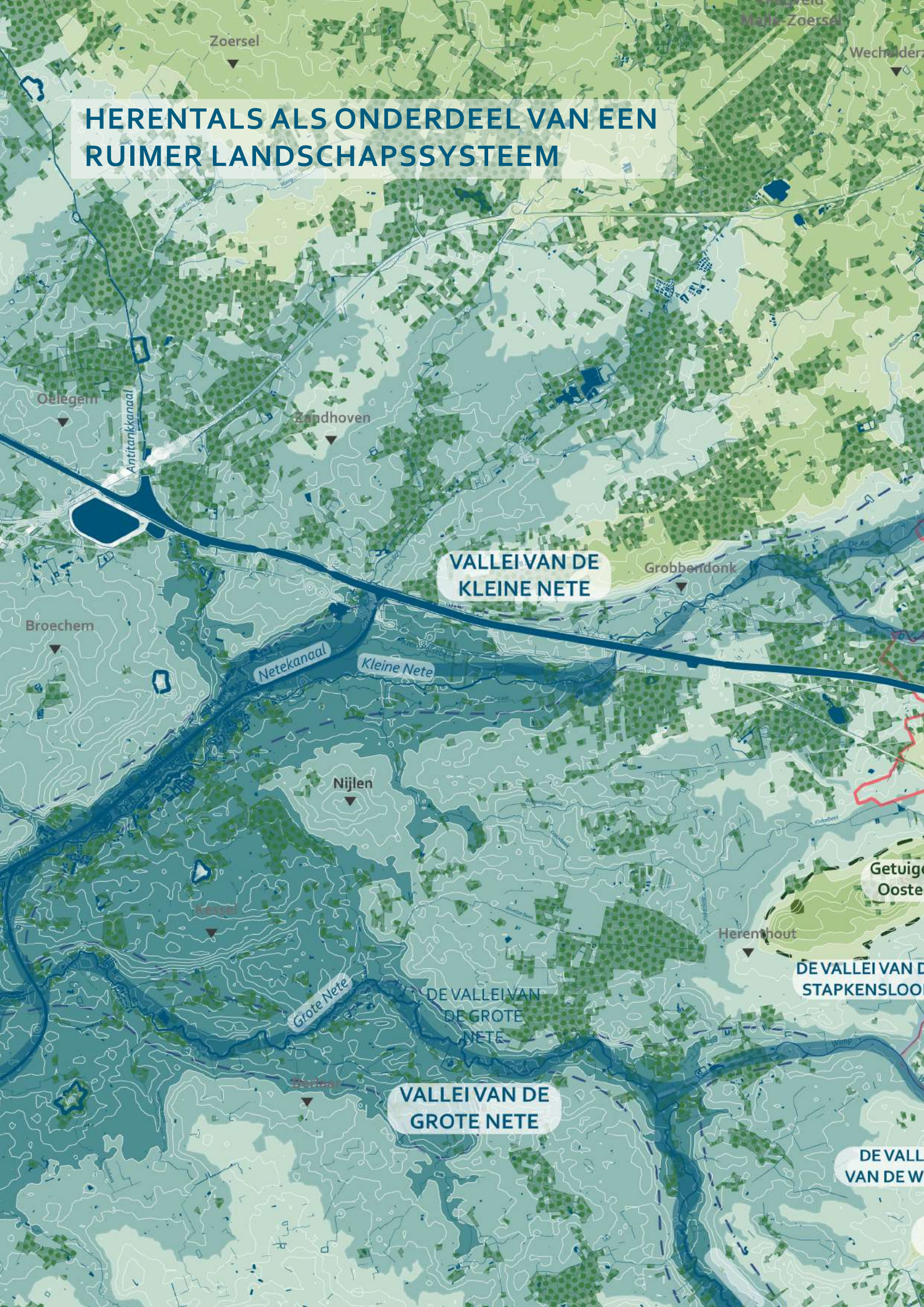

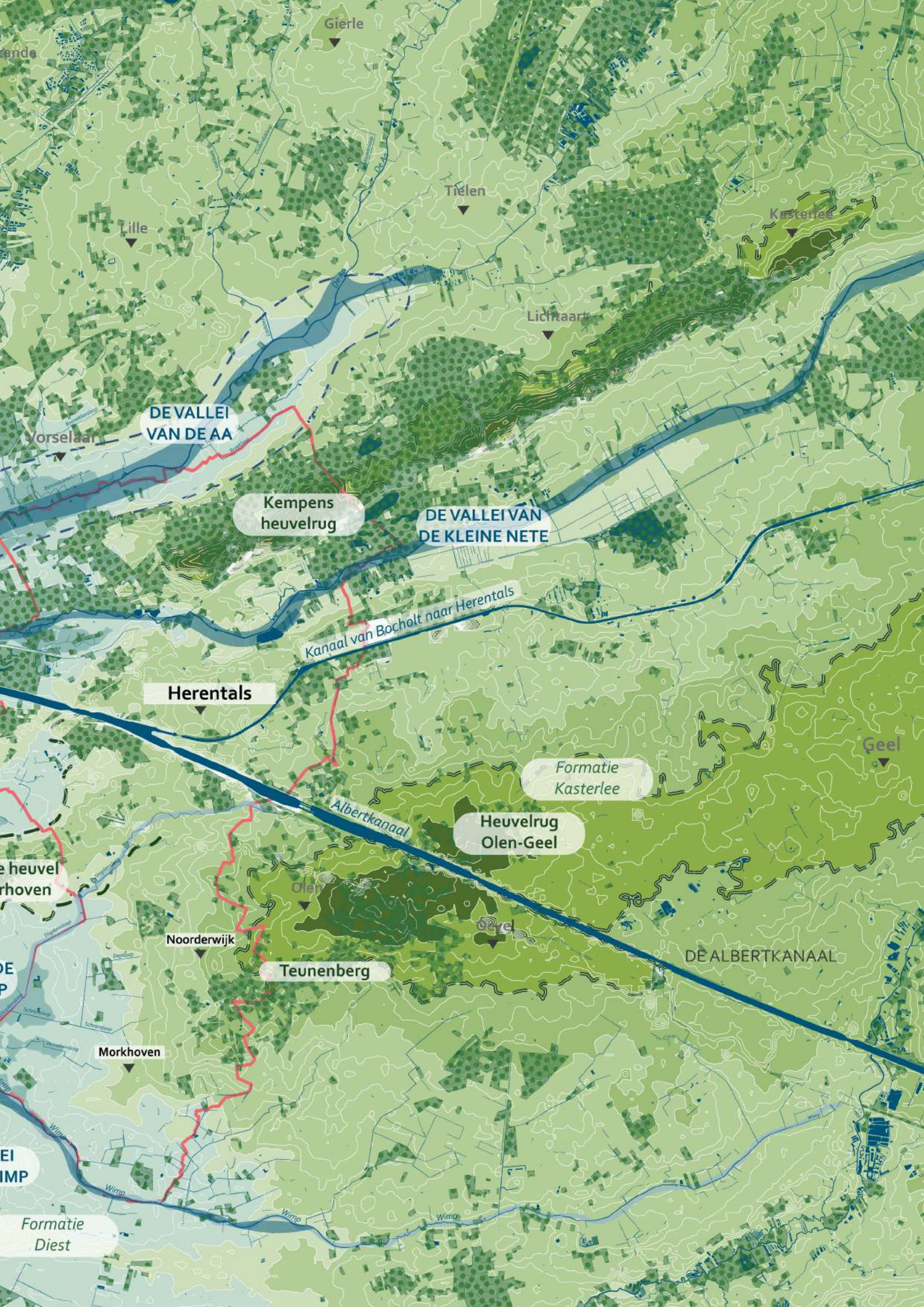
Doelstelling 4: Stad Herentals gaat voor levendige, groenblauwe kernen

We passen de principes uit doelstelling 2 en 3 ook toe op schaal van de stadskern en de dorpen. Het bebouwde weefsel vormt daarbij een extra randvoorwaarde voor de groenblauwe strategieën.

HERENTALS ALS ONDERDEEL VAN EEN RUIMER LANDSCHAPSSYSTEEM

Gierle

Tienen

Kasterlee

Lille

Lichtaart

DE VALLEI VAN DE AA

Vorselaar

Kempens heuvelrug

DE VALLEI VAN DE KLEINE NETE

Kanaal van Bocholt naar Herentals

Herentals

Geel

Formatie Kasterlee

Heuvelrug Olen-Geel

Albertkanaal

e heuvel rhoven

Olen

Geel

Noorderwijk

Teunenberg

DE ALBERTKANAAL

Morkhoven

EI IMP

Formatie Diest

I Doelstelling 1: Stad Herentals beschermt haar open ruimte

Subdoelstelling G1.1: Het behoud van open ruimte is prioritair

Op het moment van opmaak van dit beleidskader heeft ongeveer twee derde van het Herentalse grondgebied een zachte bestemming. De stad wil dit aandeel in de toekomst niet verder zien dalen. Stedelijke groei ging tot op heden ten koste van de open ruimte. Vandaag draaien we die redenering om. Naarmate de stad verder ontwikkelt, het aantal woningen, bedrijven en inwoners stijgt, groeit juist de nood aan kwalitatieve open ruimte. Die open ruimte voorziet in allerlei ecosysteemdiensten: ze zorgt voor rust en ontspanning, en zo voor een hogere leefkwaliteit in een dynamische stad, ze vormt een buffer tegen klimaatuitdagingen zoals hitte, droogte, overstromingen, ... We kunnen het ons niet veroorloven om nog meer open ruimte in te nemen.

Openruimtemal

Onder de 'openruimtemal' situeren we de aaneengesloten onbebouwde gebieden van Herentals. Binnen de ruimtelijke ordening zijn dit doorgaans de 'zachte' planologische bestemmingen (natuur, bos, overig groen, reservaat en natuur, recreatiegebied en landbouwgebied). Deze ruimte zullen we van nieuwe ontwikkelingen vrijwaren. Uit het beleidskader 'Wonen & verdichten' blijkt dat de stad beschikt over voldoende planologische voorraad aan woongebied, waardoor die vrijwaring van de open ruimte mogelijk is. De te vrijwaren woonuitbreidingsgebieden worden eveneens geheel of gedeeltelijk mee opgenomen in de openruimtemal.

Het gaat om: WUG Bruggenbeemd, WUG Goorstraat, WUG Lange Akker, WUG Leefdaalstraat en WUG Zandkapelweg (zie beleidskader 'Wonen & verdichten').

Deze aaneengesloten openruimtegebieden brachten we samen in de 'openruimtemal' (zie kaart). Het gaat in totaal over een minimum van 3125 ha te beschermen open ruimte gebied. Alle harde bestemmingen (woongebied, industriegebied en gemeenschapsvoorziening, ...) situeren zich in de 'contramal'.

Het kan echter zijn dat in de toekomst toch nog zou blijken dat een locatie binnen de 'openruimtemal' meer strategisch voor ontwikkeling is, dan een locatie binnen de harde bestemmingen. Dit vergt een herbestemming (via RUP) en is in de toekomst alleen nog mogelijk wanneer deze gecompenseerd wordt door het schrappen van een harde bestemming. De compensatie sluit aan op het principe van bestemmingsneutraliteit. De voorwaarden hiervoor zijn:

- dat duidelijk wordt aangetoond dat de nieuwe locatie een mindere aantasting op de open ruimte en groenblauwe netwerken inhoudt,
- dat de open ruimte er bijgevolg beter van wordt,
- dat het om een gelijkwaardige oppervlakte gaat,
- dat de bestemmingswijziging en de compensatie gelijktijdig worden doorgevoerd (eventueel in een afzonderlijk planproces).
- dat duidelijk wordt aangetoond dat de nieuwe locatie een goede bereikbaarheid heeft en bijdraagt aan de modal shift

Planprocessen die lopende zijn tijdens de totstandkoming van het beleidsplan (o.a. GRUP van de Kleine Nete en Aa en RUP zonevreedde recreatie) dienen niet aan deze compensatieregeling te voldoen.

Specifiek voor recreatiegebieden geldt een uitzondering op bovenstaande compensatieregeling. Wanneer bijkomende ruimte voor recreatie binnen de openruimtemal wordt gerealiseerd en dit niet leidt tot een toename van de verhardingsgraad of wanneer het om het bestendigen van bestaande en vergunde

FIGUUR 52: Een openruimtemal voor Herentals

recreatieterreinen gaat, moet deze niet worden gecompenseerd. In de andere gevallen moet bijkomende ruimte voor recreatie binnen de open ruimtemal wel worden gecompenseerd.

Verhardingsgraad terugdringen

Zowel in de open ruimte als in het bebouwde weefsel willen we de verhardingsgraad zo sterk mogelijk minimaliseren. De maatregelen om de verhardingsgraad te milderen worden verder besproken onder doelstellingen 2 en 4.

Uit de kansenkaart (zie onderzoeksrapport) blijkt dat de grootste kansen tot ontharding zich in Herentals situeren ter hoogte van wegenis die aan weinig tot geen bebouwing grenst of verharding in de grootschalige bedrijventerreinen. Het gaat vooral om kansen in onderstaande wegsegmenten en gebieden:

- Ringlaan en ventwegen ter hoogte van de Kleine Nete
- Wegenis in het open ruimtegebied ten noorden van de stadskern van Herentals zoals bijvoorbeeld de Heikenstraat, de Meivuurstraat of de Heistraat.
- Wegenis in het openruimtegebied ten westen van de dorpskernen van Noorderwijk en Morkhoven zoals bijvoorbeeld de Riddersweg, Landweg of Keinigestraat.

De stad gaat bij toekomstige projecten op basis van de onthardingskansenkaart na of een ontharding kan gerealiseerd worden.

FIGUUR 53: Heikenstraat is gelegen in het open ruimtegebied ten westen van de stadskern van Herentals

FIGUUR 54: Ringlaan en bijhorende ventwegen

Subdoelstelling G1.2: De landschappen in de open ruimte zijn verbonden met elkaar en afgewerkt langs de dorpsranden

Hoewel we een harde grens trekken in het verder innemen van de onbebouwde ruimte, staat die ruimte rechtstreeks in relatie met het bebouwde weefsel. Om die verbinding te versterken zetten we enerzijds in op het verstevigen en aanleggen van open-ruimte-corridors en anderzijds op het afwerken van de landschapsranden.

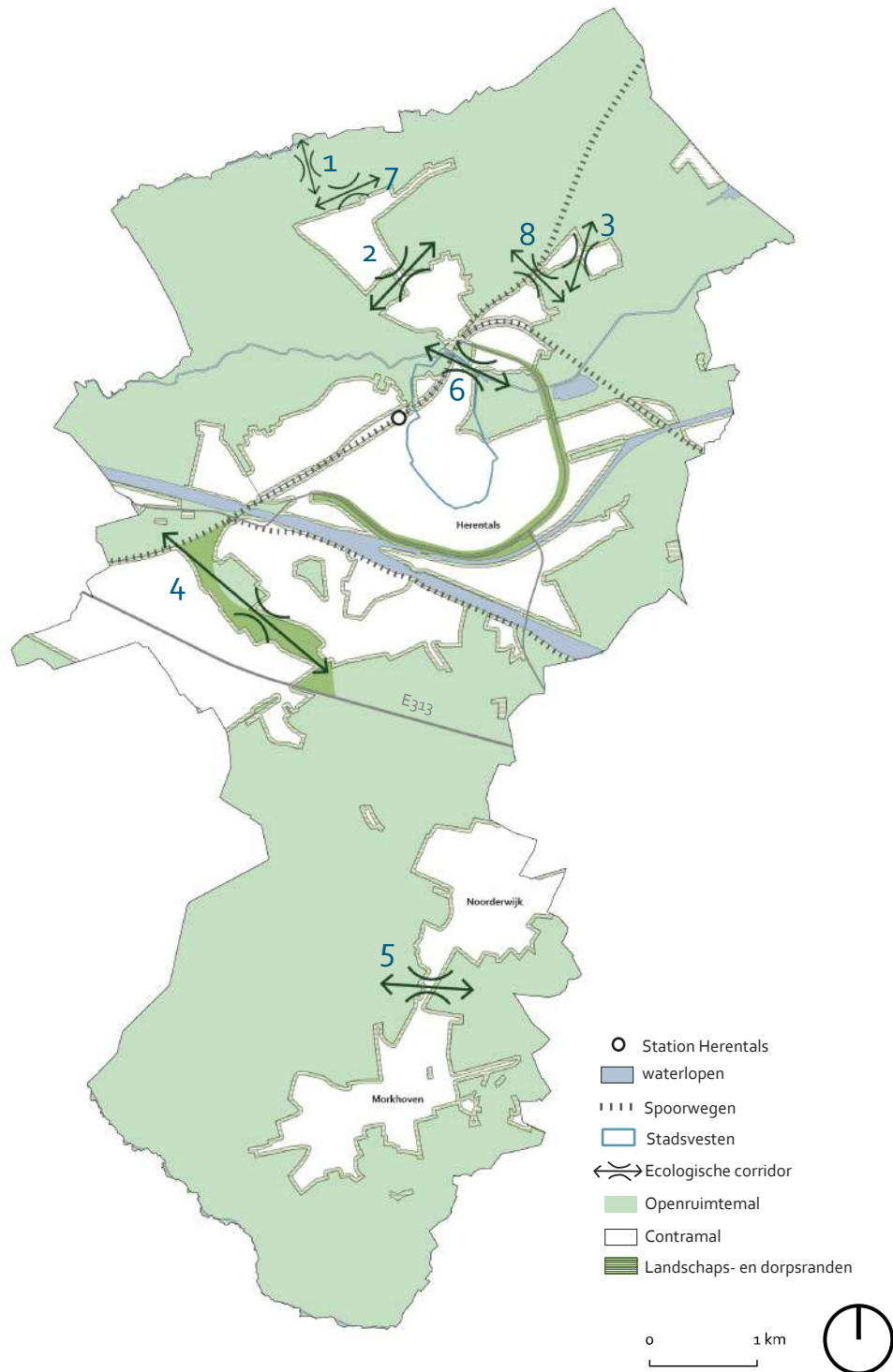
Ecologische corridors

Op het grondgebied van Herentals zijn er verschillende zones waar groene verbindingen door het bebouwde weefsel heen mogelijk zijn. Doorgaans zijn dit gebieden waar de open ruimte langs twee zijden door slechts een woonlint niet verbonden is. Dit zijn de gebieden waar de stad de verbinding tussen de open ruimte wil behouden en versterken. Door het aanplanten van KLE's, ecoducten of wildpassage over infrastructuur of door het verwilderen van perceelsranden van landbouwpercelen (cfr. Landschapsbiografie Kempense Heuvelrug) wordt in deze gebieden de migratie van soorten gestimuleerd. Toekomstige projecten in deze zones werken hier verder aan mee. Sommige corridors zullen vooral moeten gerealiseerd worden door een groene invulling in de tuinen te voorzien aangezien alle percelen hier al bebouwd zijn. Andere ecologische verbindingen pakt de stad momenteel al aan, zoals de doortocht van de Kleine Nete aan park Le Paige (6).

Andere prioritaire ecologische corridors zijn:

1. Een ecologische verbinding tussen het valleilandschap van de Aa en de paraboolduinen ten noorden van de wijk Ter Buecken.
2. Een verbinding overheen de Poederleeseweg (2) waar lintbebouwing een barrière vormt tussen natuurkernen. Het grootste deel van de percelen is hier al bebouwd. Het toetsingskader uit het ambitiehandboek 'Groenblauwe beleving van de woonkernen in Neteland' kan ingezet worden om de kavels binnen de corridor te vergroenen.
3. Een verbinding overheen de Lichtaartseweg. Idem zoals (2).
4. De bufferzone ten noorden van het bedrijventerrein Wolfstee. Deze verbinding is aangeduid op het gewestplan en kan het natuurgebied ten westen van de spoorlijn met het openruimtegebied ten zuiden van de Molekens verbinden. Deze buffer is essentieel om de impact van het bedrijventerrein Wolfstee - Klein Gent op de woonwijken ten zuiden van het kanaal te milderen. Het gaat zowel om geluidshinder, stof als visuele hinder. Een gerealiseerde buffer zal bijdragen aan de woonkwaliteit in deze woonwijken. Bijkomend biedt de versterking van deze groene zone perspectieven voor het verbeteren van de ecologische kwaliteit van deze corridor, ruimte voor water, en de aanleg van een wandel- en fietsroute.
5. De Morkhovenseweg is aan de westzijde nog gedeeltelijk onbebouwd (maar wel verkaveld). Deze corridor vormt de verbinding tussen de bosstructuur op de Teunenbergh (gelegen in Olen) en het open landbouwgebied ten westen van Morkhoven. Om te voorkomen dat deze corridor verdwijnt kan een herschikking van de bouwkavels overwogen worden (met behoud van het gros van de corridor).
6. De vallei van de Kleine Nete kan worden versterkt met het gebiedsproject Bruggenbeemd en het verder opwaarderen van domein Le Paige (parkgebied).
7. De beboste verbinding (bestemd als natuurgebied), ten noorden van de woonwijk Ter Buecken, over de Poederleeseweg.
8. Ter hoogte van de kapel 'Onze-Lieve-Vrouw-van't-Zand' bevindt zich nog een ecologische verbinding over de Lichtaartseweg, die de Kapellenblok verbindt met de Kempense Heuvelrug.

Bij de detaillering van de groenblauwe kernen in doelstelling 4 worden deze zones verder besproken.

FIGUUR 55: Groencorridors en landschaps- en dorpsranden in Herentals

Landschaps- en dorpsranden

Aan de grenzen tussen het landschap en het bebouwde weefsel willen we ook verbinding stimuleren en de overgang tussen bebouwd en onbebouwd zowel ecologisch als visueel verzachten. Dit doen we door private tuinen te vergroenen (in analogie met het 'Ambitiehandboek Groenblauwe beleving woonkernen Neteland') en waar mogelijk zichtassen naar de open ruimte open te leggen. Op die manier wordt het landschap aantrekkelijk, brengen we de groenblauwe structuren tot aan de woningen en trekken we deze het bebouwde weefsel in. Bij nieuwe projecten wordt die verbinding de norm.

De manier waarop dit tot stand komt verschilt naargelang het woonmilieu en het type landschap. Hier gaan we verder op in onder doelstelling 4.

FIGUUR 56: De bufferstrook ten Noorden van Wolfstee, momenteel vooral in landbouwgebruik

FIGUUR 57: De Kleine Nete aan de Nederrij, tegenover kasteeldomein Le Paige

I Doelstelling 2: Stad Herentals creëert een robuust sponslandschap

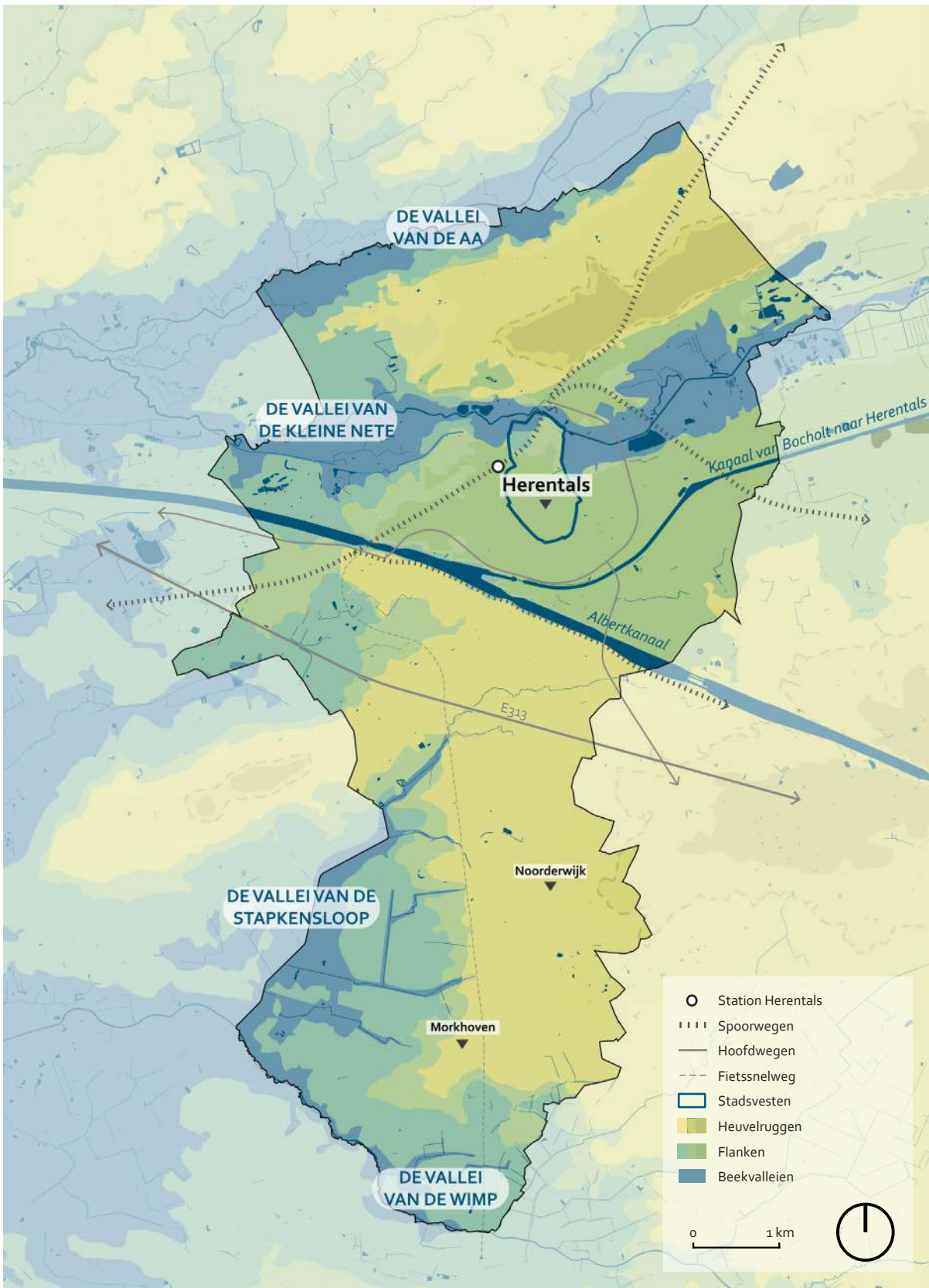
De waterstructuren van Herentals zijn de dragende krachten van het landschap. Zonder een goede waterhuishouding is een ecologisch en klimaatbestendig landschap onmogelijk. Bovendien is Herentals ook echt een waterstad. In het noorden bevinden zich de valleien van de Kleine Nete en de Aa. In het zuiden vormt een uitgebreid bekenstelsel de voedingsbodem van de vallei van de Wimp, die zich in het stroomgebied van de Grote Nete bevindt.

Deze samenstelling maakt van Herentals een gebied waar zich een grote variatie aan ecologische structuren situeert. Tezamen maken zij dat het grondgebied vooral een zandbodem heeft, die als een sponslandschap werkt: ze neemt water op wanneer het te nat is en geeft die terug af als het droog is. Het Herentalse sponslandschap werkt echter niet meer optimaal. Door een gebrek aan ruimte voor water infiltreert het water niet altijd optimaal en op de juiste plekken, waardoor het overstromingsgevaar verhoogt. Bijkomend zijn er door de klimaatverandering steeds langere droge periodes, waardoor regenwater te snel wegloopt en niet in de bodem infiltreert tijdens latere natte periodes.

We willen van het grondgebied Herentals een robuust sponslandschap maken. Een sterk sponslandschap doet niet enkel de natuur floreren, maar creëert ook veerkrachtige landbouwlandschappen en veilige kernen. We nemen daarom maatregelen die water doen vasthouden en infiltreren en die, op strategische locaties, waterwinning mogelijk maken. Daarbovenop willen we het water meer zichtbaar en beleefbaar maken, zodat de stad meer voeling krijgt met haar blauwe natuur.

Ingrepen in de blauwe structuren zullen een onlosmakelijke impact op het landschap hebben en staan in relatie met de andere doelstellingen en gebieden.

De volgende subdoelstellingen (en toekomstkaarten) vormen de eerste stappen naar een algemeen toekomstbeeld voor het blauw netwerk van Herentals. Voor ingrepen met betrekking tot water is de stad echter afhankelijk van andere actoren, zoals buurgemeenten, bovenlokale overheden en private partijen. Al deze betrokkenen zullen moeten samenwerken.

FIGUUR 58: De grote beekvalleien in Herentals

Subdoelstelling G2.1: Er is voldoende ruimte voor het infiltreren en bergen van water

Eerst en vooral werken we aan de wateroverlast in Herentals. Om zowel in de open ruimte als in de bebouwde omgeving de problematiek op te lossen, voorzien we maatregelen voor de drie verschillende landschapstypes. We infiltreren en vangen water zoveel mogelijk op. De kaart vat deze strategieën samen voor het hele grondgebied en vormt het toekomstbeeld voor het creëren van ruimte voor water en waterberging.

Heuvelrug

De heuvelruggen zijn ideaal om veel water te doen infiltreren. Door die infiltratie te stimuleren, zullen de grondwaterstanden hoger komen te staan in lager gelegen gebieden.

Herentals focust zich hierbij prioritair op de kommen binnen het landschap. Dit zijn lokaal lager gelegen gebieden die tijdelijk nat zijn en vaker wateroverlast ondervinden. Kommen komen zowel in natuur- en bosgebied als agrarisch gebied voor.

Voor kommen in natuur- en bosgebied is sowieso samenwerking met bovenlokale actoren nodig. Door te differentiëren in het bosbestand kunnen we water op gerichte open en natte plekken doen infiltreren. Op die manier worden de kommen waterrijke gronden. Voornamelijk op de Kempense Heuvelrug is het van belang genoeg water te doen infiltreren. Ten westen van de heuvelrug wordt immers reeds door watermaatschappij Pidpa aan waterontginning gedaan. Infiltratie van regenwater is dus nodig om de grondwaterstand van het gebied op peil te houden. De bebossingsvisie van de stad Herentals, opgemaakt in 2018, houdt hier reeds rekening mee. Gebaseerd op de Vlaamse Natuurrichtplannen (2008) toont deze visie waar waterrijke natuur (zoals vennen, natte heide, nat bos en moeras) op de Kempense Heuvelrug zou moeten voorkomen.

Het is eveneens belangrijk om op de heuvelrug het veen te vernatten en te herstellen. Veen heeft van nature een zeer natte tot moerassige bodem nodig, die van oudsher aanwezig is. Ook deze gebieden worden in de bebossingsvisie aangeduid.

In landbouwgebied is het juist de bedoeling water te ontginnen uit de kommen door middel van peilgestuurde drainage. Op de natste momenten kan het water gedraineerd worden, terwijl tijdens droge momenten het water niet automatisch wordt weggestuurd maar de gronden mee kan voeden. Peilgestuurde drainage kan wel enkel toegepast worden langs landbouwpercelen waar reeds drainagekanalen liggen.

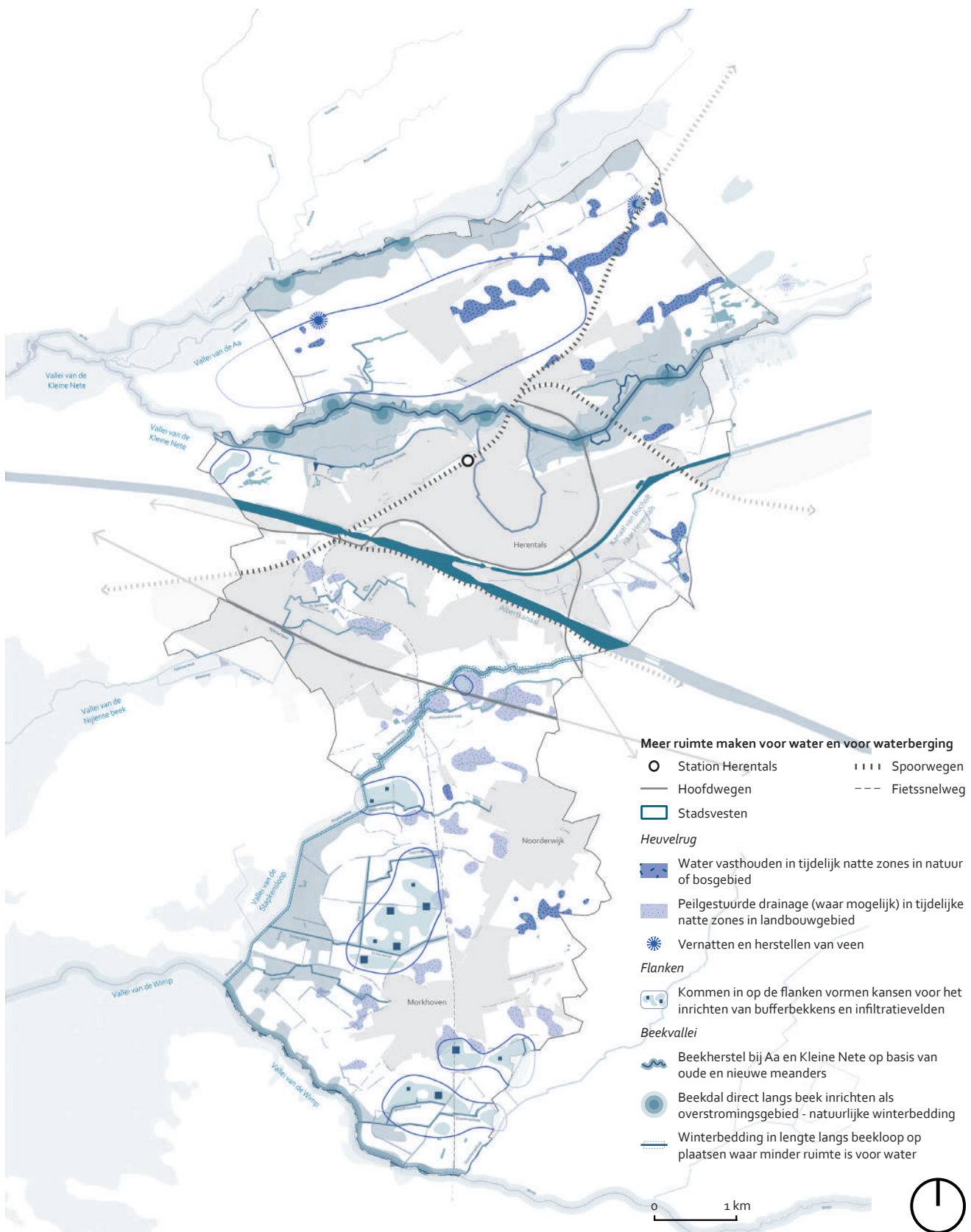
Flanken

In tegenstelling tot die op een heuvelrug, zijn de kommen op de flanken permanent natte plekken, waar opvang en bufferen van water ideaal is aangezien dit van nature al gebeurt. De meeste kommen op de flanken zijn echter gelegen in landbouwgebied. Om het landbouwsysteem niet in het gedrang te brengen, is het dus aangewezen op de meest cruciale plekken water op te vangen.

Om te weten te komen welke kommen het meest geschikt zijn om water vast te houden, zal een meer gericht onderzoek vereist zijn. Voor deze kommen zullen we een minimale grondwaterstand hanteren. Waterontginning zal niet mogelijk zijn wanneer deze ondergrens bereikt is (tijdens bijvoorbeeld droge periodes). Deze kommen zullen de gronden in de omgeving voeden om de algemene grondwaterstand in het gebied op peil te houden. Op die manier milderden we de algemene droogte in het gebied. Bijkomend zijn deze kommen geschikt om bufferbekkens aan te leggen.

Beekvallei

De beekvalleien zijn algemeen gesproken de natste gebieden. Gezien het bovenlokaal karakter van de waterlopen en hun omgeving zijn afspraken

FIGUUR 59: Toekomstkaart ruimte voor water en waterberging

op bovenlokaal niveau vereist. Zo bestaan reeds verschillende plannen:

- Voor de valleien van de Kleine Nete en de Aa startte de Vlaamse overheid met de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van landbouw-, natuur- en bosgebieden. Dit project zet in op het klimaatrobuust maken van de vallei van de Kleine Nete en haar zijrivier de Aa. Het project voorziet zowat 700 ha bijkomende natuur- en bosgebieden en legt 1260 ha definitief vast als landbouwgebied.
- Voor de vallei van de Aa is eveneens een charter dat aanzet tot een duurzaam watersysteem en klimaatbestendige inrichting aanwezig. 24 concrete maatregelen en acties moeten het gebied tegen 2040 weerbaar maken tegen droogte en wateroverlast.
- Voor het afstroomgebied van de Wimp biedt de provincie Antwerpen ondersteuning voor landbouwers bij een transitie naar meer klimaatrobuust ondernemen. Bij het realiseren van deze maatregelen blijft een economisch leefbare landbouw behouden en wordt het landschap versterkt.
- De provincie maakte ook het PRUP Bruggenbeemd op. Het doel van dit gebiedsproject in het algemeen is om ruimte te voorzien voor waterbuffering en groenblauwe dooradering, herintroductie van de stadsvesten en de realisatie van een nieuw ziekenhuis met mogelijk ondersteunende zorgfuncties.

In de beekvallei van de Stapkensloop en Wimp voorzien we een winterbedding in de lengte van de waterloop. Dit neemt minder ruimte in en verbetert de ecologische waarde van de beekloop. Hiervoor is opnieuw samenwerking met de provincie nodig, dat gevat kan worden in een riviercontract of een charter zoals reeds voor de vallei van de Aa voorhanden is. Ook andere projecten of partnerschappen zoals de

Wimpboeren kunnen hierin een belangrijke verbindende en ondersteunende rol spelen. We focussen hierbij niet enkel op het Herentalse grondgebied, maar nemen de gehele vallei in beschouwing.

Op vlak van privaat initiatief worden gebieden in de beekvalleien, die binnen de openruimtemal vallen, op termijn maximaal onthard. Hiervoor doen we wederom een beroep op het toetsingskader uit het 'Ambitiehandboek Groenblauwe beleving woonkernen Neteland'.

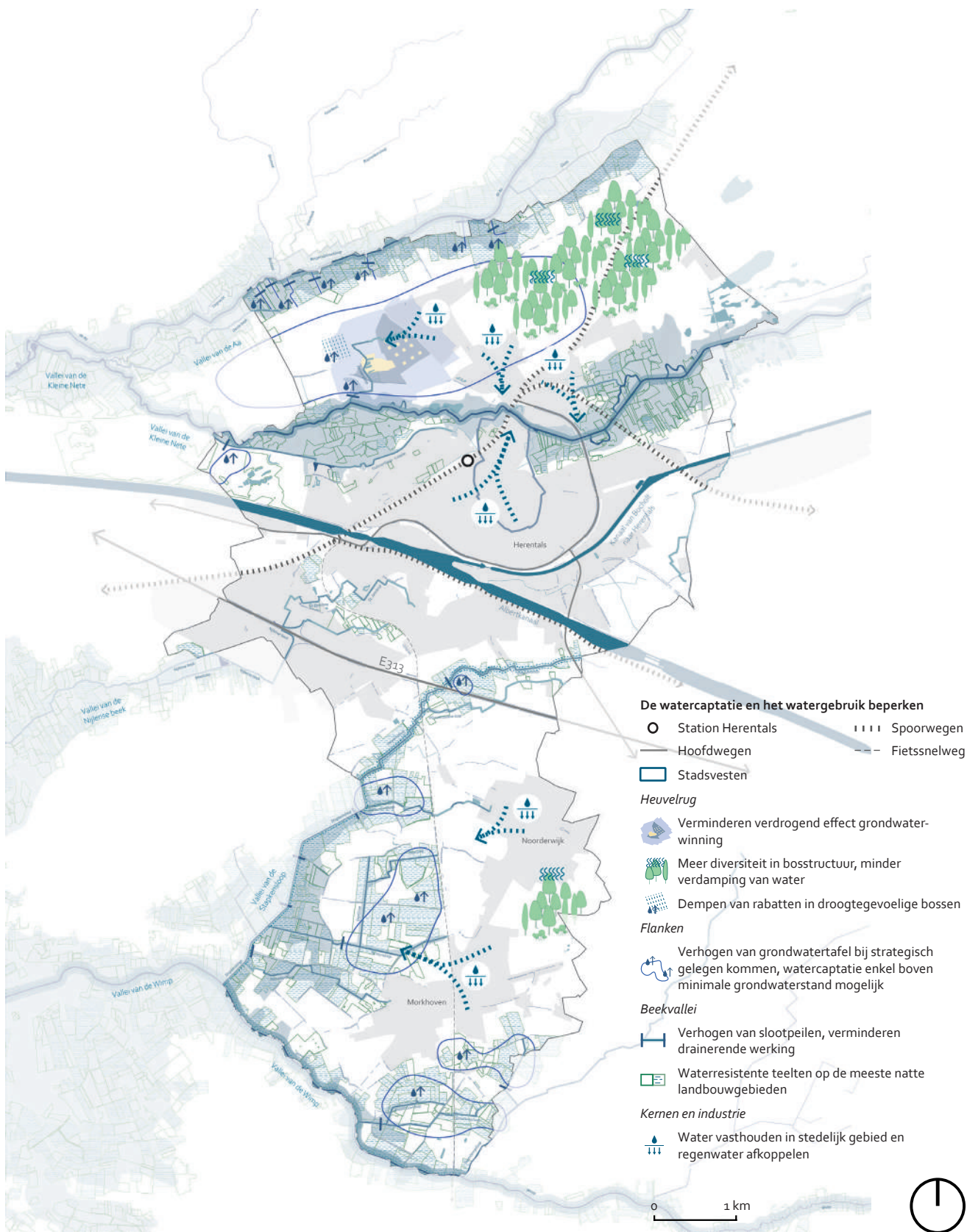
Subdoelstelling G2.2: Verminderen van het verdrogend effect van versnelde waterafvoer en grondwaterwinning

In Herentals wordt momenteel vaak water versneld afgevoerd. In de bebouwde omgeving gebeurt dit via verharding en rioleringsystemen, terwijl dit in openruimtegebied door een systeem van drainagebuizen en (rechtgetrokken) grachten plaatsvindt. Hierdoor infiltreert tijdens natte periodes niet genoeg water in de bodem, wat tot lage grondwaterstanden en droogte leidt.

Heuvelrug

Op de heuvelrug creëren we meer diversiteit in de bosstructuur om verdamping van water verder tegen te houden. Naaldbossen verdampen immers meer water dan loofbossen, waardoor ze sneller kampen met droogte. Bovendien zorgt een diversiteit in bosstructuur ook voor meer ecologische kwaliteit. Voor de Kempense Heuvelrug houden de bosbeheerplannen hier reeds rekening mee. Het Witbos tussen Noorderwijk en Morkhoven kan ook een rol spelen in de waterhuishouding, mits goed beheer (waarover meer onder doelstelling 3).

Extra aandacht is er echter nodig voor het Peertsbos, ten noorden van het stadscentrum. Dit bos ligt namelijk in een zone voor waterwinning, waardoor het zeer droogtegevoelig is. Naast het onderhandelen met de provinciale drinkwatermaatschappij over het ontginnen

FIGUUR 60: Toekomstkaart het Herentalse landschap droogte vrij

van drinkwater, kan de stad ook haar bosgebieden op de heuvelruggen zodanig inrichten dat ze al het hemelwater vasthouden en infiltreren en zo droogte vermijden.

Een eerste mogelijke maatregel die verder kan onderzocht worden om de verdroging op de Kempense Heuvelrug tegen te gaan, richt zich op het Peertsbos. In dit bos bevindt zich een rabattenstructuur: een netwerk van grachten of greppels die het bos draineren. Door het plaatsen van schotten in deze rabatten kan het water er gebufferd en vertraagd afgevoerd worden. Uiteraard dient de impact van deze maatregel op de omliggende waardevolle bomen onderzocht te worden. Daarnaast kan ook een peilverhoging op de Kleine Nete een gunstig effect hebben op de verdroging van de Kempense Heuvelrug. Verder onderzoek naar de effecten hiervan is ook vereist.

Het hele bosgebied, een deel van de Kempense Heuvelrug en de wijk Ter Buecken, ligt in een grote kom. Al het water in deze kom stroomt af richting het grondwaterwingebied. De Fermenloop is een gracht gegraven om deze kom te draineren. Een stuw in deze gracht, net voor die de Kleine Nete instroomt, houdt het drainerende water tegen. Hierdoor kan het waterpeil in de beekloop verhogen, en het bosgebied van water voorzien.

Tenslotte is er ook een taakstelling voor woongebied gelegen nabij (droogtegevoelige) bossen. In de wijk Ter Buecken nabij het Peertsbos stelt de stad dan ook als doel om al het hemelwater lokaal te bufferen en te infiltreren in de bodem. Wadi's in de berm van de weg, met een overstort voor piekbuien, zijn een eenvoudige manier om zoveel mogelijk water vast te houden. Verder zorgt de stad dat ook de openbare ruimte minimaal verhard is. Deze ingrepen koppelen we aan het versterken van de biodiversiteit in de wijk. Op deze manier bieden de Herentalse klimaatwijken heel wat groenblauwe kansen.

Flanken

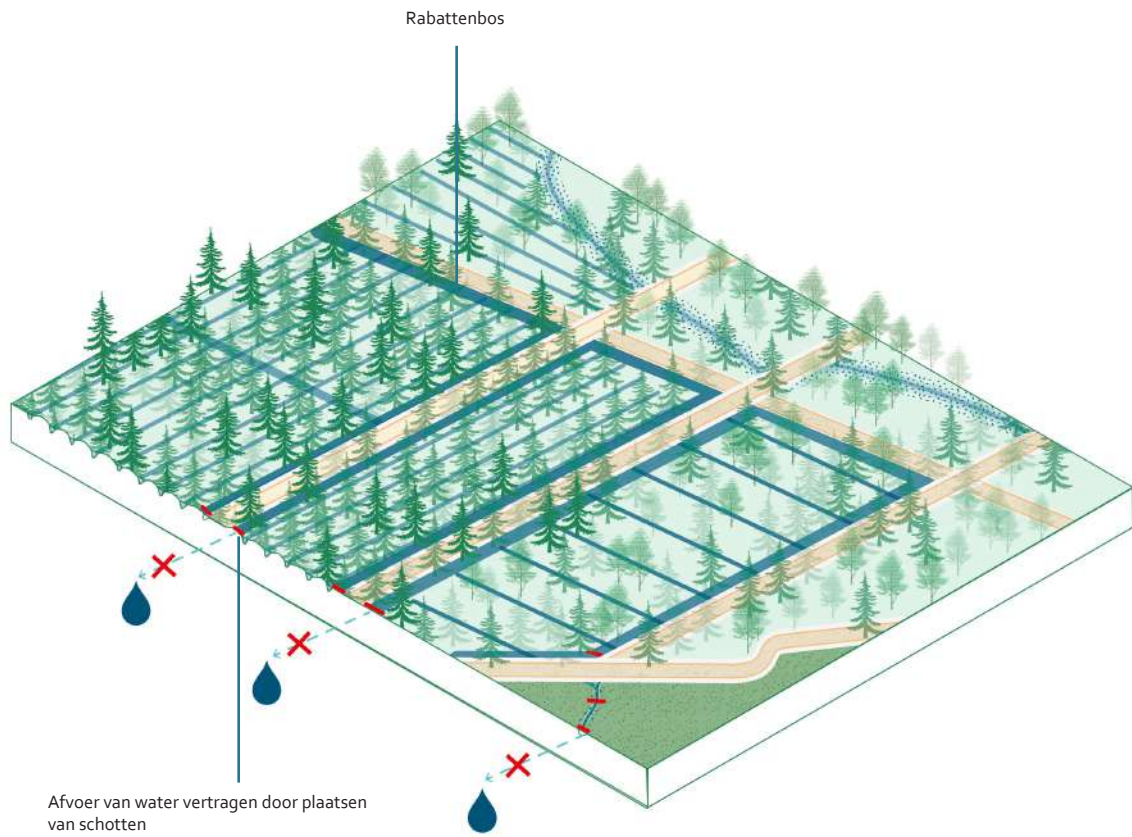
Zoals toegelicht onder subdoelstelling 2.1, kan de stad strategische kommen op de flanken inzetten om de grondwaterstanden in landbouwgebied voldoende hoog te houden en droogte te vermijden. Door het strategisch aanleggen van deze watervoorraden kan ook het aantal grondwaterwinningen zakken. Een win-win bij wateroverlast én droogte dus. De stad kan hier verder op inspelen en ook een voorwaarde opleggen bij nieuwe vergunningen in het landbouwgebied om bestaande drainagenetwerken te verwijderen.

Beekvallei

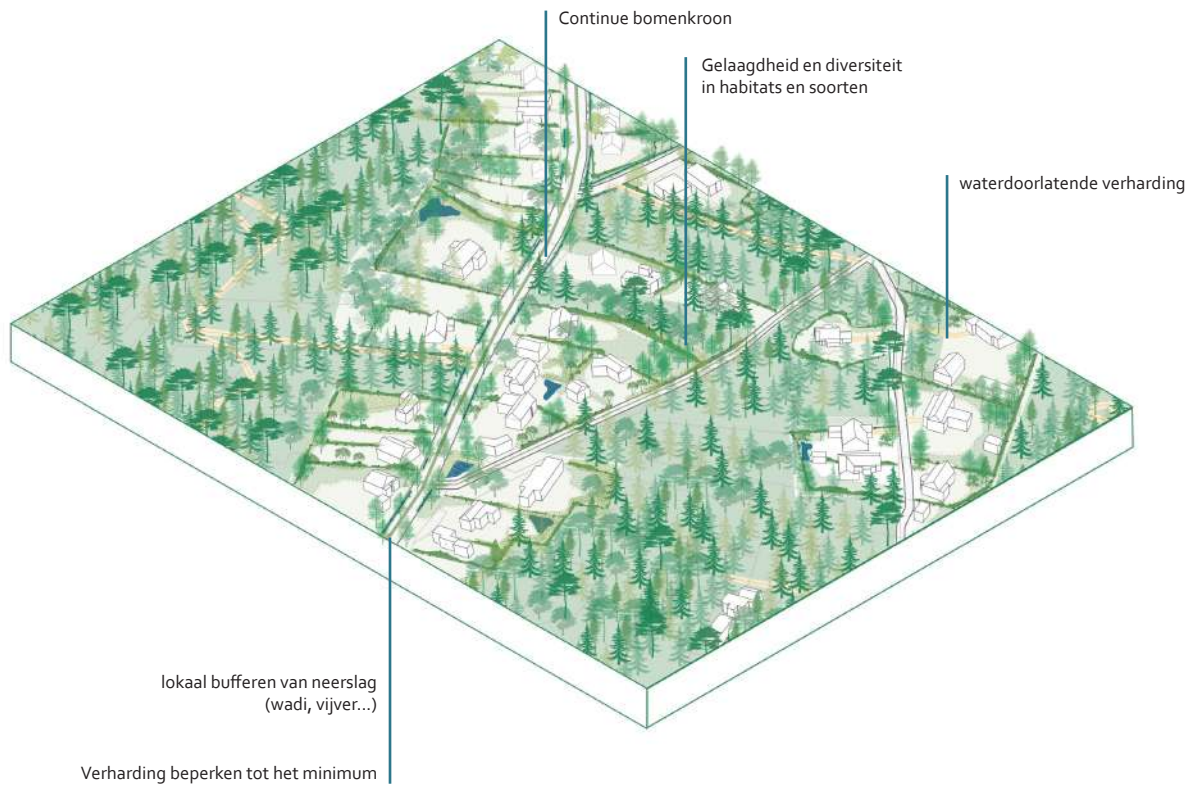
In de beekvalleien is het belangrijk de drainerende effecten van de grachten tegen te houden en het water zo lang mogelijk vast te houden. Hiervoor kunnen in samenwerking met de waterbeheerder op strategische locaties stuwen worden geplaatst om afstroming te vertragen en slootpeilen te verhogen. Bijzondere aandacht dient hierbij te gaan naar ruimte voor een klimaatrobuuste, maar tevens productieve en economisch leefbare landbouw.

De provincie Antwerpen werkt momenteel aan een stuwvisie voor waterlopen. Deze visie in combinatie met het inrichten van bufferbekkens of infiltratievelden in kommen kan een grote positieve impact hebben op de droogte in het Herentals landbouwgebied. Verschillende samenwerkingen tussen bovenlokale instanties en landbouwers in valleigebieden zetten hier al op in (zoals in de projecten boer.beek.bodem en de wimpboeren). De stad moedigt deze samenwerkingen in de toekomst verder aan. Het charter voor de Aa bijvoorbeeld, is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen 18 partners. Zowel verschillende overheden (zoals o.a. de Vlaamse Overheid, provincie Antwerpen en de stad Herentals), als middenveldorganisaties en andere partners (zoals o.a. het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete) engageerden zich om aan een toekomst voor de vallei van de Aa te bouwen.

Actie hierbij: G.1: Stad Herentals sluit zich aan bij het strategisch project Grote Nete met het oog op het versterken van de watercaptatie in de vallei van de Wimp en bijhorend bekenstelsel.

FIGUUR 61: Optimaliseren waterinfiltratie in een rabattenbos

FIGUUR 62: Watergunstige strategieën in een bosrijk verkavelingslandschap

Subdoelstelling G2.3: De Herentalse waterlopen zijn beleefbaar en aantrekkelijk

Zoals eerder toegelicht, is Herentals een echte waterstad. Er is dus ook heel wat potentieel om de beleving rond het water zowel in de kernen als de open ruimte te verhogen.

De grootste recreatieve waterpool in Herentals ligt in de vallei van de Kleine Nete. Hier willen we het water toegankelijk maken en zichten op het water beschermen. Park Le Paige (in combinatie met Netepark) wordt uitgebouwd als een centrale poort tot deze vallei en de heuvelrug ten noorden van het domein. De poort dient ook om de vallei terug toegankelijk te maken voor de stad en omgekeerd de stad dichterbij de natuur te brengen. Het fiets- en wandelnetwerk floreert langs het water. Voordes (doorwaadbare plaatsen) over de Kleine Nete zorgen dat fietsers en wandelaars het water kunnen oversteken. Het beheersplan van het domein Le Paige (2018) stelt als doel om deze poort uit te bouwen tot een stedelijk waterfront. We zoomen hierop, en op de link met de stadskern, verder in bij doelstelling 4.

De andere drie valleien zijn minder geschikt voor recreatie langs of op het water. Vooral de waterkwaliteit van de beeklopen is hier minder een zorg. Samen met de waterbeheerders en naburige gemeenten werken we aan een betere kwaliteit van de beeklopen door het landbouwgebied heen. Op geschikte plekken in de valleien kan de beekloop ingericht worden als een filter om de kwaliteit van het water te verbeteren. Een visie over de gemeentegrenzen heen voor de Stapkensloop en de Wimp is daarbij een eerste stap.

FIGUUR 63: Luchtfoto kasteel Le Paige, stad Herentals

Doelstelling 3: Stad Herentals zet in op een biodivers landschap vol beleefbare natuur

Subdoelstelling G3.1: Herstellen van de natuurlijke landschappelijke basis

Herentals kent een rijke landschappelijke geschiedenis. Voor de industrialisering waren de beekvalleien dragende structuren, het landschap ademde een gesloten sfeer uit en de heuvelruggen waren sterk bebost. De natuurlijke werking, en (nog) niet zozeer de menselijke invloed vormde het landschap. Dit natuurlijk systeem maakte van Herentals een weerbaar sponslandschap. We willen die landschappelijke basis herstellen om de uitdagingen met betrekking klimaatverandering, wateroverlast en droogte te bestrijden alsook de biodiversiteit te versterken. De rijkdom aan planten en dieren houdt het natuurlijke en cultuurrijke landschap in balans en maakt Herentals algemeen veerkrachtig en robuust.

Om dat veerkrachtige landschap te herstellen zijn enkele algemene principes die de landschapscomponenten overschrijden prioriteit:

Meer en omgevormde bossen

In de eerste plaats willen we de bossen van Herentals uitbreiden. Dit zal vooral gebeuren op de heuvelruggen, waar de bossen zich historisch ook situeerden (zie verder). Het bosbestand in Herentals kenmerkt zich momenteel grotendeels door naaldbomen. We willen deze bossen omvormen tot een mix van 80% loofbomen en 20% naaldbomen. Deze transitie zal de waterinfiltratie in de bodem sterk verbeteren (zie doelstelling 2). Dit gebeurt niet via een kaalkap maar wel door het bos puntsgewijs te diversifiëren. Dit doen we door middel van plenterbeheer: een bos verjongen of minder monotoon maken door een deel van de bomen te vervangen door aanplant van een andere soort. Ook hier situeren we opnieuw een belangrijke opdeling tussen de drie landschapscomponenten, waar we gebiedsspecifiek inzetten op het historisch karakter van het landschap:

- De heuvelrug is historisch een arm eiken- en

beukenbos met een droge bodem

- Op de flanken situeren we eveneens typisch eiken- en beukenbossen
- De beekvalleien zijn door hun meer natte bodem eerder elzen-vogelkers of elzenbroekbos

Het omvormen van het bosbestand is echter enkel van toepassing op bossen die buiten de beschermde natuurgebieden van de netwerken VEN & IVON liggen.

Biodiversiteit in alle groenstructuren versterken

Een ander hoofdprincipe is het versterken van de biodiversiteit over alle groenstructuren heen. Verschillende zones in het onbebouwde weefsel zoals hoogintensieve landbouwgebieden en tuincomplexen zijn vaak 'groene woestijnen', waar weinig biodiversiteit te vinden is. Juist deze monotone plaatsen worden vaak geplaagd door onwenselijke insecten zoals de buxusmot of eikenprocessierups die het gebied aantasten. Deze worden het best bestreden door de oorspronkelijke natuurlijke evenwichten te herstellen.

In de verschillende landschappen zijn verschillende strategieën en types aan biodiversiteit van tel. Een overkoepelend doel is echter om in te zetten op kleine landschapselementen (KLE's) en vooral het houtig erfgoed, dat doorgaans in de vorm van oude bomen en struiken voorkomt. Deze beplanting met erfgoedwaarde is kenmerkend voor de synergie tussen mens en natuur en vertellen iets over de geschiedenis van een plaats: ze duiden de functie van deze elementen in het landschap. Juist dat samengaan van mens en natuur creëert specifieke broeihaarden voor bepaalde soorten, die de algemene biodiversiteit ten goede komt.

Natte natuur herintroduceren

Ten derde is het belangrijk om met het herstel van natte komgronden (zie doelstelling 1) ook de natte natuur te herintroduceren. De methoden daartoe verschillen sterk

naargelang de landschapscomponent, maar algemeen worden landbouw en natuur in deze permanent natte gebieden zoveel mogelijk verweven. Deze verweving komt de aantrekkelijkheid en ecologische kwaliteit van het landschap ten goede.

Heuvelrug

Op de heuvelrug is het algemene doel het herstellen van het (half)open kamerlandschap om de waterinfiltratie en biodiversiteit te verbeteren.

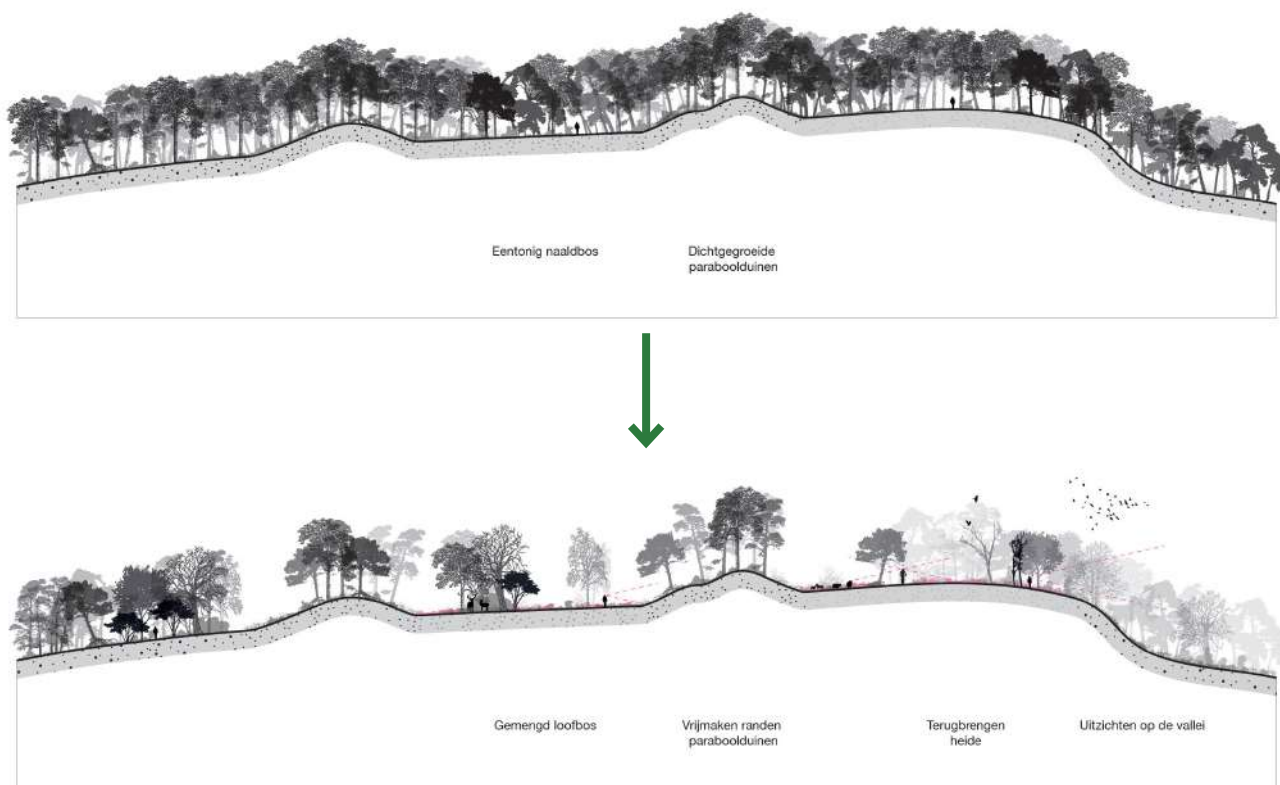
De heuvelrug toont zich van buitenaf als groen eiland van opgaande beplanting in het landschap. Naast dit groene eiland is er ook behoefte aan meer areaal aan open plekken en habitats. Daarbij geldt dat binnen het boslandschap ruimte is voor open plekken met

bijvoorbeeld heide of vennen: als kamers in het bos.

(Bestaande) bossen uitbreiden, diversifiëren en beschermen

De heuvelrug is de plaats bij uitstek om bossen uit te breiden. Op die manier verbeteren we de waterinfiltratie waardoor het landschap beter geweed is tegen verdroging. Oude boskernen breiden we waar mogelijk uit tot hun historische omvang en beschermen we tegen verstoring van (eventuele) recreanten. De bossen zouden als eenheid herkenbaar moeten zijn.

Op de heuvelrug moet nieuwe bebossing zoveel mogelijk aansluiten op bestaande bossen. Waar mogelijk is het verbinden van bossen door middel van nieuwe bomen wenselijk. Op andere plaatsen creëren we scherm- (bos

FIGUUR 64: Watergunstige strategieën in een bosrijk verkavelingslandschap

met als primaire functie om ongewenste invloeden zoals geluidshinder af te schermen) of stadsrandbos. Eiken en berken zijn in deze drogere gebieden de beste optie (zie Bosbeheerplan Den Aert).

Paraboolduin zichtbaar maken door diversifiëren van het boslandschap

Op de heuvelrug willen we de landschappelijke basis verbeteren door bos aan de randen of parallel aan de randen te behouden, in de kern te evolueren naar een mozaïek van droog bos, heidegebieden, duinen en vennen. Op deze manier realiseren we diversiteit binnen het boslandschap en leggen we de paraboolduinen die uitgestrekt op de heuvelrug liggen bloot.

Inplanting en uitbreiding van gebiedstyperende kleine landschapselementen

Het houtig erfgoed herstellen we in ere. We focussen hierbij op rijen van bomen en 'bomenclumps' (geïsoleerde bomengroepen aangeplant in een aantrekkelijk blikveld zoals het eindpunt van een zichtas of een opglooiende parkbosrand). In de eerste plaats situeren we hier nieuwe eiken.

Flanken

Op de flank is het doel om een open kamerlandschap te creëren. Om dit open kamerlandschap te creëren doen we aan inplanting en uitbreiding van gebiedstyperende kleine landschapselementen. We beschermen en herstellen hier ook het houtig erfgoed. We streven naar een gevarieerde structuur van inheemse soorten, namelijk bomen en struiken met verschillende leeftijden en densiteit. De focus ligt op hoge beplanting zoals streekeigen bomen (opnieuw eiken). Zowel solitaire bomen als bomenrijen dragen bij aan de biodiversiteit.

Beekvallei

In de beekvalleien is het herstel van het open landschap de norm. Dit doen we door:

- Gebiedstyperende kleine landschapselementen uit te breiden
- De valleirand zichtbaar te maken
- Bestaande bossen om te vormen tot elzenbroekbos en elzen-vogelkersbos

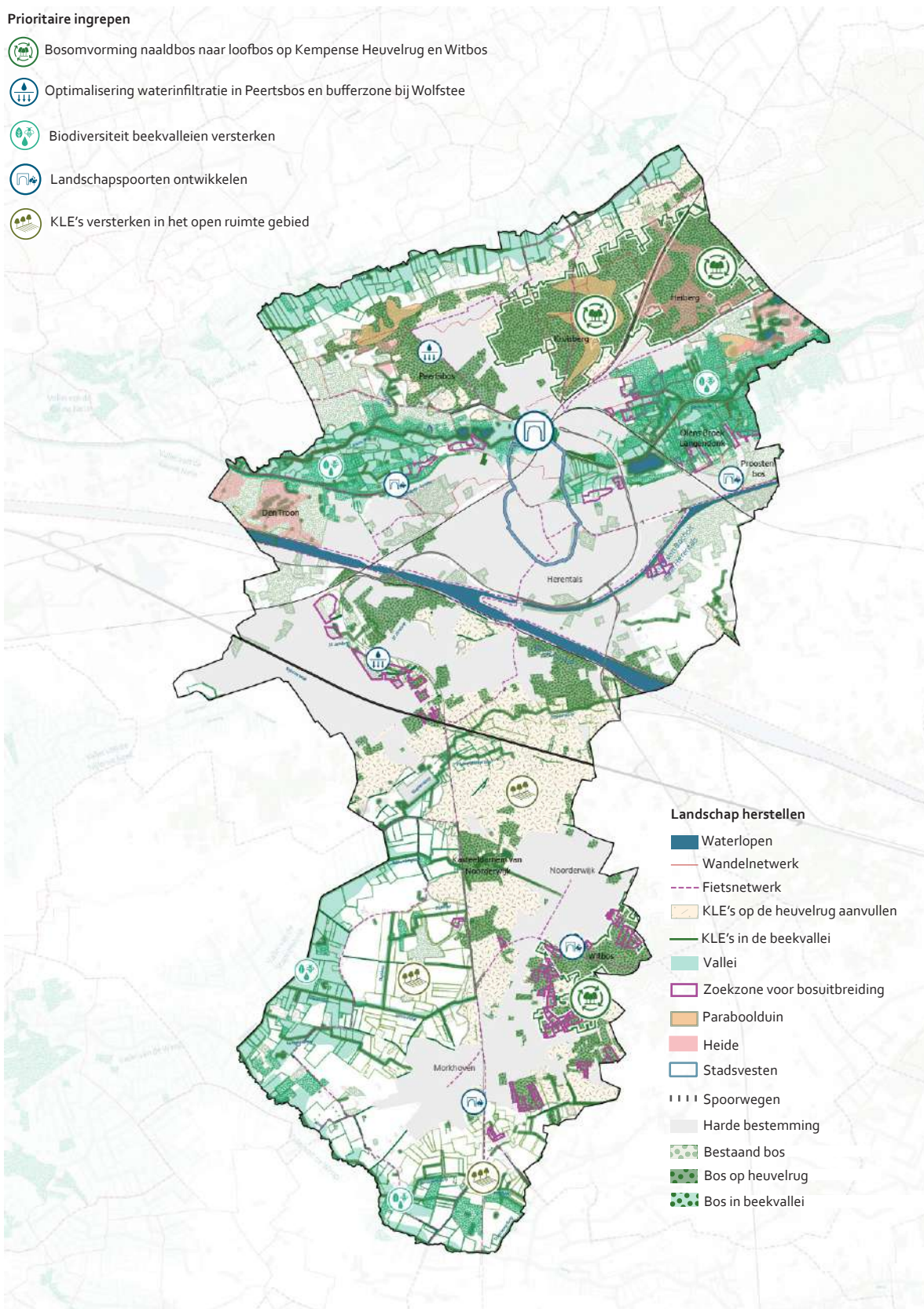
Inplanting en uitbreiding van gebiedstyperende kleine landschapselementen

In de valleien worden nieuwe beemden en houtkanten ontwikkeld. Houtkanten zijn dichte houtgewassen die breder zijn dan één bomenrij. Vooral langs De Roest is de plaatsing een strategische keuze. Het toevoegen of herstellen van houtkanten creëert groene verbindingen en zo een herkenbaar valleilandschap. Het is echter belangrijk ontwikkelingen in het valleigebied af te stemmen met het landgebruik. Voor de zones die voor agrarische doeleinden gebruikt worden is afstemming nodig aangezien dit gevolgen kan hebben op vlak van waterberging. De houtkanten zullen op sommige plaatsen eerder verspreid voorkomen, maar op andere plaatsen kunnen zij 'missing links' in het grotere systeem vormen en aansluiten op het recreatief netwerk.

Op niveau van soorten komen in de beekvalleien historisch vooral elzen-wilgenstruwelen voor. Elzen en wilgen zijn namelijk boomsoorten die een vochtige bodem goed verdragen. Daarbovenop hebben zij ook diepe wortels waardoor ze de grachtkant ondersteunen. Ook lager blijvende grachtbeplanting met oeverrandsoorten kwam van nature reeds voor in het landschap. Deze vegetatie versterkt de oeverrand, vermijdt de uitspoeling van pesticiden en meststoffen, zuivert mee het water en vermijdt de uitspoeling van de vruchtbare teeltlaag. Vanwege het historisch voorkomen en het ecologisch belang van deze soorten is het interessant om ze opnieuw in de valleigebieden te introduceren. In deze zone zal daardoor een meer gesloten landschap ontstaan. Dit is een combinatie van natuurlijke oevers langs grachten en hoger opgaande elzen-wilgenstruwelen.

Prioritaire ingrepen

- Bosvorming naaldbos naar loofbos op Kempense Heuvelrug en Witbos
- Optimalisering waterinfiltratie in Peertsbos en bufferzone bij Wolfstee
- Biodiversiteit beekvalleien versterken
- Landschapspoorten ontwikkelen
- KLE's versterken in het open ruimte gebied

FIGUUR 65: Toekomstkaart voor het herstellen van de natuurlijke landschappelijke basis

Valleirand zichtbaar maken door aanplant van bomenlaan tussen overgang flank en vallei

Op de rand van de vallei situeren zich van oudsher vaak verbindingswegen. Door het terug aanplanten van deze wegen met bomenlanen wordt de overgang tussen valleigebied en flank opnieuw zichtbaar.

Behoud en omvormen van bestaande bossen tot elzenbroekbos en elzen-vogelkersbos

Elzen zijn namelijk boomsoorten die een vochtige bodem goed verdragen en daarbovenop ook diepe wortels hebben waardoor ze de grachtkant ook mee helpen fixeren.

Lineaire structuur beekloop ecologisch opwaarderen (houtkanten, zachte bermen, grachten, ...)

Actieve herwaardering van de grachten en beken moet zich in de eerste plaats richten op het bevorderen en behouden van natuurlijke oevers. Natuurlijke oevers stimuleren de groei van oevervegetatie, wat leidt tot een verhoging van de natuurlijke waarde en een grotere landschapsbeleving van het landschap. Bovendien versterkt de ontwikkeling van water- en oevervegetatie het zelfreinigende vermogen. Het is ook van groot belang om actief bufferzones te ontwikkelen langs sloten, beken en grachten. Deze bufferzones dragen bij aan de verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit door de emissie van nutriënten, pesticiden en sedimenten vanuit de landbouwpercelen naar het water actief te verminderen.

Wegbermen vormen een ander belangrijk lijnvormig structuur. De natuurwaarden in de wegbermen kunnen worden verhoogd door een aangepast maaibeheer. Concreet betekent dit 2x maaien per jaar voor verruigde en voedselrijke bermen en 1x voor schrale bermen waarbij het maaisel zorgvuldig wordt verwijderd.

Houtkanten vormen een ander belangrijk en veel voorkomend landschapselement. Hagen langs weilanden hadden dikwijls de functie van veekering en bestaan vooral uit Eénstijlige meidoorn en Sleedoorn. Houtkanten worden best aangelegd met streekeigen soorten zoals Eénstijlige meidoorn, Sleedoorn, Hazelaar, Gewone es, Sporkehout, Zwarte els en allerlei wilgesoorten.

Subdoelstelling G3.2: De groene ruimte terug aantrekkelijk en bereikbaar maken voor recreatie

De groene ruimte van Herentals moet niet alleen veerkrachtig worden, maar ook toegankelijk en beleefbaar voor de mens. We zetten daarom ook in op het aantrekkelijk en bereikbaar maken van de onbebouwde ruimte voor recreatie. Voor deze doelstelling zijn geen strategieën per landschapscomponent geformuleerd, maar wel enkele algemene strategieën:

Recreatieve en cultuurhistorische plekken herkenbaar maken en vergroenen

De vergeten oude spoorstructuur wordt opnieuw zichtbaar door bomen aan te planten. De fietssnelweg F16 wordt doorgetrokken tot aan het station van Herentals en die beklemtonen we door bomenrijen aan te vullen.

Landschap onderverdelen in luwere en hoogdynamische zones

Door een zonering te maken tussen rustige en drukker zones, moeten kwetsbare natuurwaarden, cultuurhistorische waarden, recreatie en buitensport beter op elkaar worden afgestemd. Recreatieve bestemmingen worden beter verdeeld over het landschap, gekoppeld aan bestaande functies. Kwetsbare plekken die nu te kampen hebben met hoge recreatieve druk, worden luwer gemaakt met bijvoorbeeld extensieve en natuurgerichte recreatie.

Vrijwaren van aangename verre zichten langs wandel- en fietsroutes

Een recreatieve troef in Herentals zijn de wijdse, open zichten en de uitgestrekte landbouwpercelen. Een vergezicht zoals bij het Kasteel van Noorderwijk zijn landschappelijke elementen die we willen koesteren. Daarom wordt bij het aanplanten van KLE's (zie G3.1) gekozen voor een grote tot middelgrote bomen omdat

ze de mogelijkheid bieden tot het bewaren van de openheid van het landschap. Verzichten zullen dus nog mogelijk blijven.

Subdoelstelling G3.3: Het landschap tot in de kernen brengen

In doelstelling 1 staat beschreven hoe de open ruimte het raamwerk vormt voor de natuurstructuren in Herentals. Om het groenblauwe netwerk als één geheel te versterken, vertrekken we dus vanuit het omliggende landschap. We leggen verbindingen aan tussen de open ruimte en de groenblauwe ruimte in de kernen.

Ontbrekende schakels (missing links) in het recreatief netwerk oplossen

Het landschap wordt nog aantrekkelijker voor fietsers en wandelaars. We stimuleren het wandelen en creëren aantrekkelijke routes vanuit de belangrijk openbare vervoersknooppunten zoals station Herentals en het stadshart naar het landschap. Ontbrekende schakels in het recreatieve netwerk worden ter hoogte van poort Le Paige en de landschapsspoorten aangevuld. Op die manier verhogen we de verbondenheid van het landschap met de bebouwde omgeving. We richten ons hierbij sterk op de zwakke weggebruikers.

Fietsnetwerk

Het fietsnetwerk is dragend voor het recreatief en toeristisch netwerk van Herentals. Aangename fietsinfrastructuur verhoogt de aantrekkelijkheid van landelijke wegen, wat meer passage en daardoor beleving creëert. Verschillende zones hebben potentieel om omgetoverd te worden in dienst van de fietser:

- Een aantal autowegen hebben de potentie om te worden omgevormd tot fietsverbinding, met uitzondering van plaatselijk verkeer, zoals bijvoorbeeld de Heikenstraat, Bosbergen, en de Lenteheide-Vogelzang.
- Het oude Kempens Kanaal biedt een schitterende

gelegenheid om als groene fietsverbinding te worden ingericht. Deze kan het centrum van Herentals verbindt met het landschap ten westen en oosten van Herentals

- Vooral in de Aavallei (ten zuiden van Vorselaar) ontbreken fietsverbindingen, die een meerwaarde zouden kunnen bieden in de beleving van dit landschap

Wandelnetwerk

Ook het wandelnetwerk is een essentieel onderdeel voor de beleving van Herentals. We vullen dit aan met nieuwe paden die thematische (langeafstands-) wandelingen mogelijk maken. Vooral vanuit de stations en opstapplaatsen worden wandelverbindingen naar het landschap aantrekkelijk gemaakt.

Kasteel Le Paige als hoofdpoot van het landschap tot het centrum van Herentals

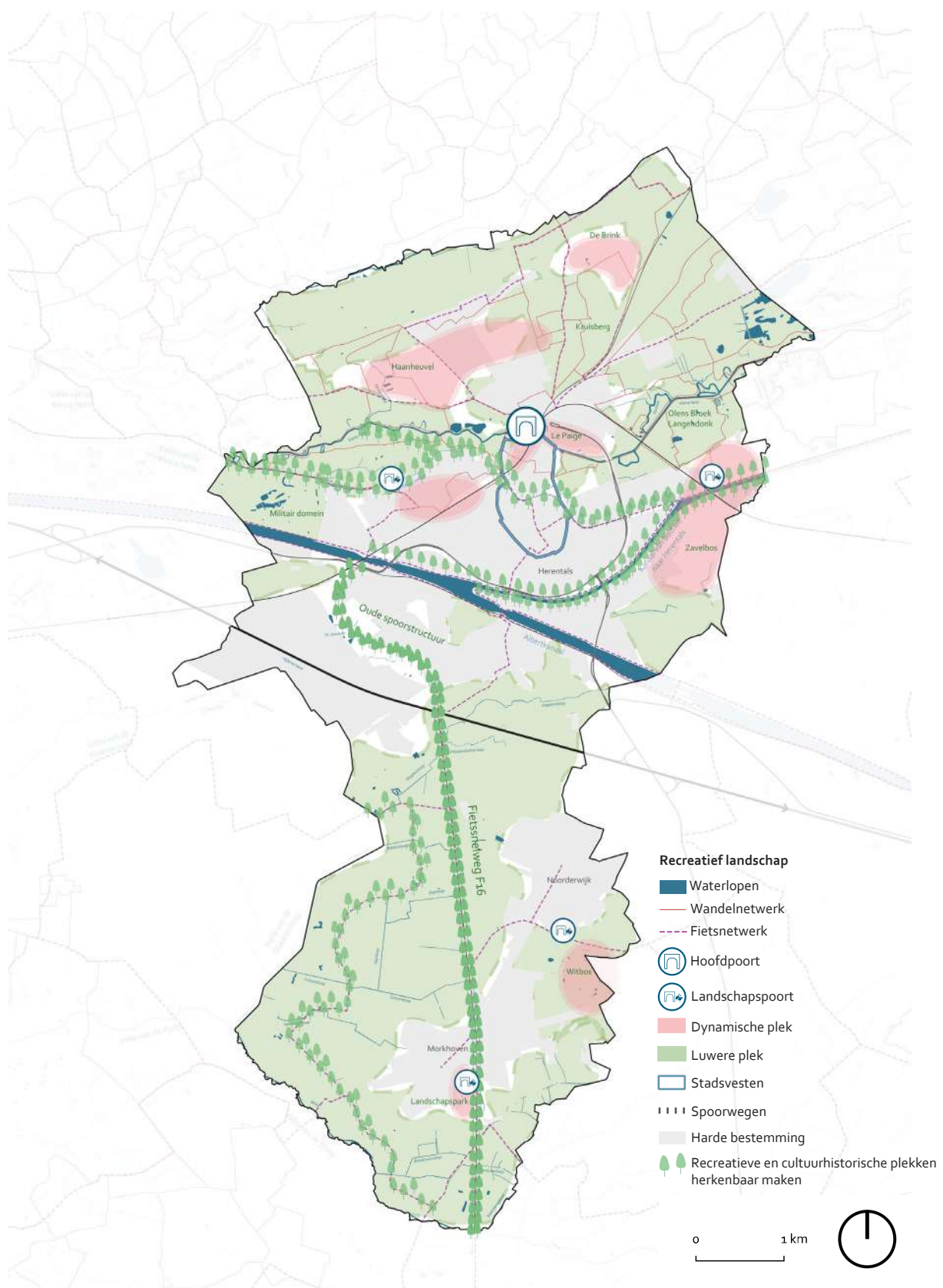
Kasteel Le Paige ligt net ten noordoosten van het historisch centrum van Herentals en sluit aan op de vallei van de Kleine Nete. Het domein (in combinatie met het Netepark) vormt dus de verbinding tussen Herentals en de riviervallei, wat we willen benadrukken. We focussen hier op de uitbouw van de onthaalpoort en de versterking van het domein door o.a. het herstel van het kroonwerk, het toevoegen van een nieuwe kerk. Domein Le Paige als hoofdpoot wordt ook beter verbonden met het Netepark (met ruime parking) en de stationsomgeving.

Kleinschalige landschapspooten krijgen betekenis in het landschap

In luwere delen van het landschap stimuleren we een meer 'ingetogen' manier om het landschap te ontdekken. De opstapplaatsen tot deze gebieden zullen dus een eenvoudig karakter hebben, met enkele fietsstallen en parkeerplaatsen, bijvoorbeeld in combinatie met een picknickbank.

In navolging van de reeds geïdentificeerde poorten zoals uiteengezet in de Landschapsbiografie van de Kempense Heuvelrug (zoals Le Paige, station Herentals - Wuytsbergen-Ekelen en de jachthaven-Zavelbos), worden in dit beleidsdocument enkele additionele entiteiten voorgesteld. Zo is het Witbos een strategische locatie om een kleinschalige opstapplaats te voorzien, van waaruit de verbinding tussen Morkhoven en het landschap duidelijk wordt. Ook ter hoogte van de wijk Wuytsbergen en ten noorden van het station is dergelijke opstap belangrijk om de verbinding tussen de stationsomgeving, het historisch centrum en het kenmerkende landschap van de Kleine Nete te benadrukken.

Stad Herentals realiseert bij de stadskern een hoofdpoot bij Kasteel Le Paige en landschapspooten bij Wuytsbergen-Ekelen en Kempisch kanaal. In Noorderwijk en Morkhoven worden landschapspooten ingericht respectievelijk bij Witbos en ter hoogte van de fietssnelweg.

FIGUUR 66: Toekomstkaart van luwte- en dynamische plekken in een recreatief landschap

I Doelstelling 4: Stad Herentals gaat voor levendige, groenblauwe kernen

Subdoelstelling G4.1: Ruimte maken voor het infiltreren en bergen van water in kernen

Het beleidskader Groenblauwe Netwerken spreekt zich niet enkel uit over de onbebouwde open ruimte, maar beoogt ook het doortrekken van het groenblauwe netwerk tot in de bebouwde ruimte. Net als in de onbebouwde ruimte, is ook in de bebouwde ruimte water structurend. Immers, om van de kernen leefbare en aantrekkelijke ruimtes te maken, is het belangrijk wateroverlast te vermijden door het maximaal te infiltreren en te bufferen. We hanteren hiervoor onderstaande principes:

In stedelijk gebied houden we regenwater vast en koppelen we het af van de riolering

Zoals reeds aangehaald in doelstelling 2, is het afkoppelen van regenwater een strategie om droogte op de landbouwgronden en in bosgebieden rondom de kernen te vermijden. De kernen werken dus mee in het regionaal watersysteem.

Om dit te verwezenlijken stellen we voor om waar mogelijk water dat in de kernen valt, lokaal in de bodem te laten infiltreren, en dus niet via riolering af te voeren. Deze strategie past de stad Herentals toe in zijn publieke ruimte, maar moedigt ze zeker ook aan bij private projecten.

Bufferruimte voor water in publieke projecten vermijdt wateroverlast bij piekbuien

Op verschillende plaatsen in het Herentalse centrum zijn straten, pleinen, en (bebouwde) percelen gevoelig aan wateroverlast als gevolg van piekbuien. Bovengrondse buffering (zoals wadi's) en infiltratievoorzieningen vangen deze piekbuien op, maar dragen meteen ook bij aan de biodiversiteit en groenblauwe beleving van de stad. De straten waar hemelwater het beste geïnfiltreerd of gebufferd kan worden zijn reeds gekend en aangeduid in het hemelwater- en droogteplan van Herentals. We gebruiken dit plan en het ambitiehandboek

'Groenblauwe beleving van de woonkernen in Neteland' als leidraad voor het watervriendelijk maken van wegenis en infrastructuur.

Naast ruimte voor water bij de inrichting van straten en infrastructuur is het maken van ruimte voor waterinfiltrering en -buffering ook steeds cruciaal in de Herentalse publieke ruimte. Er zijn momenteel al heel wat projecten gepland in de nabije toekomst waarbij ruimte voor water(beleving) wordt ingepast:

- Zo is het voor de stadvesten de ambitie om water in al zijn vormen terug een onderdeel van het Vestenpark te maken en de stad hierdoor meer weerbaar en aantrekkelijk te maken.
- De ABO-as wordt getransformeerd tot een Groene Stadsboulevard. Deze Groene Stadsboulevard trekt de open ruimte structuur rondom Herentals binnen tot in het stadscentrum.
- Bufferzones langsheen de Ringlaan laten nog meer ruimte voor waterbuffering toe. Dit kan gebeuren via vijvers en wadi's die langsheen de Ringlaan worden toegevoegd.

Groenblauwe tuinen maken ruimte voor water waar mogelijk en nodig

Naast het ruimte maken voor water bij publieke projecten, ligt er ook een taakstelling bij private eigenaren. Private tuinen of tuincomplexen nemen meer dan 9% van de totale oppervlakte van Vlaanderen in. Het is dus belangrijk om ook deze groene plekken mee te betrekken in het groenblauwe netwerk. Verschillende strategieën zijn hierbij mogelijk:

- Door het implementeren van kleine vijvers, poeltjes of andere vormen van wadi's, bij ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld masterplan Markgravenstraat, krijgt water de kans om vertraagd te infiltreren in de grond.

- Wijken op droogtegevoelige bodems (zoals bijvoorbeeld Ter Buecken, zoals hiervoor besproken) kunnen extra natuurvriendelijk ingericht worden. Hiervoor hanteren we de principes van het ambitiehandboek groenblauwe beleving woonkernen Neteland.

Water terug zichtbaar en beleefbaar maken in de kernen

Daarnaast dragen water(speel)plekken bij aan de beleving van water in de bebouwde ruimte. Deze plekken zijn aangenaam om in te vertoeven, kunnen mensen samenbrengen, bevorderen ontspanning, biodiversiteit en de Herentalse identiteit en zorgen voor een gezondere leefomgeving voor alle inwoners. Water werkt tenslotte ook verkoelend en is dus essentieel om hittestress tegen te gaan.

Verschillende (toekomstige) projecten zetten reeds in op het beleefbaar maken van water waaronder het Vestenpark, het Kaderplan Kleine Nete, het Masterplan Noorderwijk en het Masterplan Morkhoven. In het zuidelijke deel van het centrum van Herentals zijn groenvoorzieningen en waterpartijen minder nabij. Het is raadzaam dat nieuwe projecten in dit gebied de integratie van waterrijke groenelementen implementeren.

Subdoelstelling 4.2: ruimte maken voor het vergroenen van de kernen

Net als het watersysteem, trekken we ook het groene netwerk door tot in de bebouwde ruimte

Aansluiting op regionaal groen netwerk

We bevorderen biodiversiteit en kwaliteit van groen en natuur in de centrale delen van Herentals door de groene ruimten in de stad aan te laten sluiten op de grotere groene assen in de open ruimte. Infrastructuren zoals de Kempische Vaart, de ABO-as en de Ringlaan brengen de groene beleving tot in de stad. De eerder genoemde recreatieve hoofdpoot Kasteel Le Paige (in combinatie

met Netepark) en de aanvullende landschapspoorten (Wuytsbergen-Ekelen, bij de Kempische vaart, Witbos en fietssnelweg in Morkhoven) fungeren als toegangen tussen de open ruimte en de bebouwde ruimte. In de toekomst bouwt de stad deze poorten meer uit als (recreatieve) verbinding met het omringende landschap.

Stedelijk groen in nabijheid

Herentals zet groene structuren niet in als restruimte, maar als drager van de publieke ruimte. We streven naar het maximaal behouden en versterken van waardevolle en biodiverse natuur in de stad. De stad zet momenteel al sterk in op kwalitatieve groenblauwe plekken in de kernen, onder andere met het Stadspark, Begijnhofpark, Spaanshofpark, gebieden De Hellekens en Vuilvoort. Momenteel lopen nog verschillende trajecten en zijn ook verschillende trajecten gepland, die bij zullen dragen aan een veerkrachtig en levendig Herentals:

1. Masterplan Markgravenstraat
2. Onderzoek Ringlaan
3. Masterplan Noorderwijk
4. Masterplan Morkhoven
5. Visienota Stadsvesten
6. Conceptstudie en masterplan ABO-as
7. Kaderplan Kleine Nete
8. Gebiedsproject Bruggenbeemd
9. Structuurschets Wuytsbergen-Ekelen
10. Masterplan Schaliken

Zodra deze projecten in de toekomst gerealiseerd zijn, zal de stad aanzienlijk meer groen vertonen. Het is opmerkelijk dat, parallel aan de beperkte beschikbaarheid van watervoorzieningen, er in het zuidelijke deel van het centrum van Herentals veel minder aan groenvoorzieningen zijn. De gemarkeerde

zoekzone op de kaart toont aan waar een bijkomende ruimte voor wijkgroen (oppervlakte > 3000m²) prioritair gezocht moet worden.

Groene (boom)verbindingen doorheen de bebouwde ruimte

In aanvulling op het creëren van toegankelijke groenvoorzieningen, streeft de stad naar het onderling verbinden van haar groene infrastructuur binnen de stedelijke omgeving. In de wetenschappelijke literatuur is '3-30-300'-regel ondertussen een geaccepteerd en haalbaar gegeven. De stad hanteert deze regel om in de toekomst de toegankelijkheid tot groenvoorzieningen voor eenieder te waarborgen. Deze regel stelt dat:

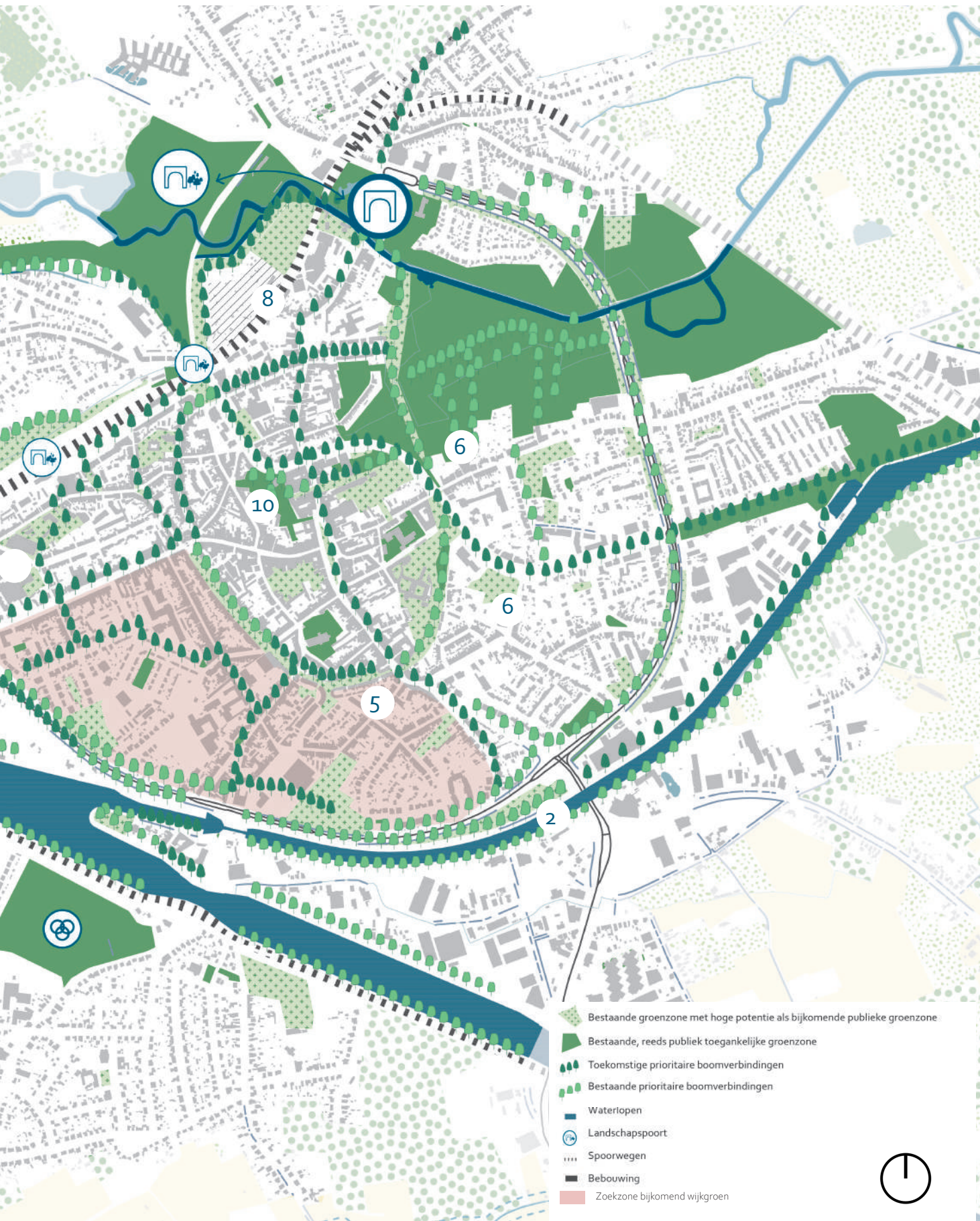
- Vanuit elke woning 3 bomen zichtbaar moeten zijn
- Op wijkniveau 30% kruindekking aanwezig moet zijn
- Iedere inwoner van een kern toegang tot een grote openbare groenstructuur op minder dan 300 meter moet hebben

Het consequent inzetten van bomen en groenstructuren volgens deze vuistregel, zal de natuurwaarden in de stad behouden en de leefbaarheid versterken. Uit vooronderzoek blijkt dat vooral in Morkhoven het percentage kruinbedekking onvoldoende is (zie onderzoeknota 'Herentals Vandaag'). Daarnaast zijn er in de stad ook enkele gebieden die kunnen bijdragen aan een verhoging van deze maatstaven:

- De ligging en schaal van ABO-as biedt kansen voor bomen om zich volledig te ontwikkelen tot volwassen bomen, wat een groot percentage aan kruinbedekking kan leveren
- Het project Bruggenbeemd laat een landschappelijke continuïteit van een vestenpad toe
- We zetten de ABO-as eveneens in om de Netevallei tot in de stad te trekken: van gevel tot gevel

FIGUUR 67: Toekomstkaart groenblauwe netwerken in het stadscentrum van Herentals

voorzien we groenruimte terwijl infrastructuur en verharding worden teruggedrongen en nieuwe aanleg wordt geminimaliseerd

- Het bufferend vermogen van de buffer langs de Ringlaan wordt versterkt door de buffer verder aan te vullen met volumineus groen.

Op strategische en visueel aantrekkelijke locaties zetten we extra in op biodiversiteit. Bijvoorbeeld de stadsvesten en domein Le Paige zijn twee uithangborden van de stad, waar waardevolle beplanting meer esthetiek en beleving zal creëren. Zo zetten we deze plaatsen in de verf én worden ze hotspots voor soorten binnen de kern van Herentals.

Het toekomstige Vestenpark biedt ruimte voor het versterken van stedelijke publieke ruimten. Stad en landschap liggen via de vesten steeds dicht bij elkaar.

Eveneens kan de aanleg van straten een bijdrage leveren. Hierbij wordt verwezen naar de integratie van groenvoorzieningen in het mobiliteitsplan. Zo dient ondermeer bij het herzien van straten met tweerichtingsverkeer naar eenrichtingsverkeer, de vrijgekomen ruimte ingezet te worden voor het vergroenen van het straatprofiel en het bufferen van water. Nieuwe groene buurtlocaties dienen te streven naar een gevarieerde samenstelling van groene diversiteit, met behoud van maximale biodiverse groenwaarden binnen de stad, alsmede naar een eigen identiteit zoals een waterspeelplaats, een beschutte rustplaats, een speelbos, en dergelijke. Bij de vormgeving van deze groene locaties wordt gestreefd naar een extensief beheer, met specifieke aandacht voor de bevordering van waardevolle biodiversiteit. In dit kader kan het gebruik van een integraal plan voor de heraanleg en vergroening van het openbaar domein (IPOD) een meerwaarde zijn (zie verder).

Er zijn tevens veel mogelijkheden om vergroening te bevorderen op openbare locaties zoals speelplaatsen en buitenruimtes van (brede) scholen. Hierbij wordt

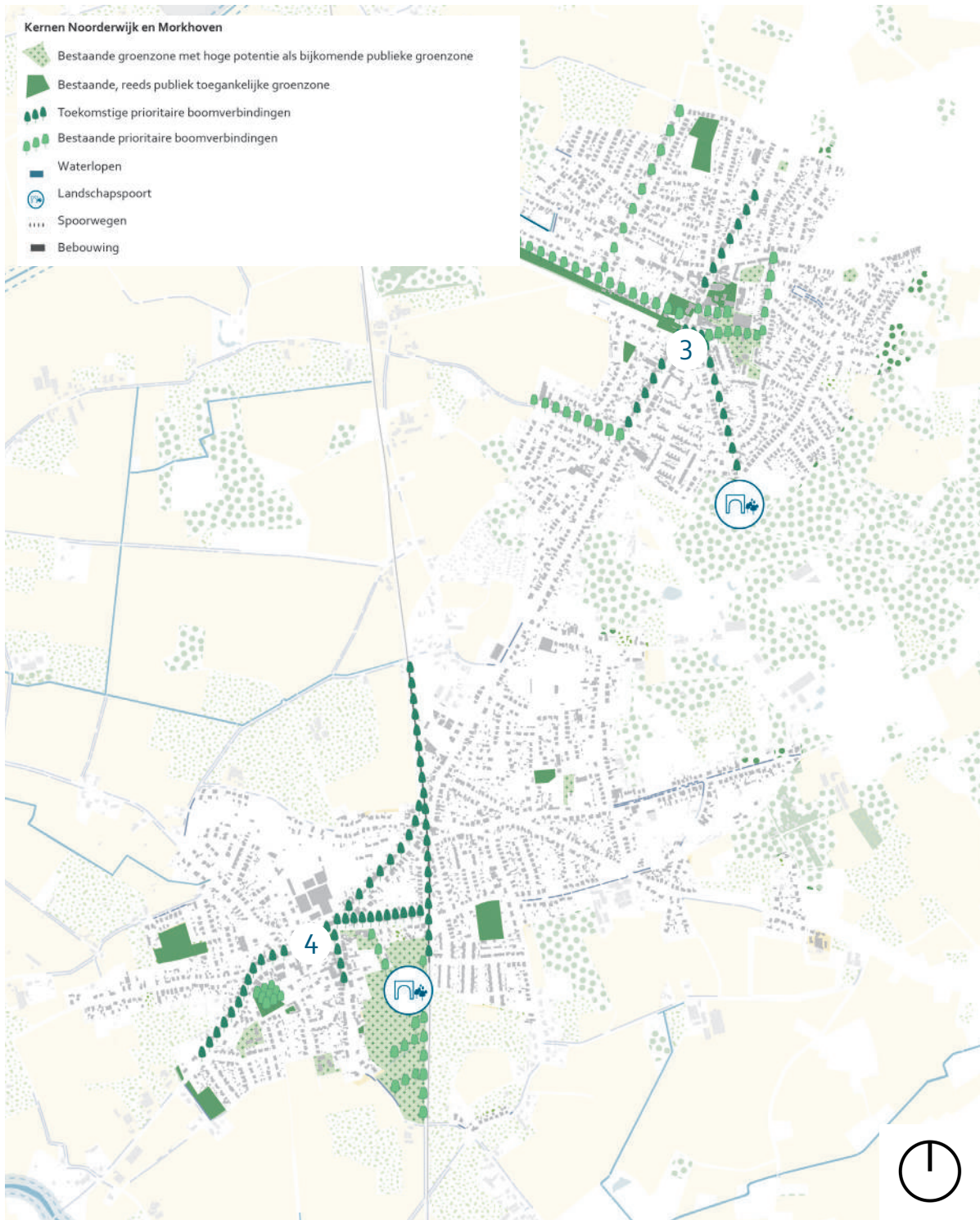
verwezen naar het speelruimteplan, waar reeds wordt gezocht naar buitenruimtes met groene elementen. Dit initiatief dient niet alleen een praktisch doel, maar heeft ook educatieve waarde. Bovendien kunnen dorps- en kerkpleinen optimaal worden vergroend om een klimaatadaptieve inrichting te realiseren. In kernen zoals Morkhoven en Noorderwijk harmoniëren de bestaande groengebieden uitstekend met het groenblauwe netwerk, wat resulteert in een daadwerkelijke integratie van groen vanuit de open ruimte, zoals beschreven in de masterplannen voor Morkhoven en Noorderwijk

Groenblauw netwerk tot in de private ruimte

Het optimaliseren van de natuur in de kernen doet de stad echter niet alleen. Ook bewoners spelen een belangrijke rol in het vergroenen van Herentals. We willen zoveel mogelijk inzetten op gevelgroen en groendaken, om het groen tot bij de bewoner te brengen. Het verwilderen en optimaliseren van voortuinen en randen kan de omgeving meer leesbaar maken alsook waardevolle aanvullingen op het landschap en natuurgebieden leveren. De vergroeningsprincipes per woonmilieu werden reeds besproken in beleidskader Wonen & Verdichten. Voor het inrichten van groene (private) plekken grijpen we terug naar het ambitiehandboek 'Groenblauwe beleving van de woonkernen in Neteland'.

Actie G.3: Stad Herentals stelt een inventaris op van alle groenvormen en speelvoorzieningen in het bebouwde weefsel. Op basis daarvan maakt de stad een groenbeheerplan op.

Actie G.4: Stad Herentals werkt een integraal plan uit voor de heraanleg en vergroening van het openbaar domein (IPOD)

FIGUUR 68: Toekomstkaart groenblauwe netwerken van Noorderwijk en Morkhoven

ACTIEPLAN

ACTIEPLAN WONEN & VERDICHTEN

Naast de acties, opgenomen in onderstaande actietabel, kunnen ook bijkomende ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUPs) worden opgemaakt. Deze planinitiatieven kunnen volgen uit een masterplan, stedenbouwkundige studie, inrichtingsplan, ect . Het kan bijvoorbeeld ook gaan om een RUP ter vervanging van een verouderd planinstrument.

Leeswijzer actieplan

We maken een onderscheid tussen twee types van acties:

- Quickwin: Dit zijn acties die relatief snel en eenvoudig kunnen uitgevoerd worden zodanig dat de resultaten nog op korte termijn zichtbaar zijn op het terrein. Hiervoor is geen planologisch proces noodzakelijk.
- Stappenplan: Dit betreft de stapsgewijze toepassing van ruimtelijke instrumenten. Het stappenplan omvat onder meer de maatregelen waarvoor een planologisch proces vereist is, ter uitvoering van (verschillende) ontwikkelingsstrategieën.

Potentiële externe actoren en uit te nodigen partners voor het (samen) realiseren van de actie; de rol van elke betrokken partner is projectspecifiek te bepalen;

Een koppeling met een andere actie (in dit beleidskader Wonen & Verdichting en of een ander beleidskader);

Wijze van monitoring resultaat

OVERZICHT ACTIES

V.1	<i>Ontwikkelen van een toetsingskader om de strategieën uit het beleidskader Wonen & Verdichten te verankeren in het vergunningenbeleid.</i>	Gemeentebreed
V.2	<i>Actief aanbod beleid voeren in het kernwinkelgebied.</i>	Gebiedsspecifiek
V.3	<i>Uitwerken van een gedetailleerd beleidskader voor de bedrijventerreinen.</i>	Gebiedsspecifiek
V.4	<i>Realiseren van de groenbuffer tussen de terreinen Wolfstee - Klein Gent en woonwijk</i>	Gebiedsspecifiek
V.5	<i>Evalueren van het masterplan Herentals-Oost en opmaak van een gedetailleerd RUP voor Hannekenshoek-Noordvaart.</i>	Gebiedsspecifiek

BELEIDSKADER WONEN & VERDICTEN

ACTIE

V.1

Ontwikkelen van een toetsingskader om de strategieën uit het beleidskader Wonen & Verdichten te verankeren in het vergunningenbeleid.

 Gemeentebrede toepassing

TOELICHTING ACTIE

De stad maakt een toetsingskader op waarbij ze onderstaande elementen uit het beleidskader Wonen & Verdichting hanteerbaar kan maken in het vergunningenbeleid:

- ontwikkelingsperspectieven in de verschillende woonmilieus
- principes rond levensloopbestendig wonen
- principes rond gezinsvriendelijk wonen
- woonvormen met een collectieve component
- verweving van functies
- woondichtheden

Het toetsingskader kan zowel de vorm aannemen van een interne richtlijn, beleidsmatig gewenste ontwikkeling (BGO), stedenbouwkundige verordening of gelijkaardig instrument.

Quickwin

/

/

Goedgekeurd toetsingskader

ACTIE

V.2

Actief aanbodbeleid voeren in het kernwinkelgebied

 Gebiedsspecifiek

TOELICHTING ACTIE

De stad wenst een proactief aanbodbeleid te voeren in het kernwinkelgebied dat focust op het activeren van leegstaande panden. Het aanbodbeleid heeft tot doel om leegstand te voorkomen en een gezonde mix van (nieuwe) handelszaken in het kernwinkelgebied te bekomen. De stad zal hiervoor inzetten op onderstaande acties:

- Opvolging van vraag en aanbod in kernwinkelgebied
- Beleving in de publieke ruimte verhogen
- Opzetten van dialoog met de eigenaars van de handelspanden
- Ondersteunen en ontzorgen van startende handelaars

Stappenplan

Handelshart Herentals en Agentschap Innoveren en Ondernemen

/

Monitoring leegstand in kernwinkelgebied

BELEIDSKADER WONEN & VERDICHTEN

ACTIE

V.3

Uitwerken van een gedetailleerd beleidskader voor de bedrijventerreinen.

 Gebiedsspecifiek

TOELICHTING ACTIE

De stad maakt een beleidskader op dat zich specifiek richt op de complexe uitdagingen in de (bestemde) bedrijventerreinen van Herentals.

De opmaak van dit beleidskader moet vertrekken vanuit een verdiepende analyse van de huidige trends (vraag en aanbod), uitdagingen (beeldkwaliteit, onderbenutting,...) en kansen (watergebonden en multimodale ontsluiting) in Herentals binnen de ruimere context.

Ondermeer de bijzondere positie van Herentals binnen het ENA netwerk speelt hierbij een belangrijke en sturend rol. Indien dit nodig zou blijken, kunnen uit dit beleidskader planologische initiatieven voortvloeien voor één of meerder bedrijventerreinen.

Stappenplan

Bestuur ENA, Agentschap Innoveren en Ondernemen, De Vlaamse Waterweg, IOK

/

Goedgekeurd beleidskader 'bedrijvigheid'

BELEIDSKADER WONEN & VERDICHTEN

ACTIE

V.4

Realiseren van de groenbuffer tussen de terreinen Wolfstee en Heirenbroek

 Gebiedsspecifiek

TOELICHTING ACTIE

De (bestemde) bufferstrook tussen de terreinen Wolfstee en Heirenbroek werd tot op heden niet gerealiseerd. De buffer speelt een belangrijk rol als open ruimte corridor van noord naar zuid en kan een bufferende rol opnemen zowel op vlak van water, groen als voor geluid naar de aanpalende woonwijk. Een groene buffer zou bovendien op termijn kunnen gecombineerd worden met het voorzien van een ontsluiting voor traag verkeer.

- Opmaak inrichtingsplan ifv realisatie buffer in overleg met de (private) grondeigenaars en aanpalende bedrijven
- Stimuleren realisatie buffer op privaat terrein
- Eventueel actief aankoopbeleid van strategisch percelen in de bufferstrook

Stappenplan

private grondeigenaars in de bufferstrook en aanpalende bedrijven

V.3

Monitoring evolutie boomkroonbedekking in de bufferstrook

ACTIE

V.5

Evaluëren van het masterplan Herentals-Oost en opmaak van een gedetailleerd RUP voor Hannekenshoek-Noordvaart.

 Gebiedsspecifiek

TOELICHTING ACTIE

Voor (sommige) bedrijventerreinen die onder de afbakening Herentals-Oost vallen, is een masterplan in het verleden niet voldoende gebleken. De stad wenst een grondige evaluatie te maken van het masterplan en de resultaten op het terrein. Op basis van deze resultaten kan overwogen of een ruimtelijk uitvoeringsplan hierin eventueel een oplossing kan bieden en welke elementen in het RUP moeten worden opgenomen.

Immers kan het RUP voor het tracé Hannekenshoek gelinkt worden aan een onteigingsplan. Zo kan duidelijk worden waar rooilijnen voor nieuwe constructies komen te liggen, hoe het gebied modaal ontsloten wordt en welke concrete verbindingen met het omliggende weefsel gemaakt kunnen worden. Dit kan eventueel ook met een rooilijnenplan. Verder kunnen uitspraken over functies, materiaalgebruik (voor zichtgevels) of de aanleg van het omliggend terrein de betere beeldkwaliteit op het bedrijventerrein afdwingen.

Stappenplan

Bestuur ENA, Departement Omgeving, De Vlaamse Waterweg

V.3

Monitoring benuttingsgraad Hannekenshoek-Noordvaart

ACTIEPLAN GROENBLAUWE NETWERKEN

Leeswijzer actieplan

We maken een onderscheid tussen twee types van acties:

- Quickwin: Dit zijn acties die relatief snel en eenvoudig kunnen uitgevoerd worden zodanig dat de resultaten nog op korte termijn zichtbaar zijn op het terrein. Hiervoor is geen planologisch proces noodzakelijk.
- Stappenplan: Dit betreft de stapsgewijze toepassing van ruimtelijke instrumenten. Het stappenplan omvat onder meer de maatregelen waarvoor een planologisch proces vereist is, ter uitvoering van (verschillende) ontwikkelingsstrategieën.

potentiële externe actoren en uit te nodigen partners voor het (samen) realiseren van de actie; de rol van elke betrokken partner is projectspecifiek te bepalen;

een koppeling met een andere actie (in dit Beleidskader Groenblauwe netwerken en of een ander beleidskader);

Wijze van monitoring resultaat

OVERZICHT ACTIES

G.1	<i>Stad Herentals sluit zich aan bij het strategisch project Grote Nete met het oog op het versterken van de watercaptatie in de vallei van de Wimp en bijhorend bekenstelsels.</i>	Gebiedsspecifiek
G.2	<i>Stad Herentals realiseert bij de stadskern een hoofdboort bij Kasteel Le Paige en landschapspoorten bij Wuytsbergen-Ekelen en Kempisch kanaal. In Noorderwijk en Morkhoven worden landschapspoorten ingericht respectievelijk bij Witbos en ter hoogte van de fietssnelweg.</i>	Gebiedsspecifiek
G.3	<i>Stad Herentals stelt een inventaris op van alle groenvormen en speelvoorzieningen in het bebouwde weefsel. Op basis daarvan maakt de stad een groenbeheerplan op.</i>	Gemeentebreed
G.4	<i>Stad Herentals werkt een integraal plan uit voor de de aanleg van nieuw, of de heraanleg van bestaand openbaar domein (IPOD)</i>	Gemeentebreed

BELEIDSKADER GROENBLAUWE NETWERKEN

ACTIE

G.1

Actie hierbij: G.1: Stad Herentals sluit zich aan bij het strategisch project Grote Nete met het oog op het versterken van de watercaptatie in de vallei van de Wimp en bijhorend bekenstelsel.

Gebiedsspecifiek

TOELICHTING ACTIE

Het strategisch project Grote Nete richt zich op het valleigebied van de bovenlopen van de Grote Nete en haar zijrivieren Molse Nete en Scheppelijke Nete, tot de samenvloeiing van de Grote Nete met de Kleine Nete over de gemeenten Mol, Balen, Geel, Meerhout, Westerlo, Laakdal, Herselt, Hulshout, Heist-op-den-Berg, Herenthout, Nijlen, Berlaar en Lier.

Met het strategisch project streven de partners naar een gecoördineerde uitvoering van drie programma's (ruimte voor water, ruimte voor natuur, en ruimte voor erfgoedbeleving). Via een gebiedscoalitie wordt een kwantumsprong gemaakt naar een veerkrachtige, klimaatrobustste vallei vol beleving.

De uitdagingen in de vallei van de Wimp en bijhorend bekenstelsel zijn sterk gelijkaardig aan de uitdagingen in de vallei van de Grote Nete. De Wimp mondt hierin uit waardoor ze er ruimtelijk één geheel mee vormt. Stad Herentals sluit aan bij het strategisch plan en wordt opgenomen in het gebiedsprogramma. Bijzondere aandacht dient hierbij te gaan naar ruimte voor een klimaatrobustste, maar tevens productieve en economisch leefbare landbouw.

Stappenplan

VMM, VLM, ANB, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Bosgroep Zuiderkempen, Provincie Antwerpen, Vlaamse Waterweg

/

monitoring van watercaptatie in de vallei van de Wimp en bijhorende bekenstelsel

ACTIE

G.2

Stad Herentals realiseert bij de stadskern een hoofdpoort bij Kasteel Le Paige en landschapspoorten bij Wuytsbergen-Ekelen en Kempisch kanaal. In Noorderwijk en Morkhoven worden landschapspoorten ingericht respectievelijk bij Witbos en ter hoogte van de fietssnelweg.

Gebiedsspecifiek

TOELICHTING ACTIE

Stad Herentals realiseert de aangeduide landschapspoorten en missing links in het recreatieve netwerk.

Het gaat om onderstaande landschapspoorten:

- Uitbouw van de landschapspoort kasteel Le Paige (in combinatie met Netepark).
- Kleinschalige landschapspoorten aan Wuytsbergen-Ekelen, Kempische Vaart, Witbos en ten oosten van Morkhoven.

Qua missing links in het recreatieve netwerk:

- Omvorming van een aantal autowegen naar fietsverbindingen zoals de Heikenstraat, Bosbergen en Lenteheide-Vogelzang.
- De Kempische vaart als groene fietsverbinding.
- Fietsverbindingen langs De Roest.
- Wandelverbinding vanuit het station naar het Netepark.

Stappenplan

Provincie Antwerpen, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, ANB, Bosgroep Zuiderkempen, private grondeigenaars

/

monitoring van realisatie missing links en landschapspoorten

BELEIDSKADER GROENBLAUWE NETWERKEN

ACTIE

G.3

Stad Herentals stelt een inventaris op van alle groenvormen en speelvoorzieningen in het bebouwde weefsel. Op basis daarvan maakt de stad een groenbeheerplan op.

Gemeentebrede toepassing

TOELICHTING ACTIE

De stad maakt een groeninventaris op voor het volledige bebouwde weefsel. De inventaris biedt een overzicht van alle groenvormen en spelelementen in het bebouwde weefsel. Het gaat zowel om bomen, parkjes, speeltuinen, bermen, etc. Voor de bomen biedt de inventaris inzicht in de stamomtrek, info over standplaats, gezondheidstoestand. Voor de speelvoorzieningen worden ook de toegankelijkheid, veiligheid en educatieve meerwaarde gescreend ...

De inventaris kan worden ingezet als tool om het bestaande groen beter te beschermen en beheren. De stad maakt op basis hiervan een groenbeheerplan op waarin wordt beschreven op welke manieren er wordt omgegaan met het bestaande groen en hoe dit kan worden geupgrade naar een gezonder, biodiverser en kleurrijker geheel.

Stappenplan

/

/

Monitoring evolutie boomkroonbedekking en spelprikkel in bebouwd weefsel

ACTIE

G.4

Stad Herentals werkt een integraal plan uit voor de heraanleg van het openbaar domein (IPOD)

Gemeentebrede toepassing

TOELICHTING ACTIE

Om meer samenhang te brengen in de inrichting van de publieke ruimte, ontwikkelt de Stad Herentals een integraal plan voor de aanleg van nieuw, of de heraanleg van bestaand openbaar domein. De richtlijnen binnen dit plan zijn een handleiding voor elke ontwerper van projecten in de publieke ruimte in Herentals.

Dit plan legt voornamelijk de focus op de klimaatrobuuste inrichting van het openbaar domein. Het formuleert richtlijnen voor de toepassing van groen- en waterelementen in het straatbeeld (inclusief pleinen, bermen, parkings en andere publieke ruimtes).

De kwaliteitseisen die we wensen te integreren zijn deze zoals uit het IPOD IV van stad Gent en behandelen o.m.:

- wegenis klimaatrobuust aan te leggen;
- schaduwrijke straten in te richten;
- een groenstrategie uit te werken voor het openbaar domein;
- wegenis te voorzien van een inclusieve en drempelloze inrichting;
- voldoende ruimte te laten voor water en groen.

Quickwin

/

/

Goedgekeurd IPOD

BEGRIPPENLIJST

BEGRIPPENLIJST

Agrarische herontwikkeling

Het (deels) hergebruiken en uitbreiden van bestaande landbouwinfrastructuur (indien nog geschikt) en het (deels) slopen van infrastructuren (indien niet meer geschikt) waarna nieuwe en eventueel bijkomende landbouwinfrastructuur kan opgericht worden.

Autoluw

Bij een autoluwe straat hebben voetgangers en fietsers voorrang en is het gemotoriseerd verkeer te gast. De snelheid van het gemotoriseerd verkeer wordt intuïtief gematigd door het karakter en de inrichting van de straat. Voetgangers en fietsers mogen de ganse breedte van de autoluwe straat gebruiken. De snelheid van de autoluwe straat wordt beperkt tot 30 kilometer per uur.

Basisbereikbaarheid

Basisbereikbaarheid staat voor het kunnen bereiken van belangrijke maatschappelijke functies op basis van een vraaggericht systeem en met een optimale inzet van middelen. Deze zal worden gerealiseerd door een samenspel en integratie van initiatieven uit verschillende beleidsdomeinen en verschillende actoren.

Basisvoorziening

Voorziening die nodig is om het dagelijkse leven te organiseren en deel te nemen in de maatschappij. Voorbeelden zijn: een kleuter- en basisschool, kinderopvang, huisarts, apotheek, voedingswinkel en (publieke) ontmoetingsruimten binnen en buiten.

Beeldbepalend

Een landschappelijke waardering die wordt toegekend aan een ruimtelijk element dat door zijn voorkomen de landschappelijke kwaliteit, de specificiteit en de herkenbaarheid van zijn omgeving verhoogt. Het ruimtelijk beleid is erop gericht het beeldbepalend karakter van het element te behouden of te versterken.

Beeldkwaliteitsplan

Een plan dat wordt opgemaakt om de beeldkwaliteit in landschappelijk coherente gebieden te behouden en te versterken. In het plan worden randvoorwaarden en ontwerprichtlijnen voor de inrichting van de publieke ruimte geformuleerd evenals uitspraken over de gewenste beeldwaarde van de bebouwing in relatie tot de publieke ruimte.

Belevingswaarde

De belevingswaarde van een ruimte heeft betrekking op de mate waarin de gebruiker het verblijf in, of het gebruik van die ruimte als kwalitatief ervaart. Het is dus een kwaliteitscriterium bij de beoordeling van een ruimte (bebouwd of open) of een ruimere omgeving.

Biodiversiteit

De verscheidenheid aan fauna en flora in een gebied.

Buffering

Ruimtelijke buffering is het van elkaar afschermen van twee of meer functies of activiteiten hetzij door ze op een zekere afstand van elkaar te houden, hetzij door het aanbrengen van een andere functie of activiteit ertussen, bijvoorbeeld een groene gordel tussen een bedrijventerrein en een woonwijk.

Buitengebied

Buitengebied is het gebied waarin de open (onbebouwde) ruimte overweegt. Elementen van bebouwing en infrastructuur die in functionele samenhang zijn met de niet-bebouwde ruimte maken er onderdeel van uit en kunnen plaatselijk overwegen.

Community Land Trust (CLT)

Een huisvestingsmodel waarbij de basisfilosofie is dat grond een gemeenschappelijk goed is. Grond moet

beheerd worden in functie van de gemeenschap en is niet iets waarmee mensen met geld kunnen speculeren om nog meer geld te verdienen. Het heeft als doel om betaalbare woningen op de markt te brengen en op lange termijn betaalbaar te houden.

Corridor (ecologische)

Verbindingselement tussen twee landschapselementen. Twee bossen kunnen bijvoorbeeld onderling verbonden zijn door hagen, bomenrijen of houtkanten

Densiteit/dichtheid

Een bebouwingsdichtheid die – afhankelijk van de draagkracht van de omgeving – voldoende hoog is in functie van een optimaal ruimtegebruik en een verweving van (stedelijke) functies. Ze maakt het ook mogelijk een hoge woonkwaliteit te garanderen. Het begrip “dichtheid” is dus geen absoluut getal, maar is afhankelijk van omgevingsfactoren. Dankzij de specifieke troeven van een stedelijk woonmilieu (bv. kwalitatieve publieke ruimte, nabijheid van voorzieningen) kan ondanks de hogere dichtheid toch een hoge woonkwaliteit gerealiseerd worden.

Drainage

Het afvoeren van water uit de bodem naar het bekenstelsel met als doel het verlagen van het grondwaterpeil. Drainage kan zowel bovengronds plaatsvinden via greppels, sloten of grotere waterlopen, als ondergronds via drainagebuizen. Vooral in de landbouw wordt frequent gedraineerd om natte gronden droger en bruikbaar te maken.

Economisch Netwerk Albertkanaal

Het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) is een ruimtelijk samenhangend economisch netwerk van bedrijvigheid in Vlaamse gemeenten die aan het Albertkanaal gelegen zijn, in de nabijheid van de E313. De Vlaamse overheid werkt actief rond dit netwerk met als

doel de economische sterkten van het gebied op elkaar af te stemmen en de economische groei gestructureerd op te vangen. In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) werd het ENA bindend geselecteerd als een economisch netwerk van Vlaams niveau (RSV 1997 en herziening 2012). Alle betrokken gemeenten werden aldus beschouwd als bijzondere economische knooppunten (Uitvoeringsprogramma Economisch Netwerk Albertkanaal).

Ecosysteemdiensten (ESD)

De voordelen die mensen van de natuur (ecosystemen) ontvangen. Ecosysteemdiensten omvatten ‘al de goederen en diensten die ecosystemen aan de samenleving leveren’ zoals natuurlijke bescherming tegen overstroming, bestuiving door wilde insecten, natuurlijke waterzuivering, klimaatregulering, natuurgebonden recreatie, en dergelijke meer.

Eengezinswoning

Een woning die bewoond is door leden van één huishouden. Een grondgebonden eengezinswoning betekent dat de woning op de begane grond staat en er zich geen woningen boven (of onder) bevinden. Een eengezinswoning kan vrijstaand of halfopen zijn of zich in een rij van woningen bevinden.

Energietransitie

De overgang van onze huidige manier van energie gebruiken naar een zuinigere, slimmere en groenere aanpak. Bij deze overgang wordt in onze gebouwen, bedrijven en op de baan afgestapt van het gebruik van stookolie, aardgas en benzine of diesel.

Fluviale overstromingen

Waterlopen (rivieren, beken, kanalen, ...) treden buiten hun oevers, waardoor grote oppervlakten onder water komen te staan.

Fysisch systeem

Het geheel van eigenschappen, processen en onderlinge relaties in de ruimte van klimaat, lucht, reliëf, bodem en water. Het fysisch systeem is richtinggevend voor de ruimtelijke ontwikkeling.

Gezinsverduunning

Het traditionele gezin transformeert tot een kerngezin doordat het aantal gezinsleden daalt. Tegelijkertijd daalt het aantal kinderen dat koppels krijgen, waardoor het aantal huishoudens sterk toeneemt en huishoudens stelselmatig kleiner worden.

Gezinsvriendelijk wonen

Zowel eengezinswoningen als meergezinswoningen waarin huishoudens met kinderen, zowel koppels met kinderen als éénooudergezinnen, wonen. Een gezinsvriendelijke woning voldoet minimum aan de volgende aspecten: een slaapkamer voor elk kind, een (private) buitenruimte die controleerbaar is, voldoende opbergruimte en de woning is goed toegankelijk (bijvoorbeeld een makkelijke toegang van de straat tot de leefruimte).

Greenfieldontwikkeling

De ontwikkeling van een onbebouwd perceel voor het gebruik van bijvoorbeeld woningbouw, recreatie, bedrijfsactiviteiten, landbouwinfrastructuur of detailhandelszaken.

Groeikern

Een groeikern is een stad of andere plaats die als overloop fungeert voor een grotere stad of regio, waar ruimtetekort verondersteld werd.

Groenblauwe dooradering - netwerk

Fijnmazig netwerk van groene massa en water door open en bebouwde ruimte. Het bestaat onder meer uit open rivier- en beekvalleien, groene massa's zoals parken en (speel)bossen, lijnelementen zoals bomerijen, houtkanten of bermen, wateroppervlakten zoals vijvers, poelen en bekkens, en aan gebouwen gekoppeld groen zoals tuinen, groendaken of groengevels. Groenblauwe dooradering bevordert de ecologische samenhang van grote aaneengesloten gebieden met kleinere fragmenten in of nabij de stad, maakt ruimtes klimaatbestendig en draagt bij aan de levenskwaliteit en het welzijn van de stadsbewoners door ze te verbinden en toegankelijk te maken.

Groenblauwe structuren

Groenblauwe structuren bestaan onder meer uit rivier- en beekvalleien, groengehelen zoals parken en (speel)bossen, groene lijnelementen zoals bomerijen, houtkanten of bermen, en wateroppervlakten zoals vijvers, poelen en bekkens. Groenblauwe structuren bevorderen de ecologische samenhang van grote aaneengesloten gebieden met kleinere fragmenten in of nabij de dorpskern, maken ruimte klimaatbestendig en dragen bij aan de levenskwaliteit en het welzijn van de bewoners door groenelementen met elkaar te verbinden en (deels) toegankelijk te maken. Het groen gekoppeld aan gebouwen zoals tuinen, groendaken of groengevels behoort niet tot de groenblauwe structuren, maar maakt deel uit van de kwalitatieve bebouwde ruimte.

Groen lint

Het gaat om een aaneenschakeling van groene elementen doorheen niet-groene structuren.

Groene bestemming

Een groene bestemming staat voor volgende bestemmingscategorieën in de plannen van aanleg: de natuurgebieden, de reservaatgebieden, de bosgebieden, de groengebieden, de parkgebieden en de bufferzones.

Groene stapstenen

Stapstenen zijn kleine, groene oppervlaktes bebouwde ruimte met een geschikte habitat voor een bepaalde diersoort. De stapstenen laten toe dat soorten of populaties zich doorheen het landschap van het ene natuurgebied naar het andere kunnen verplaatsen.

Groene vinger

Uitlopers van grotendeels onbebouwde en groene gebieden die vanuit het buitengebied meestal in een stedelijk weefsel binnendringen.

Habitat

Een habitat is een woonplaats. In het geval van planten of dieren is een natuurlijke habitat en/of een habitat van een soort waarbij: - "een natuurlijke habitat" een geheel natuurlijke of halfnatuurlijke land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken is; - "een habitat van een soort" een door specifieke abiotische en biotische elementen bepaald natuurlijk milieu is waarbij de soort tijdens één van de fasen van zijn biologische cyclus leeft. Hiertoe behoren ook de woongebieden van een vogelsoort, zijnde: de rustplaatsen in de trekzones, de voortplantings-, broed- en foerageergebieden evenals de rui- en overwinteringsgebieden;

Hitte-eilandeffect

Hitte-eilanden zijn kleine of grotere plekken, meestal in steden, waar de temperaturen – als het elders al heet is – ettelijke graden hoger zijn. Hoogbouw of andere bebouwing van meerdere verdiepingen kenmerken deze gebieden. Het aandeel vegetatie (bomen, parken e.d.) is er gering waardoor er weinig schaduw en verdampingskoeling is. Andere factoren die meespelen bij een hitte-eiland zijn: ontbreken van voldoende wind en water, gebruik van (vooral) donkergekleurde bouwmaterialen, daken en asfalt. Door het hitte-eiland-effect ontstaat overdag sterke opwarming en 's nachts koelt het weinig af.

Hittestress

Aandoening veroorzaakt door extreme hitte, die zich uit in diverse lichamelijke klachten, waarbij mensen en dieren warmte niet kwijt kunnen.

Hoppinpunt

Een Hoppinpunt is een vervoersknooppunt waar:

- parkeermogelijkheden voor (buitenmaatse) fietsen ter beschikking zijn, indien nodig aangevuld met parkeermogelijkheid voor privéwagens.
- verschillende vervoermogelijkheden (trein, bus, deelfiets, ...) kunnen aangeboden worden door middel van onder meer deelsystemen, waardoor reizigers met het geschikte vervoermiddel een verplaatsing kunnen maken.

Houtkanten

Dichte houtgewassen die breder zijn dan één bomenrij worden houtkanten genoemd. Ze bestaan vaak uit bomen die als hakhout beheerd worden, eventueel gecombineerd met enkele opgaande bomen. Wanneer houtkanten zijn aangeplant op een door de mens opgeworpen aarden wal, spreken we van een houtwal.

Infiltratie

Het indringen van neerslag in de bodem. Inheemse boom- of struiksoort. Boom- of struiksoort, die van nature voorkomt in een bepaalde streek of regio.

Inrichtingsprincipe

Een inrichtingsprincipe geeft aan welke voorwaarden en kwaliteitseisen moet worden voldaan bij de inrichting van de ruimte. Onder inrichting wordt verstaan: de concrete locatie en inpassing van functies en activiteiten, inclusief de hieraan te stellen kwaliteitseisen en randvoorwaarden, bijvoorbeeld in termen van maat,

schaal en vormgeving van bebouwingselementen en de aard en intensiteit van het gebruik van de ruimte.

Jobratio

De jobratio geeft de verhouding van de totale tewerkstelling tegenover het totale aantal beroepsactieve inwoners (15-64 jaar) weer voor een bepaald gebied per 100 inwoners.

Kangoeroewoning

Een woning dat bewoond wordt door twee of meer generaties samen. Gezinsleden wonen er samen en toch apart, onder één dak.

Kern

Stadswijk of dorp waaraan bewoners een identiteit kunnen ontleen. Het is een ruimtelijk samenhangend geheel van woongelegenheden, werkplekken en basisvoorzieningen rond een centrum.

Kernontwikkeling

Een breed toekomstperspectief voor een dorpskern dat erop gericht is om enerzijds de demografische uitdagingen van de dorpsbewoners op te vangen, en anderzijds om een aanvullend deel van de te verwachten (demografische) groei van de hele gemeente op te vangen. De dorpskern beschikt over een voldoende brede uitrustingsgraad en is voldoende multimodaal bereikbaar. Een belangrijke randvoorwaarde van deze transformatie is dat de bestaande kwaliteiten van de dorpskern niet mogen worden aangetast. Het doel is om verbeteringen aan te brengen aan de onbebouwde ruimte en/of openbaar domein.

Kernversterking

Een breed toekomstperspectief voor een dorpskern, waarbij de dorpskern zeer lokale (demografische) uitdagingen opvangt en plaatselijke kansen grijpt. Er

wordt van uitgegaan dat de bestaande ruimtelijke kwaliteiten in de toekomst kunnen worden versterkt (in functie van klimaat, openbare ruimte, voorzieningsniveau,...). Toekomstige transformaties van de bestaande bebouwing zijn kleinschaliger en gericht op wat binnen de dorpskern noodzakelijk is. Het is niet de bedoeling dat de dorpskern gemeentebrede (demografische) uitdagingen (alleen) opvangt.

Kleine landschapselementen (KLE)

Het vormt een verzamelbegrip voor bijna alle individuele (biotische) onderdelen met een beperkte oppervlakte of een klein volume, die het landschap mee opbouwen en er een inhoud en identiteit aan geven. Kleine landschapselementen vormen belangrijke dragers van landschapswaarden en van biodiversiteit. Onder kleine landschapselementen wordt verstaan: groene wegbermen, baangrachten, waterlopen en poelen, sloten, bomenrijen, houtwallen, houtkanten, hagen en heggen buiten de tuinzones, holle wegen en hun taluds.

Kleinstedelijk gebied

Binnen het kleinstedelijk gebied streeft men naar verdichting van de bebouwing, bijkomende woningen en bedrijven. Meer mensen op een kleiner oppervlak dus. Buiten het kleinstedelijk gebied is het andersom: daar moet de open ruimte gerespecteerd worden.

Klimaatadaptatie en -mitigatie

Klimaatmitigatie heeft betrekking op maatregelen die tot doel hebben de uitstoot van broeikasgassen te vermijden of te reduceren. Klimaatadaptatie is het proces waarbij overheden, burgers, bedrijven en wetenschappers met elkaar samenwerken om ervoor te zorgen dat een land, een regio of een gemeente zo effectief mogelijk kan omgaan met de gevolgen van klimaatverandering. Klimaatadaptatie betekent anticiperen op en aanpassen aan gevolgen en effecten die te verwachten zijn door klimaatverandering.

Knooppuntwaarde

De mate waarin een plek is geïntegreerd in het systeem van collectief vervoer voor personen. Ze bepaalt, samen met het voorzieningenniveau, de ontwikkelingsmogelijkheden van een kern of plek zoals de streefwaarden voor ruimtelijk rendement, het type en de mix van activiteiten of de afstand van ontwikkelingen tot het vervoersknooppunt. De knooppuntwaarde wordt onder meer bepaald door de transportmodus (trein, metro, tram, bus, ...), de frequentie van het vervoersaanbod, de vervoerscapaciteit, aansluitings- en (multimodale) overstapmogelijkheden en aansluiting op fiets- en wandelnetwerken. Hoe makkelijker en directer iemand zich vanuit een plek naar andere plekken kan verplaatsen, hoe hoger de knooppuntwaarde.

Landschap

Deel van het grondgebied, zoals dat door de menselijke bevolking wordt waargenomen en waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en/of menselijke factoren en de wisselwerking daartussen.

Landschappelijke ruis

Landschappelijk storende bebouwing gelegen op belangrijke zichtassen, relatief ongeschonden landschappen, strategische plekken in de wijk of dorpskern (bv. langs centrumstraten), ...

Leefkwaliteit

De mate waarin huidige en toekomstige gebruikers een positieve beleving en perceptie hebben van hun leefomgeving. Het versterken van de leefkwaliteit gebeurt door bij ruimtelijk ontwikkelingsprojecten de tien kernkwaliteiten (van het Departement Omgeving) toe te passen bij de inrichting en beheer van de bebouwde omgeving. Die toepassing kan zowel betrekking hebben op objectief vaststelbare als subjectieve componenten die (potentiële) gebruikers naar voren brengen in een planningsproces. Het versterken van de leefkwaliteit

betreft het persoonlijke onderdeel in het breder streven naar ruimtelijke kwaliteit dat naast de belevingswaarde ook kijkt naar de gebruikers- en toekomstwaarde. Kwaliteit heeft betrekking op de plek van ontwikkeling alsook op de plekken waarmee de plek in verbinding staat. Kwaliteitsverhoging op de plek van de ontwikkeling mag immers niet resulteren in een aantasting van de kwaliteit op een ruimer schaalniveau.

Levenslang en intergeneratieel wonen

Woonsituatie waarin mensen van verschillende leeftijden een woonruimte of woongemeenschap met elkaar delen. Deze woonvorm zorgt ervoor dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen doordat jongeren hen helpen met wat ze zelf niet meer goed kunnen.

Levensloop bestendig wonen

Levensloopbestendige woningen zijn in potentie bruikbaar voor een volledige levensloop, al dan niet met enkele kleine aanpassingen-op-maat, zoals een beugel aan de muur van het toilet. Deze woningen zijn toegankelijk en bruikbaar voor een bewoner met een rollator. Levensloopbestendige woningen kunnen bewoond worden door verschillende doelgroepen. Een reguliere rijtjeswoning kan levensloopbestendig zijn, maar een seniorenflat ook.

Lintbebouwing

Lintbebouwing is een nederzettingvorm die bestaat uit vrijwel aaneengesloten bebouwing, bestaande uit alleenstaande gezinswoningen en/ of bedrijfsgebouwen langs wegen, waarbij achterliggende gronden onbebouwd blijven.

Lokale besturen

Besturen met formele bevoegdheden die de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen aanbelangen en opereren op een aan de Vlaamse overheid onderschikt niveau, hetzij gemeentelijk, intergemeentelijk en/of provinciaal.

Masterplan

Een masterplan is een strategie maar ook een ontwerp en heeft als doel een visie op lange termijn volgens een prioritaire aanpak te concretiseren.

Meandering

Het voorkomen of vormen van meanders. Meanders zijn rivierbochten die door de zich steeds wijzigende rivierbedding, na verloop van tijd worden afgesneden en stilaan droogvallen.

Meergezinswoning

Een gebouw dat bewoond is door meerdere huishoudens en bestaat uit minimum twee zelfstandige wooneenheden. Meergezinswoningen kunnen appartementen, gestapelde woningen (bijvoorbeeld duplex of triplex), studio's, kamers, assistentiewoningen en kamers in een woonzorgcentrum zijn.

MER

'Milieueffectrapportage' is een onderzoek naar de mogelijke milieugevolgen van bepaalde activiteiten of ingrepen (projecten, plannen, beleidsvoornemens of programma's). Een milieueffectrapport (MER) wordt opgemaakt vóór de projecten of plannen worden uitgevoerd. Zo kunnen schadelijke effecten voor het milieu in een vroeg stadium worden ingeschat en opgevangen.

- Een 'plan-milieueffectrapport' (plan-MER) wordt opgemaakt alvorens het plan of programma vastgesteld wordt.
- Een 'project-milieueffectrapport' (project-MER) wordt opgemaakt alvorens een vergunning voor de mogelijk schadelijke activiteiten wordt verleend.

Bij de opmaak van een project-MER en een plan-MER is er een openbaar moment ('terinzagelegging') met inspraakmogelijkheid.

Mobiliteitsplan

Een plan om de mobiliteit te bevorderen en/of de verkeersstroom op te vangen.

Mobiliteitstransitie – Modal shift

Modal shift is het veranderen van de gebruikte modaliteit bij het transport van mensen of goederen. Onder personen modal shift wordt vaak een verschuiving van auto naar de fiets of het openbaar vervoer verstaan. Bij goederen modal shift wordt meestal een verschuiving bedoeld van wegverkeer naar spoor of binnenvaart.

Multimodaliteit

Multimodaliteit betekent de keuze hebben tussen verschillende vervoermiddelen om je van punt A naar punt B te verplaatsen.

Ontgroening

Ontgroening is het afnemen van het aandeel jongeren in de bevolking als gevolg van een afname van het geboortecijfer, vaak door het aflopen van een geboortegolf. Een relatief groot jeugdcohort zal volwassen worden en daarmee tot het middensegment toetreden, en een kleiner jeugdsegment blijft achter.

Het gevolg van ontgroening is een stijging van de gemiddelde en de mediane leeftijd van de bevolking en een toename van het aandeel werkenden op de totale bevolking. De gevolgen hiervan (kunnen) zijn:

- De kosten van sociale verzekeringen op basis van het omslagstelsel dalen, maar zullen in de toekomst toenemen wanneer deze relatief grote groep werkenden 65 wordt;
- Ontgroening leidt tot vergrijzing. In het begin is deze echter marginaal, omdat het aandeel jongeren niet alleen wordt afgezet tegen het aandeel ouderen, maar ook tegen het aandeel van het (grote) middensegment.

- De behoefte aan scholen en onderwijzend personeel zal afnemen;
- Het zal tijdelijk kunnen leiden tot een groter aanbod op de arbeidsmarkt en dus werkloosheid.
- Deze werkloosheid treft vooral de starters op de arbeidsmarkt, waarvan een deel buiten de boot zal vallen.

Ontharding

Ontharding is het wegnemen van verharding in functie van meer open ruimte. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen curatieve ontharding: het verwijderen van bestaande verharding, en preventieve ontharding: het vermijden van bijkomende verharding.

Open ruimte

Een open ruimte is een ruimte die weinig of niet bebouwd is. Open ruimte is een ruimtelijk begrip, in tegenstelling tot buitengebied, dat een beleidsmatig begrip is.

Openruimteverbinding

Een open-ruimteverbinding is een niet of weinig bebouwde ruimte in de buurt van sterk bebouwde gebieden. Open-ruimteverbindingen voorkomen het aan elkaar groeien van de bebouwde gebieden en verzorgen een verbindingsfunctie ten aanzien van de structuurbepalende elementen van het buitengebied. Zij zijn de essentiële verbindingen tussen de aaneengesloten open-ruimtegebieden van het buitengebied.

Openruimtegebied

Een aaneengesloten gebied dat in grote mate vrij is van bebouwing en van infrastructuur en waarvan het behoud of de versterking van het open en-of groene karakter wenselijk is.

Perifere bebouwing

Bebouwing in de periferie.

Periferie

De periferie is een aardrijkskundig begrip dat "randgebied" of "achterland" betekent.

Het kan betrekking hebben op verschillende schaalniveaus; op lokaal niveau worden er vaak de buitenwijken en voorsteden van een stad mee aangeduid, op regionaal of nationaal niveau het (vaak rurale en in het binnenland gelegen) achterland, en op mondiaal niveau de minder ontwikkelde landen (ook wel de Derde Wereld).

Het staat vaak in contrast met het begrip centrum. Het centrum van een stad is het hart van de stad, waar de voorzieningen zijn. Het centrum van een land is het (vaak industriële, beter ontwikkelde en aan de kust gelegen) voornaamste gebied, en het centrum van de wereld zijn de rijke, meestal kapitalistische landen (ook wel de Eerste Wereld).

Planbaten/planschade/stelsel van planbaten en planschade

Een stelsel van planbaten en planschade is een stelsel waarin de meerwaarden en minwaarden van eigendommen of gronden, die ontstaan door het opmaken van uitvoeringsplannen, worden beheerd ten behoeve van de uitvoering van het vooropgestelde ruimtelijk beleid waarvan het stelsel van planbaten en planschade deel uitmaakt. In het decreet ruimtelijke ordening is een dergelijke regeling opgenomen.

- Planschade is een schadevergoeding die een eigenaar van een grond aan de overheid kan vorderen indien zijn eigendom door de inwerkingtreding van een plan van aanleg niet meer in aanmerking komt voor het afgeven van een bouw- of verkavelingsvergunning terwijl dat voor die inwerkingtreding wel het geval was.

- Planbaten is een compensatiesom die de overheid van een eigenaar van een grond kan eisen indien diens eigendom door de inwerkingtreding van een plan van aanleg in aanmerking komt voor de afgifte van bouw- of verkavelingsvergunning terwijl dat voor die inwerkingtreding niet het geval was.

Pluviale overstromingen

Als gevolg van hevige regen kan het water niet meer wegllopen. Pluviale overstromingen zetten straten blank en kunnen zelfs modderstromen veroorzaken.

Rabatten

- Strookjes opgehoopte, droge aarde

Rabatten vormen een patroon van sloten en ophogingen gesitueerd in (vroeger) zeer nat terrein, gericht op het vergroten van de doorwortelbare diepte van de bosbodem.

Reconversie

De omschakeling, de herstructurering en het hergebruik van voornamelijk bestaande, afgeschreven gebouwen en terreinen, die daarvoor eventueel grondig moeten aangepast worden. Meestal heeft reconversie betrekking op oud industrieel patrimonium: bestaande, nog bruikbare elementen van de oude productiestructuur en infrastructuur worden aangepast. Gronden worden gesaneerd en heringericht om opnieuw een bijdrage te kunnen leveren aan de nieuwe (economische, recreatieve of woon-) bestemming.

Ruimtebeslag

Ruimte, ingenomen door onze nederzettingen, dus door huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur, recreatieve doeleinden, serres etc. Parken en tuinen maken hier ook deel van uit. Ecoducten over infrastructuren en sommige bermstroken en taluds langs (weg)infrastructuren behoren ook tot het ruimtebeslag.

Ruimtelijk rendement

Mate waarin een oppervlakte ruimtebeslag wordt gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Ruimtelijk rendement ontstaat wanneer meer activiteiten op eenzelfde oppervlakte georganiseerd worden zonder afbreuk te doen aan de leefkwaliteit.

Ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP)

Een planningsinstrument waarmee de ontwikkelingsperspectieven en beleidsuitspraken van het structuurplan juridisch afdwingbaar worden gemaakt. Ruimtelijke uitvoeringsplannen regelen de bestemming, de inrichting en het beheer van de ruimte. Ze kunnen opgemaakt worden door het Vlaamse Gewest, de provincies en de gemeenten, elk voor die materies waar ze bevoegd voor zijn.

Verweefbare bedrijvigheid

Alle activiteiten waar iets (tastbaars) gemaakt, geleverd of gepresteerd wordt.

Niet-limatieve lijst van verweefbare stedelijke bedrijven: Afwerkingsbedrijven, analyselabo's, assemblagebedrijven, beschutte werkplaats, boekbinders, brood- en banketbakkerijen, catering, design en grafiek, drukwerk, elektriciens, fotolabo's, fotostudio, garagewerkplaats, grootkeukens, herstel- en werkplaatsen, juwelenmakers, kunstenaarsateliers, kunstgalerie, kunststofateliers, loodgieters, meubelmakers, mode-atelier, muziekinstrumentenmakers, ontwerpateliers, opnamestudio's, opslagloodsen, practica ruimte, productiehuisen, productontwikkelaars, reclamebureau, repetitieruimtes, research & designbedrijf, schilders, schrijnwerkers, speelgoedmakers, stukadoors, textielarbeiders, tijdschriftenuitgeverijen, vloerenleggers, website bouwers, ...

STOP-principe

De prioriteit is eerst Stappen, dan Trappen (fiets), vervolgens het Openbaar vervoer en pas in laatste instantie de Personenwagens.

Toegankelijk openbaar domein

De 7 basisprincipes van universal design definiëren een toegankelijk en inclusief openbaar domein:

- Bruikbaar voor iedereen;
- Flexibiliteit in het gebruik;
- Eenvoudig en intuïtief gebruik;
- Begrijpelijke informatie;
- Marge voor vergissingen;
- Beperkte inspanning;
- Geschikte afmetingen en gebruiksruidten.

Trage wegen

Paden die hoofdzakelijk gebruikt worden door niet-gemotoriseerd verkeer. Wandelaars, fietsers en ruiters zijn de belangrijkste gebruikers. Veldwegen, kerkwegels, jaagpaden, vroegere treinbeddingen, holle wegen, bospaden en doorsteekjes vormen samen een dicht trage wegennetwerk in open en bebouwde ruimte.

Uitdovingsbeleid

Een beleid dat erop gericht is een bepaalde activiteit of een bepaalde inrichting van de ruimte op lange termijn te doen ophouden, zonder deze activiteit actief op te heffen of de inrichting meteen te wijzigen. Uitdoving kan door beperkingen op te leggen inzake huidig of nieuw gebruik, door geen nieuwe (milieu-, stedenbouwkundige, of economische) vergunningen af te leveren, door verkoop te verhinderen...

VEN en IVON

De natuurlijke structuur in Vlaanderen bestaat in de eerste plaats uit de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en de natuurverwevingsgebieden en natuurverbindingsgebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). Het zijn belangrijke instrumenten van het natuur- en bosbeleid. Ook in het omgevingsbeleid zijn ze mee opgenomen.

Verdichting

Verdichting betekent voor het ruimtelijk beleid in kernen het volgende:

- het concentreren van het wonen en het werken in de kernen op voorwaarde dat er meer woonkwaliteit gecreëerd wordt;
- het differentiëren van de woontypologieën;
- het versterken van de multifunctionaliteit door verweving;
- het opleggen van minimale dichtheden.

Verharding

Oppervlakte waarvan de aard en/of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van artificiële, (semi-) ondoorlaatbare materialen waardoor essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren gaan (woningen, wegen, andere constructies, ...)

Vergrijzing

Vergrijzing is het proces waarbij de leeftijdsopbouw van de bevolking verandert en het aandeel van oudere leeftijdsgroepen groter wordt (groter aandeel 65+ers), waardoor de gemiddelde leeftijd van de bevolking toeneemt.

Verharding

Verharding is de oppervlakte waarvan de aard en/of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van artificiële, (semi-)ondoorlaatbare materialen waardoor essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren gaan (woningen, wegen, andere constructies).

Versnippering

Door veranderingen in het landgebruik, met in het bijzonder de verstedelijking en daarmee gepaard gaand de verharding, is er een uitgesproken fragmentatie waar te nemen in de open ruimte. Nieuwe kleine snippers of kleinere lijn- en (rand)stedelijke openruimtegebieden ontstaan door afsplitsing of inkrimping van grotere gebieden. Dit heeft als gevolg dat de open ruimte verdeeld wordt over vele kleine gebieden en er tegelijkertijd een afname van het landbouwareaal plaatsvindt.

Vervoerscorridor

Reeks geschakelde knooppunten die multimodaal met elkaar zijn verbonden. De ontwikkeling van de vervoerscorridor richt zich op een versterking van de knooppunten en een gelijktijdige ontwikkeling van fiets- en collectieve vervoersverbindingen. Multimodaal transport wordt zo bevorderd en (auto)mobiliteit blijft beheersbaar.

Verspreide bebouwing

De bebouwing die niet behoort tot: de kernen (hoofddorp en woonkern), lint en bebouwd perifeer landschap.

Verweving

Het ruimtelijk samengaan van verschillende functies zodat meerwaarden ontstaan voor betrokken functies. Het impliceert dus steeds een multifunctioneel ruimtegebruik, maar gaat veel verder dan dat.

Verzilvering

Toenemend aandeel oudste ouderen binnen het segment van de oudere bevolking.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn nodig om het dagelijkse leven te organiseren en deel te nemen in de maatschappij. Voorbeelden van voorzieningen kunnen zijn: een kleuter- en basisschool, kinderopvang, huisarts, apotheek, voedingswinkel en (publieke) ontmoetingsruimten binnen en buiten.

Voorzieningenniveau

Hoeveelheid (aantal die voorkomt) en mix (verscheidenheid aan types) aan voorzieningen op wandel- en fietsafstand van een plek.

Watersysteem

Een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en oevers, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische processen, en de daarbij behorende technische infrastructuur.

Winterbedding

Een winterbed is een verbreding van de waterloop zodat bij hoge waterstand deze winterbedding zal overstromen en als tijdelijke buffer functioneren.

Woonbehoefte studie

Studie waarin voor een specifiek gebied en voor een bepaalde periode een raming wordt gemaakt van het aantal woningen dat bijgebouwd moet worden en de indeling van dit aanbod naar woningtypes. Deze raming is gebaseerd op prognoses van de bevolkingsaan groei en bevolkingssamenstelling.

Woonmilieus

Een woonmilieu kan gezien worden als een typering van een gebied dat fysiek-ruimtelijke en sociaal-ruimtelijke kenmerken vertoont. De afbakening van woonmilieus vormt een instrument om in te spelen op demografische ontwikkelingen en om (klimaat) uitdagingen op maat van de omgeving en buurt aan te gaan. In woonmilieus met voldoende draagkracht, dit wil zeggen een voldoende hoog voorzieningenniveau en goede bereikbaarheid met verschillende modi, schuilt vaak nog potentieel: de woonmilieus kunnen optimaler benut en ingericht worden, zonder dat ze hierdoor hun kwaliteiten verliezen. Woonmilieus met onvoldoende draagkracht dienen te worden gevrijwaard van verdere ontwikkelingen: ze zijn onvoldoende strategisch en onvoldoende duurzaam om bijkomende woongelegenheden in te verantwoorden.

Woningrotatie

Door levenslang en intergenerationeel wonen voor ouderen te faciliteren in de kernen, wordt woningrotatie of doorstroming op de woningmarkt gestimuleerd. Hierdoor komen er ruimere woningen vrij die meer geschikt zijn voor gezinnen.

Zoekverkeer

Verkeer dat een parkeerplaats zoekt. Verkeer dat bestaat uit auto's die op zoek zijn naar een parkeerplaats, vaak in de binnenstad.

Zonevreemd

Een woning, bedrijf of monument is zonevreemd als het volgens het geldende plan niet in de daartoe voorbehouden bestemming ligt. Zonevreemde ruimtegebruiken zoals versnippering, verpaarding en vertuining hebben een grote invloed op de open ruimte.

Zorgwonen

Het tijdelijk creëren van een kleinere woongelegenheden in of bij een bestaande hoofdzakelijk vergunde woning zodat maximaal twee oudere (65+) of hulpbehoevende personen kunnen wonen bij iemand die hen zorg verleent.

Het Beleidsplan Ruimte schikt zich naar de beleidsplannen van de hogere overheden. Herentals houdt bij de opmaak van haar beleidsplan dus rekening met het het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) en het Provinciaal Beleidsplan Ruimte Antwerpen (PBRA).

Ook de opmaak van de beleidsplannen van de hogere overheden is nog volop bezig. Op 20 juli 2018 werd de Strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen door de Vlaamse Regering goedgekeurd. De daarbij horende beleidskaders zijn nog in opmaak. Op 22 februari 2022 werd een plan van aanpak voorgesteld in de Conceptnota Bouwshift. Hierin worden de eerste krijtlijnen voor de oprichting van een BRV-fonds uiteengezet.

Op 26 oktober 2023 stelde de provincieraad het Provinciaal Beleidsplan Ruimte Antwerpen definitief vast.

In de uitwerking van het gemeentelijk beleidsplan zullen geen strijdigheden met de visies van de hogere overheden mogen voorkomen. Om te staven dat de ambities en strategieën van het Beleidsplan Ruimte en Mobiliteit voor Herentals in overeenstemming zijn met deze plannen, wordt hieronder een eerste toetsing van deze elementen meegegeven. We hanteren voor deze eerste toetsing de hoofdlijnen uit de Strategische Visie van het BRV en het ontwerp van het PBRA. Ook de analyse vanuit het Regionaal Mobiliteitsplan wordt meegenomen. We koppelen bij elk onderdeel kort terug naar het Beleidsplan Ruimte voor Herentals.

BLIK OP HET BREDER KADER

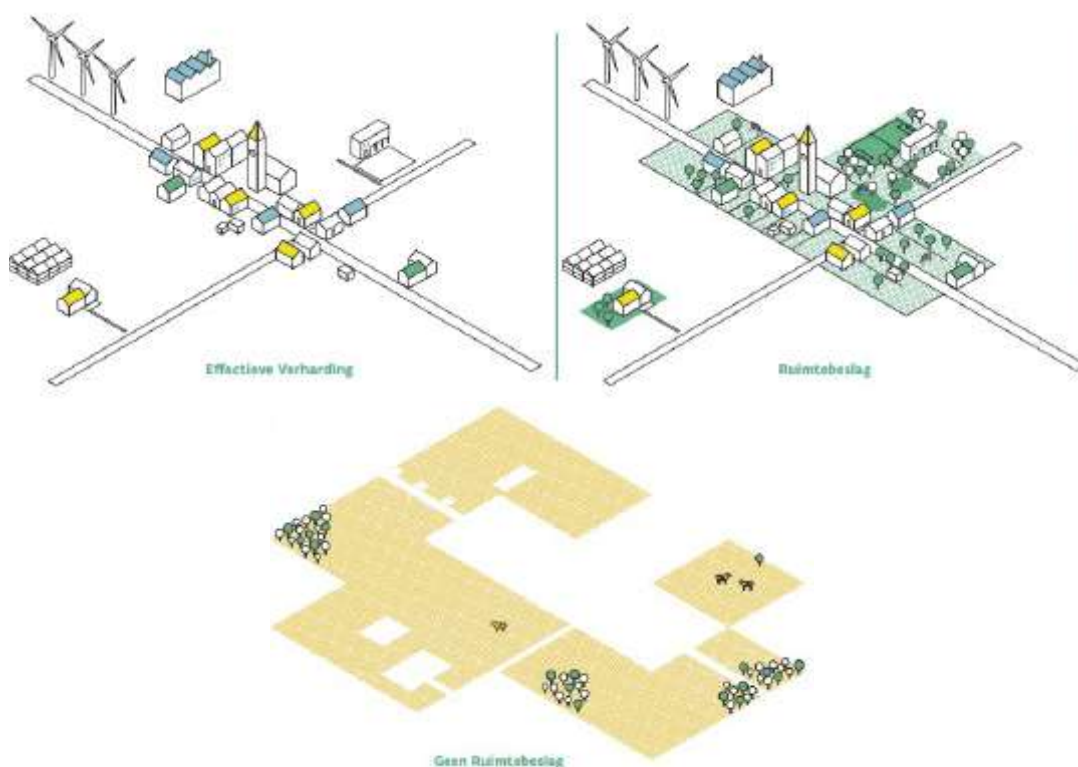
BELEIDSPAN RUIMTE VLAANDEREN

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) stelt als eerste strategische doelstelling het terugdringen van bijkomend ruimtebeslag voorop, met een nulgroei tegen 2040. Om deze doelstelling te kunnen waarmaken is het verhogen van het **ruimtelijk rendement** noodzakelijk.

Het ruimtebeslag bestaat uit de ruimte, ingenomen door onze nederzettingen, door huisvesting, industriële en commerciële functies, transportinfrastructuur, recreatieve doeleinden, serres,... Parken en tuinen maken hier ook deel van uit. Wat niet tot het ruimtebeslag behoort, is de zogenaamde open ruimte: de onbebouwde landbouwgronden, zoals akkers en weides, de bossen, natuurgebieden, waterlopen,...

Herentals zal, net zoals heel Vlaanderen, met de ruimte moeten werken die beschikbaar is. Groei wil de stad opvangen op goed bereikbare en uitgeruste locaties. Tegelijk wil Herentals investeren in een robuuste open ruimte. Om deze te beschermen van verdere aansnijding, wordt de huidige open ruimte gehanteerd als onderlegger voor het Beleidsplan Ruimte in Herentals.

Het huidige ruimtebeslag in Herentals ligt met 44% hoger dan het Vlaamse gemiddelde (33%). Ook de betonsnelheid (de oppervlakte open ruimte die per dag verloren gaat) ligt met 240 m²/dag heel hoog. Er is dus zeker nog ruimte voor verbetering van het ruimtelijk rendement.

FIGUUR 69: Duiding bij begrippen 'verharding', 'ruimtebeslag' en 'geen ruimtebeslag'

bron: Strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (2018)

Ruimtelijk rendement is de mate waarin het ruimtebeslag gebruikt wordt voor uiteenlopende maatschappelijke doeleinden. Het genereren van hoger ruimtelijk rendement gebeurt door meer activiteiten op eenzelfde oppervlakte te organiseren: méér doen met dezelfde ruimte. Wanneer we dit organiseren, letten we er op dat dit geen afbreuk doet aan de leefkwaliteit. Bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen stelt het BRV daarom een aantal kwaliteitsprincipes voorop om tot een **palet van leefomgevingen** te komen. Wonen en niet-woonfuncties worden verweven waar het kan, gescheiden waar het moet.

Hierbij moeten we goed overwegen op welke locaties deze groei op de meest duurzame manier kan worden opgevangen. Wanneer we immers ontwikkelingsmogelijkheden koppelen aan een bepaalde locatie, een bepaald dorp of een bepaalde wijk, moeten we ervan overtuigd zijn dat dit daarvoor ook de **juiste en meest**

aangewezen plaats is. Hiervoor houden we in grote lijnen rekening met drie belangrijke ruimtelijke randvoorwaarden: (1) de aanwezige **voorzieningen en functies**; (2) de ligging ten opzichte van en connectie met **duurzame mobiliteitsknooppunten**; en (3) de aanwezigheid van **groenblauwe structuren**.

Bovenop deze drie randvoorwaarden letten we ook op de specifieke **kwaliteiten** van een plaats. Deze kunnen enerzijds **ruimtelijk van aard** zijn, zoals de erfgoedwaarde van de bebouwde omgeving of de doorzichten vanuit een kern op het omliggend landschap. Anderzijds kunnen deze kwaliteiten ook **meer ongreepbaar, immaterieel van aard** zijn zoals jaarlijkse evenementen, bepaalde ambachten of types bedrijvigheid, historische gebeurtenissen, religieuze betekenissen of volksverhalen,... Ook deze zaken dragen bij aan de eigenheid van een plaats.

In Herentals zorgen we voor ontwikkelperspectieven op maat van elke kern. Niet elke kern of buurt van de stad heeft immers dezelfde potenties voor verweving en eventuele groei.

Om hier in detail zicht op te krijgen, wordt er aan de hand van verschillende ruimtelijke indicatoren een kaart opgemaakt die het ruimtelijk of stedelijk ontwikkelpotentieel van het hele grondgebied weergeeft. Het bijhorende onderzoek hiervan is na te lezen in het Onderzoeksrapport Wonen & Verdichting.

We houden bij het verhogen van het ruimtelijk rendement niet alleen rekening met de bestaande ruimtelijke kwaliteiten, maar ook met de immateriële karakteristieken. Belangrijke ruimtelijke elementen zijn hierbij onder meer het groene karakter van de valleigebieden en de heuvelrug, het kleinschalige karakter van het stedelijk weefsel, de erfgoedwaarde van de stadskern, ... Meer immateriële zaken zijn bijvoorbeeld de

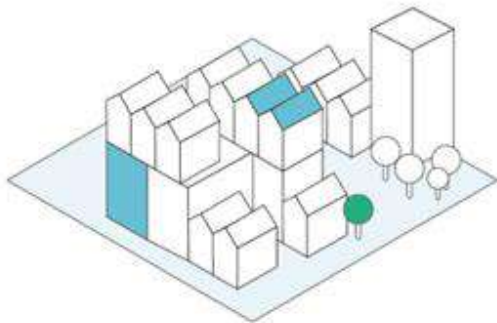
verbondenheid van bewoners met bepaalde plekken, het formele en informele verenigings- en buurtleven en de geschiedenis van Herentals als lakenstad.

De stadskern van Herentals is uitgesproken beter voorzien dan de twee dorpskernen en de omliggende verkavelingen. De stadskern wordt aangeduid als dé groiekern voor Herentals. Echter worden de dorpen en enkele sterke verkavelingen, met een dagelijks voorzieningenniveau, niet helemaal uitgesloten van ontwikkeling. We willen deze buurten de kans geven om robuust te ontwikkelen volgens de toekomstige demografische samenstellingen. We streven naar levenslang wonen in de eigen buurt of kern en ontwikkelingen van aangepaste woningtypologieën worden gebonden aan het lokale voorzieningenniveau. Zo maken we ook werk van diverse en aantrekkelijke woonomgevingen. We streven hier altijd naar een hogere verblijfskwaliteit met zowel de aanwezige functies alsook een meer uitgesproken woonkarakter.

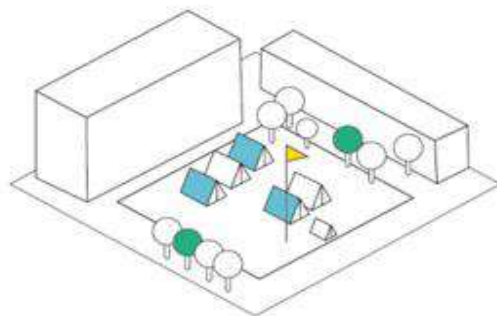
Wonen en werken zal in de toekomst dus hoofdzakelijk georganiseerd worden nabij collectieve vervoersknopen en voorzieningen, zoals het BRV voorschrijft. Zo moeten de juiste functies ontwikkeld worden op de juiste plaats. Deze twee ruimtelijke dragers, **het voorzieningenniveau en de bereikbaarheid**, bepalen de draagkracht van een omgeving voor bijkomend werk- en woonaanbod.

Daarnaast werkt Vlaanderen ook naar een robuuste open ruimte waarbij de verhardingsgraad in de betreffende gebieden wordt teruggedrongen. Onze niet-bebouwde ruimte wordt in het perspectief

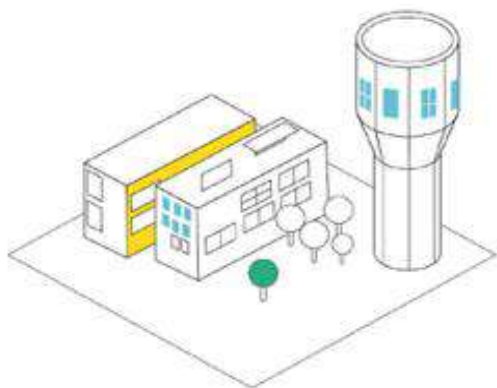
van klimaatverandering namelijk onmisbaar voor waterberging alsook klimaatregulering en -milderung. Ontharding en vergroening moeten de versnippering van de open ruimte terugdraaien en de biodiversiteit terug doen aansterken. Op deze manier kan een netwerk van groenblauwe aders uitgebouwd worden dat de open ruimte tot in de woonbuurten brengt. Dit netwerk biedt naast een versterkte ecologische waarde ook een vergrote landschapsbeleving en recreatieve component. Daarnaast zullen deze functies ook afgestemd moeten worden op mogelijke hernieuwbare energieproductie.

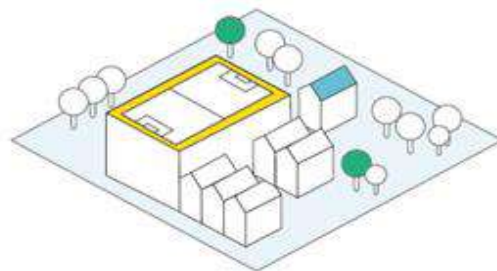
intensivering

tijdelijk ruimtegebruik

hergebruik

verweving

FIGUUR 70: Ruimtelijke principes om het ruimtelijk rendement te verhogen

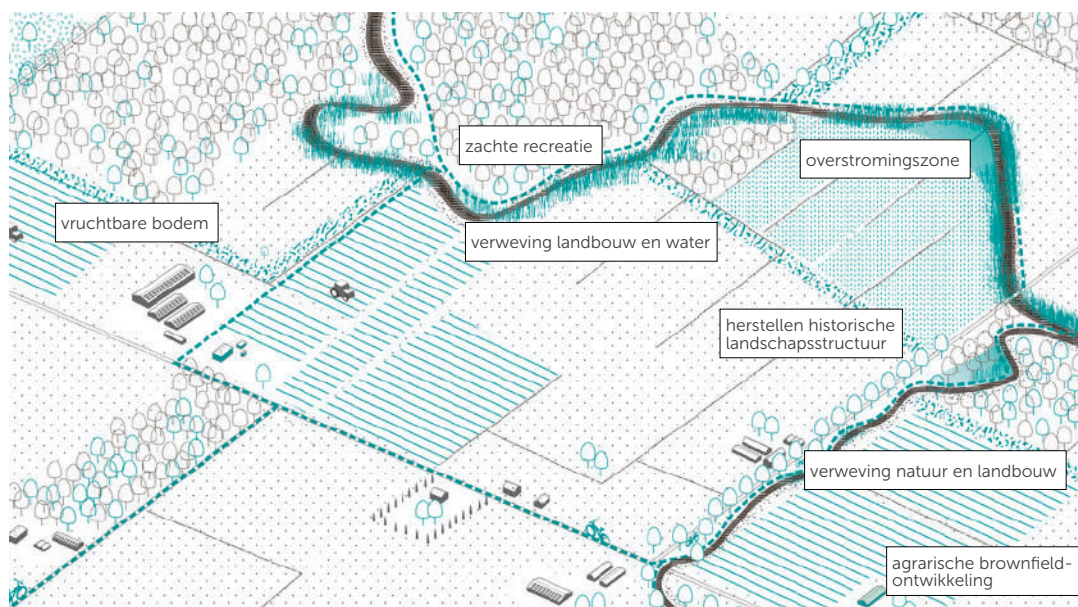
bron: Strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (2018)

PROVINCIAAL BELEIDSPLAN RUIMTE ANTWERPEN

Verschillende principes en strategieën uit het provinciaal beleidsplan ruimte Antwerpen (PBRA) zullen verfijnd worden in het Beleidsplan Ruimte van Herentals.

In de sterk bebouwde provincie Antwerpen moeten **natuur, landbouw, water en recreatie een samenhangend geheel** vormen. Deze verschillende componenten worden verweven en staan in voor een kwalitatief landschap dat talloze ecosystemendiensten levert. De ruimte rondom de kernen wordt hierbij ingezet om de kernen met het landschap te verbinden.

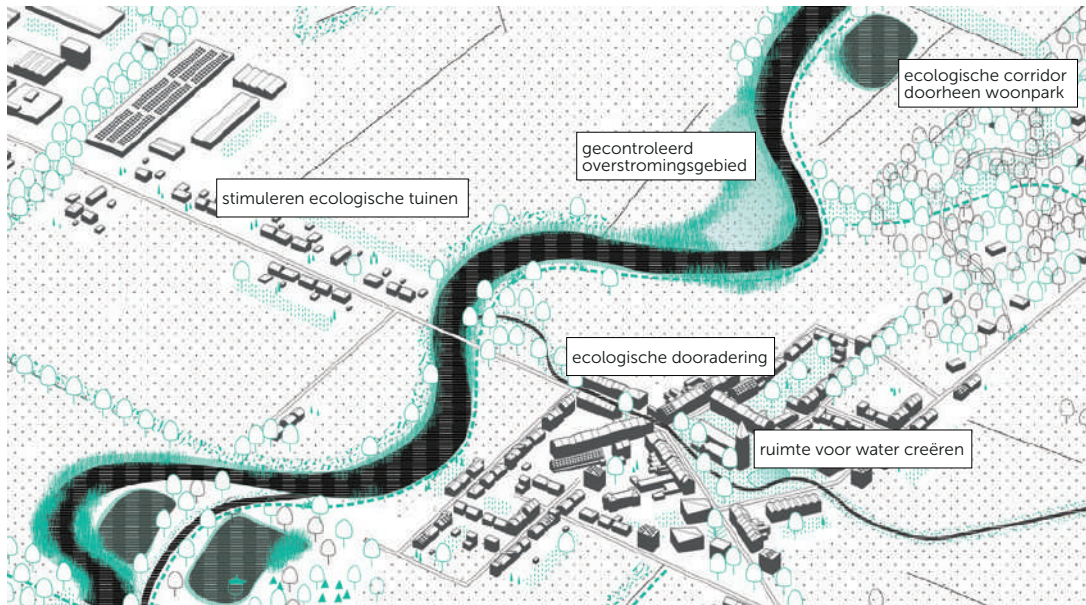
Dit grootschaliger groenblauwe netwerk kan echter versterkt worden tot op een kleiner schaalniveau om tot een **onafgebroken netwerk te komen dat door de open en bebouwde ruimte heen** loopt. Dit fijnmazig netwerk kan verschillende ecosystemendiensten bieden, zoals het temperen van het hitte-eilandeffect, of het bufferen en opslaan van regenwater, die ook bijdragen aan de biodiversiteit en leefbaarheid in de kernen.

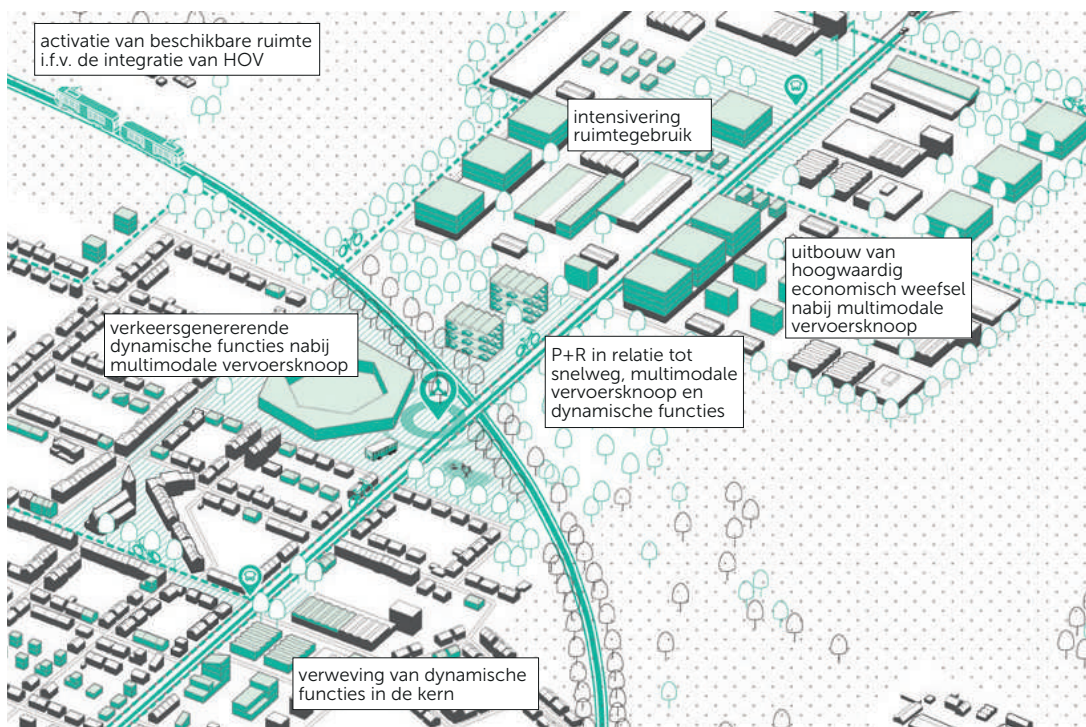
FIGUUR 71: Offensieve open ruimte

In Herentals is deze doelstelling meer dan relevant. Aan de noordzijde zijn de valleien van de Kleine Nete en de Aa en de Kempense Heuvelrug structurerend in de ruimte. Ook in het zuiden is water een structurerend element dankzij de vallei van de Wimp. Het versterken van dit bestaande waternetwerk vormt dus een belangrijke doelstelling.

Het waternetwerk vormt namelijk, omwille van de overstromingsrisico's, een bedreiging, maar ook een enorme opportuniteit om de stad met een hoge leefkwaliteit klimaatrobuust te maken. De afstand tussen groenblauwe structuren en de kernen is immers nooit heel groot.

FIGUUR 72: Samenhangend ecologisch netwerk

FIGUUR 73: Sluitend locatiebeleid voor (hoog)dynamische functies

bron: Conceptnota Beleidsplan Ruimte Provincie Antwerpen: Strategische Visie (2019)

Bijkomend is een overstap naar duurzame mobiliteit noodzakelijk. Om een optimale werking van de mobiliteitsnetwerken te bewerkstelligen moeten plaatsen met een hoge bereikbaarheid en multimodale ontsluiting strategisch ingezet worden voor verdere ontwikkeling. **De synergie tussen de uitbouw van multimodale vervoerscorridors of assen en ruimtelijke ontwikkeling zal een bepalende factor zijn in het toekomstig ruimtelijk beleid.** Voorzieningen en bedrijven zullen in de eerste plaats op deze strategische locaties verder ontwikkeld worden. Verweving, meervoudig ruimtegebruik en eventuele stapeling van functies staan hierin voorop, rekening houdend met de draagkracht van de locatie en specifieke ontsluitingsnoden van de voorziening of functie.

Het verder aansnijden van gronden wordt vermeden. De bebouwing in de provincie Antwerpen is vandaag immers erg versnipperd. Bovendien zijn er ook nog heel wat juridische

bouwmogelijkheden op onwenselijke locaties. We moeten **de versnippering een halt toeroepen en uiteindelijk terugdraaien.** Het clusteren van functies is een essentiële stap om strategische locaties, de multimodale knopen, nog meer te intensiveren. Vervolgens wordt de **meerwaarde van het knooppuntbeleid geïnvesteerd in de open ruimte**, door bijvoorbeeld slecht gelegen woonmogelijkheden uit het aanbod te halen.

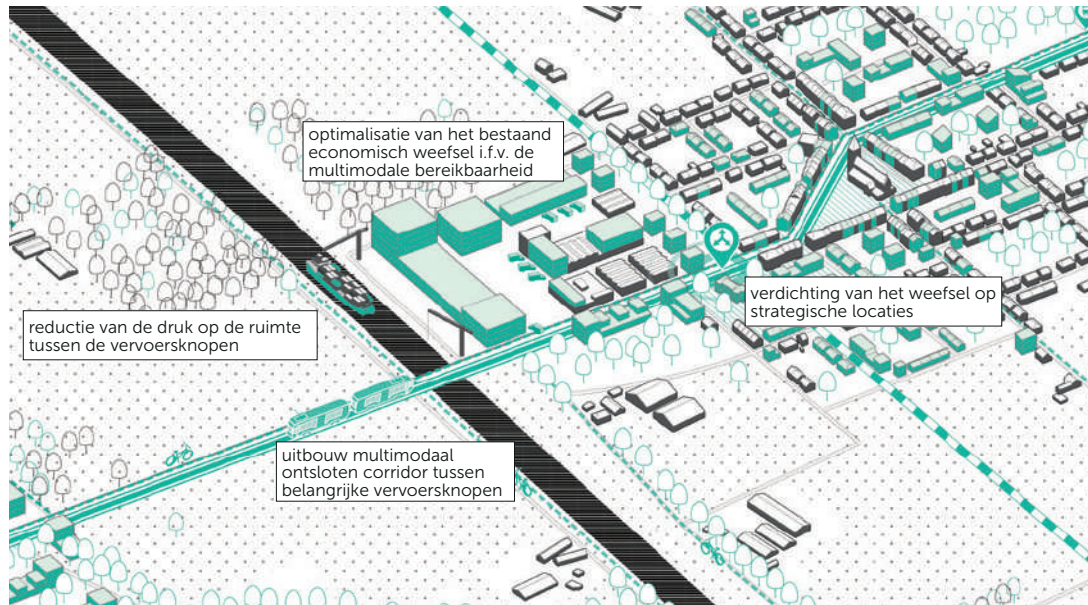
Een kern kan bijkomend verdicht worden door een **kwalitatieve ruimtelijke clustering van de woonomgeving** met andere functies zoals werk en ontspanning. Het ontwikkelingsperspectief van de centra is daarbij afhankelijk van hun grootte, draagkracht en bereikbaarheid. Bepaalde kernen zijn zo ideale plekken om bijkomende bevolkingsgroei op te vangen. Daarnaast staat het verhogen van de levenskwaliteit van bewoners en het versterken van de eigenheid van de kern voorop.

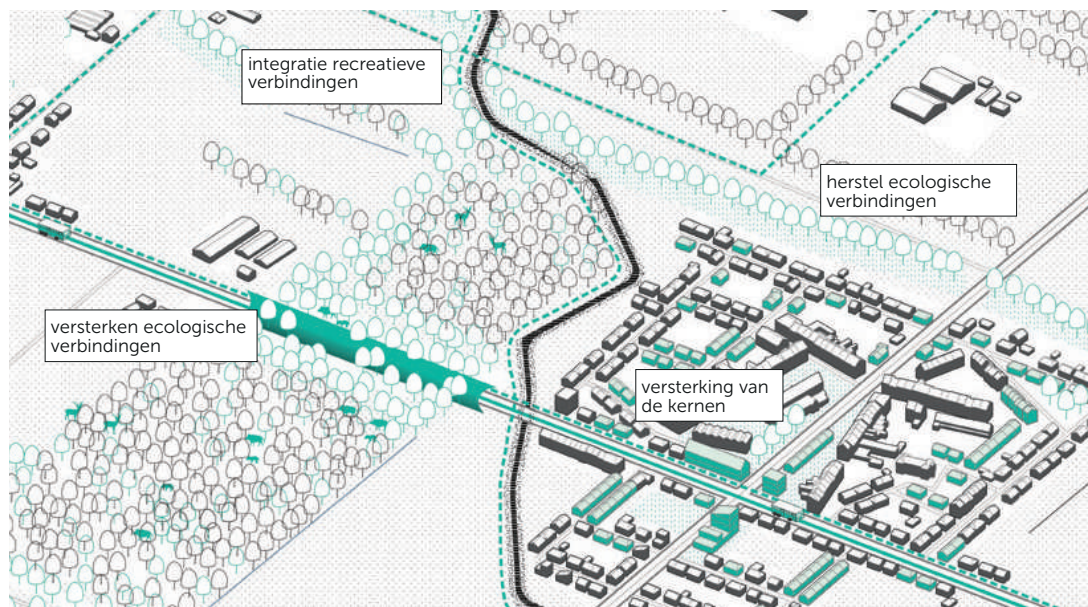
FIGUUR 74: Levendige kernen

Niet elke buurt van Herentals is even goed ontsloten. Er wordt daarom een slim locatiebeleid met een gedifferentieerde aanpak voorgesteld, dat focust op multimodale bereikbaarheid en koppeling met het aanwezige voorzieningenniveau. Op deze manier worden de mogelijkheden om te verdichten, of net te vergroenen, op de juiste plek toegepast.

Het terugdringen van bijkomend ruimtebeslag vormt een belangrijk thema in dit beleidsplan. Stapsgewijze oplossingen worden verkend om slecht gelegen woningvoorraad op termijn uit het aanbod te halen. Ook voor bijkomende aansnijding van onbebouwde gronden wordt naar een goede transitieoplossing gezocht.

FIGUUR 76: Ruimtelijk multimodale knopen

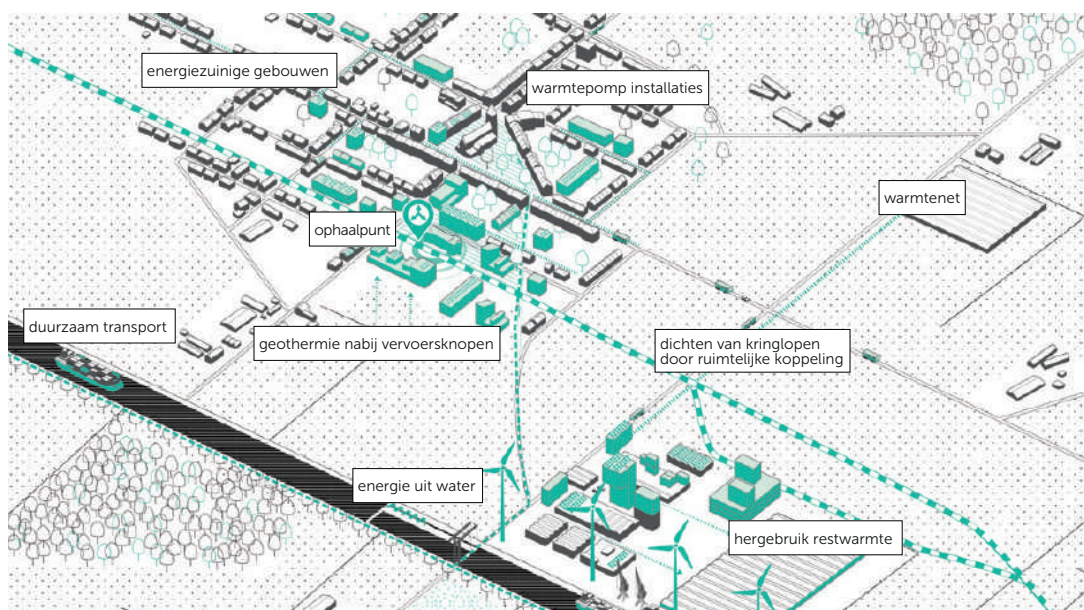

FIGUUR 75: Van versnippering naar bundeling

bron: Conceptnota Beleidsplan Ruimte Provincie Antwerpen: Strategische Visie (2019)

Ten slotte moet het ruimtelijk beleid een fundamentele bijdrage leveren aan de energietransitie. Naast het inspelen op de ruimtelijke impact van hernieuwbare energie heeft ruimtelijk beleid ook een impact in het voorkomen van energieverbruik. Door maximaal in te zetten op het bundelen en verweven van verschillende activiteiten en gebruiken kan de ruimte namelijk ook **energie-efficiënt** ingericht worden. Bijvoorbeeld het uitwisselen van energie of gebruik van restwarmte kunnen oplossingen zijn. Bovendien creëert een sterk locatiebeleid minder of meer duurzame en kortere verplaatsingen dan voordien, wat eveneens een positief effect op de mate aan energiebesparing heeft.

Het beleidsplan ondersteunt de plannen van de stad Herentals om een energie-efficiënte gemeente te worden. De plannen voor een duurzaam warmtenet (een warmteplan is reeds in opmaak) worden geïntegreerd in de ontwikkelstrategieën. Er wordt verder ingezet op het verhogen van de kansen voor energie-uitwisseling of hernieuwbare energie. Het beleidsplan zet hiervoor in op compacte kernen met verweven functies en de shift naar duurzame mobiliteit. Ruimte-efficiëntie op de bedrijventerreinen steunt niet alleen deze doelstelling maar verhoogt ook het ruimtelijk rendement en zorgt voor een reductie van de bouwsnelheid. Deze principes passen goed in de strategie 'Dubbel duurzaam bouwen'.

FIGUUR 77: Energie-efficiëntie

Provinciaal Beleidsplan Ruimte Antwerpen

In het recent vastgestelde Beleidsplan Ruimte heeft de Provincie Antwerpen drie beleidskaders verder uitgedacht. De beleidskaders zijn:

- 'sterke netwerken: ruimte en mobiliteit'
- 'levendige kernen'
- 'verdichten en ontlichten van de open ruimte'

In het beleidskader 'sterke netwerken: ruimte en mobiliteit' wil de provincie vooral inzetten op het stimuleren van hoogdynamische functies die mobiliteit genereren en dit enkel op multimodale vervoersknopen. Ze vertrekken daarbij niet langer vanuit taakstellingen, maar vanuit de mogelijkheden die een bepaalde plek biedt. Dit doen ze vanuit twee invalshoeken:

- personenvervoer
- goederenvervoer

Een typering van de knooppunten voor personenvervoer wordt in de eerste plaats bepaald door het netwerk van openbaar vervoer, in tweede instantie door het fietsnetwerk en in de laatste plaats door toegankelijkheid via privaat gemotoriseerd verkeer.

Voor goederenvervoer is vooral de mate aan verknoping met hogere netwerken via water- en spoorwegen bepalend voor de typologie die een gebied toebedeeld krijgt.

Voor personenvervoer is Herentals een 'interregionale ruimtelijke multimodale knoop' met een ruim aanbod aan hoogwaardige verbindingen tot interregionaal niveau (verplaatsingen naar naburige regio's). De ligging aan het Albertkanaal (ENA), maar vooral het station spelen hier een belangrijke rol in.

Met betrekking tot goederenvervoer zijn de zones rondom Herentals van een 'derde orde ruimtelijke multimodale knoop'. Deze gebieden hebben een afvoerende functie naar tweede en eerste orde multimodale knopen, hebben

minder een overslagfunctie en er is in verhouding meer mogelijkheid tot waardetoevoeging aan producten die in deze zones verwerkt worden in productiecentra of opslagfaciliteiten. Herentals speelt wel een belangrijke factor in het bundelen van vervoer voor kleinere bedrijven via multimodaal transport (om het transport via de weg te vrijwaren).

Het hoofddoel van het beleidskader 'levendige kernen' is het ontwikkelen van kwalitatieve, multifunctionele kernen om de leefomgevingen in onze provincie duurzaam te maken. Het verhogen van het ruimtelijk rendement uit de strategische visie (en ook het BRV) is daarin essentieel. Door middel van kernversterking vrijwaren we de open ruimte en versterken we het bestaande patrimonium.

Om die kernversterking te bewerkstelligen heeft de provincie een kerntypering uitgedacht, waar zij eveneens een woonprogramma tot 2030 op hebben gebaseerd. De criteria waarop de kerntypering is gebaseerd zijn:

- Stedelijk of niet-stedelijk
- Schaal
- Aantrekkingskracht of gebruikersintensiteit
- Knoopwaarde
- Plaatswaarde
- De ligging, relatie en samenhang ten opzichte van de omliggende kernen

Volgens die typering is de stad Herentals een 'stedelijke kern met regionale rol' en zijn de nabijgelegen wijken Veldhoven (zuidelijk gelegen) en Koulaak en Wijngaard (noordelijk gelegen) stedelijke dorpen. Morkhoven en Noorderwijk zijn traditionele dorpskernen. Deze dorpskernen herbergen volgens het rapport momenteel echter reeds meer dan de helft (50,5%) van de huishoudens in Herentals en zonder maatregelen zouden zij tot 2030 de sterkste relatieve groei binnen Herentals ervaren.

De provincie wil deze groei afremmen door maximaal 50% van de verwachte groei in de dorpen toe te laten en de rest van de groei naar de stadskern van Herentals te stuwen. Deze visie sluit aan bij de uitwerking van de woonmilieus, die hierboven aan bod komt.

Met het beleidskader 'verdichten en ontlichten van open ruimte' wil de provincie Antwerpen massaal inzetten op de Vlaamse ambitie om het dagelijks bijkomende ruimtebeslag tot nul te reduceren tegen 2040. Dit beleidskader sluit rechtstreeks aan op de 'kernversterking' uit het beleidskader 'levendige kernen', door zoveel mogelijk te ontlichten. Sleutelconcepten binnen dit kader zijn het verhogen van infiltratiecapaciteit, terugdringen van zonevreemd (agrarisch) gebruik, verminderen van de nood aan privaat gemotoriseerd verkeer, ... Daarnaast vormt de energietransitie ook een uitdaging. De provincie wil tegen 2050 energiezelfvoorzienend zijn, zonder daarin de open ruimte te moeten belasten. De juiste functie of de juiste plaats situeren is daarbij essentieel.

Verscheidene van deze principes komen rechtstreeks of onrechtstreeks in dit beleidsplan aan bod.

Endeavour

Dendermondsesteenweg 50
9000 Gent - België
+32 (0) 9 233 69 76
info@atelierromain.be
www.atelierromain.be